

วารสาร

โพธิยาสย

ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๔๔ ฉบับพิเศษ “ปาจரியานุสรณ์ พระภัททนต์ อัมมานันทมหาเถระ”

อาศิรวาท

หลวงปู่พระภัทก์นันทมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต

ขออภิวาท	แทบบาทบา	บูชาท่าน
พระผู้ผ่าน	พุทธธรรม	นำสมัย
พระภัทก์นันทะ	ธัมมานันทะ	ผู้เกรียงไกร
ผู้ยิ่งใหญ่	ในวิชา	และจรณะ

ท่านคือครู	อย่างแท้จริง	มีขวัณศิษย์
กัลยาณมิตร	สั่งสอนธรรม	อมตะ
ท่อมชีวิต	อุทิศให้	แก่ธรรมะ
วัดท่ามะ - .	โอ ชี้อเสียง	ระบือไกล

คือสำนักเรียน	เขียนอ่าน	บาฬีใหญ่
มีวินัย	เคร่งครัด	น่าเลื่อมใส
ทั้งสร้างศิษย์	รุ่นหลัง	พลังไทย
เพื่อสืบต่อ	สำนักไว้	ให้ยั่งยืน

มาบัดนี้	ท่านละวาง	สังขารแล้ว
หลวงปู่แก้ว	ผู้บริสุทธิ์	วิสุทธิสงฆ์
พระคุณท่าน	จักจาริก	อย่างมั่นคง
ประทับใจ	ณ ใจศิษย์	นิจันรินทร์

เปิดเล่ม

วารสารโพธิยาลัย ฉบับที่ ๔๔ ประจำเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ จัดทำเป็นฉบับพิเศษเพื่อเป็นอนุสรณ์ ถวายพระอาจารย์ใหญ่ หรือ หลวงพ่อใหญ่ พระภิกษุทันตะ ธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต วัดท่ามะโอ จังหวัดลำปาง

หลวงพ่อกิ่งแก้วมรณภาพ เมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ หลังจากนั้น อีก ๖ ปี กว่า จึงได้จัดงานฌาปนกิจศพขึ้น ในวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๖๒ ที่ผ่านมา

หลวงพ่อกิ่งแก้วเป็นพระภิกษุชาวเมียนมา จากบ้านเกิดเมืองนอนมาสู่ประเทศไทย ตามคำขอของพระสงฆ์ไทย ที่ต้องการครูผู้สามารถมาสอนพระปริยัติธรรมให้กับพระสงฆ์ไทยที่จังหวัดนครสวรรค์ ท่านสอนอยู่นานถึง ๖ ปี จนกระทั่งเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ ซึ่งเป็นชาวเมียนมาเช่นกัน ถึงแก่มรณภาพ ทางรัฐบาลพม่าจึงส่งท่านไปเป็นเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอองค์ใหม่ ซึ่งท่านก็ได้ทำหน้าที่เจ้าอาวาสอย่างเข้มแข็ง เปิดโรงเรียนสอนปริยัติธรรมแบบพม่า ที่เรียกว่าบาลีใหญ่ สอนลูกศิษย์รุ่นแล้วรุ่นเล่า ท่านได้ฝากฝังการสอนพระปริยัติธรรมให้แก่ลูกศิษย์ของท่านทุกรูป ได้ไปต่อยอดการสอนให้กว้างขวางออกไป มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ที่ศิษย์ของหลวงพ่อกิ่งแก้วสามารถสานต่อเจตนารมณ์ของหลวงพ่อกิ่งแก้วได้อย่างเข้มแข็ง เห็นผลเป็นที่ประจักษ์ ดังท่านผู้อ่านจะได้อ่านจากบทความแต่ละเรื่อง ที่เขียนโดยลูกศิษย์ของหลวงพ่อกิ่งแก้ว ที่ได้บรรยายเรื่องราวอันแสนประทับใจ และผลงานที่น่าประทับใจยิ่งกว่า เอาไว้อย่างน่าชื่นชมศรัทธา

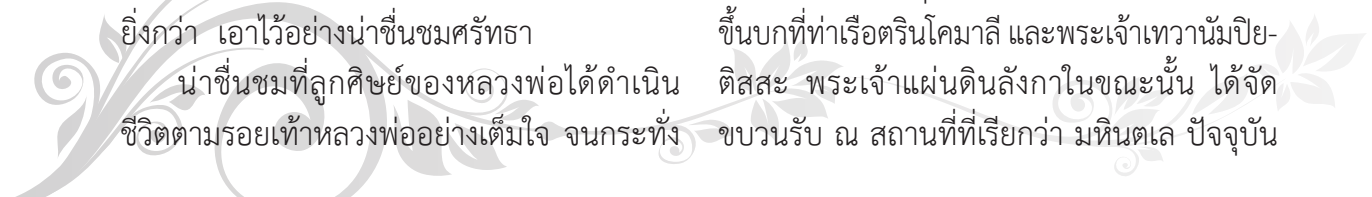
น่าชื่นชมที่ลูกศิษย์ของหลวงพ่อกิ่งแก้วได้ดำเนินชีวิตตามรอยเท้าหลวงพ่อกิ่งแก้วอย่างเต็มใจ จนกระทั่ง

การศึกษาบาลีใหญ่ได้แผ่กว้างออกไป ถึงญาติโยมศฤงคาร ที่ได้อาศัยวัดต่างๆ ที่มีศิษย์ของหลวงพ่อกิ่งแก้วสอนอยู่ เรียนปริยัติธรรม มีหลายรายเรียนแล้วเรียนอีก ด้วยหวังจะเข้าสู่พระธรรมวินัยให้ลึกซึ้งแจ่มแจ้ง เรียนรอบเดียวไม่พอ ขอต่ออีก ครั้งแล้วครั้งเล่า ไม่มีเบื่อหน่าย

นี่แหละคือคุณูปการอันยิ่งใหญ่ ที่หลวงพ่อกิ่งแก้วได้กระทำแล้ว กระทำทิ้งไว้ให้แก่วงการเรียนพระปริยัติธรรมในประเทศไทย แล้วจะไม่ให้คนไทยรู้สึกถึงบุญคุณนี้ได้อย่างไร หากผู้ใดได้มารู้จักผลงานของท่าน ก็จะต้องกราบคารวะท่าน ด้วยความซาบซึ้งในพระคุณอย่างสูงสุด

คณะผู้จัดทำ ขอแนะนำให้ท่านอ่านทุกบทความอย่างตั้งใจ แล้วจะพบแง่มุมในบทความเหล่านั้น ที่จะสร้างแรงบันดาลใจในหลากหลายแง่มุม ที่เด่นชัดที่สุด คือชีวิตของพระสงฆ์รูปหนึ่งที่สละชีวิตให้แก่พระพุทธศาสนา สำเร็จประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านอย่างไพบูลย์ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่พวกเราทุกคน ไม่ใช่แต่เฉพาะในหมู่สงฆ์ในแง่ของการมีชีวิต ที่ถึงพร้อมด้วยความมั่งคั่งและความมั่งคั่งนั้น แข็งแรงพอที่จะทำให้ความปรารถนาของท่านในการเผยแผ่ธรรม ได้รับการสานต่อจนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์

สำหรับบทความ “พระนาคเสนเถระ พระนักเทศน์นามอุโฆษ” ของวิเทศทัตย์ ได้อวสานลงแล้วในฉบับนี้ ฉบับหน้าเราเตรียมตอนใหม่ที่ น่าสนใจไม่น้อยกว่ากัน คือเรื่องราวของพระมหินทเถระ พระสมณทูตที่พระเจ้าอโศกมหาราชส่งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในลังกาทวีป โดยไปขึ้นบกที่ท่าเรือตริโคมาลี และพระเจ้าเทวานัมปิยติสสะ พระเจ้าแผ่นดินลังกาในขณะนั้น ได้จัดขบวนรับ ณ สถานที่ที่เรียกว่า มหินตเล ปัจจุบัน

สถานที่นั้นยังมีอยู่ ที่นอกเมืองนุราช-
ปุระ ไปอีก ๑๒ กม.

ที่น่าสนใจคือ พระมหินทรูปนี้
ท่านเป็นพระราชโอรสของพระเจ้า
อโศกมหาราช ที่เกิดจากพระนางเทวี
เมืองอุชเชนี ท่านมีน้องสาวที่ได้
อุปสมบทเป็นภิกษุณี นามว่า พระ
สังฆมิตตา และพระสังฆมิตตา คือผู้นำ
หน่อต้นพระศรีมหาโพธิ์ ที่พุทธคยา
ไปปลูกไว้ที่นุราชปุระเช่นกัน และ
ต้นพระศรีมหาโพธิ์ต้นนั้น ยังคงมี
ชีวิตอยู่ตราบจนทุกวันนี้ เป็นต้นไม้
ในประวัติศาสตร์ที่มีอายุยืนยาว
ที่สุด คือกว่า ๒,๓๐๐ ปี เรื่องราว
น่าสนใจต่างๆ เหล่านี้ ติดตามอ่านได้
ในฉบับหน้า

มีเรื่องราวดีๆ น่าสนใจ และ
สารัตถประโยชน์ให้ท่านผู้อ่านได้
อ่านเสมอ ในวารสารโพธิยาลัยของเรา
คณะผู้จัดทำ

วารสารโพธิยาลัย จัดพิมพ์มาด้วย
ปัจจัยบริจาคของท่านผู้มีจิตศรัทธา
แจกเป็นธรรมทานและบริจาคไปตาม
ห้องสมุดต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์
ทางปัญญาอย่างกว้างขวางแก่ท่าน
ผู้ใฝ่ธรรมต่อไป ขออนุโมทนาทุกท่าน

วัดจากแดง

ชมรมกัลยาณธรรม

ประธานที่ปรึกษา

พระครูธรรมธรมุนต์ นนทิกโก
อัครมหาบัณฑิต

บรรณาธิการอำนวยการ

พระมหาประนอม ธมมาลังกาโร

บรรณาธิการบริหาร

พินิตา อัจฉนทรเพ็ญ

panitaang@gmail.com

รองบรรณาธิการ

ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ

Acharak7153@gmail.com

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พันธุรพี นพรัมภา

Punrapee@gmail.com

ประสานงาน

พระครูประคุณสรกิจ

(พระมหากาญจณ กุศลนนโท)

pk.krun21@gmail.com

กองบรรณาธิการ

คณะสงฆ์วัดจากแดง

สำนักงาน : วัดจากแดง

๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์ ช.เพชรหึงษ์ ๑๐

ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง

จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐

โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : เมษายน ๒๕๖๒

จำนวน ๗,๐๐๐ เล่ม

ภาพปกและออกแบบปก :

ภาพวาด :

ศิลปิน บัญชา หนังสือ

เครดิตภาพ

ชาคิโนภิกขุ, True Little Monk

วัดจากแดงและสถาบันโพธิยาลัย

เขมา เขมะ และ พระธีรวัฒน์

และขอขอบคุณเจ้าของภาพ

จากทาง Internet ทุกท่าน

ศิลปกรรม

สหมิตรกรุ๊ปทีม

อุปกรณ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์

โดยคุณพัชรพิมล ยังประภากร

ประธานกรรมการ 'สุวิมล'

จัดพิมพ์โดย

สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง

โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

สารบัญ

- ❁ ธรรมจารึก : ประวัติ หลวงพ่อธัมมานันท-
มหาเถระ อัครมหาบัณฑิต
พระมหาสมปอง มูทิโต.....๓
- ❁ ปณามพจน์ : คำบูชาครู
พระครูธรรมธรมุนต์ นนทิกโก.....๑๑
- ❁ ธรรมกถา : คิดถึงหลวงปู่ สานต่องานของท่าน
พระอาจารย์มหาประนอม ธมมาลังกาโร.....๑๒
- ❁ อาจริยาภิวัต : พระอาจารย์ใหญ่กับเรื่องเล่า
ที่ชาวบาฬีต้องฟัง
จำรูญ ธรรมดา.....๒๓
- ❁ มหาเถระ : หลวงพ่อใหญ่ ผู้ฝึกฝนต่อการศึกษา
ภาษาบาลี
พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล.....๓๕
- ❁ น้อมบูชาคุณ : ตามรอยอาจารย์ปู่
พระพิศาลปริยัตยาภรณ์ (สมโภชน์ กิจจสารโ)..๓๗
- ❁ ปิตานุสรณ์ : พระผู้บิดา
พระมหาสมปอง มูทิโต.....๔๓
- ❁ ย้อนรอยธรรม : แบบพิมพ์แห่งชีวิต
พระมหาธิตีพงศ์ อุดตมปญโญ.....๔๙
- ❁ ธรรมคารวตา : ได้ดีเพราะครู
พระมหาอุดร อนุตตโร.....๖๗
- ❁ ปัญญาภิวัฒน์ : วิถีครู หลวงปู่ทามะโอ
ธีรปัญโญ.....๖๙
- ❁ กวีนิพนธ์ : ปาจาริยะ ปาทวิลี
พระมหาวิวัฒน์ ยสินธโร.....๗๗
- ❁ ปูนีย์บุคคละ : กราบหลวงปู่ใหญ่ด้วยดวงใจ
ว. รัตนบูรณินท์.....๗๘
- ❁ สดุดีพจน์ : “ครู” ผู้อยู่ในใจตลอดกาล
รุ่งอรุณ จันทร์สงคราม.....๘๒
- ❁ บูชาธรรม : หลวงพ่อกับการสร้างคัมภีร์
เสริมสุข ปัทมสถาน.....๘๓
- ❁ ขวนพินิจ : ภาพความดี
ธีรปัญโญ.....๘๙
- ❁ กวีมกรา : แทนความดีที่ภาพเดียว
ปปัญจา.....๙๐
- ❁ ขวนคิด : ราชการาม อย่ามองข้ามการเมือง
ธีรปัญโญ.....๙๑
- ❁ ขวนอ่าน : การศึกษาคืออะไร
ภิกษุรูปหนึ่ง.....๙๖
- ❁ มองเทศ - มองไทย : พระนาคเสนเถระ ฯ
วิเทศทัยย์.....๙๙

ประวัติ

หลวงพ่อร่มมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต

ธรรมจาริก

พระมหาสมปอง มุทิโต

เมื่อวันที่ ๑๓ ม.ค. ๒๕๖๒ มีพิธีประชุมเพลิงสรีรสังขารหลวงพ่พระภัททันตะ ฐัมมานันทมหาเถระ สาสนธสิริปุระ ฐัมมาจริยะ อัครมหาบัณฑิต (ดร.) อดีตเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ จ.ลำปาง ที่ละสังขารด้วยโรคชรา เมื่อวันที่ ๕ ก.ค. ๒๕๕๕ ร่วมสิริอายุ ๙๒ ปี ๗๒ พรรษา ที่ฌาปนสถานชั่วคราว วัดไชยมงคล (จองคา) ต.พระบาท อ.เมืองลำปาง จ.ลำปาง โดยมี

พลเอกสพรั่ง กัลยาณมิตร อดีตผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก นายอมเรศ ศิลาอ่อน อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ นายทรงพล สวาสดิ์ธรรม ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปาง พลตรีสุรคล ท้วมเสม ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ ๓๒ นายวาทีต ปัญญาคม นายอำเภอเมืองลำปาง นางจุรีรัตน์ ใจแข็ง ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำปาง ปฏิบัติราชการแทนผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ หัวหน้าส่วนราชการ และมีพุทธศาสนิกชนเข้าร่วมพิธีเป็นจำนวนมาก

ประชาชนชาวไทยจากทั่วสารทิศที่เลื่อมใสศรัทธาในตัวหลวงพ่ ต่างก็พากันเดินทางมากราบไหว้สรีรสังขาร ที่ตั้งอยู่บน *ปราสาทนกการเวก* กันอย่างไม่ขาดสายตลอดวันคืนรวมทั้งคณะสงฆ์และประชาชนชาวเมียนมา

อีกนับพันคน และ ยังมีประชาชนบางส่วน ที่ไม่สามารถเข้ามากราบไหว้สรีรสังขารของหลวงพ่อย่างใกล้ชิดถึงหน้าปราสาทได้ ทำให้มีคนล้นออกไปจนถึงด้านหน้าวัด

ตลอดทั้ง ๒ วัน ของการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กราบไหว้สรีรสังขารของหลวงพ่อยุ่เป็นครั้งสุดท้าย มีประชาชนทยอยกันมาร่วมงานหลายหมื่นคน นอกจากนั้น ยังมีประชาชนอีกเป็นจำนวนมาก ได้นำอาหารคาวหวานมาร่วมแจกทาน ให้ผู้มาร่วมงานได้รับประทานกันอย่างบริบูรณ์ ตั้งแต่เช้าจนถึงค่ำ

สำหรับพิธีประชุมเพลิงสรีรสังขารของอดีตเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ รูปแบบพิธีการทั้งหมด เป็นไปตามรูปแบบการประชุมเพลิงพระอรียสงฆเจ้าของชาวเมียนมา ทุกขั้นตอน

ประวัติของหลวงพ่อ

ท่านพระอาจารย์ ภัททันตะ ธัมมานันทมหาเถระ เกิดที่หมู่บ้านต่าสี่ อ.เย่สะโจ้ มณฑลปะกุกู ประเทศสหภาพเมียนมา ท่านเป็นบุตรชายคนที่ ๓ ของนางหง่วยหยี่ และนายไผ่เตด ด้วยโสรัทธิ มกร นักขัตตฤกษ์ แรม ๑๔ ค่ำ เดือนอ้าย ปีระกา ตรงกับวันเสาร์ที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๔๖๓ (จ.ศ. ๑๒๘๒ หรือ ค.ศ. ๑๙๒๑) ชื่อว่า ด.ช.ต้นหม่อง มีพี่น้องร่วมกัน ๔ คน

ตระกูลท่านมีความศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า เมื่อเห็นว่าหมู่บ้านต่าสี่ ยังไม่มีวัดเลย จึงได้ร่วมกันสร้างวัดต่าสี่ ให้เป็นวัดประจำหมู่บ้าน และได้สร้างเจดีย์ทอง ประดิษฐานไว้ที่วัดนั้นด้วย ซึ่งเป็น

บรรยากาศที่น้อมอัธยาศัยของลูกหลานทุกคน ให้ได้เข้าสู่ร่มผ้ากาสาวพัตร์ ครั้นเมื่อเด็กชายต้นหม่อง อายุได้ ๗ ขวบ มารดาบิดาได้นำท่านไปฝากไว้ให้เป็นลูกศิษย์วัด กับท่านอาจารย์ อุญาณะ เจ้าอาวาสวัดโตงทัต ในหมู่บ้านต่าสี่ ในวันที่ ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๐

นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นในเส้นทางพระพุทศศาสนาของเด็กชายต้นหม่อง จึงได้เรียนหนังสือ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลและชั้นประถม แม้จะเป็นเด็กวัดตัวน้อยๆ ท่านก็มีความทรงจำที่เป็นเลิศกว่าผู้อื่น สามารถทรงจำบทสวดมนต์ต่างๆ ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ทรงจำพระปริตร ได้ทั้ง ๑๑ สูตร ทรงจำคัมภีร์นัมมกการะ คัมภีร์โลกนิตติขยมังคลคาถา ชินปัญชร นาสนกรรม ทัศนกรรม เสขียวัตถ์ และชั้นธกะ ๑๔ วรรค ทั้งภาคบาลีและคำแปล แม้กระทั่งโหราศาสตร์ ที่นับตัวเลขด้วยคำภาษาบาลีที่เรียนยาก ท่านก็ได้เรียนจนเข้าใจ และจำได้ ไม่หลงลืม

เมื่อถึงปี พ.ศ. ๒๔๗๗ ท่านมีอายุ ๑๔ ปี ได้รับการบรรพชาเป็นสามเณร มีฉายาภาษาบาลีว่า “ธัมมานันทะ” โดยมีท่านอาจารย์ อุจจารินทะ เป็นพระอุปัชฌาย์ หลังจากบรรพชาเป็นสามเณรแล้ว พระอุปัชฌาย์ให้ท่าน

หมู่ญาติพี่น้องและหลานเหลน ต่างดีใจได้ต้อนรับหลวงพ่อกลับมาเยือนบ้านเกิด

ห้องจำกัจายนสูตรและคำแปล ตามคัมภีร์
กัจายนสูตรตัดตะ ทั้งได้สอนคัมภีร์กัจายน-
สังเขปให้ท่านด้วย

ต่อมา ท่านได้ย้ายไปอยู่วัดปิตตปิณฑการาม
ในตัวอำเภอเหย่สโจ โดยมีอาจารย์อุอูตตระ
เป็นเจ้าของอาวาสและอาจารย์สอน ได้เรียนคัมภีร์
เพิ่มเติมอีกหลายคัมภีร์ คือ คัมภีร์พาลาวตาระ
กัจายนนะ สัททนีติสุตตมาลา อภิธัมมัตถ-
สังคหะ เทวมาติกา ขุททสิกขา กังขาวิตรณี
และพระวินัยปิฎก

เมื่ออายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ท่านได้
อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ในวันที่ ๑๓ พฤษภาคม
พ.ศ. ๒๔๘๓ โดยมีท่านอาจารย์อุสุชาตะ ผู้เป็น
ศิษย์ท่านอาจารย์อุอูตตระ เป็นพระอุปัชฌาย์
ณ พัทธสีมาวัดหญ่องเป่งตา จ.มอละไมยจุน
มีนายพละ กับนางเส่งมยะ ใน จ.มอละไมยจุน
เป็นโยมอุปัฏฐาก ถวายเครื่องอัฐบริขาร
นับว่าท่านได้ทำเพศแห่งสมณะ ให้มีความมั่นคง
ถาวรในพระพุทธศาสนา อันเข้าใกล้มรรคผล
และนิพพานแล้ว

หลังจากอุปสมบทเป็นพระภิกษุ ท่าน
อาจารย์อุอูตตระ ได้ส่งท่านไปศึกษาพระปริยัติ-
ธรรมต่อในสำนักของท่านอาจารย์อุโกสัลลา-
ภิวังสะ วัดมหาวิสุทธาราม จ.มันทะเลย

หลวงพ่อกลับไปเยี่ยมบ้านเกิด

จึงได้ศึกษาคัมภีร์ไวยากรณ์ภาษาบาลี คือ
คัมภีร์ปทรูปสิทธิ และคัมภีร์ปทวิจยะ

ช่วงนั้นเกิดสงครามโลกครั้งที่๒จ.มันทะเลย
เป็นเป้าหมายในการโจมตีทางยุทธศาสตร์
เพราะเป็นเมืองหลวงอันดับสอง รองจากกรุง
ร่างกุ้ง จึงถูกโจมตีอย่างหนัก เป็นเหตุให้ท่าน
อาจารย์อุธัมมานันทะ ย้ายจาก จ.มันทะเลย
ไปอยู่จ.มะไลย ได้ศึกษาคัมภีร์อภิธาน์ปทีปิกา
ฉันโทปกรณ์ สุโพธาลังการะ เกทจินตา
และกัจายนสาระ ในสำนักของท่านอาจารย์
อุจันทโชติ เจ้าอาวาสวัดสิริโสมาราม หมู่บ้าน
กันจี จ.มะไลย และยังได้ศึกษาคัมภีร์กัจายน-
สูตรตัดตะ พร้อมทั้งวิธีการสร้างรูปคำศัพท์
ตามนัยของคัมภีร์กัจายนนะ นามปทมมาลา
และอาชยาตปทมมาลา ได้ศึกษาคัมภีร์พระ
อภิธรรม คือ คัมภีร์ปรมัตถสรูปเภทนี มาติกา
และธาตุกถา รวมทั้งคัมภีร์ปาราชิกกัณฑ-
อรรถกถา (สมันตปาสาทิกา) ท่านพำนักอยู่ที่
วัดสิริโสมาราม รวม ๕ ปี จนกระทั่งสงครามโลก
ครั้งที่ ๒ สงบลง

ประกอบกับสมัยนั้น แถบมณฑลปชุกกุ และ อ.เยสะโจ ไม่นิยมสอบสนามหลวง เพียงแต่ศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้แตกฉานเท่านั้น ท่านจึงไม่สนใจเข้าสอบ ตั้งแต่เป็นสามเณรเรื่อยมา จนได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ และเมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลง จึงได้เริ่มสอบสนามหลวงและสอบไล่ได้ชั้น “ปะทะมะแห่ง” แล้วย้ายจากวัดสิริ-โสมารามไปอยู่วัดมหาวิสุทธาราม จ.มณฑลทะเลย์ อันเป็นที่พำนักเดิม ซึ่งในที่นี่ท่านได้เรียน คัมภีร์ต่างๆ จากอาจารย์อุโกสลลาภวิงสะ อุชา-เนยยพุทธิ อุสุวัณณโชติภวิงสะ และอุอานันท-ปณติตาภวิงสะ จนสอบได้ชั้น “ปะทะมะลัด” ที่นั่น

หลังจากนั้น ท่านได้ย้ายไปอยู่วัดเหวหยัง-โฝ่งตา ได้เดินทางไปศึกษาคัมภีร์ปฎิฐานที่ วัดปฎิฐานาราม ภูเขาสะกาย จ.สะกาย เป็น พิเศษด้วย โดยมีท่านอาจารย์อุอินทกะ (อัคร-มหาบัณฑิต) เป็นผู้สอน จึงทำให้สอบไล่ชั้น “ปะทะมะจี” ได้เป็นอันดับ ๓ ของประเทศ

ในปีถัดมา ท่านได้ศึกษาคัมภีร์ต่างๆ ในชั้น ธรรมจริยะ จากท่านอาจารย์อุกัลยาณะ ผู้มี

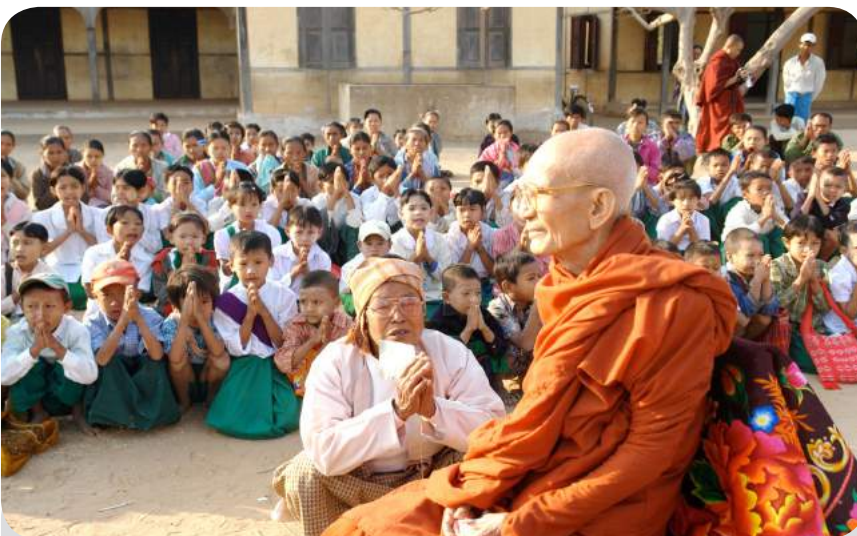

รัฐบาลเมียนมาถวายตราตั้งหลวงพ่อบรรณพ ในตำแหน่งอัครมหาบัณฑิต

ชื่อเสียงในการสอนคัมภีร์ชั้นธรรมจริยะมากที่สุดในเมืองมณฑลทะเลย์ในเวลานั้น จึงสอบไล่ชั้น “ธรรมจริยะ” ได้ทั้ง ๓ คัมภีร์ คือ ปาราชิกบาลี และอรรถกถา สลักขันธวรรคบาลี, อรรถกถา ธรรมสังคณีบาลี และอรรถกถาปกรณ์อรรถกถา จึงได้รับตราตั้งว่า “ศาสนธชธรรมจริยะ” และยังสามารถสอบได้คัมภีร์พิเศษในชั้นธรรมจริยะอีก คือ คัมภีร์มหาวิคคาทอรรถกถา สังยุตตนิกายอรรถกถา และวิงคคาทอรรถกถา จึงได้รับตราตั้งชั้นพิเศษว่า “ศาสนธชสิริปวรธรรมจริยะ” ซึ่งเป็นเรื่อง

ยากมาก ที่ใครๆ จะทำตามท่านได้

เมื่อย้อนดูประวัติการสอบตั้งแต่ชั้นแรกถึงชั้นธรรมจริยะ ของท่านอุธัมมานันทะแล้ว จึงได้รู้ว่าท่านสอบได้ทุกชั้นมาโดยตลอด ไม่เคยสอบตกเลย จึงได้รับการยกย่องจากอาจารย์และเพื่อนนักเรียนด้วยกัน ให้เป็นครูสอนพระปริยัติธรรม

หลวงพ่อบรรณพมอบทุนการศึกษาและตำราเรียนแก่ครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านตาสี่

พิธีถวายตำแหน่งอัครมหาบัณฑิต ณ ถ้ำมหาปาสานคูหา (กะบ่าเอ) กรุงร่างกุ้ง พ.ศ. ๒๕๓๔

ในวัด ๓ แห่ง คือ วัดสิริโสมาราม จ.มะลายู วัดปัตตปิณฑการาม อ.เยสะโจ้ มณฑลปะกุกู และวัดเหว่หยันโฝ่งต้า จ.มันทะเลย์ มาตั้งแต่ก่อนจะเรียนจบชั้น “ปะละมะจี” เสียอีก

เมื่อท่านเจริญอายุได้ ๓๗ ปี ช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ กรมการศาสนาของประเทศไทยได้นิมนต์ท่านให้ไปเป็นพระธรรมทูต เพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ฝ่ายเถรวาทในต่างประเทศ ท่านจึงย้ายไปอยู่ในสังฆมณฑลกะบ่าเอ กรุงร่างกุ้ง ซึ่งเป็นทั้งกรมการศาสนา และมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อการเผยแผ่ (ธัมมทูตวิซาลายะ) ได้ศึกษาภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น เพื่อเตรียมตัวให้พร้อมก่อนเดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศญี่ปุ่น

ในปีเดียวกันนั้น ท่านเจ้าคุณพระธรรมคุณากรณ์ (เจ้าจิตปญโญ, ป.ธ.๙) เจ้าอาวาส

วัดโพธาราม จ.นครสวรรค์ ได้ส่งหนังสือไปถึงกรมการศาสนาแห่งประเทศไทยมาขอพระอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในพระปริยัติธรรมมาเป็นอาจารย์สอนที่วัดโพธาราม กรมการศาสนาแห่งประเทศไทยพิจารณาความเหมาะสมแล้ว เห็นว่าควรจะส่งท่านอุ้มมานันทะ มาเป็นอาจารย์สอนพระปริยัติที่ประเทศไทย จึงได้กราบเรียนโดยรับรองกับท่านว่า เมื่อท่านสอนพระปริยัติธรรมในประเทศไทยได้หนึ่งพรรษาแล้ว จะส่งต่อไปยังประเทศญี่ปุ่น ท่านจึงได้เดินทางมายังวัด

พระธรรมคุณากรณ์ (เจ้า จิตปญโญ, ป.ธ.๙)

โพธาราม จ.นครสวรรค์ ตามที่กรมการศาสนา นิมนต์ ในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๐๒ เมื่อมาอยู่ที่วัดโพธาราม ท่านอาจารย์อุ้มมานันทะ ได้ทำการสอนพระปริยัติธรรม แก่พระภิกษุและสามเณรจำนวน ๒๐๐ รูป เมื่อออกพรรษาแล้ว ท่านก็ยังไม่ได้เดินทาง

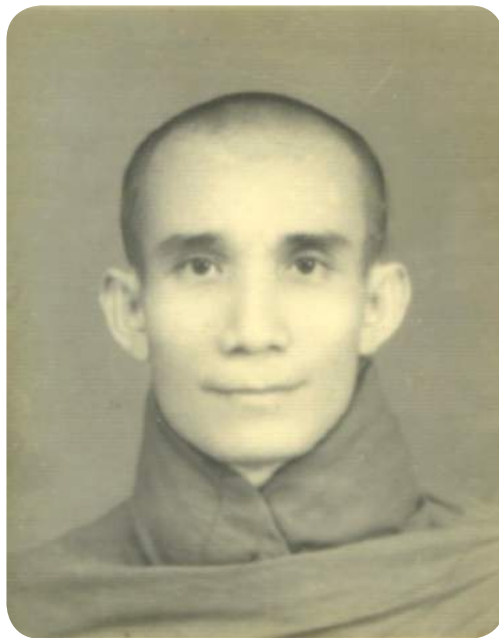

ไปประเทศญี่ปุ่น ตามความตั้งใจเดิม เพราะท่านเจ้าคุณพระธรรมคุณาภรณ์ นิมนต์ให้อยู่สอนพระปริยัติธรรมต่อ ท่านจึงได้พำนักอยู่ที่ จ.นครสวรรค์ เป็นเวลาถึง ๖ ปี

ในปีพ.ศ.๒๕๐๗ ระหว่างที่ท่านพำนักอยู่ที่ จ.นครสวรรค์นั้น กรมการศาสนา ประเทศเมียนมา ได้นิมนต์ท่านให้เดินทางกลับเพื่อร่วมจัดทำคัมภีร์พจนานุกรมพระไตรปิฎกฉบับบาลี - พม่า เล่มที่ ๑ และตรวจชำระคัมภีร์ต่างๆ มีสุโขทัยหลังการฎีกา เป็นต้น ในสมัยปัจฉิมฎีกา ส่งคายนา ทิมหาปาสาณคูลา กะบ่าเอ กรุงร่างกุ้ง ท่านจึงได้เดินทางกลับประเทศของท่านเป็นการชั่วคราว เพื่อร่วมจัดทำคัมภีร์ดังกล่าวเป็นเวลา ๑ ปีหลังจาก

การทำส่งคายนาพระบาลีอรรถกถาและฎีการวมทั้งคัมภีร์ต่างๆ ได้สิ้นสุดลง ท่านก็ได้เดินทางกลับมาประเทศไทย และพำนักอยู่ที่วัดโพธาราม จ.นครสวรรค์ ตามเดิม

ในปีพ.ศ. ๒๕๐๘ ท่านอาจารย์อุเนมินทะ (อัครมหาบัณฑิต) เจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ รูปที่ ๓ ชราภาพมากแล้ว จึงได้ทำหนังสือไปถึงกรมการ

ศาสนา ประเทศเมียนมา บอกความประสงค์ว่าจะนิมนต์ท่านอาจารย์อุธัมมานันทะ ให้มาเผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำอยู่ที่วัดท่ามะโอ จ.ลำปาง ทางกรมการศาสนาประเทศเมียนมาก็ได้ทำหนังสือแจ้งให้ท่านทราบ ท่านจึงได้ย้ายจาก จ.นครสวรรค์ มาอยู่ที่วัดท่ามะโอ จ.ลำปาง เมื่อวันที่ขึ้น ๘ ค่ำ เดือน ๘

ปีมะเส็ง (ตรงกับวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๐๘) ท่านย้ายมาอยู่ที่วัดท่ามะโอเพียง ๕ เดือนเท่านั้น ท่านอาจารย์อุณมินทะ เจ้าอาวาสวัดท่ามะโอก็มรณภาพลงด้วยโรคชรา ท่านอาจารย์อุธัมมานันทะ จึงได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอสืบต่อมาจนถึงมรณภาพ

เพราะท่านเป็นผู้เรียนเก่ง สอนก็เก่ง มีความรักในการเรียนการสอนมากเป็นพิเศษ จึงไม่อยู่นิ่งเฉย ท่านเริ่มจัดการเรียนการสอน ด้านพระปริยัติธรรม อันเป็นหลักสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยการตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม จึงเป็นที่รู้จักกันในมณฑลนามว่า “หลวงพ่อภัททันตะ ธรรมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต” แม้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อันเป็นมหาวิทยาลัยสงฆ์ของประเทศไทย ก็ได้ทราบเกียรติคุณของหลวงพ่อ จึงได้น้อมถวายปริญญาคุณฐิติบัณฑิตกิตติมศักดิ์แก่ท่าน

ในช่วงปัจฉิมวัยของหลวงพ่อ ท่านก็ไม่ได้คำนึงถึงความชราภาพของตนเองเลย ยังมีดวงหทัยอันเต็มเปี่ยมด้วยเมตตา มีความอุตสาหะพร่ำสอนศิษยานุศิษย์ ให้พยายามศึกษาเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอ มวลศิษยานุศิษย์ต่างก็พากันถือปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะได้เล็งเห็นโทษที่ไม่ปฏิบัติตาม และเล็งเห็นประโยชน์อันประเสริฐที่ได้ปฏิบัติตาม จึงช่วยกันชวนช่วยจัดการเรียนการสอนตามแนวที่หลวงพ่อได้สอนตนมา ให้สืบทอดถึงรุ่นลูกหลานต่อไปในอนาคต โดยพากันหวังอยู่ว่า หลวงพ่อจะเบาใจและวางใจได้ว่าพระพุทธ

ศาสนาที่แผ่ซ่านอยู่ในสายเลือดของท่านนั้น ได้รับการสืบทอดแล้วอย่างลงตัว สมดังเจตนารมณ์ที่ได้ตั้งอธิษฐานไว้ว่า “จิรั ตัญญุตฺ สทุสมฺโม ธมฺเม โทหนฺตุ สคารวา” ขอให้พระสังฆธรรม จงดำรงอยู่ตลอดกาลนาน ขอให้ชนทั้งหลาย จงมีความเคารพยำเกรงในพระธรรม

เนื่องจากการศึกษาพระไตรปิฎกจำเป็นต้องอาศัยคัมภีร์พื้นฐาน ๔ คัมภีร์ คือ คัมภีร์ไวยากรณ์ คัมภีร์อภิธานปปีที่ปิกา คัมภีร์วุดโตทัยฉันโทปกรณ์ และคัมภีร์สุโธธาลังการ ท่านจึงได้ริเริ่มให้มีการศึกษาคัมภีร์พื้นฐานของพระไตรปิฎกทั้ง ๔ คัมภีร์นั้น ด้วยการสอนอธิบาย และให้นักศึกษาท่องจำคัมภีร์เหล่านั้น พร้อมทั้งจัดพิมพ์เผยแผ่ ท่านอุตสาหะสั่งสอนศิษยานุศิษย์ของท่าน ให้พยายามศึกษาเล่าเรียนจนได้ผลเป็นที่พึงพอใจของท่าน ซึ่งศิษยานุศิษย์เหล่านั้น ต่างได้รับการยกย่องนับถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในภาษาบาลี โดยทางรัฐบาลเมียนมาได้เห็นเกียรติคุณความดีในด้านการเผยแผ่พระศาสนาของท่านพระอาจารย์ ภัททันตะ ธรรมานันทมหาเถระ จึงได้พร้อมใจกันถวายตำแหน่ง “อัครมหาบัณฑิต” แก่ท่าน ในปี พ.ศ. ๒๕๓๔

งานถวายตำแหน่งอัครมหาบัณฑิต ณ ถ้ำมหาปาสาณคูหา พ.ศ. ๒๕๓๔

เมื่อวันที่ ๑๘ - ๓๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๐ เมื่อหลวงพ่อมืออายุ ได้ ๘๙ ปี ท่านได้มีโอกาสเดินทางกลับไปเยือนบ้านเกิด เพื่อสงเคราะห์ หมู่ญาติ เพื่อเยี่ยมสำนักเรียนที่เคยเรียนเคยสอน และเยี่ยมสำนักที่เคยอยู่อาศัย เป็นการย้อนรอยสู่อดีตอันอบอุ่น สู่ความทรงจำอันยากจะลืมเลือน ที่อยากบอกเล่าให้ลูกศิษย์ทุกคนได้รับฟัง เมื่อเป็นโอกาสดีอย่างนี้ พวกเราเหล่าศิษย์ จึงขอติดตามหลวงพ่อไปด้วย เพื่อบันทึกเรื่องราวต่างๆ มาเล่าสู่กันฟัง อย่างภาคภูมิใจและชื่นชม โสมนัส (สามารถรับชมได้ทางยูทูป)

อ.เมือง จ.ลำปาง นับเป็นการสูญเสียพระมหาเถระ ผู้เป็นนักปราชญ์ ที่ทรงคุณค่ายิ่งในพระพุทธศาสนาครั้งสำคัญ

วันที่ ๖ - ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ มีการ

สวดพระอภิธรรมและมหาปฏิจจาน ที่วัดท่ามะโอ ต.เวียงเหนือ อ.เมือง จ.ลำปาง

วันที่ ๑๑ มกราคม

พ.ศ. ๒๕๖๒ ขบวนแห่สร้อยสังขารของท่าน จากวัดท่ามะโอ ข้ามสะพานกลางคันครไปทางค่ายสุรศักดิ์มนตรี แล้วเคลื่อนต่อไปตั้งยังเมรุปราสาทฐานนถการเวก ที่วัดไชยมงคล (จองคา) อ.เมือง จ.ลำปาง

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ เมื่อหลวงพ่อมืออายุ ๙๓ ปี สุขภาพเริ่มไม่แข็งแรงตามลำดับ จนกระทั่งวันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๕ ท่านได้ถึงแก่กรรมภาพ ที่ รพ.ศูนย์ลำปาง ทางศิษยานุศิษย์ได้เก็บสรีระของท่านไว้เคารพสักการะที่วัดท่ามะโอ เป็นเวลา ๖ ปี แล้วได้ร่วมกันจัดพิธีฌาปนกิจสร้อยสังขารของท่าน ในวันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ ที่วัดไชยมงคล (จองคา)

วันที่ ๑๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒ หลวงพ่อพระภิกษุทันตะ อัครญาณาวังสะ อัครมหาบัณฑิต รองพระสังฆราชา เขวจินนิกาย จากเมียนมา เดินทางมาเป็นประธานประชุมเพลิงสร้อยสังขารหลวงพ่อใหญ่ วัดท่ามะโอ

ที่มา: ข้อมูลประวัติปรับมาจากหนังสืองานละสังขาร ๑๐๐ วัน หลวงพ่อใหญ่ ซึ่งรวบรวมโดยพระมหาสมปอง มุทิโต

ปณามพจน์ :

คำบูชาครู

พระครูธรรมธรมสนนต์ นนฺทโก

อัครคมหาบัณฑิต วัดจากแดง จังหวัดสมุทรปราการ

เนื่องในวาระงานฉาปนกิจสรীরสังฆาร หลวงพ่อพระภิกษุทันตธัมมานันทมหาเถระ อัครคมหาบัณฑิต อดีตเจ้าสำนักเรียนบาลีใหญ่ วัดท่ามะโอ นครลำปาง

หลวงพ่อกับเป็นผู้วางรากฐานการเรียนบาลีใหญ่ ให้แพร่หลายอยู่ในหลายสำนักเรียนที่บรรดาศิษยานุศิษย์ได้ช่วยกันสืบทอดอยู่ในปัจจุบัน หลายสำนักยังมีการเรียนการสอนสืบทอด เป็นมรดกธรรมของหลวงพ่อก้าวให้เราได้เห็นอยู่ แม้จะไม่เจริญเท่าต้นแบบก็ตาม แต่ถือว่าเป็นมรดกตกทอดสืบทอดเนื่องจากหลวงพ่อกับเป็นความกตัญญูได้ส่วนหนึ่ง ให้สาธุชนคนดีที่ใฝ่ธรรม ได้มีส่วนรับมรดกธรรม

อันสูงค่า คือภาษามคธหรือบาลี มีส่วนให้เข้าถึงอรรถอันลึกซึ้งของพระพุทฺธพจน์ คือ พระไตรปิฎก และอรรถกถา ฎีกา ขอให้ช่วยกันสืบทอดเจตนารมณ์ของหลวงพ่อกับให้อยู่ต่อไปชั่วกาลนาน

ในวาระอันสำคัญ ในงานฉาปนกิจสรীরสังฆารหลวงพ่อกับพระภิกษุทันตธัมมานันทมหาเถระ อัครคมหาบัณฑิต ด้วยบุญบารมีของหลวงพ่อกับและคุณธรรมความดี ที่สูงส่งยิ่งใหญ่ ที่สร้างให้เกิดประโยชน์แก่ศิษยานุศิษย์และสาธุชนทั้งหลายในบ้านเมืองเรานี้ ย่อมเป็นอนุสาวรีย์เจดีย์ธรรม ที่จารึกอยู่ในใจศิษยานุศิษย์ และสาธุชนทั้งหลายตลอดไป

รสนมกกา

พระอาจารย์มหาประนอม ธมมาลังกาโร

รำลึกถึงหลวงพ่อกำนันต่องานของท่าน

ณ บัดนี้ จะได้แสดงพระธรรมเทศนา เนื่องในวาระที่ญาติโยมสาธุชนได้ปรารถนาการจากไปของหลวงพ่อกำนันทุกๆ เพื่อจะบำเพ็ญกุศลและทำฌาปนกิจ เพื่อให้ศรัทธาญาติโยมสาธุชนที่มาร่วมฟังพระสวดอภิธรรมในคืนนี้เกิดอัมมัสสวนมัยกุศล เป็นลำดับสืบไปโดยหัวข้อที่จะแสดงพระธรรมเทศนานั้น ได้ยกมาจาก **ปัพพโตปมคาลา** ซึ่งเป็นคาลาที่อุปมาความแก่ ความตาย เหมือนกับภูเขา เพื่อให้ญาติโยมให้เกิดสังเวคธรรม รวมทั้งเรื่องเนื้อหาสารธรรมที่พระสวดในงานศพ

หลวงพ่อกำนันทุกๆ ท่านเป็นบูรพาจารย์บาลีใหญ่แห่งวัดท่ามะโอแห่งนี้ ซึ่งอัตมาภาพเอง เคยมาศึกษาบาลีใหญ่ที่นี่ ในระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ถึง ๒๕๒๗ จนจบการศึกษา

บาลีใหญ่ แล้วอยู่ที่วัดท่ามะโอ อีก ๑ ปี หลังจากนั้น ก็ไปวัดมหาธาตุฯ แล้วไปศึกษาต่อที่พม่าต่ออีก ๑๒ ปี จึงกลับมาเผยแผ่บาลีใหญ่ที่หลวงพ่อกำนันได้วางพื้นฐาน สั่งสอนอบรมเอาไว้ เมื่อกลับมาจากพม่า อาตมากับ **พระมหาสมปอง มุทิตา** ได้เปิดสอนบาลีที่วัดมหาธาตุฯ คณะ ๒๕ อยู่ช่วงหนึ่ง หลังจากนั้นก็ย้ายไปเปิดสอนบาลีใหญ่ที่วัดจากแดง ซึ่งมี **พระมหาธิติพงษ์ (มหาต่วน) อุดมบุญโย** พระน้องชายได้ไปช่วยปูพื้นฐานภาษาบาลีใหญ่ไว้ที่นั่น จนเป็นที่รู้จักกันแล้ว ปัจจุบันนี้ก็ได้ดำเนินการเรียนการสอนตามมรรคาแห่งบาลีใหญ่ที่หลวงพ่อกำนันทุกๆ ได้ปลูกฝังเอาไว้ และยังสามารถนำข้อวัตรปฏิบัติ ที่เคยได้รับการอบรมสั่งสอนจากวัดท่ามะโอไปสานต่อด้วย

ต้นแบบของหลวงพ่อ

ข้อวัตรและกิจวัตรต่างๆ ของวัดท่ามะโอนั้น นอกจากการศึกษาเล่าเรียนแล้ว ยังได้รับการถ่ายทอดในอีกหลายเรื่อง เช่น เรื่องสิ่งแวดล้อม คือ เรื่องความสะอาด เรื่องการดูแลหนังสือ เข้าปากหนังสือ เย็บ (ก๊) หนังสือ หุงข้าวต้มถวายพระ ผ่าฟันด้วยค้อนปอนด์ การตักน้ำจากบ่อบาดาล ซึ่งยุคนั้นยังต้องใช้น้ำบาดาล ต้องโยนถังลงไปตักน้ำขึ้นมา ก็ทำให้พลังกำลังร่างกายแข็งแรง

ในเรื่องความสะอาด ในช่วงที่มาอยู่วัดท่ามะโอนั้น ได้ฟังหลวงพ่อบอกถึงบ่อยมาก ที่วัดท่ามะโอนั้น แม้ใบไม้ร่วงก็ไม่มี ถามว่าหลวงพ่อดีแบบอย่างความสะอาดมาจากไหน แบบอย่างที่สำคัญคือ**ท่านพระอาจารย์แลดี สยาดอ** ซึ่งเป็นพระเถระในยุคที่ประเทศพม่าถูกอังกฤษปกครอง เป็นพระเถระที่เก่งปริยัติเรียนจบแล้วเข้าป่าปฏิบัติ เข้าป่าปฏิบัติแล้วพอสมควร ก็มีพระไปเจอ ตามไปปฏิบัติด้วย ไปถามปัญหา จนกระทั่งขอยุ่ปฏิบัติด้วย จนที่นั่นๆ กลายเป็นสำนักกรรมฐาน สอนกรรมฐานและต่อมากลายเป็นสำนักเรียนไปด้วย จากนั้นท่านอาจารย์แลดีก็สอนหนังสือ เขียนหนังสือเทศน์โปรดญาติโยม และให้กรรมฐาน

ที่สำคัญคือ ท่านเป็นแบบอย่างเรื่องความสะอาดที่หลวงพ่อบอกวัดท่ามะโอนั้นได้รับมา คือในช่วงเวลากลางวัน หลวงพ่อบอกอาจารย์แลดี ท่านจะสอนหนังสือ ตกเย็นก็ทำวัตร ช่วงค่ำ ๑ ทุ่มถึง ๔ ทุ่ม ท่านจะเขียนหนังสือ เขียนตำรา

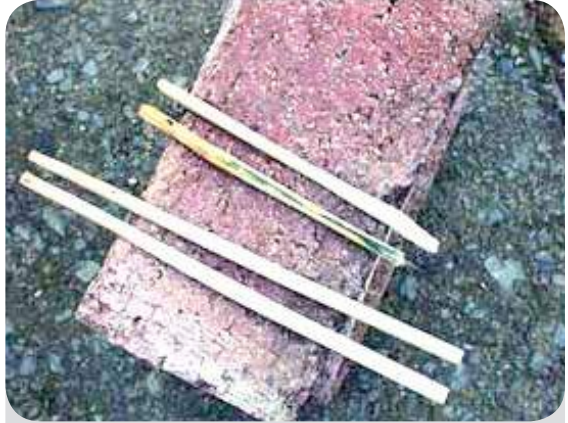

ท่านพระอาจารย์แลดี สยาดอ

พอ ๔ ทุ่ม พระเริ่มเข้ากุฏิไปจำวัด ช่วงเวลา ๔ ทุ่มเศษ ถึงเที่ยงคืน อาจารย์แลดี สยาดอ ท่านจะไปขัดห้องน้ำ ทุกวันๆ

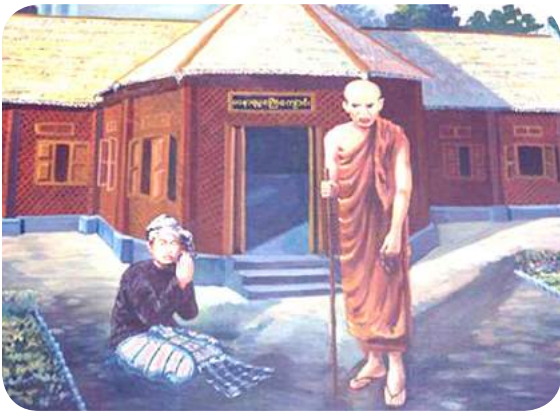
การขัดห้องน้ำ ก็ไม่มีอะไรพิเศษหรอก แต่สมัยโบราณยังไม่มีกระดาษทิชชู ใช้ไม้ชำระที่รูปร่างเหมือนไม้ตะเกียบ เอาไม้ไผ่มาเหลาเป็นไม้

ตะเกียบกลมๆ ขอบก๊ย เอาไว้สำหรับเช็ดกันเช็ดเสร็จแล้วก็ใส่ไว้ในกระบอกรูปร่างสำหรับไม้เช็ดกันที่ใช้แล้ว และมีกระบอกรูปร่างอีกอันหนึ่ง สำหรับไม้เช็ดกันที่ยังไม่ได้ใช้ สมัยนั้นน้ำหายาก ยังไม่นิยมใช้น้ำล้างโดยตรง ใช้ไม้ชำระเสร็จแล้วจึงมาใช้น้ำชำระอีกที เป็น ๒ ขั้นตอน แบบโบราณอาจารย์แลดีท่านจะไปล้างห้องน้ำ เสร็จแล้วท่านก็เอาไม้ชำระกันไปล้าง ช่วงเวลา ๔ ทุ่มถึงเที่ยงคืนทุกคืนๆ ลูกศิษย์ก็ทำความสะอาดไว้แล้ว แต่พอสว่าง ห้องน้ำสะอาดกว่าเดิม ไม้ชำระกันก็สะอาดมากเลย ลูกศิษย์ก็สงสัยว่า ตอนเราล้างเมื่อตอนเย็น ไม้ชำระกันก็ยังไม่ค่อยสะอาด

ไม้ชำระกันในสมัยโบราณ

เท่าไร แต่ตอนนี้ทำไมจึงสะอาดยิ่งกว่าเดิม โดยเฉพาะถาด (ที่นั่งสำหรับปล่อยทุกข์) นั้นสะอาด ไม่มีกลิ่น ไม่มีอะไรเลย ใครมาทำความสะอาด พระที่เรียนหนังสืออยู่ก็ไม่ว่าใครทำสุดท้ายก็แอบดู จึงพบว่าอาจารย์แลติ สยาดอ ซึ่งเป็นอาจารย์สอนปริยัติด้วย สอนปฏิบัติด้วยเทศน์ด้วย ทำตำราด้วย ทำนมาล้าง ทำความสะอาดพื้นห้องน้ำ ถาด แล้วก็ล้างไม้ชำระกัน

เมื่อพระมาเห็นดังนั้นแล้ว ก็กราบขอมา พระอาจารย์ ว่าอย่าให้ลูกศิษย์ต้องเป็นบาป เป็นกรรมเลย อย่ามาล้างไม้ชำระกัน อย่ามาล้างห้องน้ำเลย ที่สอนหนังสือ สอนกรรมฐาน ให้ลูกศิษย์ก็พอเพียงแล้ว แต่ท่านอาจารย์แลติ บอกว่า “ไม่เป็นไรหรอกนะ ในสังสารวัฏอันยาวนาน กระผมเคยเป็นทาสรับใช้กิเลส ตัณหา โดยเฉพาะมีครอบครัว ก็คือเป็นทาสรับใช้ภรรยา มาหลายภพชาติแล้ว ชาตินี้ขอเป็นทาสรับใช้พระสงฆ์สักชาติเถอะ ปล่อยให้ผมได้ทำความสะอาดที่พระสงฆ์ได้ใช้ ให้ผมได้บุญได้กุศลด้วยเถอะ” พระอาจารย์แลติท่าน บอกกับพระลูกศิษย์เช่นนี้ แล้วหลังจากวันที่ท่านบอกเป็นต้นมา พระลูกศิษย์ทุกคนก็ไม่มีใครนั่งดูตาย วัดทั้งวัดก็สะอาดหมดจดก่อนที่ ท่านอาจารย์จะลงมือทำเอง

ฉะนั้น วัดที่อาจารย์แลติท่านไปอยู่ ก็เจริญทุกวัด คือท่านอาจารย์แลติจะมีอริยาศัยอยู่วัดนี้ ๕ ปี พอวัดนี้เจริญก็จะย้ายไปวัดใหม่อยู่วัดนั้น ๕ ปี พอวัดนั้นเจริญ ท่านก็จะย้ายไปวัดใหม่ ท่านจะเลือกวัดที่ไกลโรโกโสที่สุด วัดที่ไม่มีการศึกษา วัดที่สกปรกวัดที่ชำระ แต่จะไปอยู่ที่ไหนก็ตาม ท่านจะให้การศึกษา จากนั้นก็ดูแลสิ่งแวดล้อม ต่อมาก็เทศน์โปรดญาติโยม ต่อมาท่านก็ให้กรรมฐาน ฉะนั้น ภายใน ๕ ปี อาจารย์แลติ สยาดอ ท่านจะพัฒนาจากวัดไกลโรโกโสที่ชำระ ทรุทธโถม เป็นวัดที่มีเสนาสนะที่สัปปายะ จากวัดที่ไม่มีการศึกษา เป็นวัดที่มีการศึกษา จากวัดที่ไม่มีการพัฒนา เป็นวัดที่มีการพัฒนา จากวัดที่ไม่มีคนเข้า ก็มีคนเข้าล้นหลาม

พอครบ ๕ ปี ท่านก็ย้ายไปอยู่วัดใหม่ ท่านย้ายไปวัดไหนก็ตาม วัดนั้นจะเจริญขึ้นมาทันตาเห็นภายใน ๕ ปี ท่านก็เป็นพระเถระที่ หลวงพ่อวัดท่ามะโอนามาเล่าให้ลูกศิษย์ฟังในการให้โอวาททุกวัน หลวงพ่อวัดท่ามะโอนา ก็ทำความสะอาด กวาดวัด เก็บบุญเก็บบิณฑบาต ท่านมักจะพูดว่าท่านอาจารย์แลติท่านเป็น อย่างนี้ๆ หลวงพ่อวัดท่ามะโอนา ท่านถืออาจารย์แลติ เป็นแบบอย่าง ในเรื่องปริยัติก็ดี เรื่องปฏิบัติ ก็ดี แล้วท่านก็เก่งทั้งปริยัติ เก่งทั้งปฏิบัติ และ ทั้งเรียน ทั้งสอน ทั้งเผยแผ่ หลวงพ่อวัดท่ามะโอนา ท่านทำตามที่ท่านอาจารย์แลติได้กระทำมา

ฉะนั้น ในส่วนนี้ ถ้าวากรรมหรืออาตมา โชคดี ที่ได้มาอยู่วัดท่ามะโอ ได้มาช่วยในส่วนนี้ แล้วก็ซึมซับไป ตอนนีก็ไปพัฒนาที่วัดจากแดง เริ่มเก็บขยะ ทำความสะอาดทุกอย่าง ให้เรียบร้อย จนกระทั่ง ณ ปัจจุบัน ที่วัดได้จัดการ เศษขยะ โดยเศษอาหาร มาทำปุ๋ย ทำแก๊สทั้งหมด ส่วนพลาสติก ซึ่งตอนนี้ทางวัดเคลียร์ได้ทั้งหมด โดยพลาสติกส่วนหนึ่งนำมาทำน้ำมัน อีกส่วนหนึ่ง นำมาทำเม็ดพลาสติก ขวดน้ำพลาสติกเพ็ท เอามาทอเป็นจิวร จากขวดพลาสติก ๑๕ ใบ สามารถทอจิวรได้หนึ่งผืน แต่ตอนนี้จิวรที่ทอได้ ทั้งหมด ยังเย็บไม่ทัน จึงไม่ได้นำมาร่วมงานครั้งนี้

ตอนนี้ที่วัดจากแดงได้เก็บขวดพลาสติก มาทอทำเป็นจิวร เป็นผ้าบังสุกุลจิวร โดยใส่ฝ้าย ใส่นาโนเข้าไป สุดท้ายได้เป็นผ้าเกรดเอ ตอนนี้ก็ตัดได้เกือบ ๕๐ ชุดแล้ว แต่ยังไม่ทันใช้ เนื่องจากคนเย็บมีน้อย

แบบอย่างเหล่านี้ได้จากหลวงพ่อดำท่ามะโอ จากการไปทำความสะอาดวัด แล้วพบของ อะไรก็ตาม ที่เอากลับมาใช้ใหม่ได้ (รีไซเคิล)

วัดจากแดงก็ได้นำสิ่งเหล่านี้ มาพัฒนาต่อยอด จนกระทั่งเศษอาหารเศษผักกลายเป็นปุ๋ยเป็น แก๊สทั้งหมด พลาสติกก็เริ่มจากการทำน้ำมัน แล้วก็ไปทำจิวร กิ่งไม้ที่วัด ก็เอาไปทำถ่านอัดแท่ง ปัจจุบันเรื่องสิ่งแวดล้อมก็ได้ให้นำไป ส่วนเรื่องการศึกษา ทางวัดจากแดงก็ได้พัฒนา ต่อยอด จากการศึกษา บาลีน้อย บาลีใหญ่ อภิธรรม ไปสู่พระไตรปิฎก ซึ่งก็ได้พัฒนามาเรื่อยๆ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากหลวงพ่อดำ แล้วก็ไปต่อยอด ฉะนั้นที่กล่าวมานี้ ก็ขอให้ ญาติโยมได้ระลึกถึงบุญคุณของหลวงพ่อดำ

ปีพพโตปมคาถา

ต่อไปก็เป็นเนื้อหาของธรรมะที่จะได้นำ มาฝากศรัทธาญาติโยม คือ **ปีพพโตปมคาถา เอวัง ชะรา จะ มัจจุ จะ อะริวัตตันติ ปาณิน** ซึ่งเป็นคาถาที่อุปมา ความแก่ และความตาย เหมือนภูเขาหินที่กลิ้งมาจากทิศทั้ง ๔ จะหลบ ไปไหนล่ะ หลบไปทุกทิศ พ้นไหม ไม่พ้น ฉันทใด ก็ฉันทนั้น ชราและมรณะ ความแก่และความตาย เหมือนภูเขาหินที่กลิ้งมาจากทิศทั้ง ๔ แล้ว

เราจะหนีรอดไหม ไม่รอด จะเป็นกษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ (พ่อค้า) ศูทร ก็ไม่รอด จะเป็น จัณฑาล ก็ไม่รอด จะใช้ เวทย์มนต์ คาถาก็ไม่ รอด จะใช้เงินทองก็ไม่ รอด จะใช้ยาดีขนาด ไหน ก็ไม่รอดจะใช้ อารุชยทุโธปกรณ์ไป ต่อสู้ก็ไม่รอด ไม่มีทาง รอดได้เลย

อย่างไรก็ตาม ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดให้ได้ เพื่อให้ศรัทธามาจุดประกายให้มีจุดเริ่มต้น ที่จะนำไปสู่บันไดขั้นอื่นๆ ต่อไปได้

ดังนั้นวันนี้ขอฝากว่าการปฏิบัติธรรมในพระพุทธศาสนา จุดเริ่มต้น

ในเมื่อเรารู้ว่าอย่างไรเสียก็ไม่รอด ก็จงสร้างศรัทธาให้เกิดในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ การสร้างศรัทธาก็คือ **กัมมสังคทา** เชื่อกรรม **วิปากสังคทา** เชื่อผลของกรรม **กัมมัสสกตาสังคทา** เชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของๆ ตน สุดท้ายคือ **ตถาคตโพธิสังคทา** เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

เมื่อเรามีศรัทธามั่นคงแล้ว จากนั้น ศิลเราก็รักษา ภาวนาเราก็เจริญ เมื่อศรัทธาเกิด ศิลก็รักษา ภาวนาก็เจริญ เรียกว่าศิลก็มี สมาธิก็มา ปัญญาก็เกิด แต่จุดเริ่มต้น ต้องสร้างศรัทธาอย่างมั่นคง จาก จลสังคทา (ศรัทธาที่หวั่นไหว) พัฒนาไปสู่ อจลสังคทา (ศรัทธาที่ไม่หวั่นไหว) โดยเฉพาะตถาคตโพธิสังคทา ถ้าเกิดขึ้นเมื่อไร เราจะมั่นคงในไตรสรณคมน์

บางทีเราจะสงสัยว่า ทำไมชาวพุทธต้องไปดูหมอ ไปสะเดาะเคราะห์ หรือไปรดน้ำมนต์ เนื่องจากว่า เขายังเข้าไม่ถึงตถาคตโพธิสังคทา แค่กัมมสังคทา เชื่อกรรมก็ยังไม่มั่นคง วิปากสังคทา เชื่อผลของกรรมก็ยังไม่มั่นคง กัมมัสสกตาสังคทา เชื่อว่าทุกคนมีกรรมเป็นของๆ ตน ก็ยังไม่มั่นคง ฉะนั้น ตถาคตโพธิสังคทา เชื่อการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้ายิ่งไม่ต้องพูดถึง ไปไม่ถึง เมื่อยังไม่ถึง ก็ต้องพัฒนาศรัทธาต่างๆ ให้เกิดขึ้น เมื่อเกิดศรัทธาแล้ว เราก็จะบำเพ็ญประโยชน์ตน และประโยชน์ผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บันไดขั้นที่ ๑) ของการปฏิบัติ คือสร้างศรัทธาให้ตั้งมั่นในไตรสรณคมน์ พอศรัทธาตั้งมั่นในไตรสรณคมน์แล้ว ต่อไปขั้นที่ ๒) คือศรัทธาตั้งมั่นในศีล มีศรัทธาที่อยากจะรักษาศีลแล้ว ขั้นที่ ๓) คือตั้งมั่นในกุศลกรรมบถ ๑๐ อายก ทำกายสุจริต วาจาสุจริต มโนสุจริต ขั้นที่ ๔) ตั้งมั่นในอนุสติ ๑๐ หรือสมถกรรมฐาน ๔๐ และสุดท้าย ศรัทธา ขั้นที่ ๕) เป็นขั้นสูงสุด ตั้งมั่นในการที่จะปฏิบัติธรรม ด้วยการเจริญตามสติปัฏฐาน ๔

ขอฝากศรัทธาญาติโยมสาธุชนว่า ผู้ที่ได้เห็นการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นภัยใหญ่ น่ากลัว เหมือนภูเขาหินที่กลิ้งมาจากทิศทั้ง ๔ แล้วต้องการเป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต สิ่งแรกที่ต้องทำคือสร้างศรัทธา ซึ่งศรัทธาที่จะตั้งมั่น

ในไตรสรณคมน์คือจุดเริ่มต้น เป็นบันไดขั้นแรก ไปสู่การพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อบำเพ็ญ ประโยชน์ตนและประโยชน์ท่านต่อไป

สำหรับศรัทธาที่เป็นจุดเริ่มต้นนี้ เช่น การ สวดไตรสรณคมน์ ซึ่งมีสวดที่วัดท่ามะโอนี้ ทุกวันพระ เมื่อทำวัตรเสร็จแล้ว หลวงพ่อก็จะ ให้ศีลสามเณร ให้สรณคมน์ทุกวันพระ บางทีเรา อาจสงสัยว่าสรณคมน์คืออะไร *สรณะ* แปลว่า

ที่พึ่ง แต่ความหมายมันลึกมากกว่านั้นอีก ก็คือ **อัชชัตตคเค** ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป **ปาณูปเตัง** ตลอดชีวิต **พุทธัง** **สรณัง** **คัจฉามิ** ข้าพเจ้า ขอถึง ขอนับถือ ขอมอบตนเป็นศิษย์ ขอมอบกาย ถวายชีวิต **พุทธัง** ซึ่งพระพุทเจ้า ผู้ตรัสรู้ อริยสัจ ๔ ได้โดยพระองค์เอง แล้วสามารถ สอนผู้อื่นให้รู้แจ้งแทงตลอดอริยสัจ ๔ ตามได้ ด้วย **สรณัง** ว่าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก เป็นที่ป้องกันภัย ในปัจจุบัน และภัยในสังสารวัฏ

อัชชัตตคเค ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป **ปาณูปเตัง** ตลอดชีวิต **ธัมมัง** **สรณัง** **คัจฉามิ** ข้าพเจ้า ขอถึง ขอนับถือ ขอมอบตนเป็นศิษย์ ขอมอบ กายถวายชีวิต **ธัมมัง** ซึ่งปริยัติสัทธรรม ปฏิบัติ สัทธรรม ปฏิเวธสัทธรรม **สรณัง** ว่าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก เป็นที่ป้องกันภัยในปัจจุบัน และภัย ในสังสารวัฏ

อัชชัตตคเค ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป **ปาณูปเตัง** ตลอดชีวิต **สังฆัง** **สรณัง** **คัจฉามิ** ข้าพเจ้าขอถึง ขอนับถือ ขอมอบตนเป็นศิษย์ ขอมอบกายถวาย ชีวิต **สังฆัง** ซึ่งสมมติสงฆ์และพระอริยสงฆ์ **สรณัง** ว่าเป็นที่พึ่ง ที่ระลึก เป็นที่ป้องกันภัยในปัจจุบัน และภัยในสังสารวัฏ

จุดเริ่มต้น เราสร้างศรัทธาให้เกิดในไตร-สรณคมน์ ถ้าเราเข้าใจ การเข้าถึงไตรสรณคมน์ ๔ วิธี เข้าใจสรณคมน์ ๒ อย่าง *โลกียสรณคมน์* กับ *โลกุตตรสรณคมน์* และเข้าใจว่าสรณคมน์ มีการขาด ๒ อย่างด้วยกัน ขาดตอนมีชีวิต เพราะ ไปนับถือศาสดาในศาสนาอื่น แล้วก็ขาดตอน สิ้นชีวิต ก็ถือว่าขาดสรณคมน์ ฉะนั้น ขอให้ ญาติโยมสาธุชนสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในตน โดยการเข้าถึงไตรสรณคมน์อย่างมั่นคง

เมื่อศรัทธาเกิดแล้ว ก็พัฒนาศีล พัฒนา สมาธิ และพัฒนาอปปมาทะ ความไม่ประมาท เพื่อให้เกิดปัญญาต่อไป เหมือนดังในคาถาที่ พระพุทธองค์ได้ตรัสกับพระเจ้าปเสนทิโกศล คือ **ปัพพโตปมคาถา** ซึ่งมีที่มาที่ไปว่า

ที่มาของปัพพโตปมคาถา

ครั้งหนึ่งพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จประพาส ไปเยี่ยมเยียนราษฎร ไปชมเมืองตรงนั้นตรงนี้ แล้วก็แวะเข้าไปวัดเชตวัน พระพุทธองค์ก็ตรัส

ถามว่า พระองค์เสด็จมาจากไหน อ้อ ข้าพระองค์ไปเที่ยวชมเมือง ไปดูตรงนั้นตรงนี้ อะไรเป็นยังไง บ้านเมืองเราตอนนี้สงบสุขดี ประชาชนมีความสงบร่มเย็นดี

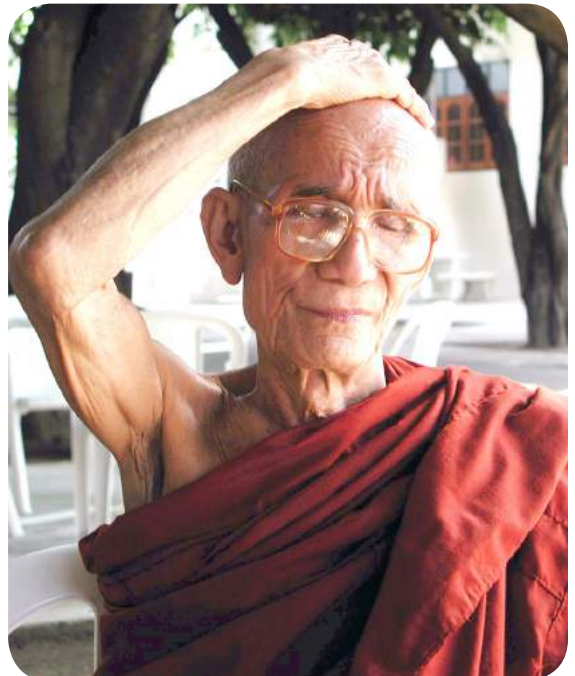
พระพุทธองค์ก็ได้สนทนากับ พระเจ้าปเสนทิโกศลพอสมควร แล้ว พระพุทธองค์ก็ตรัสถามว่า มหาบพิตร ตอนนี้พระองค์ สุขภาพแข็งแรงอยู่ ประชาชน

ก็อยู่เย็นเป็นสุข อันนี้ก็เป็นส่วนหนึ่ง แต่ชีวิตของคนเรามันน้อยนิด น้อยนักที่จะเกิดมาเป็นมนุษย์ ฉะนั้น ชีวิตของคนเราเมื่อเกิดมาแล้ว หนีไม่พ้น คือ ความแก่ ความเจ็บ และความตาย มันเหมือนภูเขาหินที่กลิ้งมาจากทิศทั้ง ๔ พระพุทธองค์ได้ตรัสกับพระเจ้าปเสนทิโกศลต่อไปว่า มหาบพิตร ถ้าพระองค์เห็นว่า ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เหมือนภูเขาหินกลิ้งลงมาจากทิศทั้ง ๔ เมื่อพระองค์เห็นอย่างนี้แล้ว พระองค์จะทำอะไรก่อน พระเจ้าปเสนทิโกศลตอบว่า “ถ้าข้าพระองค์เห็นว่า ทุกคนหนีความแก่ ความเจ็บ ความตายนี้ไปไม่พ้น มันเหมือนภูเขาหิน กลิ้งมาจากทิศทั้ง ๔ เมื่อเห็นอย่างนี้ ข้าพระองค์ก็จะสร้างศรัทธาในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ข้าพระองค์จะไม่ประมาทในชีวิต ข้าพระองค์จะให้ท่านรักษาศีล เจริญภาวนา ทรัพย์สมบัติภายนอกเอาไปไม่ได้แน่นอน เพราะฉะนั้น ข้าพระองค์จะรับให้ท่าน รักษาศีล เจริญภาวนา” นี่คือสิ่งที่พระเจ้าปเสนทิโกศลได้กราบทูลพระศาสดา

ศรัทธาญาติโยม หลวงพ่อวัดท่ามะโต้นั้น ปกติท่านออกกำลังกาย ออกจากห้องเรียนก็กวาดลานวัด พอพักจากอ่านหนังสือ ท่านก็กวาดลานวัด การที่หลวงพ่อกิจจากที่สอนหนังสือลงจากกุฏิแล้วก็กวาดลานวัดเป็นประจำเช่นนี้ ส่วนหนึ่งเราจะเห็นว่า องค์ท่านรักความสะอาด แล้วอีกส่วนหนึ่ง หลวงพ่อชอบออกกำลังกาย เช่นการเดิน แต่เดินนี้ไม่เดินเปล่าเดินกวาดลานวัด เดินเก็บใบไม้ เดินไปดูว่าพระเณรองค์ไหนท่อนหนังสือ ท่านก็จะเดินไปเดินมา เดินไปเดินมา แต่เดินนี้มีมือถือไม้กวาดพร้อมกับเก็บใบไม้ แล้วก็สังเกตไปด้วยว่าพระเณรองค์ไหนขยันเรียน องค์ไหนไม่ขยันเรียน

ฉะนั้น ปกติหลวงพ่อบุคลิกภาพร่างกายแข็งแรงมาก หลวงพ่อวัดท่ามะโต้นั้นก็จริง แต่แข็งแรงร่างกายท่านแข็งแรง แต่สุดท้ายจะแข็งแรงแค่ไหนก็ตาม เมื่อชรามาปรากฏ ความเจ็บไข้มาปรากฏ ความตายมาปรากฏ หลวงพ่อก็ไม่สามารถพ้นจากสิ่งเหล่านี้ไปได้ ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เหมือนกับภูเขาหินที่กลิ้งมาจากทิศทั้ง ๔ นั้น เป็นความจริงแท้

หลวงพ่อบุคลิกภาพพระปริตร โดยเฉพาะคาถาพิเศษๆ หลายคาถา ที่หลวงพ่อได้ให้เอาไว้ คาถาป้องกันตัว ป้องกันอันตราย ที่เรียกว่า *อกาลมรณะ* ตายในกาลที่ยังไม่ถึงเวลา ยังไม่ถึงเวลาตายก็ตาย หลวงพ่อสอนว่าไม่ต้องกลัว เอาคาถานี้ไปสวด หลวงพ่อก็ให้สวด *อภูจันเมตติ ภิกขเว อนวกาโส* ท่านก็ให้สวดคาถานี้แหละ ถ้าใครกลัวตายก่อนถึงเวลาอันควร ก็ให้สวดคาถานี้ หลวงพ่อก็มีคาถาเยอะ หลวงพ่อบุคลิกภาพก็ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่ง หลวงพ่อบุคลิกภาพ โดยการเดิน

ในวัด แล้วก็กวาดลานวัด เดินไปเดินมา กวาดลานวัดไป เรียกว่าออกกำลังกายทุกวันๆ ท่านแข็งแรงมากๆ ไม่ค่อยป่วยเป็นโรค แต่สุดท้ายเมื่อชรามาปรากฏ ท่านก็หนีไม่พ้น ความเจ็บมาปรากฏ ท่านก็ต้องเข้าโรงพยาบาล สุดท้ายมรณภัย คือความตายมาปรากฏ ก็ต้องพراقชีวิตของท่านไป ฉะนั้น หลวงพ่อท่านแข็งแรงขนาดไหน มีมนตรามากขนาดไหน พระปริตรทุกบท หลวงพ่อสวดได้หมด แล้วสวดเก่งด้วย แต่เมื่อความตายมาปรากฏ ก็หนีไม่พ้น จึงอยากจะเตือนญาติโยมสาธุชนว่า อย่าประมาทว่าเรามีเงินเยอะ ไม่ต้องกลัวหรอกถ้าป่วยก็มีหมอรักษา แต่อย่าลืมว่าหมอเองก็ยังต้องตาย

ท่านจะเห็นว่า พระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเป็นที่พึ่ง ตั้งแต่ก่อนเกิด หลังเกิด แล้วก็ก่อนจะจากโลกนี้ไป แล้วก็หลังจากโลกนี้ไป พระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ช่วยเยียวยาจิตใจของคนป่วย และญาติผู้ป่วย รวมทั้งช่วยเยียวยาจิตใจของสัตว์โลกที่กำลังร้อน ด้วยไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะ ฉะนั้น ถ้าเราได้ศึกษาพระธรรมขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า โดยเฉพาะ *ปัพพโตปมคคาถา* ซึ่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสกับพระเจ้าปเสนทิโกศลแล้ว จะเห็นว่าหลายๆ ท่าน แม้แต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแข็งแรงขนาดไหน สุดท้ายพระองค์ก็ยังคงต้องปรินิพพาน

พระเจ้าปเสนทิโกศลแข็งแรงขนาดไหน สุดท้ายยพระเจ้าปเสนทิโกศลทรงม้าจากแคว้นโกศล กรุงสาวัตถี มาราชคฤห์ พอมาถึงราชคฤห์ จะมาขอให้พระเจ้าอชาตศัตรู ซึ่งเป็นหลานไปช่วยปราบขบถ ซึ่งเป็นโอรสของพระองค์เอง พอมาถึงกรุงราชคฤห์ ประตูเมืองปิดแล้ว พระองค์เข้าเมืองไม่ได้ ทรงเหน็ดเหนื่อยจากทรงม้ามาทั้งวัน พระองค์ก็พักที่กองกำลังทหารอยู่หน้าเมือง พระเจ้าปเสนทิโกศลที่มีพระวรกายแข็งแรงที่สุด และได้รับพุงมาโดยตลอด แต่สุดท้ายพระองค์ก็หนีความตายไปไม่พ้น ยังไม่ได้เข้าไปในวัง ยังไม่ทันได้เข้าไปขอความช่วยเหลือจากพระเจ้าอชาตศัตรูเลย พระเจ้าปเสนทิโกศลก็สวรรคตที่หน้ากรุงราชคฤห์นั่นเอง สุดท้ายก็หนีความตายไปไม่พ้นเช่นกัน จะเห็นว่าหลวงพ่อบุญของเรา สภาพร่างกายแข็งแรงมาก สุขภาพจิตใจเข้มแข็ง สุดท้ายท่านก็หนีความแก่และความตายไปไม่พ้น

ฉะนั้น ก็ย้อนกลับมาที่ตัวเรา สุขภาพร่างกายของเราแข็งแรงเท่าหลวงพ่อบุญแล้ว สุขภาพจิตใจเราเข้มแข็งไหม เราเข้มแข็งสู้หลวงพ่อบุญไม่ได้หรอก แล้วเราจะหนีความแก่ ความตายไปพ้นหรือ เมื่อไม่พ้นแล้ว ก็ควรสร้างศรัทธา *กัมมสัทธา วิปากสัทธา กัมมัสสกตาสัทธา ตถาคตโพธิสัทธา* สร้างศรัทธาเหล่านี้ให้เกิดขึ้นให้ได้ เพื่อที่จะเอาศรัทธาไปรักษาстил ไปทำสมาธิ ไปเจริญวิปัสสนา เป็นผู้ไม่ประมาทในชีวิต เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ตน ประโยชน์ท่านให้ถึงพร้อม ฉะนั้น จุดเริ่มต้นเมื่อเห็นภัยแล้ว ต้องสร้างศรัทธา เพื่อที่จะมาบำเพ็ญไตรสิกขา นี่คือนสิ่งที่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสไว้กับพระเจ้าปเสนทิโกศล

มุ่งมั่นหมั่นศึกษา

วันนี้ญาติโยมสาธุชนได้มาสดับตรับฟังพระสวดอภิธรรม โดยเฉพาะ*คัมภีร์มหาปฏุฐาน* ซึ่งสมัยที่อาตมาได้ศึกษาอยู่ที่พม่า เรียนจบ ๔ รอบ หลังจากสอบจบชั้นปฐมจัตนแล้วก็เรียน*คัมภีร์มหาปฏุฐาน*อย่างเดียวยังอีก ๔ รอบ เรียกว่าตั้งแต่ *เหตุปัจจะโย อารัมมะณะ ปัจจะโย ... อะวิคะตะปัจจะโยติ* สวดทุกวันๆ หลังจากสอบชั้นปฐมจัตนได้แล้ว สวดปฏุฐานนี้ต่อเนื่องอีก ๔ ปี ๑) เข้าใจ ๒) จำได้ แต่สุดท้ายเกิดอะไรขึ้น จากนั้นกลับมาเมืองไทย นานๆ ได้สวดที่ก็เจอสภาพ *สังญานอนิจจา* ความจำก็ไม่เที่ยง อาตมาจำเก่งขนาดไหน ท่องมากขนาดไหน สุดท้ายมันก็ลืม ถ้ามว่าตอนนี้ถ้าไม่เปิดหนังสือปฏุฐาน สวดจบใหม่ บอกตรงๆ เลยว่าสวดไม่จบ

กัจจายนสูตร มาอยู่วัดท่ามะโอ ปี ๒๕๒๕ อาจารย์ที่สอนกัจจายนสูตร แปลมาให้ คือท่านอาจารย์เหงียนวันทัน (วันนี้นั่งเครื่องบินมาด้วยกันพอดี) เมื่อก่อนท่านคือ*อาจารย์ธัมมรักขิตะ*หรือเรียก*อาจารย์เหงียน* ท่านมาเรียนอภิธรรมอยู่ที่เมืองไทยด้วย เรียนที่ท่ามะโอ

งานรับปริญญาคุณฐิติบัณฑิตกิตติมศักดิ์ มหาจุฬาฯ พ.ศ. ๒๕๓๙

เรียนที่พม่าด้วย ช่วงที่เป็นสามเณรมาอยู่วัดท่ามะโอ ท่านก็เรียก “*เณร มาๆ จะสอน กัจจายนะให้ ไม่ต้องท่องมาก ๑๐ สูตรก็พอ*” พอท่องได้ ๑๐ สูตรแล้ว ก็กลับมาหาท่าน ท่านก็จะแปลให้ พอท่องบาลีจบ อาจารย์เหงียนวันทัน ก็จะเมตตาสอน สอนให้อาตมาองค์เดียว พอดีช่วงนั้นอาตมาเข้ามาใหม่ๆ ยังไม่รู้จักใคร อาจารย์เหงียนท่านเห็นอาตมานั่งท่องหนังสือก็เลยสอนกัจจายนสูตรให้ สอนแปลด้วย ๓ เดือนจึงเรียนจบ

แต่การท่องบาลี ใช้เวลาเดือนเดียวจบแล้ว ทบทวนอีกหลายรอบ กัจจายนสูตร ตั้งแต่สูตรแรก ไปจนถึงสูตรสุดท้าย *อตฺถโถ อกฺขรสมฺภวาท...อิติ สนฺธิกปฺเป ปฺจโม กณฺโฑ* ทวนพันเที่ยว แต่สุดท้าย ตอนนี้สังญานอนิจจา ความจำก็ไม่เที่ยง สูตรกัณฑ์ที่ ๒ ละ ไปไม่ได้แล้ว เรียกว่าลืม จะท่องจำเก่งขนาดไหน สุดท้ายสังญานอนิจจา ดั่งนั้นดีที่สุดคือ *อ่านให้ติดปาก ดูให้ติดตา ภาวนาให้ติดใจ* ถ้าอ่านให้ติดปากก็เที่ยวดี เอาชกพันเที่ยวเลย เนื้อหาคืออะไร เอาให้ติดตาเลย แล้วก็ภาวนาจนกว่าจะติดใจ

แปะฝาบาตรท่องตำรา

เมื่อก่อนโน้นที่อยู่วัดท่ามะโอ ช่วงที่ออกบิณฑบาต ก็ได้เขียนอธิษฐานแปะฝาบาตร บิณฑบาตออกจากวัดท่ามะโอ เดินไปถึง บขส.

แล้วก็เดินจาก บขส. มาถึงวัดท่ามะโอนี้ ท่องคาถาได้ ๒ คาถา เดินไปจากวัดถึงปลายทางได้ ๑ คาถา เดินจากปลายทาง เดินท่องหนังสือไปเรื่อยๆ มาถึงวัดก็ได้อีก ๑ คาถา นั่นก็คือ *อภิธาน์ปทีปิกา* ๑,๒๐๐ คาถา โดยมากท่องได้ตอนออกบิณฑบาต แล้วก็ทวนอีกตั้งแต่คาถาแรกจนถึงคาถาสุดท้าย ๑,๒๐๐ คาถา ใช้เวลาทวน ๒ ชั่วโมงครึ่ง จบ ๑ เทียว อภิธาน์ปทีปิกา ทวนไป ๒๕๐ จบ ๒๕๐ เทียว แต่ตอนนี้ลืมหหมดแล้ว *สัญญาอนิจจา* จึงขอแนะนำว่า **อ่านให้ติดปาก ดูให้ติดตา ภาวนาให้ติดใจ** แค่นี้พอ วันหน้าจะลืมหก็ไม่เป็นไร ยอมรับได้

สัญญาอนิจจา

เพราะอะไร ก็เพราะองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ชัดเจนว่า สัญญาอนิจจา ความจำไม่เที่ยง ก่อนที่มันจะไม่เที่ยงนี้ ก็เอามาใช้ให้ได้ก่อน พอใช้เสร็จแล้ว จากนั้นจะลืมหบ้างก็ไม่เป็นไร อาตมาก็ถามอาจารย์พระผู้ทรงพระไตรปิฎก “อาจารย์สวดพระไตรปิฎกได้ตลอดไหม” “สวดไม่ได้หรอก ถ้าจะให้สวดบทไหน บอกก่อนนะ ไม่บอกก่อน สวดไม่ได้” อาตมาสนิทกับท่าน ก็ถามท่านว่า พระอาจารย์สวดบทนี้ได้ไหม “เออ ฉันทรงพระไตรปิฎกได้จริง แต่จะให้สวดบทไหนบอกฉันก่อน ฉันต้องไปทวน ไม่อย่างนั้น ฉันทสวดไม่ได้เหมือนกัน” แต่ก่อนที่ท่านจะลืมห ท่านเอาไปสอบผ่านก่อน แต่พอผ่านแล้ว ท่านก็สัญญาอนิจจา ความจำก็ไม่เที่ยง ดังนั้น ผู้ทรงจำพระไตรปิฎก ที่ทรงจำได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง ทรงจำได้ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันนี้ ไม่มีนะ

ฉะนั้น การลืมหไม่ใช่เรื่องแปลก โยมแก่แล้วเรียนหนังสือจำไม่ค่อยได้ อย่าไปน้อยใจสัญญาตัวเอง ไม่มีใครหรอกที่จำได้มั่นคง อาตมาเอง

ถือว่าท่องสุดๆ ทวนสุดๆ แล้ว สุดท้ายก็ลืมห เพราะ *สัญญาอนิจจา* อันนั้นคือสภาวะธรรมปรากฏ สภาวะธรรมแต่ละอย่างๆ ถ้าเราไปถึงจุดสุดท้าย เราเห็นสภาวะธรรม โอ้ มันชัดเจนมาก

ดูโหงวเฮ้งก่อนรับเป็นศิษย์

วันนี้ก็เช่นกัน *มัจจุ* คือ ความตายปรากฏขึ้นกับหลวงพ่อกับเราแล้ว หลวงพ่อเคยแข็งแรงสติปัญญาสมบูรณ์ คาถาต่างๆ หลวงพ่อท่องได้เก่งมาก นอกจากท่องคาถาต่างๆ ได้แล้ว ท่านยังดูหมอก่ง ดูโหงวเฮ้งแล้วท่านรู้ว่าองค์นี้เรียนจบแล้วจะไม่สอน หลวงพ่อก็คงจะไม่รับเป็นศิษย์ ท่านดูโหงวเฮ้งก่อนจะรับใครมาเรียน มีพระองค์หนึ่ง ไม่ขอเอ่ยนามก็แล้วกัน มาสมัคที่วัดท่ามะโอ มีคุณสมบัติครบคือ ๑) เป็นมหาเปรียญ ๒) จบอภิธรรมบัณฑิต เปรียญ ๕ ด้าน บาลีก็แปลหนังสือเป็นแล้ว มาสมัค หลวงพ่อดูแล้วท่านบอกว่า *องค์นี้เรียนจบแล้วจะไม่สอนหนังสือ ท่านจึงบอก ไม่รับ* พระองค์นั้นก็เทียวมาครั้งที่ ๒ ท่านก็ไม่รับอีก ครั้งที่ ๓ อาตมาเจอพอดี ก็บอก “หลวงพ่อกับ องค์นี้ ในอนาคตอาจจะไม่สอนก็จริง แต่อดีต ท่านเคยสอนอภิธรรมให้ผมชั้นมัชฌิมตรี อยู่ที่วัดเก่าโบราณ ฉะนั้น ผมเป็นสามเณรก็จริง แต่ขอรับรองท่านพระภิกษุรูปนี้ ซึ่งเป็นมหาเปรียญแล้ว เรียนจบอภิธรรมบาลีแล้ว หลวงพ่ออนุญาตให้ท่านเรียนเถอะครับ ผมขอรับรอง”

งานฉลองตำแหน่งอัครมหาบัณฑิต ณ วัดท่ามะโอ จ.ลำปาง

อาตมาเป็นเณรนะ ไปรับรองให้พระ
เข้าเรียนที่วัดท่ามะโอ เพราะหลวงพ่อบอกว่า
คูโหวงเฮ้ง อย่างนี้เรียนจบแล้วจะไม่สอน
หลวงพ่อก็จะไม่รับเป็นนักเรียน สุดท้ายท่านรับ
องค์นี้ก็เรียนจบ ท่านมาที่หลังอาตมานะ
แต่จบรุ่นเดียวกับอาตมา ท่านเรียนบาลี วัด
ท่ามะโอจบภายใน ๒ ปีครึ่ง อาตมา ๓ ปีจบ
แต่สุดท้าย เป็นอย่างที่คุณหลวงพ่อบอกว่าจริงๆ จบ
บาลีใหญ่วัดท่ามะโอ แล้วกลับไปบ้านนอก
ไม่ทำอะไรเลย ไม่สอนใครเลย

ฉะนั้น หลวงพ่อวัดท่ามะโอ คูโหวงเฮ้ง
ได้เก่งมาก ท่านมีคติว่า ใครเรียนจบแล้ว
ไม่สอน จะไม่รับเป็นศิษย์ เพราะหลวงพ่อบอก
อยากจะสร้างลูกศิษย์ขึ้นมาเพื่อเป็น
ตัวแทน ฉะนั้น ขอฝากญาติโยมและเพื่อน
สภธรรมิกทุกรูป เราเรียนแล้ว ต้องช่วยกัน
สอน ถ้าเราไม่สอน ใครจะสอน ซึ่งหลวงพ่อบอก
ก็หวังว่า ถึงจะมีลูกศิษย์องค์เดียว ท่านก็สอน

ถ้านักเรียนขี้เกียจละ หลวงพ่อบอกว่า
ตอนนักเรียนขี้เกียจ ไม่อยากเรียน หลวงพ่อบอก
ก็มีวิธีการ เอาขนม เอาอะไรไปให้ ลูกศิษย์
ก็อยากเรียนแล้ว หลวงพ่อวัดท่ามะโอนี้ ท่าน
จ้างลูกศิษย์มาเรียน อยากให้ลูกศิษย์เรียน
หนังสือ นี่คือ จิตวิญญานของความเป็นครู

ของฝาก

วันนี้ขอฝากญาติโยมสาธุชนทุกท่าน และ
พระทุกรูป เรียนแล้ว ขอให้คิดตอบแทนหลวงพ่อบอก
ด้วยการตั้งหน้าตั้งตาสอน สอนอย่างไรก็แล้วแต่
ขอให้ท่านช่วยกันสอน ตามที่หลวงพ่อบอกได้ตั้งจิต
เอาไว้ ใครก็ตาม ถ้าได้เรียนอะไรแล้วไม่สอน
ความรู้มันจะตายไปกับเรา คัมภีร์มหาปัญญา
หลังจากที่ผมสอบปฐมจิตตันผ่านแล้ว เรียน
มหาปัญญาอีก ๔ รอบ ปัญญาแบบชาวบ้าน

กับหลวงพ่อกุศล เขมโก สุสานไตรลักษณ์

แบบนักวิชาการ แบบนักปฏิบัติ ก็ได้เรียนมา
ทั้ง ๓ รูปแบบ แต่สุดท้าย ผมเองไม่ได้สอน
มหาปัญญา ตอนนี้ คัมภีร์มหาปัญญา ไม่เหลือ
อยู่กับผมอีกเลย

ขอฝากกับญาติโยมสาธุชนว่า วันนี้เรียนรู้อะไรแล้ว
ขอให้นำความรู้นั้นไปถ่ายทอดต่อ เพื่อประโยชน์ตนเอง
เพื่อประโยชน์ผู้อื่น และเพื่อพระศาสนา ขอฝากตรงนี้

ตั้งแต่อยู่วัดท่ามะโอ ก็ได้เขียนเตือนใจตนเองว่า
“ชีวิตคือเดิมพัน ความขยันคือต้นทุน ชีวิตจะสมบูรณ์
หากเพิ่มพูนความขยัน” อาตมาอยู่วัดท่ามะโอ ก็ได้เรียนทั้งบาลีใหญ่
บาลีน้อย เรียนภาษาพม่า ภาษาอังกฤษ และเรียนอะไร
อีกหลายอย่าง จนกระทั่งเรียนจบ ก็ได้ไปอยู่ที่
วัดมหาธาตุฯ และสมเด็จฯ วัดมหาธาตุฯ ก็ส่งไปอยู่ที่
พม่าอีก ๑๒ ปี จนกระทั่งกลับมา และได้มาทำงานศาสนาจนถึงทุกวันนี้
ก็อยากฝากไปทางญาติโยม และเพื่อนสภธรรมิกทุกรูป ช่วยกัน
สืบสานงานพระศาสนา ช่วยกันสานต่อเจตนารมณ์
ของหลวงพ่อบอก ให้ดำรงมั่นคงสืบต่อไป

การแสดงพระธรรมเทศนาก็พอสมควรแก่เวลา
ขอยุติลงไว้แต่เพียงเท่านี้ เอวังก็มีด้วยประการฉะนี้

ธรรมกถาในงานบำเพ็ญกุศลและถวายเพลิงสรีระสังขาร

หลวงพ่อกัณฑ์ทันตะ ฉัมนานันทมหาเถระ

วันที่ ๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๒

ณ เมรุชั่วคราว วัดไชยมงคล (จองค์)

อ.เมือง จ.ลำปาง

พระอาจารย์ใหญ่ กับเรื่องเล่าที่ชาวบาฬีต้องฟัง

อารยภิกขุ:

จารย์ ธรรมดา

บุคคลวิเสโส ชานิตพโท

คำบาฬีข้างต้นนี้ น่าจะเป็นสำนวนที่เกี่ยวข้องกับพระธรรมวินัย ที่ผู้เขียนเคยสัมผัสผ่าน ไม่น่าจะมาจากจักขุสัมผัส (อ่านเจอในหนังสือเอง) หรือว่า ผ่านมาจากโสตสัมผัส (ฟังจากครู เช่น พระอาจารย์ใหญ่วัดท่ามะโอ) แต่เอาเถอะ ไม่ว่าจะโดยทางใด “บุคคลวิเสโสชานิตพโท” ก็คือ วลี หรือประโยคคำพูดที่ผู้เขียนเลือกขึ้นมาโปรยนำ ในการเขียนคำไว้อาลัยต่อพระอาจารย์ใหญ่ ผู้เป็นที่เคารพยิ่งของผู้เขียนและของมวลศิษยานุศิษย์ ทั้งภิกษุและคฤหัสถ์

“โลกควรให้ความสำคัญแก่บุคคลผู้มีคุณพิเศษ” นั่นคือ คำแปลที่ผู้เขียนพึงพอใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลากรผู้สร้างคุณูปการแก่โลก

แก่ประเทศชาติ แก่พระศาสนา นั้นหมายความว่า เราจะต้องเชิดชูบุคคลนั้นอย่างสมเกียรติ จะต้องรู้จักวางท่านไว้ในฐานะเป็นปูชนียบุคคล ให้สมกับคุณงามความดีที่ท่านบำเพ็ญมา ไม่ว่าจะบุคคลนั้นจะเป็นพระภิกษุหรือฆราวาสก็ตาม ทุกคนควรจะได้รับสิทธินี้จากชาวโลก ซึ่งทะเบียนตนว่าเป็น **นโร สปลโย** คือ “มนุษย์ ผู้มีสติปัญญา” ซึ่งเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีอำนาจครองโลกอยู่ในปัจจุบัน

ในชีวิตของคนเรานั้น ต่างก็มีบุคคลสำคัญที่สถิตอยู่ในใจของเรากันทุกคน ไม่มากก็น้อย ไม่น่าจะมีผู้ใดเลยในโลกนี้ ที่ปราศจากผู้ที่ตนเคารพบูชา แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังต้องแสวงหาอาจารย์ไว้เทิดทูนบูชา แต่เมื่อไม่ทรงพบเจอ ทรงรับเอาพระสัทธรรมที่พระองค์

ตรีสรู (ค้นพบ) นั้นแหละมาเป็นอาจารย์ สมดัง
ที่พระโมคคัลลานเถระ ผู้รจนาคัมภีร์อภิธา-
นปิทีปิกา อันแสนจะโด่งดัง และเป็นที่รักยิ่ง
ของพระอาจารย์ใหญ่วัดท่ามะโอ ได้กล่าวไว้
ในบทปณามคาถา (คำแสดงความเคารพต่อ
พระธรรม) ก่อนจะเข้าสู่เนื้อหาของคัมภีร์ ดังนี้ว่า

อปุชยฺ ยํ มุนิกุณชรา ชรา
รฺชชาติมุตตา ยหิมุตตเร ตเร
จิตา ติวฏฺฏมพุนิธี นรา นรา
ตรีสุ ตํ ธมฺมมชปฺปหิ ปหิ.

แปลสรุปใจความว่า “พระมุนีผู้ประเสริฐ
คือพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงบูชา นับถือ
พระธรรมใดว่าเป็นอาจารย์, มนุषย์ และเทวดา
ทั้งหลาย ดำรงอยู่ในธรรมใดแล้ว สามารถ
ข้ามพ้นทุกข์ คือ ชรา พยาธิ และมรณะ และ
สามารถข้ามพ้นมหาสมุทรไตรวัฏ (กิเลสวัฏ
กัมมวัฏ และวิปากวัฏ) ได้

ข้าพเจ้า (พระโมคคัลลานเถระ) ขอน้อม
บูชาพระสัทธรรมนั้น ในฐานะอาจารย์ของ
พระสัมมาสัมพุทธเจ้า และของมวลมนุษย
พร้อมกับเหล่าทวยเทพโอปปาติกะทั้งหมดนั้น
ด้วยความเคารพยิ่ง”

สรุปแล้วเราทุกคนนั้น มีครูอาจารย์ มีบุพพา-
การี ตั้งแต่เกิด ครูอาจารย์คนแรกของเราคือ
บิดามารดา ผู้ซึ่งเป็นทั้งผู้ให้กำเนิดและผู้เลี้ยงดู
ประคบประหงมเรามาจนเติบโตใหญ่ ท่านเหล่านั้น
เป็น ปุพพการี ผู้คอยให้ความช่วยเหลือเราให้อยู่

รอดปลอดภัย มดไม่ให้ไต่ ไรไม่ให้ตอม ทะนุถนอม
เรามา ด้วยความเสียสละยิ่ง บิดามารดา
จึงเป็นบุพพการีบุคคลแรกของเรา ต่อมาก็มี
บุพพการีบุคคลอื่น ซึ่งส่วนใหญ่แล้วคือ ครูบา-
อาจารย์ ผู้อบรมสั่งสอนศิลปวิทยาการต่างๆ
ให้เราได้มีการพัฒนาทางกาย ทางใจ และ
ทางปัญญา เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่รอด
ปลอดภัยบนโลกใบใหญ่อันแสนจะบูดเปี้ยวไปใน

จากเหตุผลทั้งหมดทั้งหมดที่ผู้เขียนกล่าว
ไปรยมาข้างต้นนี้ ก็ด้วยวัตถุประสงค์จะให้
ชาวโลกได้รับรู้ว่าพระอาจารย์ใหญ่วัดท่ามะโอ
หรือที่หลายท่านนิยมเรียกท่านระยะหลังๆ ว่า
หลวงพ่อใหญ่วัดท่ามะโอ เป็น บุคคลวิเสโส
คือ บุคคลผู้ทรงคุณค่า และมีอิทธิพลยิ่งต่อชีวิต
ของผู้เขียน และต่อศิษยานุศิษย์จำนวนมาก

พระคุณของพระอาจารย์ใหญ่นั้น มีเป็น
อนเอนันต์ ดังคำบาฬีว่า “อาจารย์คุณอนันโต”
หากจะเขียนถึงพระคุณของท่าน คงต้องใช้
เวลาเรียบเรียงเป็นปีทีเดียว คงจะได้หนังสือ
หลายร้อยหน้า จึงจะคู่ควรกับคุณงามความดี
ที่ท่านได้ประกอบไว้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งงาน
ด้านปริยัติศาสนาทั้งหลาย ที่พระอาจารย์ใหญ่
ได้เมตตาวางรากฐานให้ไว้ ในประเทศไทย
ของเราตลอดมา เป็นเวลากว่า ๕๐ ปี

ไม่มีใครกล้ากล่าวปฏิเสธได้เลยว่า “พระ
อาจารย์ใหญ่วัดท่ามะโอนั้น คือบิดาผู้เป็น
ปฐมอาจารย์ ในการนำเอาวิทยาการแบบ
ดั้งเดิมมาฟื้นคืนชีพอีกครั้งให้แก่ประเทศไทย
ของเรา” แค่นี้ก็เพียงพอแล้ว สำหรับตำแหน่ง
บุคคลวิเสโส (บุคคลผู้สำคัญระดับชาติ)

ในมุมมองส่วนตัวของผู้เขียนแล้ว ท่าน
พระอาจารย์ใหญ่ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย
สัมปทา ๓ คือ เหตุสัมปทา (สมบูรณ์ด้วยบารมี)

ญาณสัมปทา (สมบุรณ์ด้วยญาณปัญญา) และผลสัมปทา (สมบุรณ์ด้วยผล) คือ สามารถสร้างเมล็ดพันธุ์และผลิตผลให้กับพระพุทธศาสนาเป็นผลลัพธ์ที่เยี่ยมยอด ซึ่งสัมปทาทั้ง ๓ นี้ เปรียบเสมือนแหล่งข้อมูล หรือ

แนวทางในการเขียนยกย่องบุคคลผู้มีคุณวิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เวลาเขียนถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้น ควรเขียนอยู่ในกรอบสัมปทา ๓ ประการ จะสามารถเผยให้เห็นถึงความเชื่อมโยงมิติแห่งกาลเวลา ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ผลลัพธ์ที่ปรากฏให้เราได้ประจักษ์ในปัจจุบัน ช่วยให้เรามองเห็นพฤติกรรมในอดีต และจินตนาการถึงอนาคตได้ ผู้เขียนเชื่อว่าพระอาจารย์ใหญ่ของศิษย์นั้น มีความถึงพร้อมด้วยสัมปทา ๓ อย่าง ดังกล่าวแน่นอน เพียงแต่ว่าคนละระดับกับของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

พระอาจารย์ใหญ่ คือใคร

ย้อนอดีตไปเมื่อราวๆ เกือบ ๔๐ ปี สมัยที่ผู้เขียนได้มาพึ่งบุญบารมีร่มโพธิ์ร่มไทรจากพระอาจารย์ใหญ่ โดยมี **พระอาจารย์ฉลาด อภสฺสโร** (หรือ พระครูวิศิษฏ์วิหารคุณ รองเจ้าคณะอำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ ปัจจุบัน) เป็นผู้นำมาฝาก

เมื่อตอนมาวันแรกนั้น ผู้เขียนยังเป็นเด็ก ยังไม่รู้ภาษาบาลีสักคำเดียว ได้เดินท่องหนังสือขึ้นไปที่หอฉัน (หอเก่าเป็นเรือนไม้สวย) ได้อ่านบอร์ดแสดงจำนวนพระภิกษุสามเณรในวัด ทำนองว่า ตอนนี่วัดมีภิกษุ ๒๐ รูป สามเณร

๓๐ รูป อาคันตุกะ ๑ รูป เอาละซี สำหรับภิกษุสามเณร ก็พอเข้าใจว่าคือใคร แต่ “**พระอาคันตุกะ ๑ รูป**” นะซี จะเป็นใครหนอแล แล้วก็เก็บความสงสัยไว้ขุ่นรุ่งอรุณของอีกวันมาถึง พออรุณขึ้นก็ได้ยินเสียงระฆังดังแต่ไกล เพื่อนิมิตให้พระภิกษุสามเณรมาฉันข้าวต้มหรือข้าวยาคุ (น้ำ ๓ ส่วน ข้าว ๑ ส่วน) ผู้เขียนสังเกตเห็นโต๊ะหนึ่ง มีพระเถระผมขาวๆ หน้าตาน่าเกรงขาม นั่งตมข้าวยาคุอยู่รูปเดียว (ส่วนโต๊ะอื่นๆ มีนั่งรวมกันหลายรูป) มีถ้วยสแตนเลสพร้อมฝาปิดอย่างดี นั่งเหนืออาสนะพิเศษ ทันทีที่เห็น ผู้เขียนก็นึกเชื่อมโยงไปที่ “**อาคันตุกะ**” (สมัยนั้นยังไม่ทราบว่าจะแปลว่าอะไร) พออยู่ได้ ๒ - ๓ วัน จึงทราบว่า ท่านคือเจ้าสำนัก เป็นพระอาจารย์ใหญ่สุดในวัดท่ามะโอ (คือตอนนั้นมีลูกศิษย์ของพระอาจารย์ใหญ่ทำหน้าที่เป็นอาจารย์อยู่หลายท่าน เช่น พระอาจารย์อุดม เขมาจาโร (ปัจจุบันคือ อ.เขมานันท์ ละอ) สามเณรสมลักษณ์ ศุภสถาพร (ปัจจุบันคือ พระคันธสาราภังค์) สามเณรประวัตติ รั้วทองชุ่ม สามเณรบุญ นพโสภณ และต่อมาก็มี พระอาจารย์นันทะ ปาฬิปปารุ (ผู้ที่พระอาจารย์ใหญ่นิมิตมาเพื่อหวังให้เป็นเจ้าอาวาสต่อจากท่านในอนาคต) เป็นต้น

ผู้ที่ควรเข้าหา หากต้องการ
ความรู้ ความชำนาญ และ
ความเชี่ยวชาญในภาษาบาฬี
มหาเถรสถฺส ลิกขากมตา

“พระอาจารย์ใหญ่คือ
ผู้ที่ชื่นชอบในการแสวงหา
ปัญญา” การได้มาอยู่ใกล้ชิด
กับพระอาจารย์ใหญ่ (ตอนนั้น

ดังนั้น พวกเราชาวท่ามะโอ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง พระภิกษุสามเณร จึงเรียกหลวงพ่
ใหญ่ว่า “**พระอาจารย์ใหญ่**”

นี่คือจุดเริ่มต้น ที่ผู้เขียนเริ่มรู้จักพระ-
อาจารย์ใหญ่ นับแต่วันนั้นเป็นต้นมา ผู้เขียนก็
เกิดความปรารถนาอย่างยิ่งยวด ที่จะมาอยู่กุฎ
เดียวกันกับพระอาจารย์ใหญ่ บังเอิญตอนนั้น
ไปถูกชะตากับสามเณรสมลักษณะเข้า ท่านก็
เลยช่วยกราบเรียนพระอาจารย์ใหญ่ให้ผู้เขียน
ย้ายขึ้นสู่**กุฎเตปิฎกมัญชรี** (สมัยก่อนในแต่ละ
กุฎ พระอาจารย์ใหญ่จะตั้งชื่อกุฎเป็นคัมภีร์
เช่น กุฎใหญ่ เรียกว่า **เตปิฎกมัญชรี** แปลว่า
“ซอดอกไม้พระไตรปิฎก” ส่วนกุฎีรอบๆ ก็จะมีชื่อว่า **ฉันทมัญชรี, สุโพธาลังการมัญชรี, อภิธานมัญชรี** (ตอนมาอยู่ครั้งแรก ผู้เขียน
อยู่ที่ ฉันทมัญชรี) การที่ได้ย้ายมาอยู่ใกล้ชิด
กับพระอาจารย์ใหญ่ บนกุฎเตปิฎกมัญชรีนี้
นับเป็นความสำเร็จก้าวแรก อย่างที่ไฝฝั้น
เพราะใครๆ ก็อยากมาอยู่ใกล้กับปราชญ์ผู้ทรง
วิทยาคุณ ซึ่งในความคิดของผู้เขียนขณะนั้น
ก็คือ กุฎเตปิฎกมัญชรี คือศูนย์รวมบัณฑิต
ด้านภาษาบาฬี ไม่ว่าจะเป็นพระอาจารย์ใหญ่
สามเณรสมลักษณะ ศุภสถาพร สามเณรประวั
ธีร์ทองชุ่ม และสามเณรบุญ นพโสภณ ในสายตา
ของผู้เขียนขณะนั้น ท่านเหล่านี้คือเทวดา เป็น

ผู้เขียนได้อยู่ห้องติดบันไดกลางที่ท่านใช้ขึ้นลง
ส่วนตัว โดยไม่มีภิกษุสามเณรรูปใด กล้าใช้
บันไดนั้น) จัดเป็นความท้าทายเป็นอย่างมาก
เพราะท่านเป็นคนมีระเบียบวินัย เคร่งครัดใน
ศีลาจารวัตร เป็นคนประหยัด สมถะ ไม่ฟุ่มเฟือย
ใช้เครื่องอุปโภคบริโภคอย่างมีคุณค่า เช่น การ
ประหยัดไฟ พวกเราสมัยนั้น จึงต้องมีเทียนไข
ตุนไว้เยอะๆ เพราะหลังจาก ๔ ฟุ่มแล้ว จะต้อง
ปิดไฟ หากดูหนังสือจะต้องจุดเทียนดูหนังสือ
แทน แม้ในเรื่องของเวลาก็เช่นกัน ท่านใช้เวลา
ไม่เปลือง ใช้เวลาอย่างมีประโยชน์ โดยเฉพาะ
อย่างยิ่ง เกี่ยวกับงานปริยัตินั้น ท่านทุ่มเทอุทิศ
ชีวิตเกินร้อย ไม่มีวันใดที่พระอาจารย์ใหญ่ไม่
อ่านคัมภีร์ เปิดตู้ไม้ปิดตู้ไม้ แล้วก็นั่งค้นคว้า
นอกห้องเป็นส่วนใหญ่ นั่งบ้าง ยืนบ้าง พอ ๓ ฟุ่ม
ท่านก็จะปิดประตูพักผ่อน ครั้นถึงตี ๔ ท่านก็จะ
ตื่นขึ้นมาค้นคว้าอีก ทำอย่างนี้ทุกวัน เพื่อให้เป็น
ทิฏฐานุกติ (แบบอย่าง) แก่พระภิกษุสามเณร
ผู้เป็นศิษย์

อตุลทสลิมา (ผู้มีวิสัยทัศน์ยอดเยี่ยม)

พระอาจารย์ใหญ่เป็นผู้ที่มีจิตวิทยาสูงใน
การบริหารสถานศึกษา ควบคุมดูแลพระภิกษุ
สามเณรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รู้จักยกย่อง
คนที่ควรยกย่อง กล้าที่จะตำหนิศิษย์ที่ทำ
มิตินงามได้ทุกเมื่อ ความจริงท่านก็ไม่ได้ใช้กฎ

พิเศษอันใดมาปกครองพระเณร นอกเหนือไปจากพระธรรมวินัยเลย ดังนั้น หากศิษย์ที่ดำรงตนอยู่ตามพระธรรมวินัย และช่วยเหลืองานส่วนรวมของวัดบ้างตามสมควร ศิษย์นั้นก็จะสามารถเรียนปริยัติได้อย่างมีความสุข พระอาจารย์ใหญ่ท่านชอบนักเรียนที่มีความขยันขันแข็ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ พระภิกษุหรือสามเณรรูปใดขยันเรียน แม้จะบกพร่องเรื่องงานวัดงานวาบ้าง ท่านก็ให้อภัย สายตาของท่านคงมองการณ์ไกลว่า “ความขยันหมั่นเพียรตั้งใจเรียนปริยัติเท่านั้นที่จะนำพาพระพุทธศาสนาให้อยู่รอดได้อย่างแท้จริง”

กล่าวได้ว่า การบริหารการศึกษาของพระอาจารย์ใหญ่นั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเมตตา กรุณา ท่านเป็นห่วงเป็นใย เอาใจใส่การศึกษา และความเป็นอยู่ของเหล่าศิษย์ทั้งหลาย เหมาะสมอย่างยิ่งกับคำว่า **อุปัชฌาย**, **อาจารย์** และ **นิสสย** สังเกตได้จากการที่ท่านนอกจากจะขยันหมั่นเพียรในการสอนวิชาการแล้ว ท่านยังขยันหมั่นอบรมพร่ำสอนให้โอวาทแก่บรรดาศิษย์เนืองๆ มิได้ขาด ตัวอย่างเช่น หลังทำวัตรเย็นเสร็จ หากเป็นวันพระ ท่านจะให้โอวาทหรือ

อนุสาสนี แต่ถ้าเป็นวันธรรมดาก็จะนั่งทบทวนการสร้างคำ (ทำตัวรูป) จาก**คัมภีร์ปทรูปสิทธิ** โดยพยายามฝึกฝน ให้ผู้ที่เรียนปทรูปสิทธิมาแล้ว ได้ฝึกสร้างคำบาลีกันทุกรูป เวียนอยู่อย่างนี้ รุ่นแล้วรุ่นเล่า เหมือนกับที่ท่านไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย แต่ผลลัพธ์ของการฝึกฝน วันแล้ววันเล่า อย่างต่อเนื่องยาวนานนั้น ได้ผลเกินคาด เป็นอีกกลยุทธ์หนึ่ง ที่ท่านนำมาใช้ได้ผลอย่างยอดเยี่ยมกับการพัฒนาศิษย์ นั่นก็คือ ทำให้บรรดาศิษย์วัดท่ามะโอโดยส่วนใหญ่ มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการสร้างรูปคำบาฬีพุทธพจน์ตามระบบของ**คัมภีร์กัจจายนะกับปทรูปสิทธิ** เป็นอย่างดี

พวกเราสร้างคำบาฬีที่มาในกัจจายนะ และปทรูปสิทธิได้แทบทุกคำ พระอาจารย์ใหญ่ท่านภูมิใจในตัวพวกเรามาก เมื่อช้านานอุปทรูปสิทธิ รวมถึง **อภิธานंपทีปิคา** ก็คล่องทุกคาถา (๑,๒๐๓ คาถา หรือหากรวมคั่นถารัมภะ และนิคมนต์ด้วยก็ ๑,๒๒๑ คาถา) **อลังการะ** และ **ฉันท** ก็คล่องแคล่วหมด คือได้ทั้ง **อุคคหะ** (ทรงจำ) และ **ปริปัจฉา** (ความเข้าใจ)

สรุปว่า พระอาจารย์ใหญ่ท่านประสงค์จะให้ลูกศิษย์มีความเชี่ยวชาญ ในกลุ่มคัมภีร์พื้นฐาน ๔ กลุ่ม คือ

๑ **ไวยากรณ์** (หมายถึง กัจจายนสูตร และคัมภีร์ปทรูปสิทธิ)

๒ **อภิธาน** (หมายถึง คัมภีร์อภิธานंपทีปิคา)

๓ **อลังการะ** (หมายถึง คัมภีร์สุโพธอลังการะ)

๔ **ฉันท** (หมายถึง คัมภีร์วุตโตทัย)

ผู้เขียนมารู้ภายหลังว่า พระอาจารย์ใหญ่ท่านช่างเป็น **อรรถทัสสิมา** (ผู้มีวิสัยทัศน์เยี่ยม) สมกับเป็น **สมณะชาติอาชาไนย** โดยแท้

เทคนิคกลยุทธ์ในการศึกษา

หลังจากที่ผู้เขียนเรียนจบหลักสูตรบาฬีใหญ่ วัดท่ามะโอ รุ่นที่ ๔ (ใช้เวลา ๓ ปี สอบได้ที่ ๑ ของรุ่น โดยวิชาปทรูปสัทธิตี สอบด้วยภาษาบาฬี ๘๘ คะแนน, อภิธาน์ปทปิปปิกา ได้ ๘๗ คะแนน, วุตโตทัยได้ ๑๐๐ คะแนน, สุโพธาลังการะ ได้ ๑๐๐ คะแนน) แล้วยังสอบวิชาอภิธัมมัตถสังคหะ และกัฏฐกถาด้วย ซึ่งสองวิชาหลังนั้น ได้คะแนนเท่าไร ผู้เขียนจำไม่ได้ เพราะตอนนั้นยังเป็นเด็กอยู่ เลยยังไม่อินกับวิชาพระธรรมและพระวินัยเท่าไร สรุปว่า ในรุ่น ๔ ของผู้เขียนนั้น มีการจัดสอบ ๖ วิชา ในงานพิธีมอบประกาศนียบัตรนั้น พระอาจารย์ใหญ่ท่านจัดได้อย่างอลังการมาก เช่น ทูลนิมนต์สมเด็จพระญาณสังวรเพื่อมาประทานประกาศนียบัตรที่วัดท่ามะโอ นิมนต์เจ้าคณะจังหวัด ทั้งฝ่ายมหานิกายและธรรมยุต เจ้าคณะอำเภอ, เจ้าคณะตำบล, ผู้ว่าราชการจังหวัด, นายอำเภอเมือง, ศึกษาธิการจังหวัด ฯลฯ และมีการลงข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐด้วย *กระบอกจอหงวน* ในวันนั้น ผู้เขียนเก็บไว้จนถึงทุกวันนี้ มันคือความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่กว่าปริญญาบัตรใดๆ ส่วนรุ่นอื่นๆ ผู้เขียนไม่แน่ใจว่ามีวิชาเท่ากันหรือไม่

เมื่อสอบข้อเขียนผ่านหมดแล้ว พระอาจารย์ใหญ่ท่านได้จัดให้มีการ *สอบมุขปาฐะ* ท่องคัมภีร์อภิธาน์ปทปิปปิกา ตอนนั้นมีสามเนรหลายรูปที่ลงแข่งขัน โดยมีพระอาจารย์ใหญ่เป็นประธานกรรมการและอาจารย์กรรมการอีก ๒ - ๓ ท่าน คอยเป็นผู้ดูหนังสือตรวจเทียบ ในขณะที่สวดท่องปากเปล่า (คล้ายๆ สอบท่องพระไตรปิฎกในพม่า) ใช้เวลา ๓ วัน จึงสอบเนื้อหาทั้งหมดทั้งคัมภีร์ สรุปว่าในเวทีนั้น มี

สามเนรจารย์ธรรมดา รูปเดียวที่สอบผ่านทุกคาถา คว่ารางวัลชนะเลิศ ได้นำฟีกาปลุก ๑ เรือน และปัจจัย ๕๐๐ บาท ซึ่งถือว่าเยอะสำหรับสมัยนั้น

จากสามเนรที่ท่องหนังสือไม่ค่อยเก่ง (เคยท่องอภิธาน์ได้วันละแค่ ๑ คาถา ถึง ๑๔๐ วัน!) แต่กลับท่องคัมภีร์อภิธาน์ได้แม่นยำ และเป็นสามเนรรูปเดียว ที่สอบผ่านอภิธาน์มาถึง ๒ รุ่น (รุ่น ๓ กับ ๔) ถามว่า เป็นเพราะอะไร ?

เคล็ดลับของผู้เขียน มีไม่กี่อย่าง อย่างแรกคือ (๑) **ใจ** มีใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยไฟปรารถนาที่ภาษาอังกฤษเขาเรียกว่า Ambition หรือก็คือ ฉันทาธิปไตย นั้นเอง (๒) **วิริยะ** ความขยัน มีมานะ มุ่งมั่น ไม่ย่อท้อ รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ รู้จัก **ขโมยเวลา** หมายความว่า ตอนช่วงที่กำลังท่องคัมภีร์อภิธาน์นั้น ผู้เขียนพยายามใช้ประโยชน์จากเวลาเล็กน้อย ที่เราเสียไปโดยอาจไม่รู้ตัว เช่น เวลาค้นข่าว สรงน้ำ บิณฑบาต ดายหญ้า กวาดลานวัด เป็นต้น ช่วงเวลาเล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้ หากเราไม่ใส่ใจ มันจะกลายเป็นเวลาที่หายไปโดยไม่รู้ตัว ผู้เขียนจึงงดกลยุทธ์ของการขโมยเวลามาใช้ ในช่วงกิจกรรมเหล่านั้น ไปพร้อมๆ กับท่องอภิธาน์ปทปิปปิกา หรือที่เรานิยมเรียกสั้นๆ กันว่า **อภิธาน์**

ขั้นตอนการท่อง อาจไม่มีพิธีรีตองอะไร เพียงแต่หาเศษกระดาษเปล่า (สมุดฉีกเป็นต้น) มาไว้เยอะๆ แล้วเขียนแผ่นละคาถาสองคาถา พับใส่กระเป่าอั้งสะบั้ง เหน็บไว้ให้รอบกาย ตามประคดเอาจ้าง พุดง่ายๆ ก็คือ มีคาถาของ

คัมภีร์อภิธานอยู่ติดตัวตลอดเวลา นั่นเอง ได้โอกาสเมื่อไรก็หยิบเอาเศษกระดาษที่ลงยันต์ด้วยคาถาอภิธานนั้นแหละ ขึ้นมาบ่นพิมพ์พ้าย้าอีกเป็นหลายสิบรอบ หรืออาจเป็นร้อยรอบก็เคยทำมาแล้ว จนกว่าคาถานั้นจะประทับอยู่ในเซลล์สมองนั้นแหละ จึงจะยอมปล่อยให้วาง

การนำกลยุทธมาใช้ในการท่องอภิธานให้จำได้นั้น มีหลากหลายมาก และสิ่งหนึ่งที่น่าแปลกเนื่องจากวิริยะและจิตตะแล้ว ก็คือ สติ และสมาธิ ในตอนที่ท่องหนังสือ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ๔ คัมภีร์หลักนั้น ตอนแรกๆ ผู้เขียนยอมรับว่าเป็นงานหนักมากๆ เห็นสามเณรท่านอื่นๆ เขาท่องจำกันได้ง่ายจัง ก็รู้สึกกระหึ่มอยากจะเป็นเหมือนเขาบ้าง (แต่คงไม่นึกถึงวิชาใครหรอก เพราะตอนนั้นยังเป็นเด็กอยู่) ต่อมา ผู้เขียนซึ่งตอนนั้นเป็นสามเณร ได้มีโอกาสอ่านมหาสติปัฏฐานสูตร แปลยกศัพท์กลายๆ ซึ่งพระเถระท่านใดแปลเอาไว้วันนั้นจำชื่อไม่ได้ รู้แต่ว่าวิธีการเจริญสติปัฏฐานนี้น่าสนใจ เป็นสิ่งที่ควรทำ เพราะได้อ่านเจอวัตถุประสงค์ของการเจริญสติปัฏฐานที่พระพุทธองค์ทรงแสดงไว้แล้ว รู้สึกว่าใช่เลย จึงพยายามท่องสติปัฏฐานสูตรที่เป็นภาษาบาลี เช่น “คจฺจนฺโต วา คจฺจามิตฺติ ปชานาติ” ดังนี้เป็นต้น แล้วค่อยๆ นำมาบริกรรมกำหนด ตามบาลีที่ท่านว่าไว้ อย่างเคร่งครัด

เพียงแค่นี้ก็วัน ก็รู้สึกว่าการปฏิบัติทุกอย่าง ทั้งกาย วาจา และใจของเรานั้น กำลังเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่สงบสุข ไร้กังวล ดังนั้น จึงยึดเอาวิธีการแห่งมหาสติปัฏฐานสูตร มาสวดบริกรรม และทำตามเกือบจะตลอดเวลา ยกเว้นเวลาหลับเท่านั้นที่ไม่ได้ทำ โดยมีการนั่งสมาธิ ทบทวนวิชาที่ได้เรียนมาแต่ละวัน ก่อนเข้านอน

ทุกครั้งเสมอ (เหมือนกับการนั่งสมาธิ ระลึกรย้อนอดีต) ปาฏิหาริย์ของมหาสติปัฏฐาน และการนั่งสมาธิทบทวนนั้นให้ผลที่เยี่ยมยอดมาก ลัญญา คือ ความจำ ไม่ทราบว่ามีมาจากไหน จากคนที่จำไม่เก่ง กลัปกกลายเป็นซุบเปอร์ความจำ เป็นอันว่า อยากจำอะไร ก็สามารถจำได้ตั้งใจ ในตอนนั้น สามารถจำบทสรุปลัทธิได้ทุกถ้อยแห่งอักษร ดรฺรชณีไม่เคยดู จำได้ทุกศัพท์

ถามว่า : แล้วทำไมสอบได้คะแนนไม่เต็ม ร้อยละเอ๋ย!? ตอบว่า : ตอนนั้นเกิดความมั่นใจจนเกินไป จึงสอบด้วยภาษาบาลี แต่ด้วยความดีอุปสรรคกรรม ในการเขียนบาลี สำหรับการสอบไล่จริงๆ จึงทำคะแนนร่วงหล่น จำได้ว่า หลังจากที่รู้คะแนน ตอนเย็นก็แอบไปเดินร้องไห้อยู่หลังวิหาร กำหนดแน่ว่า ฉันต้องได้ที่ ๑ วันรุ่งขึ้นสอบคัมภีร์อภิธาน ก็เลยไม่สอบด้วยภาษาบาลี คะแนนเลยพุ่งสูงขึ้นทันที แต่ก็ยังไม่เต็มร้อยอยู่ดี มาเติมก็ตอนวุดโตทัย และสุโพธาลังการ ก็เลยอดทำสถิติร้อยคะแนน ทั้ง ๔ วิชาการ

ที่เขียนเล่ามานี้ ผู้เขียนมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจะโอ้อวด (เพราะไม่จำเป็นต้องทำเช่นนั้น) แต่ต้องการให้อนุชนรุ่นหลังได้มองเห็นอะไรบางอย่าง เกี่ยวกับวิธีการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งมีอยู่หลากหลายวิธี สุดแต่ว่าใครจะนำมาใช้อย่างไร จึงจะได้ผลลัพธ์ที่ยอดเยี่ยม

โดยส่วนตัวแล้ว ผู้เขียนชอบอ่านหนังสือ ประเภทจิตวิทยา ประเภทที่สร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับการพัฒนาตนตั้งแต่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือ “กำลังใจ” ที่เขียนโดยหลวงวิจิตรวาทการ ถือว่าเป็นกัลยาณมิตรที่ดีมาก ตอนไปเรียนพม่า (พ.ศ. ๒๕๓๐ – พ.ศ. ๒๕๓๕) ยังหนีบไปด้วย และนำมาเก็บไว้จนกระทั่งถึงทุกวันนี้

โอวาทที่ทรงอิทธิพลต่อชีวิต

อย่างไรก็ตาม กัลยาณมิตรที่เป็นเพื่อนแท้ ในทุกเส้นทาง ที่คอยกระซิบเตือนเราอยู่อย่าง สม่ำเสมอ นั่นคือโอวาทของพระอาจารย์ใหญ่ วัดท่ามะโอ ที่ท่านหมั่นอบรมพร่ำสอนพวกเรา ชาววัดท่ามะโอ ทุกวันพระ หลังทำวัตรเย็นเสร็จ ตอนนั้นพวกเราก็คือเด็ก (หลวงพ่อมักเรียก พวกเราว่า “เณรน้อย = เณรน้อย” เขียน ตามเสียง) เป็นเสียงเรียกที่เปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตา แม้จะยังไม่ค่อยจะประสี- ประสานกับคำสอนหลายอย่าง เพราะส่วนใหญ่ เป็นคำสอนที่ท่านนำมาจากพระคัมภีร์ใหญ่ๆ เช่น พระไตรปิฎก, อรรถกถา, ฎีกา และ เหล่าคัมภีร์นิตีอื่นๆ เช่น โลกนิตี, ธรรมนิตี, ราชนิตี, มจรุสวาหินี และทิโตปเทศ เป็นต้น แต่ถึงกระนั้น พวกเราชาวศิษย์วัดท่ามะโอ ทั้งหลาย ก็จะไม่มองข้ามโอวาทอันทรงค่า เหล่านี้โดยเด็ดขาด ทั้งนี้เพราะพระอาจารย์ใหญ่ ท่านมีกุสโลบาย นั่นคือ ท่านจะต้องนำมาถามซ้ำ ในวันใดวันหนึ่งอีก หากพระภิกษุสามเณร ท่านใดตอบหรือจำไม่ได้ (โดยท่านอาจจะจี้ถามไปที่ละคน หรือสุ่มถามรูปใดรูปหนึ่ง) ผู้นั้นก็จะถูกตำหนิ ว่าเป็นคนไร้ความเพียร พยายาม ไม่ดีก้ำ ! (ไม่ดีมีง)

ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียน จึงต้องทำทุกวิถีทางเพื่อให้ จำโอวาทหรืออนุสาสนีของ ท่าน ด้วยการจดใส่สมุดต่าง หาก เพื่อง่ายแก่การนำมา ทบทวน โดยเบื้องต้นนั้นจะ ท่องรวดเดียวหลายๆ สิบรอบ หรืออาจหลายร้อยรอบให้ ติดตา และขึ้นใจไปสักครั้ง

ก่อน แล้วจึงวางไว้สักกระยะหนึ่ง อาจเป็นหนึ่ง สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น จากนั้นจึงนำกลับ มาทบทวนดูใหม่ หลายครั้งจะเห็นว่า ลืมหมด เกือบๆ นึกไม่ได้สักคำก็มี หากเป็นเช่นนั้น ผู้เขียนก็จะนำมาท่องใหม่อีกครั้ง จนขึ้นใจแล้ว ก็ปล่อยวางไว้อีกครั้ง คราวนี้อาจจะทิ้งไว้นาน กว่าครั้งแรก ซึ่งอาจจะเป็นหนึ่งเดือนก็ได้ พอ นึกได้ ก็จะลองนำมาทบทวนใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ ในรอบที่สองนี้ ยังพอจำได้ แต่ก็อาจต้องนึกนาน ในกรณีนี้ ผู้เขียนก็จะทบทวนให้คล่องใหม่อีก รอบ และในระหว่างนี้ ก็หมั่นสวดสาธยายคาถา โอวาทเหล่านี้ ในเวลาว่างๆ เช่น ในเวลาเดินไป อาบน้ำ เดินบิณฑบาต เดินไปศาลาฉัน ในเวลา ต้มข้าวต้มให้พระฉัน หรือแม้แต่เวลานั่งทำกิจ ส่วนตัวในห้องน้ำ เป็นต้น

สรุปแล้ว คาถาหนึ่งคาถาอาจถูกสวดไปแล้ว หลายร้อยรอบก็ได้ ครั้นเรารู้แล้วว่า คาถานี้ถูก จำริกสลักไว้ในเซลล์สมองอย่างถาวรแล้ว นั้น แหละ จึงจะมั่นใจ และปล่อยวาง

นี่ก็เป็นกลวิธีการท่อง เพื่อให้จำ กระทั่ง ติดตัวเราไปถึงโลกหน้าเลยก็ว่าได้ ทุกอย่าง ล้วนอาศัยศรัทธา ความเชื่อมั่น และความเพียร อุตสาหะ ประกอบด้วย สติ สมาธิ และปัญญา ซึ่งคุณสมบัติทั้ง ๕ นี้ พระอาจารย์ใหญ่จะนำ มาพร่ำสอนอยู่เสมอๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง “ขันติ” นั้น ท่านจะให้คาถาไว้ว่า

**ศีลสมาธิปัญญา ขันติ ปธานการณ
สพเพปิ กุสลาธมมา ขนตยายตตาว วฑฒเร.**

“การที่จะรักษาศีล เจริญสมาธิ และปัญญา ให้ประสบความสำเร็จนั้น จะต้องมีขันติเป็น หัวใจสำคัญ แม้แต่การบำเพ็ญบารมี กุศลอื่นๆ ก็เช่นกัน ทุกอย่าง ล้วนต้องพึ่งพาอาศัยขันติ เท่านั้น จึงจะเจริญก้าวหน้าได้”

หรือบางครั้งท่านก็สอนว่า “**ขณฺตยา ภิชฺชโย น วิชชติ**” (ไม่มีอะไรที่เหนือไปกว่าความอดทน)

ในการชักจูงให้พระเถระเกิดกำลังใจนั้น หลวงพ่อหรือพระอาจารย์ใหญ่ท่านคือสุดยอดตัวท่านไม่เคยแสดงอาการชี้เกี้ยวให้ลูกศิษย์เห็น แต่ก็ไม่ได้อสอนให้เราหักโหมจนเปื่อยเปื่อยร่างกายของตน เช่น มีอยู่วันหนึ่ง ผู้เขียนตื่นมาท่องหนังสือตอนประมาณตีสาม พระอาจารย์ใหญ่เปิดประตูออกมา แล้วก็บอกว่า “**กลับไปนอนก่อน เดี่ยวจะไม่สบายเอา**” นี่คือการห่วงใยที่ครูพึงมีต่อศิษย์ ท่านคงมองว่า วิชาการนั้น หากจะแข็งแกร่ง และทำคุณประโยชน์ได้จริง ก็ต้องพึ่งพิงร่างกายที่แข็งแรง

โดยเฉพาะส่วนตัวท่านนั้น จะเป็นผู้ที่ดูแลรักษาสุขภาพได้อย่างดีเยี่ยม เช่น หลังทำวัตรเย็นเสร็จ ท่านก็จะออกมานั่งดูตำราที่เก้าอี้ใกล้กับหน้าต่าง (ซึ่งยังมีอยู่ถึงปัจจุบันนี้) พวกเราชาว “**เตปิฎกมัญชรี**” ก็จะเดินหรือนั่งท่องหนังสือ (อภิธาน, ฉันท, อลังการ หรือบทเรียนอื่นๆ) แถวๆ นั้น พยายามออกเสียงดังๆ เพื่อเอาใจพระอาจารย์ แต่พอประมาณ ๓ ทุ่ม ท่านก็จะเข้าห้อง ปิดไฟจำวัด ครั้นประมาณตี ๔ ท่านก็จะตื่น ลูกขึ้นมาศึกษาค้นคว้าเหมือนเมื่อตอนหัวค่ำอีก พวกเราก็จะต้องกู่กัจจอ ตื่นพร้อมๆ

กับท่าน หรือไม่ก็ก่อนที่ท่านจะเปิดประตูห้องแต่วันใด สามเณรรูปใดออกจากห้องช้า ท่านก็จะมองตาขวางๆ เป็นเชิงเตือนเป็นนัยๆ ว่า “**เจ้าเริ่มชี้เกี้ยวแล้วนะ**” วันนี้ให้อภัย แต่วันหลังอาจโดนเคาะประตู หากเช้าวันใด ท่านตื่นมาไม่เห็นหน้าสามเณรสักรูปหนึ่งท่องหนังสือ ท่านก็จะตั้งใจเปิดตู้พระคัมภีร์ให้มีเสียงดังๆ เพื่อให้ทุกคนตื่น หากเปิดดังแล้วยังไม่มีใครตื่น ท่านก็จะกระแอมดังๆ หากยังไม่มีใครตื่นอีก ไม้สุดท้ายก็คือเดินเคาะประตูทุกห้อง **นี่คือหน้าที่ของครูผู้คอยดูแลศิษย์ เหมือนพ่อดูแลลูก จะมีครูใดในโลกนี้บ้างหนอ ที่คอยเอาใจใส่เราได้ถึงขนาดนี้**

มีหลายครั้งที่พระอาจารย์ใหญ่มีกิจธุระลงกรุงเทพฯ แทนที่จะไปค้างหลายคืน ท่านไปเช้าแล้วก็กลับตอนเย็นนั้นเลย บางครั้งไปต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย แทนที่ท่านจะไปหลายวัน ท่านก็ไปแค่เพียง ๒ คืน ท่านให้เหตุผลว่า เป็นห่วงลูกศิษย์ กลัวลูกศิษย์จะไม่ท่องหนังสือ เลยไม่อยากเดินทางไปไหนมาไหนบ่อย นี่คือ **อาจริยวัตร** ที่บุคคลผู้เป็นอาจารย์พึงมีและพึงกระทำต่อศิษย์ ส่วนทางด้านศิษย์เอง ก็มี **อันตเวทาลิกวัตร** (สิสสวัตร) ที่ต้องปฏิบัติต่อครูอาจารย์ของตนเช่นกัน

บาฬี : กุญแจดอกสำคัญ

บรรดาศิษย์วัดท่ามะโอส่วนใหญ่ได้รับการบ่มเพาะให้มีความรักในปริยัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คัมภีร์ที่เป็นพื้นฐานเพื่อการศึกษาพระไตรปิฎก เช่น ไวยากรณ์ อภิธาน อสังการะ และฉันท์ พระอาจารย์ใหญ่ท่านมีความเชื่อว่า “ความรอบรู้ในพระไตรปิฎกนั้น วัดกันที่ความสามารถในการสร้างพุทธพจน์ เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน” หมายความว่า หากเราต้องการที่จะทราบ ว่า พระภิกษุสามเณร หรืออุบาสก อุบาสิกา ท่านใด เชี่ยวชาญชำนาญในพระพุทธพจน์ เราก็ลองเอาคำบาฬีพุทธพจน์ให้ท่านเหล่านั้นสร้างคำ (ทำตัวรูป) ให้ดู หากพวกเขาสามารถสร้างคำให้สำเร็จได้ (ถอดรหัสคำ แล้วนำมาประกอบใส่ใหม่ได้) ก็แสดงว่า พวกเขาเหล่านั้น พอมิแววที่จะเป็นปราชญ์ในพระพุทธพจน์ กล่าวคือ พระไตรปิฎกได้ หากมีฉะนั้นแล้ว ต่อให้อ่านพระไตรปิฎกภาษาใดภาษาหนึ่ง (นอกจากคำบาฬี) เป็นลิบๆ รอบ ก็ไม่อาจเป็นที่ยอมรับได้ว่า เป็นนักปราชญ์หรือบัณฑิตในพระไตรปิฎก

ด้วยเหตุฉะนี้ โบราณจารย์ในแต่ละยุคจนกระทั่งถึงยุคของพระอาจารย์ใหญ่ ท่านจึงกำชับเป็นหนักหนาว่า

โย นิรุตติ น ลิกขะยย ลิกขนโต ปิฎกัตถย
ปเท ปเท วิกขะยย วเน อนนฺตโช ยถา.

“ผู้ที่ศึกษาพระไตรปิฎก โดยไม่มีความรู้ในภาษาบาฬี ก็เหมือนกับช้างป่าตาบอด ตีๆ นั้นเอง”

ด้วยเหตุนี้ กระมัง พระอาจารย์ใหญ่ท่านจึงเชิญเชิญให้ลูกศิษย์เรียนบาฬี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บาฬีใหญ่ หรือก็คือคัมภีร์

ไวยากรณ์ที่เขียนด้วยภาษาบาฬีมาแต่ดั้งเดิม เช่น กัจจายนะ โมคคัลลานะ สัททนีติ เป็นต้น คัมภีร์มหาไวยากรณ์เหล่านี้ คือคัมภีร์ชั้นยอด เป็นแหล่งรวมหลักการทางไวยากรณ์ที่เพียงพอต่อการนำไปใช้แปล และอธิบายวจนัตถวาระ (ความหมายอันประเสริฐ) ในคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้

นักศึกษาบาฬีท่านใด มีความรู้ความเข้าใจในคัมภีร์เหล่านั้น ก็เปรียบเสมือนได้กุญแจดอกสำคัญ เพื่อที่จะไขตู้พระไตรปิฎก กล่าวตามหลักวิชาการก็คือการเรียนไวยากรณ์เป็นเหตุให้ได้ *อักษโกศลลัญญาณ* เมื่อได้อักษโกศลลัญญาณแล้ว ก็จะทำให้สามารถแปลพระบาฬีออก ก็คือได้อัตถโกศลลัญญาณนั่นเอง เมื่อได้อัตถโกศลลัญญาณแล้ว ก็จะเป็นฐานให้ได้นัย *โกศลลัญญาณ* กล่าวคือ ปัญญาหยั่งรู้ในเทคนิค หรือแนวทางของพระพุทธรองค์ (รู้พระพุทธรประสงค์) เมื่อรู้แนยแล้ว ย่อมสามารถที่จะน้อมนำไปปฏิบัติตาม ให้เกิดประสิทธิผลได้ในที่สุด นั่นแหละ จึงจะเรียกว่า ผู้ดำเนินไปในสัมมาปฏิบัติ อันเป็นประตูสู่สัมมาปฏิบัติ กล่าวคือ การบรรลุมรรคผลนิพพานในพระพุทธานุสสา *พระอาจารย์ใหญ่* วัดท่ามะโอจึงเป็นเสมือนสาสนาอาชาไนย ท่านกล้าที่จะนำเอาคัมภีร์บาฬีใหญ่ ซึ่งในช่วงนั้นมีได้มีอยู่ในหลักสูตรของคณะสงฆ์ไทยมาสอน

โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใดๆ นี้แหละเขาเรียกว่า “บุรุษชาติอาชาไนยแห่งพระพุทธศาสนาโดยแท้”

ความเป็นปราชญ์

พระอาจารย์ใหญ่มักใช้เวลาไปกับการศึกษาค้นคว้าวิทยาการทางพระพุทธศาสนา แม้ท่านจะมีได้เข้าสอบหลักสูตรชั้นพระไตรปิฎก แต่ผู้เขียนเชื่อว่า ท่านก็คือหนึ่งใน **ปิฎกตตย-ปารคฺค** ผู้ถึงฝั่งแห่งพระไตรปิฎกในศตวรรษนี้ บางครั้ง พระอาจารย์อุสมังคลาลังการะ (พระอุปัชฌาย์ของผู้เขียน และของพระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล) ซึ่งเป็นผู้ทรงพระไตรปิฎก รูปที่ ๔ แห่งประเทศพม่า หากมีข้อสงสัยในบางเรื่อง ยังต้องถามกับพระอาจารย์ใหญ่วัดท่ามะโอ และท่านก็ตอบได้อย่างเป็นนักวิชาการ ที่ใครๆ ก็ต้องยอมรับ บ่อยครั้งที่สมเด็จพระญาณสังวร (สมเด็จพระสังฆราช องค์ที่ ๑๙ วัดบวรนิเวศฯ) ท่านจะทรงมีสาส์นถามปัญหาที่เขียนด้วยภาษาบาฬี ส่งมาถามพระอาจารย์ใหญ่ ฝ่ายพระอาจารย์ใหญ่ก็จะตอบจดหมายเป็นภาษาบาฬี ถวายแต่สมเด็จพระญาณสังวร

สมัยที่ผู้เขียนเรียนอยู่ที่วัดท่ามะโอนั้น มีนักปราชญ์ราชบัณฑิตเดินขวัคไขว่ เข้าถามปัญหากับพระอาจารย์ใหญ่เนืองๆ พระอาจารย์ใหญ่ ท่านไม่เคยรังเกียจที่จะตอบปัญหาให้ ไม่ว่าผู้้นั้นจะเป็นใคร เมื่อตอบเสร็จ ท่านก็มักจะนำมาเล่าสู่กันฟังในตอนช่วงทำวัตรเย็นเสร็จ และท่านก็จะสอนอะไรที่ควรจดจำ (ฮารตพพ) ให้กับศิษย์อีกทีหนึ่ง ท่านเป็นครูผู้ขยันอบรมสั่งสอนศิษย์เป็นที่หนึ่ง ท่านคือ “**เถรวีส**” (เหล่ากอแห่งเถรวาท) โดยแท้ ซึ่งเราจะหาบุคคลแบบท่านในยุคปัจจุบันนี้ ยากแสนยาก ไม่ว่าจะในไทยหรือพม่า หรือในประเทศเถรวาทอื่นๆ

ความเมตตาอนุเคราะห์ที่มีต่อศิษย์

เรื่องของพระอาจารย์ใหญ่วัดท่ามะโอนี้ หากจะนำมาเล่าให้หมด คงต้องใช้เวลาลำดับเหตุการณ์ เพราะทุกวันของท่านเต็มไปด้วยกิจ คือการอบรมสั่งสอนศิษย์ ไม่มีวันใดที่พระอาจารย์ไม่อบรมสั่งสอนลูกศิษย์ (แต่ก็มีเหมือนกัน... ซึ่งคิดว่าศิษย์ทุกท่านคงรู้ว่าวันนั้นคือวันอะไร...)

พระอาจารย์ใหญ่วัดท่ามะโอนั้น ท่านมิได้สอนศิษย์เฉพาะแต่เมื่อตอนยังอยู่ในเพศสมณะ แม้ในตอนที่ผู้เขียนสึกใหม่ๆ พอพระอาจารย์ท่านทราบเรื่องว่าผู้เขียนสึก ท่านก็ได้เขียนจดหมาย (พิมพ์ดีดภาษาพม่า) อบรมสั่งสอนด้วยคาถาจากพระไตรปิฎก ที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินชีวิตของฆราวาส ซึ่งผู้เขียนจำได้มาถึงปัจจุบัน ก็คือ

**อิติธฺรุตโต สุรารุตโต ออกฺขรุตโต จ โย นโร
ลหฺรํ ลหฺรํ วินาสติ ตํ ปราภวโต มุขํ.**

(อย่าเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงการพนัน เพราะจะทำให้ชีวิตพังพินาศ เป็นอบายมุขที่เธอจะต้องหลีกเลี่ยง) และท่านก็ลงชื่อท้ายจดหมายนั้นว่า “**สยาบุณฺจิ**” (บุณฺจิ = พระภิกษุ, สยา = พระอาจารย์ = พระภิกษุผู้เป็นอาจารย์ ซึ่งคำนี้ เป็นคำที่ครูท่านจะใช้กับศิษย์ผู้ที่ท่านให้ความรักและเมตตา)

ซึ่งการที่ท่านลงมือเขียนจดหมายด้วยตัวของท่านเองเช่นนี้ ท่านอาจมองเห็นอะไรบางอย่าง ที่ยังต้องเป็นห่วง ผู้เขียนซาบซึ้งในจดหมายคำสอนของท่าน トラบจนทุกวันนี้

เมื่อสิบปีที่แล้ว (พ.ศ. ๒๕๕๒) ตอนที่ผู้เขียนขับรถไปเยี่ยมท่านที่ลำปาง และนิมนต์ให้ท่านช่วยเจริญมรณให้ ท่านพระอาจารย์ก็ได้อนุเคราะห์นั่งรถ แล้วสวดพระปริตรบทแล้วบทเล่า ใช้เวลา

ไม่ต่ำกว่า ๒๐ นาที นับตั้งแต่มงคลสูตร กรณีย-
สูตร รตนสูตร ฯลฯ ปรากฏว่ารถคันนั้น ก็คือรถ
คันแดงที่ผู้เขียนใช้อยู่กระทั่งปัจจุบัน มีอะไร..
หลายครั้ง ถูกป้องกันภัยด้วยพระปริตรของ
พระอาจารย์มาแล้วหลายครั้ง ภายใน ๑๐ ปี
ที่ใช้ ไม่มีอันตรายใดๆ สามารถมากล้ากราย
รถคันที่หลวงพ่อสวดเสกให้เลย แม้ในบางครั้ง
แทบจะไม่มีทางรอดพ้นจากอุบัติเหตุเช่นนั้นๆ ได้
ผู้เขียนเชื่อว่า นี่คืออานุภาพของพระปริตร
ที่พระอาจารย์ผู้ทรงศีลบริสุทธิ์ บรรจงสวด
สาธยาย เพื่อช่วยอนุเคราะห์ศิษย์ ผู้เขียนเข้าใจว่า
ท่านห่วงเรา ท่านอยากให้เรามีชีวิตอยู่ยาวนานๆ
เพื่อทำประโยชน์ให้กับพระพุทธศาสนา ด้วย
พลังแห่งเมตตาของท่านพระอาจารย์ใหญ่ จึง
ทำให้ศิษย์อยู่รอดปลอดภัยมาจนถึงทุกวันนี้

คำอวยพรที่มีอิทธิพลยิ่งต่อชีวิต

ครั้งหนึ่งเมื่อตอนที่ผู้เขียนขึ้นไปงานวันเกิด
ของท่าน ทันทีที่ท่านเปิดประตูกุฏิออกมาเห็น
ผู้เขียน ท่านได้เอ่ยปากเรียกผู้เขียนว่า “เป็นไง
มหาคณการกะ” (บุคคลผู้ทำกรรมอันยิ่งใหญ่)
ตั้งแต่วินาทีที่ได้ยิน ผู้เขียนมีความรู้สึกว่าเป็น
คำพูดที่มีผลกระทบต่อโสตประสาทและจิตใจ
ของผู้เขียนเป็นอย่างยิ่ง ผู้เขียนเก็บมาคิดแล้ว
คิดอีกว่า เพราะเหตุใด ท่านจึงเรียกเราเช่นนั้น
แต่พอผู้เขียนเริ่มทำตำราใหญ่ๆ มาเรื่อยๆ
เช่น พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาฯ จัดสร้าง
อัฐธรรมาและฎีกา ฉบับมหาจุฬาฯ คัมภีร์
พระไตรปิฎกนิสสยะ และคัมภีร์ไวยากรณ์ใหญ่
ต่างๆ มีสัทนินติ ๓ คัมภีร์ วากยสังสยวิโสธนี,
ปทวิจาร, ปัชชมธู, อภิธาน์ปปทีปิกา แปลและ
อธิบาย, ปทรูปสิทธิฎีกาแปล, กระบวนการ
ตีความพระพุทธพจน์, เนตติฎิปปณี, ประตุสู

พระอภิธรรม ๗ คัมภีร์ พาลมโนรมา และ
วิปัสสนาฯ เป็นต้น ผู้เขียนจึงตาสว่างว่า คำของ
หลวงพ่อนั้นช่างศักดิ์สิทธิ์จริง ตั้งแต่นั้นมา
ผู้เขียนก็เข้าใจว่า พระอาจารย์ใหญ่ท่าน
ได้มอบภารกิจหน้าที่อันสำคัญนี้แก่เราแล้ว

มิใช่แค่ครั้งเดียวที่ท่านทำแบบนี้ หลายครั้งที่
ที่ท่านเจอหน้าผู้เขียน เป็นต้องฝากงาน โดย
เฉพาะงานด้านตรวจชำระพระบาฬีไตรปิฎก
อัฐธรรมาและฎีกา มีตรงโน้นบ้าง ตรงนี้บ้าง
ท่านจะหยิบหนังสือมาให้ดูว่า ตรงนี้ผิด ตรง
โน้นผิด ให้ช่วยชำระแก้ไขด้วย ทุกครั้งที่ไป
หาท่าน ท่านมักจะฝากงานปริยัติให้ผู้เขียน
ช่วยจัดการเสมอ ดูเหมือนกับว่า จะเตือนให้รู้
เป็นนัยๆ ว่า “เธอจะต้องทำหน้าที่ของ
นักวิชาการให้ดีที่สุด สมกับที่ฉันได้สอนวิชา
ให้เธอ อย่าทำให้ฉันผิดหวังล่ะ”

ครับ พระอาจารย์... อาคโต ภาโร อวสฺส
วทิตพโพ “อำนาจที่ยิ่งใหญ่ มาพร้อมกับ
ความรับผิดชอบที่ใหญ่ยิ่ง” ศิษย์น้อมรับหน้าที่
นั้นด้วยเศียรเกล้า ขอให้พระอาจารย์เดินทาง
โดยสวัสดิภาพนะครับ

ครุคารวบุพพวงคมจิตเตน.

หลวงพ่อใหญ่

ผู้มีจิตใจพิถีพิถันต่อการศึกษากาชาบาลี

มหาเถระ
พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล

สิ่งที่ไม่เอ่ยถึงไม่ได้ อย่างแน่นอน ก็คือ กรรม และผลของกรรม สืบเนื่องจากหลวงพ่อใหญ่ วัดท่ามะโอ (อดีตเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ รูปที่ ๔) ท่านเป็นพระมหาเถระชาวเมียนมา แต่ท่านเดินทางข้ามน้ำข้ามแผ่นดินเพื่อมาสร้างรากฐานไวยากรณ์บาลีใหญ่ หรือไวยากรณ์บาลีสายสูตรไว้ที่ประเทศไทยนั้นแปลว่า ในอดีตกาล หรือในอดีตชาติที่ท่านมานาน หลวงพ่อใหญ่ ต้องเคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับชาวไทยภายใต้ระบบแห่งกรรมและผลของกรรมอย่างแน่นอน

สิ่งที่ไม่เอ่ยถึงไม่ได้ อย่างแน่นอน ก็คือ กรรม และผลของกรรม สืบเนื่องจากหลวงพ่อใหญ่ วัดท่ามะโอ (อดีตเจ้าอาวาส

ท่านเป็นพระมหาเถระ ที่คำนึงถึงแต่ประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวมเพียงอย่างเดียว มาโดยตลอด ไม่เคยที่จะคำนึงถึงประโยชน์ตน แม้แต่น้อย ตามที่มีปรากฏอย่างประจักษ์แจ้งสู่สังคมแล้วนั้น นี่คือที่มาของคำว่า “ไม่มีพรมแดน” สำหรับหลวงพ่อใหญ่ ผู้มีปรหิตจิตมาตลอดชีวิต ซึ่งโดยปกติทั่วไป พรมแดนแห่งชนชาติเชื้อชาติ

ย่อมมีกันอยู่เป็นธรรมชาติ ไม่มากก็น้อย

แต่สำหรับหลวงพ่อใหญ่แล้ว หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ ชีวิตท่านไม่มีคำว่าชนชาติเชื้อชาติ มีแต่การให้ความสำคัญทางประโยชน์สุข อันจะพึงเกิดขึ้นต่อพระพุทธศาสนาและสังคม ซึ่งนับว่าเป็นลักษณะพื้นฐานจิตใจอันเป็นเอกลักษณ์ของบุคคล

ผู้ดำเนินในเส้นทางสายเดียวกันกับพระโพธิสัตว์ ซึ่งพร้อมจะทำทุกอย่างที่จะพึงเป็นประโยชน์สุข แก่สังคมส่วนรวม

โดยในสมัยที่ผู้เขียนได้เดินทางไปศึกษาเล่าเรียนอยู่ที่ประเทศเมียนมา เป็นระยะเวลา รวมทั้งสิ้น ๑๘ ปีนั้น ได้ทราบถึงข้อมูลหลักสูตรการศึกษาของคณะสงฆ์เมียนมาได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะวิชาไวยากรณ์บาลี ที่ทางรัฐบาลเมียนมา จัดทำขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักสูตรการศึกษาของ คณะสงฆ์นั้น ซึ่งมีทั้งสิ้น ๔ คัมภีร์ ด้วยกัน คือ

๑. คัมภีร์กัจจายนะ
๒. คัมภีร์โมคคัลลานะ
๓. คัมภีร์ปทฺฐปฺลิตฺธิ
๔. คัมภีร์ปทฺวิจฺจารณฺ (คัมภีร์ประมวส ไวยากรณ์บาลี)

แต่คัมภีร์ไวยากรณ์บาลี ที่เป็นตัวหลักในหลักสูตรของรัฐบาลเมียนมานั้น ก็คือ คัมภีร์ กัจจายนะ ไม่ใช่อีก ๓ คัมภีร์ที่เหลือแต่อย่างใด ถึงขั้นระดับที่ต้องมีการท่องจำบาลีของคัมภีร์ กัจจายนะกันทั้งคัมภีร์เลยทีเดียว

จึงเป็นที่น่าจะต้องสังเกตเป็นพิเศษว่า เหตุไฉน ทำไมหลวงพ่อใหญ่ ท่านจึงได้เลือกสรรนำเอาคัมภีร์ปทฺฐปฺลิตฺธิมาทำการเผยแผ่ ในประเทศไทยเราเพียงคัมภีร์เดียว ทำไมท่าน จึงไม่นำเอาอีก ๓ คัมภีร์ โดยเฉพาะคัมภีร์ กัจจายนะ อันเป็นคัมภีร์หลักของหลักสูตร การศึกษาทางคณะสงฆ์เมียนมาเผยแผ่

คำตอบที่เหมาะสม และเป็นไปได้มาก ที่สุุดน่าจะเป็นเพราะว่า หลวงพ่อใหญ่ท่านคงมองเห็นรูปแบบการรจนาคัมภีร์ปทฺฐปฺลิตฺธิของ ท่านพระอาจารย์พระพุทฺธิยเถระนั้นว่า เป็นการรจนาในรูปแบบที่เรียบง่าย ทำให้ผู้สนใจ ในการศึกษาไวยากรณ์ภาษาบาลี ผ่านคัมภีร์ ปทฺฐปฺลิตฺตินั้น สามารถศึกษาเรียนรู้ได้โดยง่าย เข้าใจง่ายกว่าคัมภีร์อื่นๆ ทั้งนี้ทั้งนั้นเป็นการชี้ให้เห็นว่า หลวงพ่อใหญ่ ท่านได้ทำการคัดสรร ตำราไวยากรณ์บาลีที่ดีที่สุดที่เหมาะสมที่สุด มาริเริ่ม บุกเบิก วางรากฐานทำการเปิดให้ มีการเรียนการสอนในประเทศไทยด้วยความ ตั้งใจอย่างประเสริฐโดยแท้จริง

จึงขอเชิญชวนทุกท่าน ได้เข้ามาทำการ ศึกษาไวยากรณ์ภาษาบาลีด้วยความตั้งใจ เพื่อ ความรู้ความเข้าใจถึงหลักการทางภาษาบาลี ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ พร้อมทั้งสานต่อ เจตนารมณ์ที่ติงามของหลวงพ่อใหญ่วัดท่ามะโอ ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดสืบไป

ด้วยความปรารถนาดี

ตามรอยอาจารย์ปู่

น้อมบูชาคุณ

ขอแนะนำตนก่อน อาตมาก็เป็นศิษย์วัดท่ามะโอที่เคยได้มาศึกษาเล่าเรียนกับอาจารย์ปู่เป็นเวลา ๕ ปี ก็ได้รับการถ่ายทอดความรู้ในพระศาสนา ได้รู้จัก ได้เข้าใจพระพุทธศาสนา หมดความสงสัยในหลายเรื่องที่เคยค้างคาใจ จึงดำเนินชีวิตอยู่ในพระศาสนามาได้ จนถึงทุกวันนี้

ดีใจที่ได้มาเห็นญาติโยมสาธุชน คณะศิษย์ ทั้งภิกษุ สามเณร พระมหาเถระ คณะพระมหาเถระ ผู้ปกครอง และญาติโยม เจ้าคณะศรีทฆาหมากมาย ที่ได้มาร่วมงานบำเพ็ญกุศลศพ ในครั้งนี้ ก่อนอื่น ก็คงต้องขอเจริญพร ขอบใจ ขอบคุณ อนุโมทนากับเจ้าของสถานที่ ที่เอื้ออำนวยประโยชน์ให้กับเหล่าศิษย์ทั้งหลายได้มาใช้สถานที่นี้ บำเพ็ญกุศลสรีรสังขารของพระอาจารย์ ท่านไม่ได้เป็นเพียงอาจารย์ หรือเป็นเพียงผู้ถ่ายทอดพระศาสนาให้กับปวงศิษย์

พระพิศาลปริยัตยาภรณ์ (สมโภชน์ กิจจสาโร)

ญาติโยมทั้งหลายอาจไม่ทราบว่าศิษย์ทั้งหลายมาจากที่ไหนกันบ้าง ศิษย์ทุกคนที่ได้มาศึกษาเล่าเรียน ที่วัดท่ามะโอ เมื่อเรียนจบแล้วได้แยกย้ายกันกลับไปทำงาน ตามที่พระอาจารย์ได้แนะนำพร่ำสอน

ประโยคหนึ่งที่ฝังในใจของศิษย์ทุกคน ก็คือ “กลับไปแล้ว อย่าลืมปริยัติศาสนา ไปอยู่ที่ไหน ให้สอนศาสนา นำพาพระศาสนาเข้าไป

สู่ใจคน ไม่ใช่ไปสอนหนังสือ แม้มีสามเณรน้อย หรือภิกษุเพียงรูปเดียว ประสงค์จะรู้พระศาสนา พวกเขาเองทั้งหลายจงตั้งใจสอน ตั้งใจถ่ายทอด ไปอยู่ที่ใด ยังหาพระมหาเถระศึกษา สืบทอดพระศาสนาไม่ได้ เป็นภาระของพวกเขาเอง จงบิณฑบาต แล้วสอบถามเสาะแสวงหาเด็กชายสักคน ที่มีอุปนิสัยใน

พระพุทธศาสนา แล้วไปขอกับผู้ปกครองของเขา ให้มาสู่พระศาสนา คือได้มาบวชเป็นเณร เพื่อรองรับพระธรรมคำสั่งสอนของพระศาสดา เพื่อจะเป็นกำลังสืบต่อพระพุทธศาสนาต่อไป”

สมัยนั้น เราเรียกท่านว่า “อาจารย์ใหญ่” แต่มาปัจจุบันนี้ ต้องเรียกว่า “อาจารย์ปู่” เพราะเรียกตามลูกศิษย์ของพวกเรา เราได้รับการถ่ายทอดอย่างนี้ว่า ตามพระวินัยแล้ว ลูกศิษย์ไปเรียนอยู่ในสำนักไหน ไปเรียนกับ ครุบาอาจารย์ ท่านใด จะต้องเข้าไปปรนนิบัติรับใช้ ดูแล ครุบาอาจารย์องค์นั้นๆ อาจารย์ปู่สอนว่า หากศิษย์องค์ใดรูปใด ไม่เข้าไปปรนนิบัติรับใช้ ครุบาอาจารย์ ตามพระวินัย ปรึบอาบัติทุกกฏ คือมีความผิด

แต่ในพระวินัยก็แนะนำไว้อีกว่า หากมีศิษย์รูปใดรูปหนึ่ง พระกิติ เณรกิติ เข้าไปปวารณาตน แล้วรับใช้แทนลูกศิษย์ทั้งหมด ภิกษุทั้งหมดก็พ้นความผิด ไม่มีอาบัติ และอาจารย์ยังกล่าวป้องกันอาบัติให้อีกว่า “ท่านทั้งหลาย ลูกศิษย์ทุกคนจงตั้งใจเรียน รองรับคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งส่วนของพระธรรม และส่วนของพระวินัย ถ้าเธอทั้งหลาย ทำกันอย่างนี้ ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนอย่างนี้ เชื่อว่ากำลังอุปัฏฐากดูแลเรา ท่านทั้งหลายจะไม่เป็นอาบัติ เพราะการไม่มีเยื่อใยในการอุปัฏฐาก” เราได้รับการพร่ำสอนมาด้วยวิธีนี้ ถ่ายทอดพระศาสนาจากใจสู่ใจแบบนี้

บัดนี้ ขอถามพระเณรทั้งหลายที่เคยได้รับคุณประโยชน์จากพระอาจารย์ปู่ จะเป็นลูกศิษย์ กิติ หลานศิษย์ กิติ และถามไปถึงญาติโยมทั้งหลายว่า บัดนี้ อาจารย์ปู่อยู่ที่ไหน ? โยม... พระเณร ลองตอบในใจ ตอบตามความเข้าใจของตนว่า พระอาจารย์ปู่อยู่ที่ไหน ใครช่วยตอบดังๆ หน่อย อาจารย์ปู่อยู่ที่ไหน

ญาติโยมทั้งหลาย สำหรับอาตมาแล้ว ญาติโยมทั้งหลาย อาจารย์ปู่ยังไม่ได้ไปไหน อาจารย์ปู่อยู่ในใจของอาตมา

อาตมามาถึงท่ามะโอ วันที่ ๑๐ ม.ค. เวลาสี่ทุ่ม ได้ขึ้นไปกราบพระอาจารย์ปู่ บอกกับท่านว่า “บัดนี้ผมได้มาหาอาจารย์แล้ว มาเพื่อขอขมาโทษที่เคยล่วงเกิน ทั้งทางกาย วาจา ใจนี้ประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ขอให้พระอาจารย์ได้ อบรม พร่ำสอน โอวาทผม เหมือนกับที่ผมได้ เคยอยู่ที่วัดท่ามะโอ ผมจะอยู่แห่งหนตำบลใด ขอให้พระอาจารย์โอวาทผมตลอดไป ขอกล่าว ยอมรับความผิด ที่ผมเคยรับปากอาจารย์ว่า จะทำงานพระศาสนา สืบทอดเจตนารมณ์ของ พระอาจารย์อย่างสุดความสามารถ แต่ก็ได้ขอ แสดงโทษไว้ในวันนั้นว่า ผมทำเต็มที่แล้วครับ แต่ไม่ได้เสียวินัยหนึ่งของที่อาจารย์ทำมา”

เมื่อ ๒ เดือนก่อน ได้ส่งลูกศิษย์มาที่วัดท่ามะโอ เพื่อมาทำการเรียนการสอนกันด้วย เพื่อมาตระเตรียมงานด้วย เพื่อมาทำความ สะอาดวัดด้วย วัดนี้เคยเป็นวัดที่สะอาดที่สุดในความรู้สึกของกระผม ในความรู้สึกของ อาตมา เป็นวัดที่ประทับใจที่สุดในชีวิตนี้ แล้ว ก็ยังปฏิญาณต่อไปว่า “ลมหายใจของผมที่ยัง มีอยู่ ถึงกายนี้จะพิการไปแล้ว ทุกลมหายใจ

เข่าออก จะรับใช้งานพระศาสนาที่อาจารย์มอบ หมายให้ จนสุดความสามารถ หรือจนสิ้นลม เมื่อมีอุปสรรคขัดข้อง สิ่งใดที่ผมทำไม่ได้ หรือ ไม่สามารถ ขอให้พระอาจารย์ชี้แนะ ตักเตือน และพร่ำสอนด้วย”

พระอาจารย์ปู่ เคยไปที่วัดหาดใหญ่สิตาราม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา ที่อาตมาอยู่ พระอาจารย์ ไปถึงแล้วก็เดินพิจารณาสถานที่ ในขณะที่นั้น อาตมาเพิ่งไปอยู่ได้ไม่นาน มีโยมนำพระพุทธรูป มาตั้งไว้ที่แท่นโคนต้นไม้ โยมคงนึกสภาพไม่ออก วัดหาดใหญ่สิตาราม ตามชื่อนั้น อาราม แปลว่า ที่ร่มเย็น ยิ้มแย้ม แจ่มใส ถ้าใครเข้าไปแล้ว มีต้นไม้มากมาย แต่โคนต้นไม้ใหญ่ต้นหนึ่ง มีพระพุทธรูปตั้งอยู่ แล้วก็มิกลดกางแทนฉัตร อยู่บนพระเศียรของพระพุทธรูป พระอาจารย์ ใหญ่ท่านไปเห็น ท่านก็บอกว่า

“สมโภชน์...สมโภชน์ทำกรรมอันไม่สมควร นำพระพุทธรูปเจ้ามาประดิษฐานหรือมาตั้งตั้งไว้ ที่โคนต้นไม้ ผนตาก็เปียก แดดส่องก็โดน แต่ ตัวเองกลับไปนอนอยู่ในกุฏิ ซึ่งมีหลังคา กันฝนได้ มีประตูหน้าต่าง กันลมและแดด แต่นำ

พระพุทธเจ้าที่เรานับถือมาไว้ข้างนอก กล่าวกับคนอื่นว่าเรานับถือพระพุทธเจ้า กลับนำท่านมาไว้ที่โคนต้นไม้ มีกลดอันเดียวบนพระเศียร

ถือว่าเธอทำกรรมไม่สมควร หากบัณฑิตมาเห็นเข้า เธอจะถูกตำหนิว่า เป็นคนไร้การศึกษา ในพระพุทธศาสนา อุปมาเปรียบเทียบว่า หากเธอมีพ่อ มีแม่ กล่าวว่ารักพ่อรักแม่ เคารพคุณพ่อคุณแม่ แล้วก็นำคุณพ่อคุณแม่ มาพักไว้ โคนต้นไม้ ถึงจะร่มเย็น แล้วตัวเองไปนอนไปดื่ม ไปกินอยู่ในบ้าน นำพ่อแม่ออกจากบ้าน มาไว้ที่โคนต้นไม้ แล้วประกาศกับชาวโลกว่า เรารักคุณพ่อ เรารักคุณแม่ เราเคารพคุณพ่อคุณแม่ อย่างนี้ จะเป็นอย่างไร ? จะมีใครเชื่อคำพูดนั้น เพราะมันตรงกันข้ามกับการกระทำ”

อาจารย์ปู่ เป็นผู้ชี้โทษ มีปกติชี้ความผิดของลูกศิษย์ การชี้โทษ แนะนำประโยชน์ ป้องกันความผิดของลูกศิษย์ เป็นหลักสูตรให้ลูกศิษย์ได้บันทึกจดจำไว้ในชีวิตทุกวัน

ตอนอาตมาอยู่ที่ท่ามะโอ วันหนึ่งมีคณะญาติโยมจากกรุงเทพฯ มากราบเยี่ยมสอบถามปัญหาธรรมะ เดิมที มีที่ล้างเท้าอยู่ใกล้บันไดโยมทั้งหลายก็ล้างเท้า แล้วเดินย่ำไปบนหอสวดมนต์ทำวัตร โดยไม่ได้เช็ดเท้าให้แห้ง โยมเหล่านั้น เป็นพวกผู้หญิงจากกรุงเทพฯ เป็นคณะที่มีฐานะ คงยังไม่รู้จักท่าน

พระอาจารย์ใหญ่ เพียงแต่มาถามหา แล้วลูกพระลูกเณรก็บอกให้ขึ้นไปรอบบนหอสวดมนต์ ซึ่งเป็นที่ต้อนรับคนทุกคน อาคันตุกะทุกท่านไม่ว่าพระว่าเณร หรือญาติโยม มีที่เดียว อาจารย์ท่านจะนั่งอยู่ที่เก้าอี้ไม้ตัวหนึ่ง ซึ่งไม่มีเบาะ แต่วันนั้นอาจารย์ปู่อยู่ข้างล่าง พอพระเณรแนะนำ ญาติโยมก็ล้างเท้า แล้วเดินขึ้นไป เณรรูปหนึ่งไปรายงานพระอาจารย์ว่า มีโยมจากกรุงเทพฯ มาขอพบขอถามปัญหา ตอนนี้แนะนำให้ขึ้นไปรออยู่บนหอสวดมนต์ พระอาจารย์ปู่ก็เดินตามขึ้นไป ท่านเดินขึ้นไป เห็นรอยเท้าเปียกน้ำ ย่ำไปบนพื้นไม้ของหอสวดมนต์ ทันใดนั้น พระอาจารย์ปู่หยิบผ้าเช็ดหน้าออกจากสะเอวแล้วนั่งลงเช็ดรอยเท้าที่เปียกน้ำนั้น ตามคนที่เดินขึ้นไปเรื่อยๆ คณะคุณโยมหันมาเห็นเข้า พวกกันตกใจ บอกว่า เตี้ยวดิลินทำเอง

อาจารย์ปู่บอกว่า “ไม่เป็นไร เรากำลังทำบุญ เรากำลังเช็ดทำความสะอาดที่ประทับของพระพุทธเจ้า โยมไม่ต้องหนักใจ” แล้วท่านก็บอกให้ญาติโยมทั้งหลายนั่งรอก่อน ท่านอาจารย์ปู่ก็เช็ดจนแห้งถึงรอยเท้าสุดท้าย

นี่คือ “สื่อการสอน” ที่พระอาจารย์มอบให้ศิษย์ทุกคน ศิษย์ท่ามะโอทุกคนได้รับโอวาท ได้รับคำสอน ได้เห็นตัวอย่างของการสืบทอดพระศาสนา มากับตา กับหู กับความรู้สึก

ไม่เพียงเท่านั้น มีโอวาทบทหนึ่งที่ประทับใจอาตมา จนต้องให้ลูกศิษย์เขียนไว้ที่วัดว่า... **“มีตา ไม่อ่านพุทธพจน์ คำสอนของพระพุทธเจ้า มีหู ไม่ได้ใช้ฟังพุทธพจน์ มีปาก ไม่ไว้สารถายพุทธพจน์ มีใจ ไม่ไว้ขบคิด ใคร่ครวญพุทธพจน์ รอให้ไฟเผาไหม้ สุนัขสลายไป ไม่เกิดประโยชน์”**

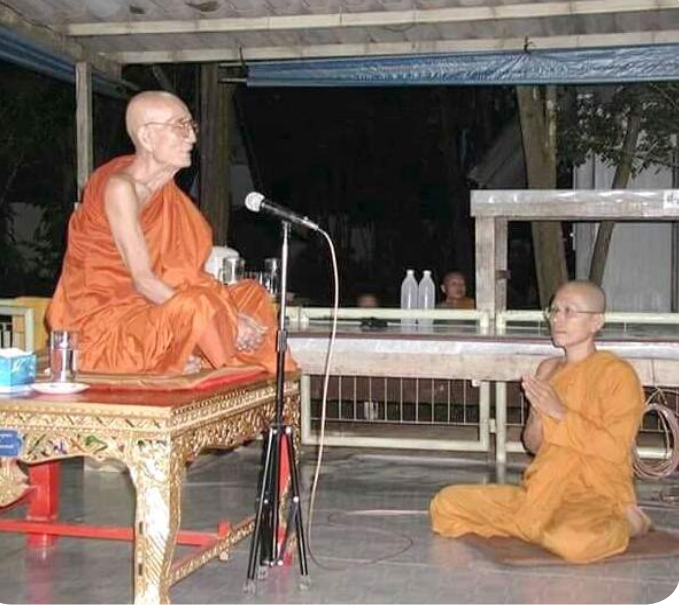
อธิบายความหมายตรงนี้ว่า เรามีตา ได้เห็นสิ่งต่างๆ มากมายในชีวิต สิ่งเหล่านั้นที่เราเห็น มุ่งหวังอยากจะได้เห็น สิ่งที่เราเห็นมากมาย แต่ไม่เคยนำความสุขมาให้กับชีวิตเลย กลับตรงกันข้าม บางครั้ง สิ่งที่เราเห็น นำพาความทุกข์ นำความลำบากใจมาให้กับชีวิต เสียด้วยซ้ำ หูที่เรายินดีรับฟังเสียงของชาวโลกจำนวนมาก เสียงเหล่านั้น เรายินดี ชอบใจ หาสักประโยคหนึ่ง ที่จะมาบำบัดความทุกข์ของชีวิต หรือพัฒนาจิตใจของเราให้ดีขึ้น หาได้ยากแสนยาก ปากของเราได้พร่ำพรรณนาคำมากมายของชาวโลก ที่เราชอบใจและไม่ชอบใจ ใช้ปากนี้แหละ กระจายความไม่เหมาะสม ไม่ควร คำพูดของคนหลายคนออกไปสู่หูของชาวโลกอีก

ใจของเรา โยมลองสังเกตนะ มันไม่ค่อยยอมรับคำแนะนำจากใคร ใครชี้โทษนิด ก็โกรธ อย่าวว่าแต่ชี้โทษเลย เพียงแค่แนะนำคนอื่น แล้วเขาไม่ยอมรับ เขาไม่ทำตาม เขาไม่เห็นด้วย เราก็กโกรธแล้ว **ใจเราเป็นอย่างนี้ ใช่หรือไม่ ?**

แต่อาจารย์ปู่สอนว่า ชีวิตนี้ทั้งชีวิต ควรใช้ตาอ่านพุทธพจน์ ที่สะดวก สบาย บันทึกลงอยู่ในพระไตรปิฎก มีคำอธิบายอยู่ในพระอรรถกถา และฎีกา อ่านทั้งชีวิตก็ไม่นำโทษมาให้เลย มีแต่ประโยชน์อย่างเดียว มีหู สงวนหูไว้ฟังพุทธพจน์เท่านั้น ถึงเราไม่ได้ฟังเสียงของชาวโลก แต่ฟังพุทธพจน์ ให้มันไหลเข้าไปสู่ใจ เพื่อพัฒนาจิตใจของเราให้ดีขึ้น เช่นนี้ต่างหากที่เป็นประโยชน์

อวัยวะของเรา มี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ อวัยวะ ๒ อย่าง ที่ทำให้ใจเราพัฒนาขึ้นมาได้ คือ ตา ได้เห็น ทางพุทธศาสนาสอนว่า ตาเห็นสมณะ เป็นมงคล หู ได้ยินพระธรรม ก็เป็นมงคล *มงคล* แปลว่า เหตุแห่งความสำเร็จ สำหรับชีวิต

นี่คือการถ่ายทอดความรู้ พระศาสนา หรือนำพระศาสนาจากใจสู่ใจ พระอาจารย์ปู่ไม่ใช่พระสอนหนังสือ แต่เป็นพระสอนศาสนา หรือเป็นพระสอนคน สอนคนให้เป็นคน สอนพระให้รู้จักตัวว่าเป็นพระ สอนเณรให้รู้จักว่าเณรต้อง

มันรู้สึกว้าว เหว่ วันใดอาจารย์ปู่กล่าวถึงชื่อเรา แล้วตำหนิในการกระทำของเรา ในบางอย่าง บางเรื่อง มันรู้สึกสดชื่น เหมือนเป็นลูกคนหนึ่ง รู้สึกดีใจมากที่อาจารย์ปู่เอ่ยชื่อเรา ตำหนิเรา ในท่ามกลางหมู่พระหมู่เณรลูกศิษย์ หลังจากทำวัตรเสร็จแล้ว

วันนี้มีโอกาส จึงอยากถ่ายทอดความรู้สึกที่ได้รับจากอาจารย์ปู่ไว้กับญาติโยมและคณะพระภิกษุ สามเณร ที่ไม่มีโอกาสได้เข้าไปศึกษา ให้รับทราบว่าพระอาจารย์ปู่เป็นผู้ชี้โทษ ไม่เปื้อนที่จะพรั่สอน ไม่เปื้อนที่จะดักเตือน ไม่เปื้อนที่จะโอวาท ลูกศิษย์จะดี้อปานใดก็อดทนแนะนำให้เขาเป็นพระได้ เป็นเณรได้

วันนี้ คงใช้เวลาเพียงเท่านี้ ขอทุกๆ ท่านจงมีความสุข พ้นจากทุกข์โดยเร็ว เทอญฯ 🙏

เป็นอย่างไร อาจารย์ปู่เป็นเช่นนี้ บางคนกล่าวว่าอาจารย์ปู่หรืออาจารย์วัดท่ามะโอ เป็นพระที่เสียบ ดุ คอยจ้ำจี้จ้ำไชลูกศิษย์ทุกอย่างไป อดมาไปอยู่ท่ามะโอ ๕ ปี น้อยวันที่จะไม่ถูกอาจารย์ปู่ดุ แต่ในความรู้สึกไม่เคยคิดว่าอาจารย์ปู่ด่าว่ากล่าว ใจกลับคิดว่าเราโชคคินักที่ละพ่อ ละแม่ ออกมาบวช แล้วมาเจอพ่อเจอแม่อีกครั้ง ที่ให้คำสอนยิ่งกว่าพ่อแม่เดิม มีความอิมใจ มีความสุขใจ วันใดที่ไม่ได้ถูกอาจารย์ปู่ด่าว่ากล่าว หรือไม่ได้ยินอาจารย์ปู่ดูลูกศิษย์องค์อื่นๆ

ที่มา : ธรรมกถา ในงานบำเพ็ญกุศลถวายเพลิงพระอาจารย์ใหญ่ หลวงพ่อภททันตะ อัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต ณ วัดไชยมงคล จ.ลำปาง วันอาทิตย์ที่ ๑๓ ม.ค. ๒๕๖๒

พระผู้บิดา

ปีตามุสรณ์

พระมหาสมปอง มุทิโต

หลวงพ่อดาวทอง หรือ หลวงพ่ออัมมานันตะ หรือ อู๋อัมมานันตะ หรือ อาจารย์ใหญ่ หรืออาจารย์ปู่ คำเหล่านี้เป็นนามที่ศิษยานุศิษย์ ทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ มักเรียกขานท่านด้วยความรู้สึกคุ้นเคยและเคารพบูชา ผู้ที่รู้จักท่านตั้งแต่อดีตมักเรียกชื่อของท่านว่า “อู๋อัมมานันตะ” หรือ “ท่านอาจารย์อัมมานันตะ” ผู้ที่รู้จักท่านในปัจจุบัน มักเรียกท่านว่า “พระภิกษุทันตอัมมานันตมหาเถระ สาสนธสิริปวรอัมมาจริยะ อัคคมหาบัณฑิต”

ทุกชื่อที่ศิษย์เรียกขาน ล้วนเป็นมงคลนามที่ได้รับมาในฐานะที่แตกต่างกัน ใครเรียกท่านว่า “หลวงพ่อดาวทอง” เพราะเห็นท่านมีเมตตากรุณาช่วยปกป้องห้ามปรามตนให้พ้นจากการทำผิดศีลผิดธรรม และแนะนำตนให้เป็นคนมีศีลมีธรรม จึงมีความเคารพยำเกรงท่านเหมือนพ่อกับลูกคนหนึ่ง

ใครเรียกท่านว่า “อาจารย์ใหญ่” เพราะท่านเป็นอาจารย์คนแรกที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ด้านบาลีใหญ่และพระไตรปิฎกให้ตน

ใครเรียกท่านว่า “อาจารย์ปู่” เพราะท่านเป็นอาจารย์ของอาจารย์ตน ท่านเป็นต้นแบบแห่งความดีมากมายหลายประการ อาจารย์ปู่สอนไว้อย่างไร อาจารย์ของตนก็นำมาถ่ายทอดองค์ความรู้อย่างนั้น

ใครเรียกท่านว่า “พระภิกษุทันตอัมมานันตมหาเถระ สาสนธสิริปวรอัมมาจริยะ อัคคมหาบัณฑิต” เพราะรู้จักท่านอย่างเป็นทางการจากเกียรติศัพท์หลายด้าน เช่น

ด้านวิชาความรู้ ท่านเป็นผู้ทรงความรู้ในภาษาบาลีอย่างดีเลิศ โดยเฉพาะบาลีใหญ่และพระไตรปิฎก เป็นที่พึ่งแก่วงการการศึกษาบาลี และพระไตรปิฎก อย่างกว้างขวาง

แพร่หลาย มีผลงานด้านตำราบาลีใหญ่มากมาย หลายคัมภีร์ วางหลักสูตรการศึกษาไว้ ๓ ระดับชั้น คือ ระดับชั้นนักศึกษา เรียกว่า **ชั้นโสตุชนะ** ระดับชั้นอาจารย์ เรียกว่า **ชั้นธัมมาจริยะ** และระดับชั้นพระไตรปิฎก เรียกว่า **ชั้นเตปิฎกกระ-เตปิฎกโกวิทะ**

ด้านปฏิปทา ท่านเป็นพระมหาเถระที่มีจิตใจสูงส่งเหลือเกิน ไม่ลุ่มหลงในลาภ ยศ และชื่อเสียง มีปฏิปทาคนที่ เพราะตลอดเวลาหลายสิบปีที่ได้รู้จักท่าน ก็เห็นท่านมีปฏิปทางดงาม รักษาความสะอาด เอาใจใส่ในการสั่งสอน เผ่าชี้โทษ และแนะนำประโยชน์อย่างไม่เบื่อหน่าย เกื้อกูลศิษย์ ทั้งภายในวัด และนอกวัด เคารพพระมหาเถระผู้มีวัย และคุณสูงกว่าตน วางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีความดีเสมอต้นเสมอปลาย และอีกมากมายหลายอย่าง เกินจะพรรณนา

ด้านบารมี ท่านมีจริยวัตรมั่นคง สม่าเสมอ ไม่กลายเป็นอื่น ตามที่ได้สัมผัส เห็นมาด้วยตาของตนเอง เป็นต้นว่า

(๑) **ทานบารมี** หลวงพ่อได้อะไรมา หรือเมื่อศรัทธาญาติโยมนำสิ่งของมาถวาย ก็จะนำไปให้ส่วนกลาง บางคราว แม้จะมีลาภเพียงเล็กน้อย ก็แบ่งปันแก่ศิษย์เสมอ และที่สำคัญยิ่งก็คือ การแบ่งปันความรู้ที่ท่านหมั่นค้นคว้าอยู่ทุกวัน นำมาโอวาทสั่งสอนแก่ศิษย์เป็นประจำทุกวัน

(๒) **ศีลบารมี** ตั้งแต่เห็นท่านมา จะหาข้อบกพร่องในศีลของท่านยังไม่มี จึงเข้าใจว่าท่านรักษาศีลยิ่งกว่าชีวิต

(๓) **เนกขัมมบารมี** ท่านเข้าสู่ร่มเงาแห่งพระพุทธศาสนาตั้งแต่เยาว์วัย ครองสมณเพศจนถึงที่สุดของชีวิต

(๔) **ปัญญาบารมี** ท่านมีความรู้มาก มีสติปัญญามาก มีความแตกฉานชำนาญในคัมภีร์มาก มีความเข้าใจในพระบาลีชั้นสูงสุด คือสามารถตีความได้ตรงตามพระพุทธประสงค์ อันเป็นจุดสำคัญยิ่ง ในการสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาอย่างบริสุทธิ์ ซึ่งยากจะหาคนเสมอท่านได้อีก

(๕) **วิริยบารมี** ท่านมีความพากเพียรเป็นเลิศ ใส่ใจเป็นธุระในการค้นคว้า เพื่อจะสั่งสอนอยู่เสมอ เอาใจใส่ในการบรรเทาความสงสัย และเพิ่มเติมความรู้ให้เหล่าศิษย์ไม่จางคลาย

(๖) **ขันติบารมี** ท่านมีความอดทนเป็นเลิศ แม้ถูกกระทบบีบคั้นจากกระเบียดบดึกาของสังคมโลกและสังคมสงฆ์ ท่านก็ดำรงตนอย่างไม่สะทกสะท้าน ดุจขุนเขาศิลาแห่งทิเบต

(๗) **สัจจบารมี** ท่านรักษาสัจจวาจาได้ดีเหลือเกิน เป็นคนตรง พูดตรง รู้ก็บอกว่ารู้ ไม่รู้ก็บอกว่าไม่รู้ ชั่วก็บอกว่าชั่ว ดีก็บอกว่าดี ไม่เกรงใจใครจนเสียสัจจวาจา

คณะผู้ได้รับตำแหน่งอัครมหาบัณฑิต จาริกนัมัสการพระสำคัญในเมียนมา

เพื่อให้ได้บรรลุเป็นพระอริยบุคคลก็มี พวกเรามีความมั่นใจว่า หลวงพ่อต้องเป็นหนึ่งในจำนวนพระสาวกทั้งสองนั้น บารมีที่ท่านได้บำเพ็ญมาแต่อดีตชาติ คงส่งท่านมาเพื่อเป็นอย่างนี้ เราจะ

(๘) **อธิษฐานบารมี** ท่านมีจิตใจสูงส่งยิ่ง คงได้ตั้งอธิษฐานจิตมาหลายชาติ ท่านจึงดำรงตนได้是这样นี้ เพื่อให้ได้บรรลุมรรคผลนิพพาน

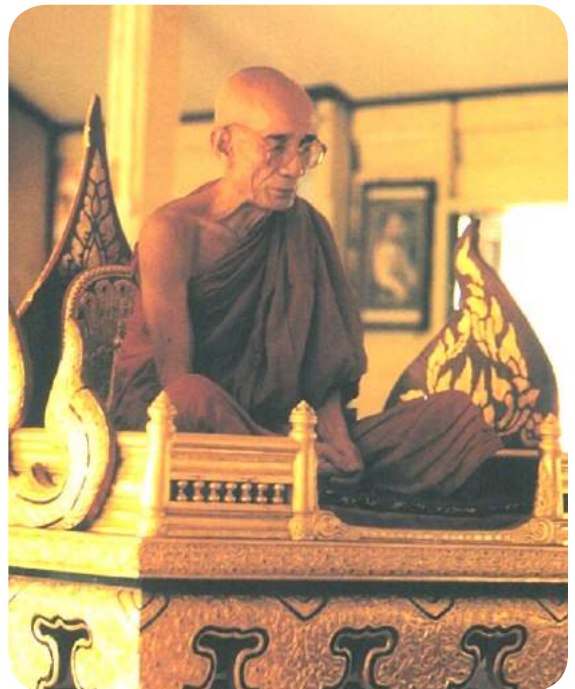
(๙) **เมตตาบารมี** ท่านมีเมตตาการุณย์เป็นเครื่องอยู่ผาสุกส่วนตนดีแล้ว ยังมีความเป็นห่วงเป็นใยในลูกศิษย์ทุกคน เป็นห่วงว่าลูกศิษย์จะพลั้งพลาด เผลอเปิดประตูอบาย จึงช่วยปิดประตูอบาย แม้ลูกศิษย์ผู้มีปัญญาตื่นเขินไม่หยิ่งรู้ถึงความตั้งใจ อาจน้อยใจ เสียใจเจ็บใจไปบ้างก็มี แต่เมื่อทราบถึงความตั้งใจสูงส่งของท่าน จึงคลายความเสียใจลง เมื่อกราบขอขมาอโหสิกรรมต่อท่าน ท่านก็ตักเตือนด้วยเมตตาการุณย์อย่างยิ่ง ทำให้ลูกศิษย์เย็นใจลงได้ และเข้าใจในเจตนาอันสูงส่งของท่าน จึงพากันตั้งใจแบ่งเบาภาระงานพระศาสนาถวายเป็นอาจริยบูชาตลอดมา

(๑๐) **อุเบกขาบารมี** ท่านมีความสงบนิ่งดี มาก กายก็สงบ วาจาก็สงบ ใจก็สงบ อย่างเห็นได้ชัด ถ้าไม่คิดว่าจะตักเตือนสั่งสอน เหมือนเป็นอาจารย์กับศิษย์ ท่านก็จะนั่งเสีย ไม่ยกขึ้นสู่ความพอใจหรือไม่พอใจ แล้วมุ่งมั่นทำหน้าที่ที่ท่านตั้งใจไว้ต่อไป

ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐล้ำเลิศในโลก เหล่าพระสาวก ผู้ได้บรรลุเป็นพระอริยบุคคลก็มี ผู้กำลังประพฤติปฏิบัติ

ได้เห็น ได้สัมผัส ในจริยวัตรของท่านอยู่อย่างนี้ เสมอมา จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

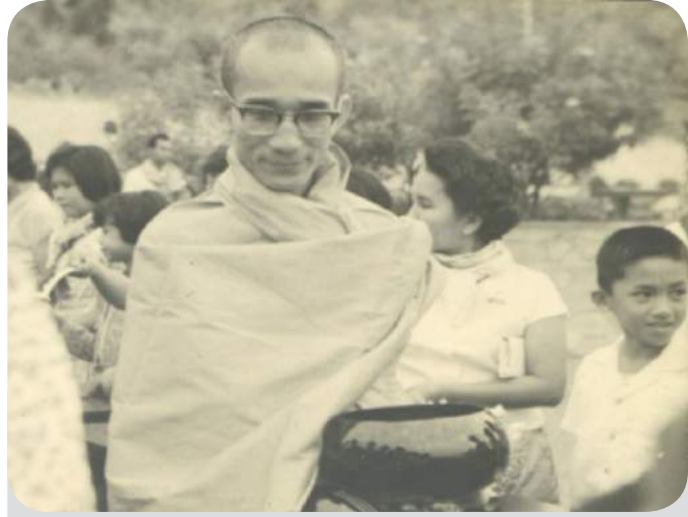
นี่คือเรื่องราวที่ได้สัมผัสมาด้วยตนเอง ในฐานะเป็นลูกศิษย์ผู้มีปัญญาตื่นเขินคนหนึ่ง เรื่องที่ได้สัมผัสมานั้น มีมากกว่าที่ได้เล่ามานี้ และจะเล่าเรื่องราวของหลวงพ่อกับทั้งหมดนี้ ให้ลูกศิษย์ทุกรุ่นได้รับรู้ด้วยความภาคภูมิใจ จะได้ถือเอาเป็นแบบอย่างไว้ในชั้นบรมครู เพื่อความรู้ความเจริญยิ่งด้วยสติปัญญา นำมาให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงจนสุดความรู้ความสามารถของตนต่อไป

ความรู้ใจที่หลวงพ่อกำลัง เราควรให้ลูกศิษย์เอาไว้ก่อนตาย

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ผมเดินทางไปสมัครเรียนบาลีใหญ่และพระไตรปิฎกที่วัดท่ามะโอ พร้อมกับหลวงพี่สมโภชน์ กิจจสารโ (ปัจจุบันคือท่านเจ้าคุณพระพิศาลปริยัตยาภรณ์ เจ้าสำนักเรียนบาลีใหญ่ วัดหาดใหญ่สีตาราม อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา) เดินทางไปถึงวัดท่ามะโอ เห็นบรรยากาศน่าเรียนมาก ได้ยินเสียงท่องหนังสืออยู่ทั่วทุกมุมวัด จึงเข้ากราบเรียนหลวงพ่อก่อนขอสมัครเรียน ท่านถามว่าอายุเท่าไรแล้ว ผมก็บอกว่าอายุ ๒๔ ปี หลวงพี่สมโภชน์ กิจจสารโ อายุมากกว่าผม ๖ ปี หลวงพ่อบอกว่าอายุมากแล้วไม่รับ แต่ให้หนังสือกัจจายนสูตรไปท่องก่อน โดยบอกว่า “ท่องกัจจายนสูตรให้ได้ก่อน ค่อยมาสมัครใหม่” มีความผิดหวังอยู่นิดหน่อย เพราะก่อนจะมาสมัครเรียนที่นี่ ก็ได้ไปสมัครเรียนในสำนักเรียนมีชื่อเสียงมาแล้วหลายสำนักแต่เขาไม่รับ อาจเป็นเพราะเวลานั้นมีผู้มาสมัครเรียนมาก ทางสำนักเรียนคงกลั่นกรอง เอาเฉพาะผู้อายุน้อย และมีความตั้งใจเรียนเท่านั้น

เมื่อพักแรมที่วัดท่ามะโอ ๓ คืน ตามระเบียบของวัดแล้วก็พากันลากลับไปท่องกัจจายนสูตร ที่วัดป่านางเหริญ อ.ปັกรงชัย จ.นครราชสีมา ที่อยู่จำพรรษามาก่อนใช้เวลาท่องประมาณ ๑ เดือนและทบทวนแม่นยำดีแล้ว ก็พากันกลับไปวัดท่ามะโอ เพื่อสมัครเรียนอีกรอบ หลวงพ่อกำลัง

หลวงพ่อกำลังออกมารับบิณฑบาตขึ้นปีใหม่ ระหว่างจำพรรษาอยู่จังหวัดนครสวรรค์ พ.ศ. ๒๕๐๖

ท่านจำพวกเราไม่ได้ ท่านก็ให้กัจจายนสูตรไปท่องอีก พวกเราบอกท่านว่าท่องจำได้แล้ว ท่านก็ให้สวดให้ฟัง เมื่อเห็นว่าเราสวดได้ถูกต้อง ท่านจึงรับไว้เป็นศิษย์สำนักเรียนบาลีใหญ่ และพระไตรปิฎก วัดท่ามะโอ แม้ยังไม่ได้เรียนเลยสักวิชาเดียว เราก็รู้สึกภาคภูมิใจที่ท่องกัจจายนสูตรจนจบ และได้เป็นลูกศิษย์หลวงพ่อดำเนินนันทมหาเถระ แห่งวัดท่ามะโอ อีกทั้งยังได้อยู่ในกุฏิจันทร์วิโรจน์ ที่ตระกูลอุปถัมภ์วัดสร้างให้ จึงมีความอดุทธสาหาอย่างใหญ่หลวง โดยตั้งใจว่า จะทำตัวเหมือนไปติดคุก จะพยายามไม่อยากจะออกไปไหน นอกจากเวลาบิณฑบาตกับเวลาป่วยไปหาหมอ

เอาละ ก่อนจะอยู่เหมือนติดคุก ก็ขอไปบริจาคโลหิตซะก่อน วันหนึ่งหลังจากฉันภัตตาหารเพลแล้ว จึงชวนกันไปกราบลาขออนุญาตหลวงพ่อกำลังถึงห้องนอน เห็นท่านกำลังนอนอ่านหนังสืออยู่จึงไม่ได้กราบ แต่ท่านก็อนุญาตให้ไปได้

ใช้เวลาไปโรงพยาบาลและกลับมาประมาณ ๒ ชม. เมื่อกลับมาแล้ว จึงเข้าไปกราบเรียนให้หลวงพ่อบรรพชา แต่เห็นท่านยังนอนอ่านหนังสืออยู่บนเตียง ก็ไม่ได้กราบอีก เพราะพระไทยสอนกันมาว่าเห็นพระผู้ใหญ่ไม่ครองจีวรหรือฉันภัตตาหารอยู่ ไม่ควรกราบ พวกเราจึงไม่ได้ระแวงอะไร

พอถึงตอนค่ำ ทำวัตรเย็นเสร็จ ซึ่งปกติหลวงพ่อบรรพชาโอวาทลูกศิษย์เป็นประจำทุกวันไม่เคยขาด หลวงพ่อได้ไล่พวกเร่ออกจากวัดด้วยเหตุผลว่า ไปมาไม่กราบ ตามระเบียบแบบพม่า ไล่เวลาใด ก็ต้องออกเวลานั้น พวกเราถูกไล่ออกในเวลาค่ำคืน ก็ไม่รู้ว่าจะไปไหน ครูบาอาจารย์รุ่นพี่แนะนำว่า ให้นอนค้างคืนที่นี่ก่อน ตอนเช้าค่อยไปกราบขอขมาหลวงพ่อบรรพชา ถ้าท่านไล่ออกอีกค่อยไป พวกเราก็ทำตาม รุ่งเช้าไปกราบขอขมา ขอโทษกรรมหลวงพ่อบรรพชา ว่ากล่าวตักเตือน แล้วบอกให้ไปท่องหนังสือ พอได้ยินหลวงพ่อบรรพชาบอกว่าไปท่องหนังสือ พวกเราก็โล่งใจและดีใจมาก ว่าหลวงพ่อบรรพชายอมรับไว้เป็นลูกศิษย์ต่อแล้ว

พวกเราใช้เวลาถักทอปะติดปะต่อความรู้ที่ละน้อย ตลอด ๕ ปี ที่ได้อาศัยศึกษาบาลีใหญ่ และพระไตรปิฎกที่วัดท่ามะโอ ได้ร่ำเรียนวิชา

ไวยากรณ์คัมภีร์ปทฺฐปสฺสตีติ คัมภีร์อภิธาน์ปป-
ทีปิกา คัมภีร์วุตโตทัย คัมภีร์สุโพธาลังการะ
ภิกขุปาติโมกข์ และคัมภีร์อภิธัมมัตถสังคหะ
จากครูบาอาจารย์หลายท่าน หลวงพ่อบรรพชา
คัมภีร์ปทฺฐปสฺสตีติและพระไตรปิฎกสีมาชั้นธกะ
อาจารย์อุดม (เขมานันท์) สอนคัมภีร์ปทฺฐปสฺสตีติ
อาจารย์มหาประวัตติ (โต) สอนคัมภีร์วุตโตทัย
อาจารย์บุญถนอม สอนคัมภีร์สุโพธาลังการะ
อาจารย์พระมหาสมลักษณ์ สอนคัมภีร์อภิธรรม
วันละ ๑๕ นาที ก่อนฉันภัตตาหารเช้า อาจารย์
คุณารักษ์ สอนแปลธรรมบท ตอนพักเที่ยง
อาจารย์เจริญ อุตตโร (พระครูวิริยพัฒน์กิจ)
สอนเสริมคัมภีร์ปทฺฐปสฺสตีติ และมอบต้นฉบับ
คัมภีร์ปทฺฐปสฺสตีติแปลฉบับพิมพ์ดีดให้เป็นคู่มือ
เรียน อาจารย์นันทสิริเถระ สอนพระไตรปิฎก
อาจารย์บุญญะ เมตตารับฝากซื้อหนังสือเรียน
จากประเทศพม่า เป็นต้น

ทุกวันเป็นนิตย จะเห็นหลวงพ่อบรรพชา มือซ้ายถือ
ขันน้ำ มือขวาถือแปรงขัดฟัน เดินวนไปทั่ววัด
ทั้งเวลาเช้าและเวลาบ่าย เพื่อตรวจดูถนนและ
ลานปูน สักครู่เดียวก็เห็นท่านย่อตัวลงนั่ง หยด
น้ำในขันลงเล็กน้อย แล้วขัดด้วยแปรง ข้างแล้ว
ข้างเล่า ตรงนั้นบ้าง ตรงนี้บ้าง ใหม่ ๆ ก็ไม่รู้ว่า
ท่านทำอะไร แต่คิดเอาเองว่า คงจะมีลูกศิษย์

สักคนทำอะไรหล่นแปดเปื้อน
แถวนั้นกระมัง

วันหนึ่งขณะที่ผมยืนท่อง
หนังสืออยู่ใกล้กับเสาไฟข้างต้น
ลำไย ที่มีตุ่มน้ำตมอยู่ด้านหน้า
อาคารเรียน ขณะที่หลับตาท่อง
บททวนหนังสืออยู่นั้นก็ได้ยิน
เสียงแปรังชัดพื้น ดังมาจากด้าน
หลังของผม ห่างไม่ถึงวา จึงลืมตา
หันไปมองดู ก็เห็นหลวงพ่อนั่งย่อตัว
ชัดพื้นอยู่เหมือนทุกครั้ง แต่คราวนี้
มีรอยเปื้อนอยู่หลายจุด ได้ยินเสียง
หลวงพ่อบอกว่า “*นกนี้มีวิญญาณ
แต่ไม่มีปัญญาชี้ได้ทุกวัน*” ผมทั้ง
ได้เห็นทั้งได้ยิน ก็รู้ชัดเลยว่า หลวงพ่อกำลังชัด
ล้างซันก ส่วนใจผมก็คิดขึ้นมาว่า “*เอ๊ หลวงพ่อ
ชัดเพื่อให้ถนนสะอาด หรือชัดเพื่อให้ตัวของ
ท่านสะอาดกันนะ หรือเพื่อสอนลูกศิษย์ หรือ
เพื่อทุกอย่างที่ว่ามานั้น*”

แต่ที่ผมช่างโง่จริงๆ มีแต่วิญญาณ ไม่มี
ปัญญา เพราะผมทำได้แค่ขยับออกให้หลวงพ่อ
ชัดพื้นถนนเท่านั้น ไม่มีจิตอาสาจะช่วย หรือ
แบ่งเบาภาระให้หลวงพ่อเลย หลบไปยืนมุมอื่น
แล้วท่องหนังสือต่อ เพื่อจะไว้ตอบคำถาม
ตอนเข้าทำวัตรสวดมนต์เย็น เพราะหลังจาก
สวดมนต์จบ หลวงพ่อจะหันหน้ามาหาลูกศิษย์
แล้วไล่ถามเนื้อหาที่เรียนในวันนั้นกับลูกศิษย์
ทุกคน หลวงพ่อบำเพ็ญประโยชน์เพื่อทุกคน
ส่วนตัวผมเอง กลับทำแต่เพื่อตนเอง จึงได้
ตั้งปณิธานไว้ว่า หากหลวงพ่อสอนสิ่งใดให้เราไว้
จะต้องสอนสิ่งนั้นให้แก่ลูกศิษย์ของเราอีก
ต่อหนึ่ง เพื่อแบ่งเบาภาระของท่าน

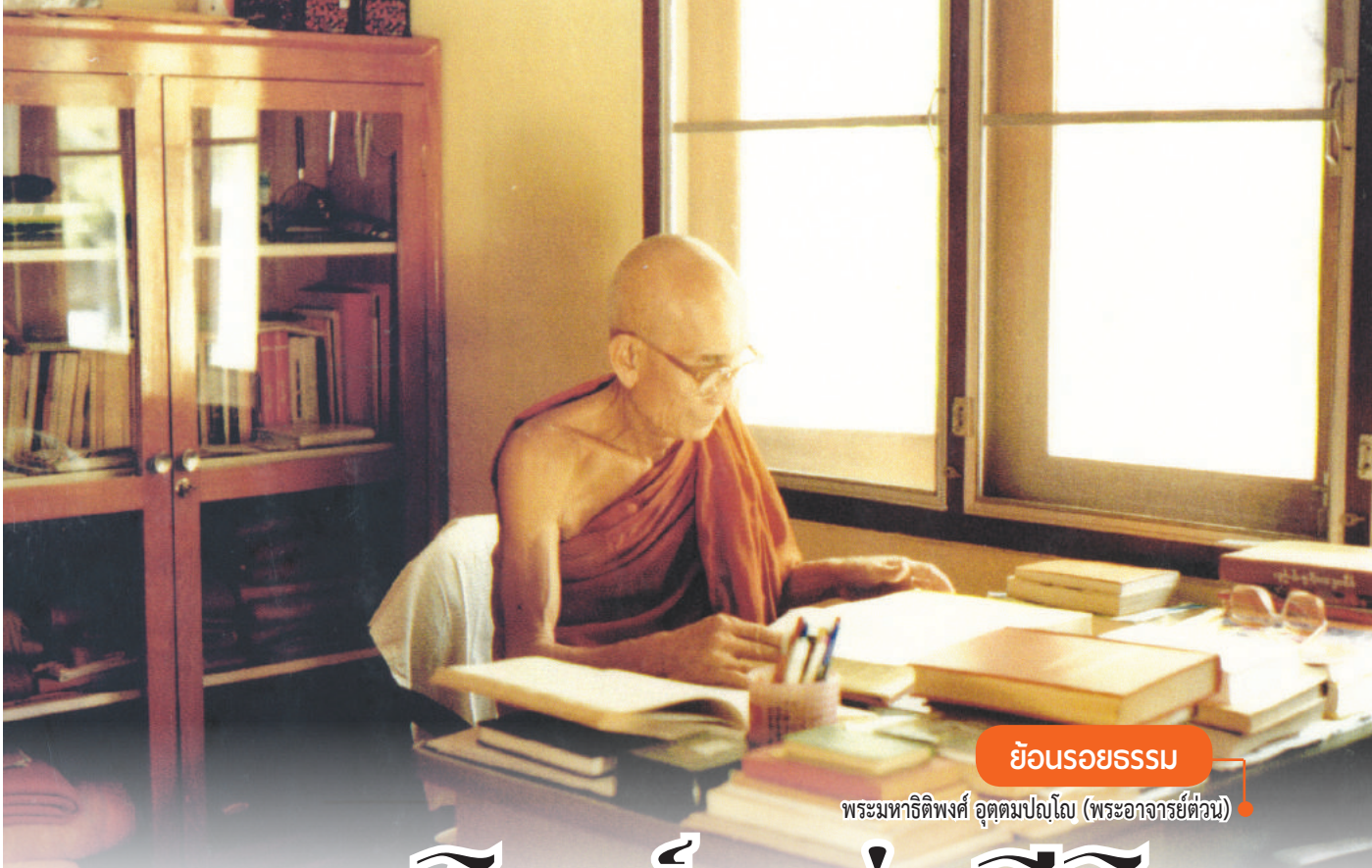
ปีแล้วปีเล่า แม้จะผ่านไป ๕ ปี ๑๐ ปี ๒๐ ปี
ไม่ว่าเวลาจะล่วงเลยไปสักกี่ปี ทุกครั้งที่ได้กลับไป
กราบหลวงพ่ ที่วัดท่ามะโอ ตรีบาทเท่าที่ท่าน
ยังมีชีวิตอยู่ ก็จะได้เห็นท่านยังบำเพ็ญประโยชน์
เช่นนั้น ไม่แปรเปลี่ยน แม้วันนี้จะไม่มีหลวงพ่
ผู้มีวิญญาณก็จริง แต่ปัญญาของท่านได้ถ่ายทอด
ให้แก่ศิษย์ทุกคนไว้อย่างดีแล้ว *วันนี้ศิษย์ทุกคน
ควรคำนึงว่าได้แสดงความกตัญญูตอบแทน
พระคุณของท่าน คຸ້ມคຸ້ມหรือยัง ?*

**พระคือผู้ ประเสริฐ ล้ำเลิศค่า
ตั้งบิดา ปกป้อง ผองศิษยา
แนะประโยชน์ โภภิกกิน คณนา
หลังวิชา แทนจุมพิต ศิษย์ทุกคน**

ท่านสามารถติดตามอ่านวารสารโพธิญาณทุกฉบับย้อนหลัง
ได้ทาง เว็บไซต์วัดจากแดง www.watchakdaeng.com
และเว็บไซต์ชมรมกัลยาณธรรม
www.kanlayanatam.com
Line Official id : @kanlayanatam
Facebook Page : Kanlayanatam

ย้อนรอยธรรม

พระมหาธิพงษ์ อุดมปญโญ (พระอาจารย์ตัวน)

แบบพิมพ์แห่งชีวิต

อาตมาอายุท่ามะโอ เมื่อปี ๒๕๒๗ ก็ผ่านมา ๓๔ - ๓๕ ปีแล้ว มาอยู่สมัยเป็นสามเณรน้อยอายุ ๑๓ ปี อาตมาเป็นคนโคราช เส้นทางนี้แหละ ที่อาตมาใช้เดินทาง สมัยก่อนเป็นป่าทึบมาก นานๆ จะเจอคน มาครั้งแรกยังเป็นรถไฟ จากนั้นผ่านไป ๒ ปี จึงมีรถทัวร์ อาตมาออกไปปี ๒๕๓๑ อยู่ที่นี้ ๔ ปี ได้บิณฑบาตปีละ ๒ ครั้ง คือ ปีใหม่กับสงกรานต์ ที่เหลืออยู่ที่วัด อยู่กับอาจารย์ใหญ่ตลอด

เณรน้อยอุปัฏฐากอาจารย์

ที่วัดท่ามะโอ มีชื่อเสียงมากเรื่องการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้มาศึกษาเล่าเรียนกัน (มาร่วมงานวันนี้) ก็มีทั้งชาวเวียดนามที่จบรุ่นแรก และเป็นอาจารย์ของหลวงพี่ (ท่านอาจารย์พระมหาประนอม) ด้วย ท่านอายุเกือบ ๘๐ แล้ว อาจารย์ธัมมรักขิตะ (เหงียนวันทัน)

และมีชาวมาเลเซีย ชาวกำพูชา และหลายประเทศมาเรียน นอกนั้นก็ยังมีฝรั่ง และมีพระที่จบประโยค ๘ ก็มาเรียนหลายรูปเหมือนกัน รุ่นน้องอาตมา ตอนนี้อยู่ท่านเป็นสมเด็จฯ อยู่ที่วัดพิชัยญาติ (สมเด็จพะพุทธชินวงศ์) รุ่นนั้นอาตมาเป็นเณรน้อย ท่านมาอยู่หลังอาตมาปีหนึ่ง แต่ท่านมาเรียนตอนเป็นเจ้าของแล้ว

อยู่กับอาจารย์ใหญ่ พี่เณรหลายรูปที่ดูแลอุปัฏฐากอาจารย์ใหญ่อยู่ก่อน พอท่านออกไป ท่านก็เอาบุญใหญ่มาให้อาตมา คืองานอุเสนาสนะ ทั้งของอาจารย์นันทะและอาจารย์ใหญ่และชงนมถวายอาจารย์ใหญ่ ตอนแรกอาจารย์ไพโรจน์ ชงนม (ท่านเป็นรุ่นพี่อาตมารุ่นหนึ่ง) พอท่านออกไปก็ให้อาตมาทำต่อ อาตมาก็เลยรับภาระอุเสนาสนะ ๒ หลัง ของอาจารย์นันทะและอาจารย์ใหญ่ และชงนมถวายอาจารย์ใหญ่ด้วย

เสนาสนะของอาจารย์ใหญ่ ปกติไม่ค่อยมีพระเณรในวัดกล้าเข้า เพราะท่านค่อนข้างจะดุสะอาดเรียบร้อยมาก ใครไปทำให้ไม่ตีมักถูกตีพระเณรค่อนข้างจะเกรงใจ และกลัวท่านมาก

นอกจากนั้น อาตมาก็ได้คอยอยู่ภูธากท่าน ในเวลาที่โยมมาถวายของ ถวายอาหาร ถวายดอกไม้ ท่านชอบจัดดอกไม้ เวลาโยมถวายมา ท่านจะเปลี่ยนดอกไม้ทุกวัน ถ้าไม่มีใหม่ ท่านจะใช้ดอกไม้เก่า แล้วเปลี่ยนน้ำ เต็ดดอกหรือใบเก่าๆ ทิ้ง เปลี่ยนทุกวัน ดอกไม้ต่างๆ จึงสดสะอาด สวยงามทุกวัน ไม่มีพวกยูงมาไขเลย

ถ่ายทอดวิชาสร้างตำราเรียน

เรื่องหนังสือ อาตมาต้องยกคุณงามความดีให้กับ ๒ ท่าน คืออาจารย์สมปอง และอาจารย์สมใจ ทั้งสองท่านช่วยสอนวิธีพิมพ์และการจัดหน้ากระดาษให้ ที่อาตมาทำหนังสือตำราเป็นทุกวันนี้สามารถเขียนหนังสือ พิมพ์หนังสือออกมาได้จากยุคนั้น คือ หลังจากที่อาตมาเรียนจบแล้ว ก็ไปเรียนพิเศษเพิ่มเติม ช่วงพักเที่ยง หลวงพ่อรูปหนึ่งชื่ออาจารย์สมใจ ใจดีมาก ท่านก็ไม่ได้พักกลางวันเหมือนกัน อาตมาไปขอเรียนพิมพ์ตีวันละชั่วโมง กว่าจะถึงบ่ายโมง ก็เข้าโรงเรียน เรียนทุกวัน สักเดือนเศษๆ ก็เป็นงานพอเป็นงาน อาจารย์ใหญ่ก็จ่ายงานมาให้ทันที ให้พิมพ์หนังสือ ท่านเป็นที่เลี้ยง คอยแนะนำวิธีการจัดการพิมพ์และการโรเนียว สมัยนั้นเครื่องพิมพ์ดีดโอลิมเปีย ๕๐,๐๐๐ กว่าบาท ไม่ใช่ราคาถูก ถือว่าทันสมัยมาก ระดับประเทศเลย โยมที่กรุงเทพฯ ถวายมา ท่านอาจารย์ไม่ให้ใครมีสิทธิ์แต่จะง่ายๆ ที่เข้าห้องเครื่องได้มีไม่กี่รูป หนึ่งในนั้นคืออาตมา เพราะพิมพ์งานเป็นแล้ว ถึงให้จับ ถ้าไม่เป็นไม่ให้จับ ก็เลยทำงานมาได้ ที่เขียนหนังสือได้ทุกวันนี้ ที่เขียน

ได้เร็ว ได้เยอะ ก็อาศัยการฝึกหัดตั้งแต่ตอนนั้น อาตมาไม่ได้ช่วยท่านทำหนังสือโดยตรง ไม่มีความสามารถขนาดนั้น แค่ช่วยพิมพ์ แต่เวลาสงสัยอะไร สามารถสอบถามท่านได้ กับอาตมาท่านใจดีมาก แต่คนอื่นๆ ค่อนข้างจะกลัวท่านมาก ไม่ค่อยมีใครกล้าเข้า แต่อาตมาเข้าไปหาท่านได้ตลอดเวลา

นอกจากนั้น ก็ช่วยทำหนังสือทางราชการ ส่งไปถวายพระผู้ใหญ่บ้าง ส่งให้โยมบ้าง ซึ่งประโยค ๓ จะเรียน **วิชาบูรพภาค** ซึ่งเกี่ยวกับการเขียนจดหมาย อาตมาไม่ได้เรียน ไม่มีใครสอน อาศัยว่าเคยทำงานให้อาจารย์ เช่น พิมพ์หนังสือส่งถวายสมเด็จพระญาณสังวร ตอนอาจารย์สมปองไม่อยู่แล้ว ท่านก็โอนภาระมาให้อาตมา ก็เลยได้ความรู้ ได้บุญกุศลเยอะ ได้ประสบการณ์มาใช้งาน ปกติพระเราสอนแล้วสอนอีก วิชาบูรพภาคก็ยังคง เป็นวิชาที่ช่วยตกถ้าวิชาอื่นได้หมด วิชาบูรพภาคตกนี้ ถือว่าตกหมดเลย ทั้งที่วิชานี้เป็นวิชาง่าย เพราะต้องการฝึกให้พระเป็นงานเลขา แต่ว่ามีพระบางรูปท่านไม่ถนัดด้านงานเขียนหนังสือ วางรูปแบบไม่ถูก ก็เสียโดยใช่เหตุ วิชาอื่นยากๆ ทำได้หมดแต่วิชาบูรพภาคนี้ ง่ายๆ เลย แต่พอไม่ถนัดก็ตกได้ (ประโยค ๓ จะสอบ ๔ วิชา คือ วิชาแปลสัมพันธ วยาकरण และบูรพภาค)

ฝึกมารยาท - บ่มวุฒิภาวะ

อยู่กับท่านอาจารย์ใหญ่ ๔ ปี ไม่ได้ไปไหนเลย รับใช้ท่านเป็นปกติตลอด และรับใช้พิเศษ เวลาที่มีพระ มีญาติโยมมาหาท่านด้วย ต้องไปนั่งอยู่ใกล้ๆ จากที่เป็นเด็กอายุ ๑๓ - ๑๔ ปี ทำให้อาตมากลายเป็นต้องแก่เกินวัย แก่ ตัวนี้คือ

“วุฒิภาวะ” เพราะต้องฟัง ต้องรับรู้ เวลาพระผู้ใหญ่หรือโยมผู้ใหญ่มาหาท่านอาจารย์ใหญ่ ฟังการสนทนากัน ก็ได้ข้อมูล ได้ความรู้ อะไรต่างๆ และเป็นการเรียนรู้งานไปด้วย ทำให้โตเร็ว อาตมาจึงเอามาใช้ประโยชน์ในการศึกษาเล่าเรียน การทำงานต่างๆ ได้มาก บางทีอาตมาเห็นพระมาเรียน อายุ ๓๐, ๔๐, ๕๐ มองดูวุฒิภาวะ ก็คิดว่า ตอนเราอายุ ๑๔ - ๑๕ เราโตกว่าแล้ว บางองค์วุฒิภาวะไม่โตเลย ความรับผิดชอบ ความคิดอ่านอะไรต่างๆ ยังไม่เป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น การอยู่กับผู้ใหญ่ มีผลดีกับอาตมาจริงๆ ได้ฝึกมารยาท บ่มวุฒิภาวะ เพราะถ้าวางตัวไม่เหมาะสม เขาจะตำหนิอาจารย์ เราอยู่กับอาจารย์ ทั้งพระหรือญาติโยมที่มาหาท่าน เวลาต้อนรับแขก เราต้องทำอะไร ต้องปรับตัวหมดเลย ที่จริงท่านไม่ได้สอนตรงๆ แต่ที่ต้องอยู่กับท่าน ต้องนั่งกับท่าน เวลาที่มีพระ มีญาติโยมมา ก็ต้องนั่งใกล้ คอยรับใช้ ต้องสังเกตเอา เรียนรู้เอา บางทีรุ่นพี่ๆ ท่านจะบอกวัตรให้ คือท่านจะสอนว่าเวลาที่มีพระผู้ใหญ่มา หรือโยมมา ต้องวางตัวอย่างไรๆ นะ

รักสะอาด มีวินัย ใฝ่เรียนรู้

ท่านมะโอ นอกจากการศึกษาเล่าเรียนเข้มแล้ว ความสะอาดนี้ ถือว่าสะอาดจริงๆ ขนาด

นกว่าชี้ อาจารย์ยังเอาน้ำไปล้างเลย เคยเห็นดอกเข็มไหม ไม้ใหญ่ นะ เวลามันร่วง ก็ไม่ได้เป็นขยะอะไร แต่อาจารย์กวาด เสร็จแล้วเอามาใส่มือ แล้วก็เป่า เพื่อจะแยกระหว่างทรายกับดอกเข็มออกจากกัน ละเอียดมาก อาตมาก็ได้ความละเอียดรอบคอบมาใช้ในการดำเนินชีวิตในการทำงานต่างๆ เพราะดูแบบอย่างอาจารย์ใหญ่ ท่านละเอียดจริงๆ

การนอน การตื่น ท่านมีวินัยเหมือนทหารเลย อาตมาเป็นเด็ก อยู่ลำปางนี้ ช่วงหน้าหนาวไม่ต้องพูดถึง อาจารย์ตื่นตี ๔ ทุกวัน แล้วกว่าจะปิดประตูนอนก็ประมาณ ๓ ทุ่ม พระเณรจะนอนกันประมาณ ๔ ทุ่ม ท่านจะตื่นเหมือนทหารทุกวัน ตื่นปุ๊บ ท่านจะเปิดห้อง แล้วจะมาเปิดตู้หนังสือ ค้นหนังสือ คนที่อยู่หน้าห้องอย่างไรก็ต้องตื่น ไม่ตื่นก็ไม่ได้ ท่านจะหาวิธีทำให้ตื่นจนได้ เช่น เปิดตู้ดังๆ บ้าง อะไรบ้าง ถ้าไม่ตื่นจริงๆ ท่านก็มาปลุกเลย เป็นเณรน้อยบางทีหน้าหนาว หนาวมาก และง่วงนอนมาก พอโดนปลุกแล้วก็เอาผ้าห่มไปด้วย ไปนั่งหลับอยู่หน้าทำวัตร

หน้าห้องท่านมีอยู่ ๔ ห้อง ห้องหนึ่งก็อยู่ ๒ - ๓ รูปบ้าง ห้องอาตมาอยู่กัน ๓ รูป มีพี่ใหญ่คืออาจารย์จำรูญ เป็นรุ่นพี่อาตมา อาจารย์

จำรูญ ปัญญาดี เก่งมาก แล้วก็
 อาตมา และมีเพื่อนเณรอีก
 รูปหนึ่ง ชื่อมหาประกาศิต
 ห้องอาจารย์ใหญ่อยู่ขวามือ
 ห้องอาจารย์ไพโรจน์อยู่ตรง
 ข้าม อาจารย์ไพโรจน์ก็อยู่
 กับเพื่อนเป็นเณรอีก ๒ รูป
 แล้วก็ห้องอาจารย์สมลักษณ์

กับอาจารย์โต ท่านอยู่ห้องติดกัน ข้างนอกเลย
 แล้วอีก ๒ ห้อง ก็คือห้องของอาจารย์บุญ
 (บุญถนอม นพโสภณ) และอาจารย์ละเมียด
 พออาตมาอายุ ๑ ปี อาจารย์สมลักษณ์ก็เดิน
 ทางไปพม่า ต่อมาก็รุ่นอาจารย์ประนอม อาจารย์
 จำรูญ อาจารย์ไพโรจน์ อาจารย์สว่าง อีกปีหรือ
 สองปีที่ตามไป (ศึกษาต่อที่พม่า)

ท่านอาจารย์เป็นนักค้นคว้าจริงๆ ค้นหนังสือ
 ตลอด อ่านหนังสือจริงจัง เวลามีปัญหาที่พระ
 ผู้ใหญ่ถามมา อย่างแต่ก่อน สมเด็จพระสังฆราชฯ
 (สมเด็จพระญาณสังวร) ท่านถามมา ท่านจะไป
 ค้นให้ พร้อมให้หลักฐานต่างๆ จากพระบาลี
 อรรถกถา และฎีกา หรือมีเหตุการณ์ต่างๆ ที่มี
 ปัญหาเกิดขึ้น ท่านก็จะวินิจฉัยให้ด้วย

แบบพิมพ์แห่งเมตตา

เป็นเณรน้อย ท่านอนุเคราะห์มาก มีครั้งหนึ่ง
 อาตมาจำติดตาจิตใจเลย ปกติตอนเช้าอรุณขึ้น
 จะมีการฉันทน์ข้าวต้ม วันนั้นอาตมาไม่ลงไป ท่าน
 ก็มองหา พอไม่เห็น ท่านขึ้นมาถามเลย “ทำไม
 เณรน้อยไม่ไป” ตั้งแต่นั้นมา อาตมาไม่เคยขาด
 เลย คืออาตมาก็รู้ว่าวุฒิภาวะของเราเป็นเด็ก
 ฉะนั้น ถ้าตอนนี้มีเณรน้อยมาอยู่ด้วยกับอาตมา
 ก็จะเข้าใจเขาว่าเด็กต้องเป็นอย่างไร แต่การ
 เรียน หน้าที่ต่างๆ อาตมาไม่ชอบให้ใครบ่นว่า
 หรือตำหนิ อาตมาจะทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ก่อน

หลังจากนั้นถ้าต้องการจะเล่นก็เล่น เพราะ
 นี่คือเด็ก แต่ว่าถึงเวลาอ่านต้องอ่าน ถึงเวลา
 เรียนต้องเรียน ถึงเวลาที่ท่องต้องท่องให้ได้ เมื่อ
 เราทำหน้าที่ได้ครบหมดแล้ว จะไปเล่นบ้าง
 ก็ไม่เป็นไร

อาตมาอยู่ที่นี้ ๔ ปี ก็สอบจบรุ่นที่ ๖ ที่นี้มี
 สอบได้แค่ ๗ รุ่นเอง มีรุ่นน้องอาตมาอีกรุ่นหนึ่ง
 คือรุ่นพระมหาอุตร สามเณรประกาศิต สามเณร
 ทวิช อ่อนตา รุ่นของอาตมาถือว่าเจริญที่สุดแล้ว
 ต่อมาก็ขาด ไม่มีการสอบกัน พระเณรก็มา
 อยู่น้อยแล้ว ไม่ค่อยทนแล้ว ความตั้งใจก็คงจะ
 ลดลง หลังจากนั้น ท่านอาจารย์ก็เริ่มวางมือ
 ให้คนอื่นสอน แม้ท่านยังดูแลอยู่บ้างแต่ที่ไม่มี
 ใครสามารถสอบได้อีกเลย

อาตมาสอบได้ที่ ๑ ของรุ่นที่ ๖ ทั้งข้อเขียน
 และข้อท่อง แต่ว่าข้อท่อง ไม่มีบันทึกไว้ จึงไม่มี
 ใครทราบ ฉะนั้น เวลาอาตมาไปสอนหนังสือ
 ทั่วๆ ไป รุ่นพี่รุ่นน้องของอาตมาที่ไม่เข้าใจ ก็มัก
 จะติติงว่าอาตมาทำไมจึงเปลี่ยนวิธีการสอนใหม่
 ทำไมไม่พานักเรียนท่องหนังสือเลย แต่จริงๆ
 หารู้ไม่ว่า อาตมานี้ พานักเรียนท่องมากที่สุด
 การท่องช่วยให้จำ พอจำแล้ว ช่วยให้เข้าใจ
 ได้มากและได้เร็วมาก อาตมาพาท่องเองเลย
 แต่วัดท่ามะโอนี้ ให้นักเรียนท่องเอง ซึ่งถ้าไป
 ท่องเอง ต้องมีคนคุมคนส่ง ไม่งั้นไม่ค่อยได้ผล

เสมอภาคกันไม่เว้นท่านอาจารย์

สมัยนั้น ถึงเวลาที่มีการทำวัตรทุกวัน วัน วันพระ ถ้าวันพระ ท่านจะให้โอวาทพิเศษที่ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิต การเป็นอยู่ของพระ การศึกษาเล่าเรียน ตอนนี้มีผู้รวบรวมโอวาท ของท่านอาจารย์ใหญ่ไว้มากมาย อาจารย์จำรูญ ท่านรวบรวมไว้ก็มี แจกในงานนี้ด้วย (งานนี้ พิมพ์หนังสือมาแจกเยอะมาก รวม ๒๗ เล่ม)

ถ้าวันธรรมดา มีเรียนตอนเช้า ตอนบ่ายเลิก ๔ โมงครึ่งแล้ว ทุกท่านต้องมาทำความสะอาด เสนาสนะและบริเวณวัด ไม่มีใครได้สิทธิพิเศษ แม้แต่อาจารย์ที่สอนหนังสือ เรื่องนี้เสมอภาค ดีมาก อาจารย์ใหญ่เองก็ลงมากกว่า มาเก็บ ขยะ แล้วเดินตรวจดูหมด ทุกคนไม่มีสิทธิพิเศษ ขนาดเป็นอาจารย์สอน ก็ยังต้องออกมากวาด มาเก็บขยะเหมือนกันเลย ถ้าเป็นเณรก็อาจจะ มีวาระพิเศษ เช่น รูปไหนอุศลา (อุกันทุกวัน ไม่ใช่เฉพาะช่วงมีงาน) ก็จะมีเณรรับผิดชอบ ถ้าเวรหุงข้าวต้ม ก็ต้องไปเตรียมหุงข้าวต้ม

ศาลามีอยู่ ๒ ส่วน ส่วนที่ทำวัตร กับส่วนที่เป็นศาลาแสดงธรรม มีเณรรับผิดชอบทั้งหมด แบ่งเป็นวาระๆ เปลี่ยนตอนครบสัปดาห์ หรือ ทุกวันพระ วัดท่ามะโอจึงสะอาดมาก ก็ขนาด พระอาจารย์ที่สอนยังไม่ได้รับสิทธิ์ยกเว้นพิเศษ ไม่ใช่อ้างว่าคุณสอนมาเหนื่อยแล้ว คุณไม่ต้อง มาทำ ไม่มีสิทธิ์อ้าง ต้องลงมา ไม่ลงไม่ได้ เณร ที่หุงข้าวต้ม หลังจากล้างจานเรียบร้อยแล้ว ก็ จะต้องมาช่วยเก็บขยะด้วย ฉะนั้น ทำความ สะอาดวันละ ๒ เที้ยว เข้าเย็นทุกวัน แล้วถ้า มีงานใหญ่ๆ ก็ทำพิเศษอีก วัดท่ามะโอจึงแทบ จะไม่ต้องทำอะไรพิเศษมากเรื่องความสะอาด เพราะทำทุกวันอยู่แล้ว ใครเข้ามาก็จะเห็นว่า สะอาดทุกจุด ถ้าสกปรกหน่อย แล้วอาจารย์

“อดมาชอบ
ความสงบ”
“อดมาชอบ
ความสะอาด”

เดินไปเห็น ท่านจะถามเลย “ใครรับผิดชอบ จุดนี้” ช่วยเลย !!

อาจารย์ไม่ตื่นะ แต่ถ้าท่านพูดหรือดูว่า พวกพระเณรนี้ตัวสั้นเลย กลัวกันมาก เพราะ เสียงท่านมีพลังมาก ท่านพูดว่าหน้าทำวัตร เลย ทุกคนเห็นหมด ได้ยินหมด พูดตรงๆ ไม่มี อ้อมค้อมเลย แม้แต่ทำวัตร มาสายนิดเดียว ไม่ได้เลย ตีระฆังเปิง เณรถวายน้ำพระเสร็จ ท่านขึ้นนั่งอาสนะทันที ฉะนั้น ก่อนที่จะถึงเวลา ทำวัตร ทุกรูปต้องมารอ ประมาณ ๕ - ๑๐ นาที เป็นอย่างช้า บางองค์มารอเป็นชั่วโมง ในขณะที่รอ บทเรียนที่เรียนวันนี้ต้องทวนได้หมดแล้ว

สถานการณ์บ่มเพาะปัญญา

เหตุที่นักเรียนรุ่นเก่าๆ จำได้แม่น จำได้มาก เพราะสถานการณ์บังคับ อาจารย์จำแม่นมาก วันนี้เรียนอะไรมา อาจารย์ใหญ่จะชอบเรียก อาตมาแบบภาษาบาลี ท่านไม่ได้เรียกตัวน แต่ เรียกว่า ตัว เพราะท่านเป็นคนพม่า พูดไทยไม่ ค่อยชัด เมื่อก่อน เป็นเณรเล็กๆ อยู่ ๑ - ๒ ปี

อาตมาอ้วนมาก ก็จะมีอีก
ชื่อหนึ่ง *เณรวอบ* เพื่อน
บางองค์ จึงเรียกชื่อเต็ม
เจอหน้ากันก็แซวๆ กัน หรือ
ไม่ก็เรียก “*เณรตะวัง*”

อาจารย์จะจี๋ถามตอนเย็น
ทุกวัน เป็นเณรนี้ไม่มีรอด
แม้แต่รูปเดียว ถ้าเป็นพระ
มีรอดบ้าง แต่ถ้าว้นไหนเจอเมื่อไร แล้วท่องไม่ได้
ช่วยหนักอีก แต่เณรนี้ต้องได้เลย วันนี้เรียนอะไรมา
จำได้หรือยัง แต่ละคาถาที่อาจารย์ให้ท่อง
แล้วคาถาพิเศษอะไรต่างๆ ต้องท่องให้ฟัง
ทั้งหมดเลย

ฉะนั้น ในขณะที่ทำความสะอาด ไม่ใช่
กวาดขยะอย่างเดียว ไม่ใช่ถือไม้กวาด ถือแข่ง
อย่างเดียว ต้องจดไปท่อง สถานการณ์บังคับ
อย่างนี้ ทำไม่ต้องได้ ถ้าไม่ได้..ตายเลย เพราะ
อาจารย์ต้องถาม บทเรียนที่เรียนแต่ละวันๆ
ทำวัตรเย็น ปกติขึ้นอยู่กับฤดู ถ้าฤดูแล้งก็อาจ
จะเป็น ๑ ทุ่ม ถ้าฤดูหนาวประมาณ ๖ โมงครึ่ง
ก็จะเปลี่ยนเวลานิดหน่อย ถ้าฤดูหนาว ทำวัตร
ประมาณครึ่งชั่วโมง ทำทุกวันเช้าเย็น ห้ามขาด
ครูบาอาจารย์ก็เหมือนกัน ทุกท่านไม่มีสิทธิ
พิเศษ มีงานก็ต้องวางแผนก่อน ถึงเวลาทำวัตร
ต้องมาทำวัตรครบ ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ขาดไม่ได้
ขาดปุ๊บถามถึง

เทคนิคเอาตัวรอดของเณรน้อย

นอกจากท่องอภิธาน รุกโตทัยหรืออสังการะ
วันนี้ได้ถึงไหนแล้ว ถ้าสมมติว่า เมื่อวานบอกไว้
ถึงคาถาที่ ๑๐๐ วันนี้ต้องเพิ่มมา ๑๐๕ อย่างน้อย
ไปบอกซ้ำเดิมไม่ได้เลย อาจารย์จำแม่นมาก
พลาดไม่ได้เลย อาตมาก็เลยมีเทคนิค (ไม่น่า

๑. พระมหาสมโภชน์(ตุ๋) ๒. พระมหาธิติพงษ์(ต่วน)
๓. พระมหาประกาสิต ธรรมภาวิโต ๔. พระมหาสมโภชน์
กิจจสาร (พระพิศาลปริยัตยาภรณ์) ๕. พระอาจารย์ใหญ่
๖. พระมหาสมปอง มุทิโต ๗. พระมหาวิสุติ ปกาสิโต
๘. พระอาจารย์เจริญ อนุตตรโร (คณะศิษย์มาเยี่ยม)

เลียนแบบ แต่บอกไว้) เทคนิคคือ ถ้าว้นไหน
อาตมาได้เยอะ อาตมาไม่บอกท่านหมด สมมติ
อาตมาท่องได้ ๑๐ คาถา อาตมาบอกไม่หมด
อาตมาจะกั๊กไว้ เผื่อไว้สำหรับวันที่อาตมาท่อง
ไม่ได้ นี่คือวิธีการเอาตัวรอดในสถานการณ์
อย่างนั้น เพราะบางทีไม่ใช่ธรรมดา บทเรียน
เนื้อหาต้องจำก็เยอะ วันไหนท่องยากก็มี วันไหน
ท่องง่ายก็มี ต้องเผื่อๆ สำรองไว้บ้าง

ฉะนั้นเราต้องเตรียมพร้อมด้วย ต้องเฉลียวไว้
อย่างน้อย เหลือไว้ ๓ - ๔ คาถา สมมติวันนี้มี
เหตุฉุกเฉิน ต้องทำความสะอาดเพิ่มพิเศษ วันนี้
ไม่ต้องถามได้ไหมครับ อย่างนี้ก็อ้างไม่ได้
อาจารย์ท่านถามทุกวัน ทั้งที่เราทำงานจนแทบ
จะสร่งน้ำไม่ทันมาทำวัตร แต่ถึงเวลา อาจารย์
ก็ถาม ฉะนั้น ถ้าเราไม่เตรียมตัว ช่วยเลย จะไป
บอกว่า “*อาจารย์ครับ วันนี้ผมทำนุ่นทำนี่*”
แก้ตัวไม่ได้เลย ส่วนทำก็ทำไป ส่วนเรียนก็ต้อง
เรียนไป ต้องทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ (เทคนิค
ตรงนี้ของอาตมา อาตมาไม่เคยเล่าให้ใครฟังนะ
นี่ครั้งแรก)

พ่อพิมพ์ของครูบาตี

ในการสอนลูกศิษย์ของอาตมา ก็ได้แบบอย่างจากท่านทุกอย่างเลย เรื่องการเป็นครู เรื่องการเรียนการสอน ท่านอาจารย์ตรงเวลา มาก ไม่มีเลยนะที่ท่านจะเข้าสอนไม่ตรงเวลา ถ้านักเรียนไปช้ากว่าครู โดนทัณฑ์เลย อีกเรื่องหนึ่งคือ การเตรียมงานสอน อาจารย์ท่านเตรียมการสอนทุกวัน การเตรียมการสอนก็คือ การเข้าห้องเรียนตรงก็ตี ท่านเน้นมากเลย

เรื่องของรูปแบบต่างๆ อาจารย์ใหญ่พูดบ่อยมาก เวลาทำวัตร แต่ไม่มีลูกศิษย์คนไหนเอาไปใช้ อาจารย์เคยบอกว่า “ถ้ารุ่นอาจารย์ทำได้ขนาดนี้ แล้วลูกศิษย์ทำได้ขนาดนี้ ผลก็เท่าเดิม แต่ถ้าลูกศิษย์ทำได้แยกว่านี่ สมมติว่าอาจารย์เคยทำได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ถ้าลูกศิษย์ทำได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ก็ยังคงที่ ยังรักษาเกณฑ์ได้ แต่ถ้าทำได้ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ คุณภาพก็ลดลงไปเรื่อยๆ ศาสนาก็จะเริ่มหายไป แต่ถ้าท่านสามารถทำเพิ่มได้ เป็น ๑๒๐ หรือ ๑๕๐ ท่านสามารถทำได้เลย” ก็หมายความว่า ท่านเปิดโอกาสให้เปลี่ยนวิธีการสอนได้ ถ้าลูกศิษย์คนไหน สามารถพัฒนาวิธีการที่จะทำให้ นักเรียนจำได้เข้าใจได้ ใช้งานเป็น ได้เร็วขึ้น

กว่านั้น ก็สามารถทำได้ ไม่ต้องอนุรักษนิยม ซึ่งเรื่องนี้ท่านพูดย้ำบ่อยมาก

แต่ว่าลูกศิษย์ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอนุรักษนิยม พออาจารย์พูดเปิดทางให้เปลี่ยน ไม่มีใครยอมเปลี่ยนอะไรเลย แล้วไม่มีใครทำได้ เทียบเท่าอาจารย์ ส่วนใหญ่ อาจารย์ได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ลูกศิษย์ได้แค่ ๒๐ - ๓๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะความสามารถของอาจารย์ใหญ่มีสูงมาก ทั้งที่ท่านเป็นชาวพม่า การสื่อสารก็ลำบาก แต่ท่านสามารถสอนและสร้างองค์กรได้เยอะมาก ในประเทศไทยถ้าพูดไปแล้ว ยังไม่มีพระสงฆ์รูปไหนที่สามารถสร้างบุคลากร ในด้านการสอน การเทศน์ และการเขียนหนังสือ ผลิตตำราเรียน ที่เป็นหนังสือในด้านบาลีใหญ่ได้มากเท่าอาจารย์ใหญ่เลย ท่านเขียนหนังสือไว้มาก เขียนตำราเรียนที่ใช้ได้จริงเกี่ยวกับบาลี อภิธรรม และธรรมะอื่นๆ ท่านอาจารย์จะเขียนหนังสือเป็นภาษาไทย ท่านมีเครื่องพิมพ์ติดส่วนตัว ๑ เครื่อง

ไม่แน่ใจว่า ที่วัดยังเก็บอนุสรณ์ลายมือหนังสือ และต้นฉบับของท่านไว้หรือเปล่า ท่านจะพิมพ์เป็นโครงร่างก่อน แล้วจึงมาให้ทางพระไทยช่วยเกลาสำนวนให้ ช่วยดูว่าตรงไหน ควรปรับรูปแบบ การวางอะไรต่างๆ หนังสือ

รุ่นเก่าๆ ของท่านอาตมาก็มีอยู่บ้าง แต่ว่าเข้าโรงพิมพ์ไปบ้างแล้ว บางเล่มก็มีอยู่ บางเล่มก็ไม่มีแล้ว

ใส่ใจดูแลการศึกษาพระเณร

บางที่ท่านมีกิจธุระที่กรุงเทพฯ หรือ

ที่อื่น ท่านไปแค่วันหรือ ๒ วัน ก็รีบกลับแล้ว ไม่ไปไหนนาน กลับมาดูแลวัด ดูแลพระเณร เพราะท่านเป็นห่วงเรื่องการศึกศึกษา เพราะท่านไป ๑ วัน หมายถึงท่านไม่ได้ถามพระเณร ๑ วัน ถ้าอาจารย์ไปกรุงเทพฯ พุดจริงๆ แล้ว อาตมาก็ดีใจนะ จะได้พักผ่อน ช่วงที่อาจารย์ไป อาตมาก็ไม่ถูกถามเพิ่ม อย่างน้อยไป ๒ วัน อย่างสมมติว่า เคยท่องได้ ๑๐๐ อีก ๒ วัน กลับมาก็บอก ๑๒๕ คำาก็ได้ หรือแค่ ๑๐๕ คำาก็ได้ไม่เป็นไร แต่ถ้าท่านอยู่ทุกวัน บอกซ้ำไม่ได้ ช่วงที่ท่านไม่อยู่ ก็ท่องเพิ่มไว้ ท่องสำรองไว้เยอะๆ ไม่ประมาท

อาตมาเรียนจบก็สอบท่องได้ที่ ๑ ของรุ่น ตอนสอบท่องได้ที่ ๑ อาจารย์ให้รางวัลมาหลายอย่าง เป็นที่ระลึก อาตมาดีใจมากที่สุดในชีวิต รางวัลที่ชอบมากเป็นนาฬิกา ท่านอาจารย์ไปพิจารณานาฬิกาถวายอาตมา เรือนใหม่ รุ่นใหม่เลยตอนนั้น จำได้ยี่ห้อ citizen อาตมาเป็นน้องเณรเล็กๆ ได้ของขวัญราคาหลายบาท ดีใจมาก นาฬิกาเรือนนั้นอาตมาใช้มาตั้งหลายปี ตอนหลังไม่รู้จะไปหายที่ไหน เสียหายมาก

ที่สอบ ๓ รุ่นติดๆ กันกับอาตมา มีรุ่นหลวงพี่ (อาจารย์ประถม) อาจารย์จำรูญ อาจารย์ชม ก็มีพี่เณรอีก ๒ รูป รุ่นนั้นอาจารย์จำรูญได้ที่ ๑ แล้วรุ่นต่อมาก็เป็นอาจารย์ไพโรจน์ แล้วก็ อาจารย์เจ้าอาวาสที่วัดหาดใหญ่ฯ (พระพิศาล-ปริยัตยาภรณ์) นั่นก็รุ่นพี่อาตมา ๑ ปี คู่กันเคยกัน เมื่อก่อนเคยอยู่ด้วยกัน ก็เป็นหลวงพี่กันถ้าอยู่ส่วนตัว แต่ถ้าอยู่ในหมู่พระ ทุกวันนี้ก็ต้องเปลี่ยนแล้ว เพราะว่าสถานะของท่านเป็นเจ้าของคุณไปแล้ว เคยช่วยงานกันตั้งแต่โคราช แล้วแยกย้ายกันไปทำงาน สมัยตอนท่านเปิดสำนักเรียนที่หาดใหญ่ใหม่ๆ ท่านก็โทรมาชวน อาตมาก็ได้ลงไปช่วยท่านสอน

อาจารย์ใหญ่ไม่เคยดูไม่เคยเฝ้าอาตมาเลย เรื่องของการอนุเคราะห์ เรื่องของใช้ต่างๆ สบู่ ยาสีฟัน สมุด ปากกา อะไรต่างๆ หากไม่มีใช้ ก็ไปเบิกอาจารย์ได้เลย อาตมาอยู่ลำปาง แหกไม่ได้ไปไหนเลย มีครั้งหนึ่ง อาตมาอยากไปเที่ยวตลาดบ้าง แม้แต่แค่ออกไปตลาด ต้องขออนุญาตก่อนนะ ถึงแม้จะไปแค่แป๊บเดียว ๕ นาที ๑๐ นาที ถ้าออกนอกวัด โดยไม่ขออนุญาต กลับมาก็คือคุณชนของกลับเลย อาจารย์ไม่เอาไว้เลย เพราะแสดงว่าไม่รู้จักเคารพธรรมวินัย ไม่รู้จักมารยาท อาตมาก็ไปขอ “อาจารย์ครับ ผมอยากไปซื้อของใช้” ท่านบอก “ไม่ต้องไปเที่ยวมาเอาที่นี่” อาตมาอดไปเที่ยวเลย ตั้งแต่อยู่ลำปาง อยู่ท่ามะโอ ๔ ปี ออกมาตลาดไม่กี่ครั้ง อยู่แต่ในวัดอย่างเดียว (ตอนนั้น พระอาจารย์ใหญ่ อายุน่าจะ ๖๐ แล้ว ท่านยังแข็งแรงมาก)

เกียรติคุณของท่านอาจารย์ใหญ่

ระดับประเทศของพม่า ท่านได้รับนิมนต์ให้ไปช่วยทำปทานุกรมพระไตรปิฎก บาลี - พม่า และทางรัฐบาลพม่าก็ถวายตำแหน่ง “อัครมหาบัณฑิต” ถือว่าเป็นตำแหน่งสูงสุดสำหรับท่านผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางคณะสงฆ์พม่าเลย

ท่านเคยบอกว่ามีบางท่าน ขนาดทรงพระไตรปิฎก เวลาถามปัญหา ก็ตอบไม่ได้ เพราะไม่สามารถจำได้ตลอดเวลา บางที่มีงานเยอะ แต่อาจารย์ใหญ่ ท่านอยู่กับตำราตลอดเวลา ถ้าถามข้อมูลต่างๆ หากให้เลือกระหว่างพระผู้ทรงพระไตรปิฎก กับ พระอาจารย์ใหญ่ มีหลายท่านออกปากเลยว่า สู้พระอาจารย์ใหญ่ไม่ได้เลย ข้อมูลหลักฐานแน่นมาก เร็วมาก รู้เลยว่าเรื่องอะไรอยู่ที่ไหน เพราะท่านไม่ได้รับกิจอื่น

ปกติกิจนิมนต์แทบไม่มีเลย อยู่ที่วัดสอนหนังสือเต็มที ดังนั้น เรื่องของความรู้ความสามารถ แม้แต่พระผู้ทรงพระไตรปิฎกที่พม่าก็ยอมรับความสามารถของท่านทั้งนั้นเลย

เป็นนโยบายระหว่างประเทศของไทยกับพม่า ที่ส่งท่านมา เพราะที่พม่ายุคนั้น มีพระที่มีความรู้หลายท่านอยู่แล้ว ท่านต้องการจะมาช่วยเผยแผ่ศาสนา ทั้งๆ ที่ไทยกับพม่ามีปัญหา เป็นความรู้สึกตักค้ำมาเกี่ยวกับสงคราม แต่อาจารย์ใหญ่ไม่เคยนึกถึงเชื้อชาติเลย นึกถึงแต่ศาสนา ห่วงเรื่องบุญกุศลว่าจะทำอย่างไรให้พุทธศาสนิกชนได้ประโยชน์จากการนับถือพุทธศาสนา ได้มีปัญญามากที่สุด และท่านก็มาทำหน้าที่เต็มที และทำได้ยอดเยี่ยมมาก

แม้แต่คนพม่า ลาว มาเลเซีย เวียดนาม เป็นต้น ก็ยังมาเรียน และได้ประโยชน์มาก ชื่อเสียงท่านไม่ได้อยู่ในไทยอย่างเดียว นานาประเทศก็ยอมรับ มาเรียนหนังสือด้วย หลายท่านที่เรียนจบ ไปทำงานก็ได้ผลมาก อย่างอาจารย์ที่เวียดนาม ตอนนี้อยู่ท่านอายุมากแล้ว ๘๐ กว่า ท่านไม่ได้สอนหนังสือแล้ว แต่ท่านก็เขียนตำราหลายเล่ม อ้างอิงจากพระไตรปิฎก ทำให้คนอ่านธรรมะเข้าใจ เช่นเรื่องศีล เขียนไว้เกือบ ๒,๐๐๐ กว่าหน้า คั่นคว้ามามากจากพระไตรปิฎกเลย น่าประทับใจมาก ถ้าคนเรียนแล้วไปแปล น่าจะได้ประโยชน์มาก เพราะไทยเองไม่มีใครเขียนได้ละเอียดขนาดนี้ ดังนั้น ลูกศิษย์

ของท่านที่ไปเขียนตำราก็มีพวกชาวต่างประเทศด้วย กัมพูชาก็เริ่มแล้ว ท่านมหาโชติไปเขียนตำราแล้ว รุ่นหลานศิษย์เหลนศิษย์ วันนี้ท่านก็นำคณะมาจากกัมพูชาหลายรูป ตอนนี้เปิดสอนอยู่ที่กัมพูชา เปิดสาขาอีกหลายวัดแล้ว ตอนนี้มีคนสนใจกันมาก ถ้าเปิดรับอีก ก็มีคนสนใจสมัครเพิ่มอีก

ส่วนทางรัฐบาลไทย มหาจุฬาฯ ก็ถวายดุขปฏิบัณทิตกิตติมศักดิ์ให้ท่าน แต่ในเรื่องของหลักวิชาการ ปกติพระผู้ใหญ่ถามมาบ่อยๆ อยู่แล้ว เวลาสงสัยอะไรต่างๆ ท่านก็ให้หลักฐานไป เวลาสงสัยด้านวินัย พระสูตร พระอภิธรรม หรือบางครั้งไม่ได้สงสัย แต่ท่านไปอ่านพบตัวเอง เพราะท่านเปิดพระไตรปิฎกทุกวัน ถ้าอ่านภาษาไทยแล้ว ท่านรู้สึกมันแปลกๆ ท่านก็จะไปเปิดดูหรือไปเช็คดูรรถกถา ฎีกา ให้เลย ถ้าผิดพลาด ท่านจะวินิจฉัยออกมาให้ แล้วก็มาเล่าให้ลูกศิษย์ฟังหน้าทำวัตร พระไตรปิฎกที่ท่านเปิดอ่าน อ้างอิง มีทั้งภาษาพม่าและ

ภาษาไทย แต่ถ้าท่านอ้างอิงเพื่อส่งถวายพระเถระ ต้องเป็นฉบับภาษาไทยอย่างเดียว แต่ว่าท่านจะเริ่มค้นมาจากฉบับภาษาพม่า เพราะท่านจะคุ้นมากกว่า

ท่านใช้สายตาของท่านจนถึงวาระสุดท้ายตาของท่านเสียข้างหนึ่งนานแล้ว แต่ท่านยังรักที่จะอ่านหนังสือทุกวัน เหมือนเดิม มีอยู่ครั้งหนึ่งท่านอาพาธ ท่านก็เลือก

อาตมาไปเฝ้าที่โรงพยาบาล และตอนที่ท่านป่วยหนักครั้งสุดท้าย อาตมากับลูกศิษย์ ๓ รูป ก็มีโอกาสดำเนินไปกราบเยี่ยมท่านที่โรงพยาบาล ลำปาง ตอนลากลับ อาตมาบอกท่าน “*อาจารย์ครับ ผมจะลากลับแล้วครับ*” อาตมาก็จับส่วนอื่นของร่างกาย แต่ว่าลูกศิษย์อาตมาท่านหนึ่ง จับที่มือท่าน ท่านกำมือลูกศิษย์แน่น ไม่ยอมปล่อยเลย ท่านคงคิดว่าเป็นมือของอาตมา

ไม่อยากเป็นครูแต่หนีไม่พ้น

ตอนที่อาตมาเรียนจบ สอบได้ที่ ๑ ตามปกติที่ท่ามะโอนี้ ท่านจะให้ขึ้นสอนทันที ขึ้นสอนรุ่นน้องต่อเลย คนสอบได้ที่ ๑ ได้สิทธิ์ก่อน ถ้าคนได้ที่ ๑ ไม่สอน ก็อันดับ ๒ ขึ้นมาแทน พออาตมาจบปุ๊บ อาจารย์บอกให้สอนหนังสือ อาตมาไม่ชอบสอน ที่จริงอาจารย์อยากจะส่งอาตมาไปพม่าด้วย อาตมาก็ไม่ไป ตอนนั้นกลัวลำบาก หากอาตมาจะลากลับบ้าน อาจารย์ก็คงไม่ให้กลับ อาตมาก็เลยบอกท่านว่า “*อาจารย์ครับ ผมลาไปเยี่ยมโยมที่บ้าน เพราะหลายปีไม่ได้ไป*” อาตมาอ้างว่าขอลาไปเยี่ยมโยม พอไปแล้วก็ไปจำพรรษาที่บ้านเลย พรรชานั้นเพื่อนที่สอบได้ที่ ๒ ก็ขึ้นมาสอนหนังสือแทน

พอออกพรรษาแล้ว อาตมาก็หนีเสื่อปะจระเข้ อาจารย์ใหญ่ให้สอน อาตมาไม่สอน หนีไปอยู่ที่บ้าน ทั้งตำบลมีอาตมาเป็นเณรมาอยู่รูปเดียว ตอนไปลงโบสถ์ ทั้งตำบลมาลงโบสถ์รวมกัน พระอุปัชฌาย์ก็ประกาศ ให้โชว์ตัวว่าปีนี้มีเณรมาจำพรรษาด้วย ลูกขึ้นให้พระให้ญาติโยมดูตัวหน่อย คือทั้งตำบลไม่มีใครได้เรียนหนังสือเลย มีอาตมาเรียนอยู่ที่ท่ามะโอ แล้วกลับไปอยู่ที่บ้าน เจ้าอาวาสก็เลยให้สอนนักเรียนพระ เพราะเจ้าอาวาสได้นักธรรมตรี อาตมาเป็นมหา (ประโยค ๓ แล้ว) อาตมาจึงต้องสอนหนังสือ หนีจากท่ามะโอไปอยู่บ้านกะว่าจะได้ไม่ต้องสอนหนังสือ ที่ไหนได้ ต้องไปสอนหนังสือพระ โคนเต็มๆ เลย ก็เลยสอนไปตามประสา พรรชานั้น มีพระเรียนหลายรูป ออกพรรษาแล้ว ก็กลับมาหาอาจารย์ที่ท่ามะโอเหมือนเดิม มาอยู่ไม่กี่วันก็ลากลับอีก ดูอาจารย์ก็โกรธๆ อยู่ อาตมาก็เสียใจ แต่ไม่รู้ว่าทำอะไร ที่จริงอาตมาก็อยากอยู่ที่ท่ามะโอเหมือนกัน แต่ว่าถ้าอยู่ต่อ อาจารย์ต้องให้สอนหนังสือแน่นอน อาตมาก็เลยลากลับไปอยู่ที่บ้าน แล้วก็ไปอยู่ที่อื่นไปเรื่อยๆ

หลังจากนั้น ก็มีเพื่อนๆ พระบ้าง โยมบ้าง มาขอให้ช่วยสอนหนังสือ ก็เลยสอนหนังสือมาตั้งแต่เป็นสามเณร อายุ ๑๖ ปี ตอนที่จบใหม่ๆ อายุ ๑๖ ปี มีหลวงพ่อบุญคุณท่านหนึ่ง ท่านมีความรู้ดี ทำงานการไฟฟ้า แล้วท่านลาออกมา มาเรียนอยู่ที่ท่ามะโอ ที่จริง ท่ามะโอไม่ได้ขาดแคลนครูสอนเลย ท่านก็ทำงานดี การศึกษาก็ดี แต่ท่านขอให้อาตมาช่วยสอนหนังสือให้ ท่านบอกว่า “*เณร ช่วยสอนหนังสือให้หน่อย*” สอนบาลีแบบตัวต่อตัว อาตมาก็สอนให้เพราะว่าคุ้นเคยกัน รู้สึกว่าตอนนั้น สอนวุฒโตทัย อาตมาเพิ่งได้

ทำอย่างไรจึงจะได้ผลดี อยู่น้อย ๑. อาหาร ผักผลไม้ มีกิน ไม่ต้องซื้อ และ ๒. ปลอดภัย ไร้มลพิษ ฉะนั้น ถ้าคิดแบบพระเจ้าอยู่หัวได้ ทุกคนในประเทศไทย ไม่อดอยากอาหารเหลือเพื่อ ๑. ตัวเองมีกินก่อน ๒. กินพอแล้ว ก็แจกเพื่อนบ้าน ทำบุญกุศล ๓. ที่เหลือก็ขาย อาตมาก็ประยุกต์วิธีนี้มาทำงาน โยมพ่อโยมแม่ทำไร่

ประโยค ๓ สอนวุดโตทัยของประโยค ๘ ต่อมาก็มี พระบ้าง ญาติโยมบ้าง มาขอให้สอนตลอดจริงๆ แล้ว อาตมาไม่เคยชอบการสอนหนังสือเลย จนถึงทุกวันนี้ก็ยังไม่ชอบ แต่แปลกมาก สิ่งที่ไม่ชอบ อาตมาต้องทำอยู่จนถึงทุกวันนี้

มีอยู่ครั้งหนึ่งที่อาตมาตัดสินใจว่า จะเลิกสอนหนังสือโดยเด็ดขาด ใครมาขอก็ไม่เอาก็มีการเข้าที่ประชุมกันหลายเที่ยว เมื่อก่อนทำงานเป็นกลุ่ม อาตมาก็แนะนำวิธีการสอนหนังสือ ควรต้องอย่างนี้ๆ ก็ไม่มีใครเห็นด้วยเลย อาตมาก็เลยคิดว่า ถ้าเราจะเลิก เราไปบอกเขาก็ไม่มีใครทำตาม ฉะนั้น เราก็ตัดใจตัวเอง ต่อมาจึงจัดหลักสูตรของตัวเอง เนื้อหาเดิม แต่ว่าเปลี่ยนเทคนิคในการใส่ข้อมูลใหม่เท่านั้น

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ปรัชญาการศึกษา

เหมือนกับบรรพบุรุษของเรา พ่อแม่ปู่ย่าตายาย ทำไร่นา ถ้าฝนตกมาก น้ำท่วม ถ้าแล้งก็ไม่ได้ข้าวกินอีก มาวันหนึ่ง พระเจ้าอยู่หัว (ร.๙) มาสอนวิธีการทำไร่นา (เกษตรทฤษฎีใหม่) ด้วยการขุดสระ จะได้มีน้ำใช้ หน้าแล้งก็จะสามารถปลูกผักได้ เป็นต้น บอกวิธีการทำนา

ทำนามาก่อนก็จริง อาตมาก็เคยไปแนะนำทางบ้าน ให้โยมเปลี่ยนวิธีทำนา แหม เขาทำมาตั้งนาน อาตมาเป็นเณร ไปแนะนำให้ทำแบบใหม่ พอติดอนั้นไปอ่านหนังสือเกี่ยวกับฟูกุโอกะของญี่ปุ่น (ปฏิวัติยุคสมัยด้วยฟางเส้นเดียว) ไปแนะนำวิธีการทำไร่นากับพ่อแม่ แต่ไม่มีใครเอาด้วยเลย

พออาตมาจะมาสอนหนังสือ อาตมาจึงคิดหลักสูตรของอาตมาเอง แล้วเขียนตำราเอง แต่ตำรานี้ มาจากของเดิม ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เช็คได้หมด ว่ามาจากที่ไหน อาตมาไม่มีความสามารถที่จะแต่งตำราใหม่เองได้ แค้ไปสรุปประเด็นมารวบรวมให้เป็นหมวดหมู่ แล้วมาทำการสอนให้ง่ายขึ้น กระชับขึ้น ประหยัดเวลาขึ้น

จากเมื่อก่อน บางคน สอน ๕ ปี ๗ ปี ยังแปลหนังสือไม่ได้เลย แต่หลักสูตรของอาตมา ปีแรกเริ่มแปลหนังสือได้ เริ่มสัมพันธ์ได้แล้ว เริ่มแต่งได้แล้ว ถ้าหัวดี อาตมาเอาเกณฑ์เท่ากัน ไอคิวเท่ากัน ผลต่างกันเยอะ อาตมาใช้เวลา ๓ ปี เนื้อหาเยอะกว่าหลายเท่าตัว หนึ่งคือ *ไวยากรณ์* ของอาตมา เรียนไวยากรณ์ใหญ่ด้วย และจะ

เทียบให้ว่า กัจจายนะ โมคคัลลานะ สัททนีติ ว่าไว้อย่างไร เหมือนกันหรือต่างกันตรงไหน ได้อีกหลายคัมภีร์ กว้างขวาง ครอบคลุมบาลีใหญ่ทั้งหมด และสามารถไปค้นคว้าต่อได้

สอง วุตโตทัย แคปี ๓ ได้เรียนวุตโตทัยแล้ว ตรวจคาถาได้แล้ว อาตมาสอนตรวจโดยตรงเลย นอกจากนั้น ก็สอนวิธีการแต่งให้ด้วย มีลูกศิษย์ มายืนยันหลายท่าน ที่จบจากรุ่นที่แล้วของวัด จากแดง แคंपริย ๔ ประโยค ๕ สามารถแต่ง คาถาได้แล้ว ไม่ต้องรอถึงประโยค ๘ *อลังการ* ทำไมเสียงนี้ไพเราะ ทำไมเนื้อหาดี ก็ได้เรียน และ เรียน *อภิธาน* เป็นคำศัพท์โดยเฉพาะ ศัพท์นี้มีประโยชน์มากในการที่จะอธิบายธรรมะ และการหาศัพท์ไปใช้ด้วย

ระบบธุรกิจเพื่อประโยชน์ของผู้เรียน

อาตมาปรับหลักสูตรใหม่ โดยการใส่ข้อมูล ก่อนหลังแค่นั้นเอง อันไหนที่ใช้งานเยอะ ใช้งาน ก่อน ก็เอามาเรียนก่อน อันไหนที่ยังไม่จำเป็น อย่าเพิ่งสอน เอาไว้ทีหลัง ปรับเอามาจากการ วางแผนการทำงาน อาตมามีงานก่อสร้างด้วย เช่นจะสร้างศาลาสักหลัง ถ้าวางแผนไม่ดี งาน ไม่เสร็จ สมมติว่าศาลาหลังหนึ่ง ๒๐ ล้าน เรามีต้นทุนอยู่ ๕ ล้าน ชั้นแรก จะสั่งอะไรก่อน กระเบื้องหลังคาใหม่ ถ้ากระเบื้องหลังคาก่อนนี้ เงินหมดแล้ว ต่อเติมอะไรไม่ได้เลย ต้องเริ่มจากการวางเสาเข็ม วางคานอะไรต่างๆ หลังจากนั้น เมื่อมีโยมมาเห็นแล้ว เขาจะเริ่มช่วยต่อไปเอง

การวางแผนมีผลอย่างมากในการประหยัด แรงงาน ประหยัดเวลา ประหยัดเงิน อาตมา คิดจากวิธีการทำธุรกิจ บางคนฟังแล้วไม่เข้าใจ คัดค้านอาตมามากเลย บอกว่า ท่านเอาระบบ ธุรกิจมาใช้ในวัดได้อย่างไร **ความจริง ธุรกิจ**

แบบนี้ พระ เณร ญาติโยม ทางวัด ได้ประโยชน์ ไม่ใช่อาตมาได้ประโยชน์โดยตรง อาตมาได้ ประโยชน์ตรงที่ได้ลดความเหนื่อยลงมา จาก การที่จะต้องทำงาน ๕ ปี ลดลงมาเหลือ ๓ ปี หายเหนื่อยไปตั้ง ๒ ปี พระเณรก็ได้ใช้งาน ได้ คนไปช่วยงานด้วย ไปสอนหนังสือ ไปเทศน์ ไปบรรยาย ไปพักผ่อน หรือไปปฏิบัติธรรมก็ได้ ลดเวลา ลดค่าใช้จ่าย และความเหนื่อยก็ลดลง แต่ได้คนสดๆ ไปทำงาน

บางคนจบประโยค ๙ มา กรอบแล้ว ไม่มี แรงไปทำงานต่อ บางทีจบ อายุ ๔๐, ๕๐, ๖๐ หมดกำลังแล้ว เพราะเรียนมาทั้งชีวิต ฉะนั้น ลงทุนในการเรียนเยอะมาก แต่ว่าลงทุนแล้ว ไม่ได้ไปใช้งานเลย จบแล้วก็ไม่ได้ทำอะไร ทั้งที่ *ความจริง ประเทศไทย แต่ละปี จบประโยค ๙ มี เยอะนะ แต่ว่าคนที่ออกมาทำงานจริง มีน้อย มาก ปีหนึ่งไม่กี่รูปเอง ส่วนหนึ่งก็คือเหตุตรงนี้ ใช้เวลาในการเรียนนานมากเกินไป เหนื่อยมาก เกินไป แต่ได้ใช้ประโยชน์น้อย*

อาตมาใช้ระบบนี้ คือทำอย่างไร จะลดเวลา ในการเรียนลง แต่ได้เนื้อหาเพิ่มขึ้น ทางโลก เรียกว่าได้ผลตอบแทนมากขึ้น โลกธุรกิจจะ พิจารณาทุกอย่าง ว่ามีปัญหาตรงไหน จะลด ต้นทุน ลดเวลา หาวิธีการอย่างไร ที่สำคัญ นักเรียนมีความสุข มีความเพลิดเพลินใน การเรียน ไม่ต้องรอ ๕ ปี ๑๐ ปี ๒๐ ปี ไม่นาน ก็เริ่มแปลหนังสือได้แล้ว พอเริ่มแปลได้ ก็จะ เริ่มมีกำลังใจในการเรียน พอเริ่มค้นคว้าเองได้ นักเรียนก็ช่วยตัวเองได้มากขึ้น

ฉะนั้น ระบบธุรกิจของอาตมา ไม่ใช่ระบบ ที่เอาผลประโยชน์เข้าตัวเอง แต่เป็นผล ประโยชน์ของผู้เรียน เพราะผู้เรียนได้ วัดก็ได้

ญาติโยมก็ได้ ศาสนาก็ได้ สังคมก็ได้ เป็นการลดระยะเวลา ลดต้นทุน ลดค่าใช้จ่าย คิดง่าย ๆ ถ้าเราจ่ายค่าใช้จ่ายต่อหัว หัวละ ๑๐๐ สมมติว่า ๕๐ รูป วันหนึ่งเราจ่ายเท่าไร สมมติว่า เราลดเวลาเรียนลงไปได้ ๑ ปี จะลดค่าใช้จ่ายเท่าไร ถ้าคิดตัวเลข จะเข้าใจง่าย เหมือนได้กำไรเลย เพราะลดต้นทุนไปแล้ว อาตมาคิดอย่างนี้ และใช้ระบบนี้ไปทำงาน แต่ก็ไม่ใช่เรียสอะไร คนที่ไม่เข้าใจก็มี ก็ปล่อยเขาไป แต่ถ้าคนที่มาเรียนได้ประโยชน์ อาตมาก็ดีใจแล้ว ถ้าเขาไม่ได้ประโยชน์ หรือเขาไม่เห็นด้วย ก็ปล่อยเขาไป เป็นเรื่องชีวิตของเขาเอง อาตมาก็คงช่วยไม่ได้

ก็เหมือนกับพระเจ้าอยู่หัว ทรงสอนให้ทำเกษตรทฤษฎีใหม่มาตั้งนานแล้ว แต่ทุกวันนี้ในประเทศไทยมีทำก็คน จนพระองค์สวรรคตไปแล้ว ก็ยังมีคนทำไม่ก็ตนเอง อาตมาเป็นใคร ก็ต้องเข้าใจตัวเอง ขนาดบารมียิ่งใหญ่ระดับประเทศ ยังไม่ค่อยมีใครเชื่อหรือทำตามเลย หรือบางคนเชื่อ แต่ว่าไม่มีความคิดที่จะทำ เขาไม่รู้จะเริ่มต้นอย่างไร ทำไม่เป็นก็มี ฉะนั้นตรงนี้เกี่ยวกับเรื่องของประสบการณ์โดยตรง

เหมือนทำงานวิจัย ไม่ดูถูกผู้เรียน

อาตมาโชคคืออย่างหนึ่ง คือได้ไปช่วยสอนตามที่ต่างๆ มาหลายที่ ก็มีโอกาสได้สอนทั้งบาลีใหญ่ล้วนๆ บาลีสนามหลวงล้วนๆ ลูกผสมก็เคยสอน พระเถรล้วนๆ ญาติโยมล้วนๆ ก็เคยสอนมา แล้วพระเถรกับญาติโยมเรียนด้วยกันก็เคยสอน ฉะนั้น เมื่อก่อนนี้อาตมาทำงานเหมือนงานวิจัย อาตมาทำบันทึกงานทุกวัน ก่อนที่จะสอนก็บันทึกแล้วว่า วันนี้อาตมาจะสอนอะไร เตรียมข้อมูลพร้อม แล้ววันนี้ต้องการจะรู้อะไร โดยที่ไม่มีนักเรียนคนไหนรู้ว่าอาตมาคอยเช็คผลตลอด เขาจะไม่รู้ระบบการทำงานของอาตมาว่า อาตมามีบันทึกส่วนตัว มีการเตรียมงาน ถ้าเป็นทางโลก เรียกว่า outline เตรียมงานก่อน ตอนสอนครั้งแรก อาตมาเตรียม ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ พอเรียบร้อยแล้ว อาตมาต้องเตรียมเฉพาะวันอีกทีหนึ่ง

ทุกวันนี้มีคนถาม อาตมาสอนหนังสือมาตั้งนาน หลายรุ่นแล้วยังต้องเตรียมการสอนใหม่ อาตมายังต้องเตรียมการสอนทุกวัน อาตมาไม่เคยดูถูกนักเรียน เพราะถ้าเตรียม

งานไว้อย่างนี้ ผู้เรียนย่อมได้ประโยชน์มาก อาจจะมีข้อคิดหรือประเด็นต่างๆ ที่จะมองเห็น หรือมีปัญหาอะไร ซึ่งถ้าเราเตรียมการไว้ก่อน จะแก้ไขได้ทันที หากเจอปัญหาใหม่ๆ หรือเทคนิคใหม่ๆ หรือข้อคิดใหม่ๆ ประสบการณ์ที่เรา

มาใช้ น่าจะลองดูอย่างนี้ดีไหม ก็สามารถทดลองได้เลย

อาตมาเปลี่ยนระบบทุกรุ่น ไม่เคยอยู่กับที่ โดยที่ไม่มีใครรู้ แม้แต่นักเรียนเอง ถ้าอาตมาไม่บอก แม้แต่เคยเรียนรุ่นที่แล้ว มาเรียนรุ่นนี้ก็จะไม่ทันสังเกตเลยว่าอาตมาเปลี่ยนแล้วนะ ยกเว้นอาตมาบอก หรือว่าเปลี่ยนเยอะจริงๆ คนจึงจะสังเกตเห็นได้ แต่ถ้าเปลี่ยนไม่เยอะ จะไม่มีใครรู้ อาตมาจะลองดูว่า ถ้าวิธีนี้เคยได้ผล ในขณะนี้ ถ้าวิธีใหม่จะเป็นอย่างไร ถ้าได้ผลดีกว่าเก่า แสดงว่าใช้ได้แล้ว ถ้าได้ผลไม่ดี หรือว่ายังเท่าเดิม ถ้าเปลี่ยนไปก็เสียหายไม่มาก ส่วนใหญ่ยังเหลือผลเท่าเดิม เพราะว่าอาตมามีอยู่ ๒ อย่าง มั่นใจว่าวิธีนี้จะทำให้เข้าใจง่าย จำได้ง่าย ใช้งานได้เป็น ลองดูซิ ใส่ข้อมูลวันที่ ๑ วันที่ ๒ วันที่ ๓ เป็นอย่างไร แล้วก็ลองเช็คเลย

ถ้าประเมินไม่เป็นก็แก้ปัญหาไม่ได้

ส่วนใหญ่ น่าเห็นใจจริงๆ พระณเรเกือบทั้งหมดเลย มีปัญหาเรื่องการประเมิน ถ้าประเมินงานไม่เป็น ไม่มีทางที่จะแก้ปัญหาได้ เพราะการประเมินส่วนใหญ่ ถ้าไม่บวกเกินไป ก็ลบเกินไป ไม่ค่อยตรงประเด็น เช่น เวลาเขาต้องการจะเช็คค่า ให้นักเรียนไปแปลหนังสือ เขาจะบอก “ไปดูมา ๓ หน้า ๕ หน้า แล้วจะออกอย่างนี้ด้วยนะ” แต่ของอาตมาไม่ใช่ ดูตรงนั้นก็จริง แต่วันนี้ ต้องการจะดูบริเวณไหน อย่างเช่นวันนี้ต้องการดูเรื่องของ ศุ่ ปัจจัย นักเรียนแปลได้หรือยัง สัมพันธ์กันได้อย่างไร ส่วนอื่นเป็นส่วนประกอบเฉยๆ แต่สำหรับวันนี้ จุดสำคัญอยู่ตรงนี้ ฉะนั้น ประเด็นคือ หน้าหนึ่ง รูปแบบหนังสือมีตั้ง ๑๐, ๒๐ ทำข้อสอบแล้ว อธิบายแล้ว เฉลยแล้ว นักเรียนก็ยังจำไม่ได้ ยังเข้าใจไม่ได้

เพราะว่าไม่เน้นจุดสำคัญ เยอะเกินไป ขนาดที่เน้นเฉพาะจุดแล้ว บางทีใช้เวลาเป็น ๑๐ วัน ยังจำไม่ได้ บางทีเป็นเดือน ยังจำยากอยู่เลย

เหลือเวลาไว้ตอบแทนสังคมบ้าง

อันนี้ก็โตมาจากอาจารย์ใหญ่โดยตรง อาจารย์ใหญ่เคยพูดไว้แล้ว วิธีเหล่านี้อาจารย์ใหญ่ก็ใช้ อาตมาก็เอามาใช้ แต่ว่าถ้าคนไหนไม่สังเกต จะไม่ทราบ บางคน เวลาอาจารย์ใหญ่พูด ก็จำได้บางประเด็น แต่ว่าประเด็นนี้อาตมาจำแม่นมากเลย ท่านพูดว่า ถ้ารุ่นของอาจารย์ทำได้ขนาดนี้ แต่ถ้าใครสามารถเปลี่ยนได้ แล้วทำให้ทำงานง่ายขึ้นและเร็วขึ้น ท่านสามารถเปลี่ยนได้เลย แต่เนื้อหามีเหมือนกัน รับประกันได้ ไปคุยกันได้กับทุกสำนักเลย ว่าถ้าสูตร “อตุโถ อกฺขรสนฺญาโต” แปลว่าอะไร มีก็อย่าง ไม่แตกต่างกันเลย แต่ว่าคนอื่นเรียนสูตรนี้ กว่าจำได้ เข้าใจได้ อาจจะใช้เวลานานกว่า แต่อาตมาทดลองมา แต่บางคนบอกว่าแบบนี้ไม่ดี แบบเก่าดีแล้ว ก็ไม่เป็นไร คุณจะทำแบบเก่าก็ทำไป แล้วลูกศิษย์ของคุณ เขาเชื่อคุณ เขาก็ไปเรียนกับคุณ ถ้าเขาไม่กังวลเรื่องเป็นเวลา เพราะที่จริงมันเสียเวลาทั้งสองฝ่าย ทั้งที่เอาเวลามาทำประโยชน์อย่างอื่นได้อีกเยอะเยอะ มาเขียนหนังสือ มาปฏิบัติธรรม กลับเอาเวลาไปเรียนทั้งชีวิต

เมื่อครั้งหลวงพ่อกาเยือนวัดจากแดง ท่านได้พักที่กุฏิของพระอาจารย์ถ้วน

จะตั้งอยู่ ดำรงอยู่ได้ ต้องอาศัยปริยัติ ฉะนั้น ในศาสนา ๓ คือ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ นี้ ปริยัติเป็นเบื้องต้นเลย ถ้าปริยัติไม่มี ปฏิบัติที่ถูกต้องจะมีได้อย่างไร ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้อง ท่านว่าบัวเป็นต้นที่อยู่ใต้น้ำ จะเกิดขึ้นได้อย่างไร บัวเหมือนปฏิเวธเป็นผล ฉะนั้นปริยัติมีความสำคัญอันดับแรกเลย มีบางท่านมานั่งเถียงกันว่าระหว่าง

เรียนจบแล้ว น่าจะมีเวลาตอบแทนสังคม ตอบแทนศาสนาบ้าง ถ้าเอาเวลาไปเรียนทั้งหมด ไม่มีเวลาเหลือที่จะตอบแทนได้เลย แต่ถ้าเราเรียนอย่างนี้ ขณะเรียนเราได้ฝึกแล้ว บางท่านเทศน์เป็นแล้ว สอนหนังสือเริ่มเป็นแล้ว ไปเขียนหนังสือได้ด้วย ถ้าจบออกไปเปิดโรงเรียนของตัวเอง หรือไปช่วยที่อื่น สามารถทำงานได้เลย แต่ที่อื่น ปกติจะเริ่มนับหนึ่งเลย ไม่ค่อยสอนวิธีการสอนให้ด้วย การเขียนหนังสือก็ไม่ค่อยสอนให้ เพราะเขาไม่ค่อยเขียนหนังสือกัน

บูชาพระคุณต้นแบบครูบาสิ

ถือว่าอาจารย์ใหญ่มีบุญคุณมากจริงๆ เพราะได้อาจารย์ใหญ่มา ประเทศไทยจึงได้พัฒนาการศึกษาเรื่องของธรรมะ เรื่องบาลีนี้ พระพุทธศาสนาอยู่มาถึง ๒,๐๐๐ กว่าปี เพราะภาษาบาลี มีคำกล่าวอยู่คำหนึ่ง ท่านบอกว่า *ศาสนภูจิตฺติยา ปริยตฺติปฺมาณํ* แปลว่า *ปริยตฺติ* พระปริยัติธรรม *ปฺมาณํ* เป็นประมาณ *ศาสนภูจิตฺติยา* แห่งการดำรงอยู่ของศาสนา แสดงว่าศาสนาจะตั้งอยู่ คำสอนของพระพุทธเจ้า

ปริยัติกับปฏิบัติ อันไหนสำคัญกว่ากัน ถ้าปริยัติเป็นส่วนรวม ถ้าปฏิบัติเป็นส่วนตัว ประโยชน์ตนโดยตรง คนอื่นได้โดยอ้อม แต่ถ้าเป็นปริยัตินี้ ได้กับส่วนรวมคือศาสนาเลย เวลามีคนสงสัยเรื่องพระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม หรือภาษาบาลี บุคคลเหล่านี้จะช่วยชี้แจงได้

ภาษาบาลีมีประโยชน์มาก ท่านบอกว่าเราเรียนชาตินี้ หากชาติหน้า เรามีบุญกุศล ได้เกิดทันพระพุทธเจ้า ได้ฟังเทศน์ฟังธรรมภาษาบาลี จากพระพุทธเจ้า อาจจะมีโอกาสได้บรรลุธรรมต่อหน้าพระพักตร์ก็ได้ เพราะว่าภาษาบาลีเป็นภาษาที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ใช้ในการเทศน์ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ไม่มีพระองค์ไหนใช้ภาษาอื่น ต้องใช้ภาษาบาลีเท่านั้น แต่ว่าด้วยบุญกุศลของพระพุทธเจ้าและพุทธานุภาพ คนฟังสามารถฟังแล้วเข้าใจ และบรรลุธรรมเป็นภาษาของตัวเองได้ นี่ก็ด้วยอานุภาพของพระพุทธเจ้าเอง

ไม่เฉพาะชาวพุทธอย่างเดียว แม้แต่พวกต่างศาสนาเขาก็มีการไต่ถามที่กัน เช่น พระศรีลังกา ท่านเคยเป็นคริสต์มาก่อน แล้วหัน

มาสนใจศาสนาพุทธ บาทหลวงมาได้ว่าที่ ท่านสามารถตอบโต้ได้ทุกประเด็น ท่านสามารถแก้ข้อสงสัย จนทำให้บาทหลวงคนนั้นพ่ายแพ้ไป แต่ถ้าเป็นคนไทย ไม่มีใครที่จะชำนาญด้านบาลี พระวินัย พระสูตร พระอภิธรรม ที่สามารถจะไปตอบโต้เลย เพราะถ้าไปถามปัญหา ก็หาว่ามาถามลองภูมิใช่ไหม นี่ เป็นอย่างนั้นไป แต่ถ้าเป็นพระจริงๆ โยมสามารถตรวจสอบได้

สุดท้ายต้องสลายอึดตา

อย่างอาตมา ถ้าให้ตรวจสอบได้ว่า อาตมามีคุณภาพพอที่โยมจะมาเรียนด้วยไหม มีคุณภาพพอที่พระเถระจะมาเรียนด้วยไหม ผากชีวิตไว้ได้ไหม คุณจะได้ไม่ต้องเสียเวลา คุณต้องการสิ่งที่ดีที่สุด คุณก็สามารถที่จะตรวจสอบได้ ถ้าเป็นของไทย ประโยคนั้น ประโยคนี่ ไปถามเข้า ท่านหาว่าลองภูมิ โดนด่าอีกต่างหาก ไม่ได้สร้างศรัทธาเลย สร้างความเสื่อมเสียอีกต่างหาก ถ้าตามหลักพุทธจริงๆ นี่ ใช้ไม่ได้ ถ้าพูดจริงๆ แล้ว การเรียนต้องช่วยลดอึดตาจนหมด ไม่ใช่ว่า ประโยค ๑ - ๒ อึดตามานะ ติฎฐิ เพิ่มขนาดนี้ ประโยค ๓ เพิ่มขนาดนี้ ประโยค ๔ เพิ่มขนาดนี้ ประโยคสูงๆ หนักเข้าไปอีก มันเป็นประเภทอึ้งอ่าแล้ว พองเลย การเรียนที่ถูกแล้ว สุดท้าย อึดตาตัวตนต้องไม่มี เพราะวัตถุประสงค์ของการเรียน คือ ต้องการจะปฏิบัติให้เกิดความสุข ถ้ายังมีอึดตาอยู่ จะมีความสุขได้อย่างไร ถ้ามีอึดตาอยู่ ท่านบอกว่า *สุขทุกข์ ทคติ ภกขตติ อุดตา* ชื่อว่าอึดตา เพราะอรรถว่า ยังเสวยสุขและทุกข์อยู่ ถ้าไม่มีอึดตา ต้องเป็นสุขอย่างเดียว *นิพพานํ ปรมํ สุขิ*

ฉะนั้น โยมจำไว้ ถ้าจะเรียนกับใคร หรือพระเถระต้องการจะเรียนกับใคร มีสิทธิ์ที่จะตรวจสอบได้ เพราะเราเสียเวลาในการมานั่ง

เรียน บางคนต้องเสียค่ารถ ค่าเดินทาง ลงทุนปีหนึ่งไม่ใช่น้อยๆ ควรที่จะได้ผลตอบแทนที่คุ้มขณะที่เรียน โยมไม่ต้องหวังว่าจะได้อะไรบ้าง

๑. ปัญญา โยมได้แน่ๆ มากบ้างน้อยบ้าง ฉะนั้นเราต้องตรวจสอบเลยว่าจะได้มากน้อยขนาดไหน
๒. บุญ ไม่ต้องหวัง ได้แน่นอน ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ แล้วบุญตัวนี้ มันขึ้นอยู่กับความพยายามและจิตของเราด้วย

คนหัวดีอาจจะได้บุญน้อยกว่าคนหัวช้า เพราะว่าคนหัวช้า เขาต้องใช้ความพยายามสูง ฉะนั้น คนที่หัวช้า เรียนหนังสือไม่ต้องเครียด ได้บุญกุศล ได้เหตุปัจจัยชาติต่อไป การบรรลुธรรมก็เหมือนกัน ไม่ขึ้นอยู่กับความจำ บางคนความจำดี แต่อาจจะบรรลुธรรมช้ากว่าก็ได้ ตัวอย่างเช่น *พระสารีบุตรกับพระโมคคัลลานะ* พระสารีบุตรปัญญาดีกว่า แต่ พระโมคคัลลานะ บรรลุธรรมก่อนนะ แล้วไม่ใช่ท่านเดียว มีอีกหลายท่าน อย่าง *พระจูฬปันถก* ก็เป็นตัวอย่าง (แต่ว่าโยมอย่าลืมนะว่าในอดีต ท่านเคยทรงจำพระไตรปิฎก เคยสะสมบารมีธรรมมาไม่รู้กี่ชาติ)

อาจารย์ใหญ่ไม่ทิ้งกรรมฐาน

ปกติอาจารย์ใหญ่จะตั้งใจสอนหนังสือ ภาพการสอนหนังสือจะติดตามทุกคน ทั้งพระ

ทั้งญาติโยม และด้านความสะอาด มีวินัย พอถึงเวลาปุบ ทุกวัน ถ้าท่านลงจากกุฏิ ท่านจะถือไม้กวาดตลอดเวลา แต่จะไม่มีใครทราบเลยว่าท่านปฏิบัติธรรมตลอด มีอยู่ครั้งหนึ่ง มีพระลูกศิษย์สงสัยว่าปกติอาจารย์ใหญ่จะตื่นตี ๔ แล้วเปิดไฟ วันนั้นตี ๕ แล้วยังไม่เปิดไฟ พระก็เลยเข้าไปดู ว่าท่านเป็นอะไรหรือเปล่า เข้าไปเห็นท่านกำลังนั่งกรรมฐานอยู่ แล้วท่านก็ไล่พระออกไป ก็เลยทราบว่าท่านปฏิบัติธรรม ท่านไม่ได้เป็นอะไร แต่ว่าท่านไม่อยากให้ใครรู้ว่าท่านปฏิบัติธรรมหรือภาวนาด้วย

จริงๆ แล้ว ไม่ใช่ที่ท่านทำประโยชน์เพื่อผู้อื่นอย่างเดียว ประโยชน์ตน ท่านก็ทำ ท่านทำทุกวันด้วย แล้วท่านก็เคยปรารภกับลูกศิษย์ที่ใกล้ชิดว่า คนทั่วไปเข้าใจว่า ท่านทำแต่ประโยชน์คนอื่น ไม่ปฏิบัติธรรมเลย ท่านพูดแค่นี้ แต่ท่านก็ไม่บอกว่าท่านปฏิบัติธรรม หลักฐานยืนยันครั้งที่มีลูกศิษย์ถือวิสาสะเข้าไป วันนั้นทำไมอาจารย์ไม่ยอมเปิดไฟที่ห้อง ก็เข้าไปเพื่อดูว่าท่านไม่สบายหรือเปล่า ไปเห็นท่านกำลังนั่งภาวนาอยู่ แล้วท่านก็ไล่ออกมา ฉะนั้นอาจารย์ใหญ่ท่านไม่ใช่เป็นนักปรีดีอย่างเดียว ท่านปฏิบัติเพื่อที่จะยังประโยชน์ตนให้สำเร็จเหมือนกัน

นอกจากท่านสอนด้วยปากแล้ว ท่านทำเป็นตัวอย่างทุกอย่าง ถือเป็นครูสอนที่เป็น

แบบอย่างให้ดูทุกอย่าง กิจวัตรทุกอย่าง ท่านไม่เคยเข้าหรือผิดเวลาเลย สมมติเวลาทำวัตร ๖.๓๐ น. พอถึง ๖.๑๕ น. ท่านมานั่งรอก่อนแล้ว ท่านจะมีเก้าอี้นั่งรอของท่านอยู่ ๒ เก้าอี้ เก้าอี้ตรงนั้น จะไม่มีพระเณรไปนั่ง แม้แต่เวลาท่านยังไม่ขึ้น นี่เป็นธรรมเนียมของคนที่มีการศึกษาแล้ว จะไม่ใช้กุฏิ ห้องน้ำ โตะ เก้าอี้ของครูบาอาจารย์ ของอาจารย์ใหญ่จะมีเฉพาะของท่านเลย ท่านจะมานั่งรอทุกวัน ทำให้พวกพระเณรเกรงใจ มาชานิดหนึ่งก็ไม่ได้ เพราะตัวท่านเองยังต้องมารอเลย ขนาดมีธูระจริงๆ ท่านยังแทบจะไม่ขาดเลย ถ้ามีญาติโยมมาหา พอใกล้ถึงเวลาทำวัตร ท่านก็บอกลาโยมเลย บอกว่าถึงเวลาทำวัตร ยกเว้นกิจสำคัญ แต่ว่าเท่าที่อาตมาอยู่ ๔ ปี ไม่เคยเห็น เพราะอาตมาอยู่ใกล้ชิดท่าน อยู่หน้าห้องและคอยอุปถัมภ์ท่านด้วย ทั้งดูห้อง และอยู่ดูแลเวลามีแขกมาหาท่าน

ตามรอยธรรมย้ายารอยครู

อาจารย์ใหญ่ท่านมะโอ ท่านก็มีความสำคัญมาก อาตมาทั้งเสียใจและเสียดาย ๒ อย่าง คือไม่อยากให้ท่านจากไป การจากครั้งแรก คือตอนที่ท่านมรณภาพ จากครั้งที่ ๒ ก็คือตอนฉาปนกิจนี้ ใจหนึ่ง อาตมาก็ไม่อยากจะให้เผาเหมือนกัน แต่อีกใจหนึ่ง ก็อยากให้เผา แต่ว่าถ้าเผาไปแล้วก็ใจหายอยู่เหมือนกัน เพราะต่อไปนี้

ก็ไม่เห็นแล้ว เวลามาก็ไม่เจอแล้ว ถ้ายังไม่เผา ก็ยังเจอ ก็เหมือนกับคนทั่วไป ปุณฺณคนรักกัน ก็อยากอยู่ด้วยกัน อยากเห็นกันอยู่ ตอนที่ตาย ก็ไม่ยอมให้ตาย ถึงตอนที่เผาก็ไม่ยอมให้เผา เหมือนกัน

แต่ว่าทำอย่างไรได้ เราก็ต้องพิจารณา ตามกฎของไตรลักษณ์ว่า มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตาย อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา **แต่สิ่งที่เราจะทำได้ สิ่งที่เราจะตอบแทนได้ ส่วนหนึ่ง ก็คือการตั้งใจศึกษาเล่าเรียน** จริงๆ แล้ว เป็นกุศโลบายด้วยส่วนหนึ่ง คือตัวเราเองได้ประโยชน์ ถ้าเราเอาท่านเป็นที่ตั้งว่า **ท่านทำการศึกษามาขนาดนี้ ถ้าเราไม่ทำต่อแล้วใครจะทำ** เพราะถ้าเรียนแล้ว ได้ความรู้ไปแล้ว ถ้าไม่สอนต่อ ไม่เทศน์ต่อ แล้วใครจะทำ เมื่อเราได้ประโยชน์แล้ว เราก็ควรส่งต่อประโยชน์ให้แก่คนอื่นต่อไป อย่างน้อยสักรุ่นสองรุ่น สักท่านสองท่าน เพื่อเป็นการตอบแทนท่าน

อาตมาจึงตั้งใจจัดหลักสูตร เพื่อต้องการจะตอบแทนครูบาอาจารย์ เพราะว่าตอนที่อาจารย์ให้อาตมาสอน อาตมาก็ไม่สอน ตอนนี้อาตมาก็สอน ถ่ายทอดมาหลายรุ่นแล้ว ก็ได้ทำหน้าที่ของลูกศิษย์ไปแล้วส่วนหนึ่ง ถึงจะไม่ได้เท่าอาจารย์ แต่ว่าอย่างน้อย เราก็มีความเพียรพยายามเต็มที่ ในการที่จะทำหน้าที่ตอบแทนพระคุณท่าน เพราะความสามารถของคนเราไม่เท่ากัน ไม่เหมือนกัน ทำได้ตามความรู้ ความถนัดของแต่ละท่าน

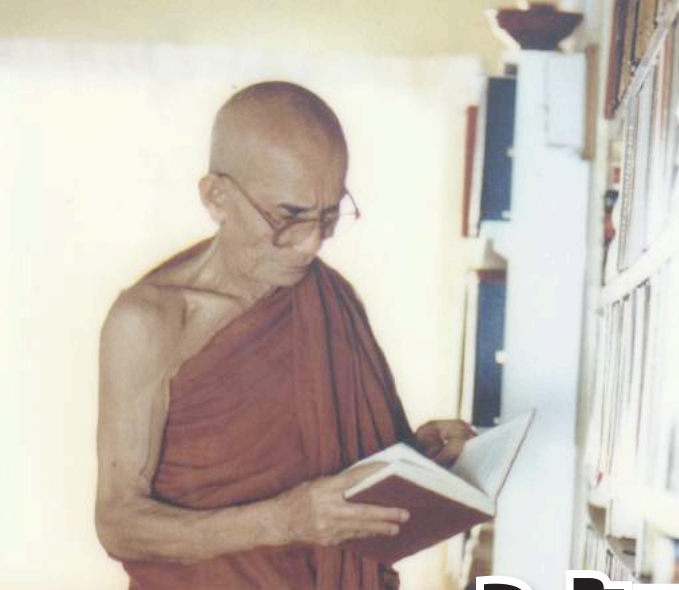
ท่านไหนที่มีความถนัดในการสอนก็สอนไป ถนัดในด้าน การเขียนตำรา ก็ทำไป ถนัดในด้าน การเทศน์ ก็เทศน์ไป ถนัดในด้านอื่นก็ทำไป อย่างน้อย ถ้าเราเป็นตัวอย่างที่ดี ถ้ามีกุศลบุตร กุศลิตาที่มีศรัทธาเข้ามาบวช หรือเข้ามาสนใจ ศึกษาเล่าเรียน ถ้าเราไม่ได้สอนเลย มีคนมาสอบถามเรา เราสามารถตอบได้ นั่นก็ถือว่าเป็นที่พึงให้กับคนอื่นเขาได้ ถึงไม่ได้สอนเป็นชั้น เป็นจริงเป็นจัง ก็ถือว่าได้ทำหน้าที่เหมือนกัน

อาจารย์ใหญ่ ถ้าท่านอยู่ จะอายุครบ ๙๙ ปี เมื่อวันที่ ๘ ที่ผ่านมา วันที่ ๘ ที่ผ่านมา ที่สวดกันนี้ เป็นวันเกิดท่าน ฝนตกหนัก ๒ ครั้ง ตอนที่ท่านมรณภาพจริงๆ อายุ ๙๒ ปี

ที่มา : บรรยายในรถบัสให้กับคณะศิษย์ ตอนเดินทางไปร่วมงานบำเพ็ญกุศลประชุมเพลิงสรีรสังขารหลวงพ่อใหญ่ วัดท่ามะโอ เมื่อวันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๖๒

ขอนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
๓. คุณสุพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว
๔. คุณพ่อวัชระ - คุณแม่ทองสุข โลทาร์รักษพงศ์
๕. คุณณรงค์ฤทธิ์ อุปถัมภ์ และครอบครัว
๖. ครอบครัววงสวัสดิ์ศักดิ์ - ตรรกวาณิช
๗. พล.อ.ต.สมโภค - คุณสุจิตรา หงสไกร

ธรรมการวตา
พระมหาอุตร อนุตตโร

ได้ดีเพราะครู

ได้มาตรงนี้ก็ดีใจอย่างสุดซึ้ง ดีใจที่ได้พบครูบาอาจารย์ ได้พบเพื่อนสหธรรมิก ได้พบบรรดาเพื่อน ญาติธรรมทั้งหลาย พอมีเวลาเล็กน้อย ก็จะขอรายงานตัวนะ อาตมาเชื่อว่าอาจารย์มหาอุตร อนุตตโร เมื่อ ๓๐ กว่าปีแล้ว ได้มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ที่วัดท่ามะโอ ก็มอบกายถวายชีวิตเป็นลูกศิษย์หลวงพ่อกี่ว่าได้ เพราะเมื่ออาตมามาถึงวัดท่ามะโอ หลวงพ่อถามว่ามาทำอะไร มาเรียนครับหลวงพ่อดีใจจริงไหม ก็ไม่รู้จะพูดยังไง ถ้าบอกว่าเรียนไม่จริง ท่านก็ไม่รับ ถ้าบอกว่าจริง แล้วจะทำอย่างไรดี ก็เลยฝืนใจบอกว่า จริงครับหลวงพ่อ ถ้าจริงแล้วอย่าโกหกนะ ครับ ผมไม่โกหกครับ อย่างนั้นต้องเรียนให้จบนะ ครับ

อาตมาก็เหมือนถูกบังคับ แต่ว่าก็ภูมิใจภูมิใจที่ได้มีครูบาอาจารย์ ที่ทรงศีลทรงธรรม มีความรู้เป็นนักปราชญ์ อาตมาก็ยังมองไม่เห็นเลยนะว่าจะมีพระมหาเถระองค์ไหนที่มีความรู้ความสามารถอย่างนี้ เมื่ออยู่กับท่านแล้วก็เช่นเดียวกับท่านอาจารย์ เจ้าคุณวัดหาดใหญ่ (พระพิศาลปริยัตยาภรณ์) ก็ได้รับคำว่าคำสอน

เกือบทุกวัน ทุกวันเลยนะ โดนตำหนิติฉินตำหนิกี่ไม่ได้ตำหนิอะไร ตำหนิให้ได้ดีเลย ตอนนั้นก็ไม่ว่าจะเรียนบาลีไปเพื่ออะไร เพื่อนๆ ชวน บอกว่ามาเรียนก็มาเรียน บางครั้งก็ท้อใจ ก็ได้คุยกับหลวงพ่อดีใจ หลวงพ่อ เขาเรียนบาลีไปทำอะไรครับ ผมเรียนไม่เห็นรู้เรื่องเลย อย่างผมนี้จะเรียนรู้เรื่องไหมครับ ท่านให้กำลังใจดีนะ เห็นเราทำอะไร ท่านบอกว่า เรียนไปเถอะ เรียนไปแล้วจะรู้เอง ถ้าถึงเวลานะ ถ้าตั้งใจเรียน ถึงไม่อยากรู้มันก็รู้ ท่านว่าอย่างนี้ ถ้าหลวงพ่อดีใจรับประกันอย่างนี้ ผมก็จะเรียน จะตั้งใจเรียนก็เรียนไปแบบไม่ค่อยรู้เรื่องอะไร และก็ไม่มีเป้าหมายอะไรเลยนะ เรียนไปเรื่อยๆ

แต่ว่าพอเรียนจบไปแล้ว ก็ได้เริ่มสอนตามต่างๆ แล้ววันดีคืนดีก็ได้ไปประเทศลาว คณะสงฆ์ลาวก็ได้มอบหมายงานใหญ่ให้ ทำพระไตรปิฎก ก็เลยสำนึก โอ้โฮ มาถึงแล้ว งานที่เราจะทำ ถ้าเราไม่มีความรู้ เราจะทำได้ไหม ได้ความรู้ ความสามารถ จากหลวงพ่อดีใจ สำนักวัดท่ามะโอ จากท่านอาจารย์เจ้าคุณ เป็นลูกศิษย์ของ ๒ อาจารย์เลยนะ ของหลวงปู่

และอาจารย์วัดหาดใหญ่ เพราะว่าท่านเคยสอน
อาตมา และเราก็เลยได้เอาความรู้ที่มี โดยไม่ได้
ตั้งใจตั้งใจเต็มที่ เอามาใช้งาน ใช้กับการทำ
พระไตรปิฎก ทำสองฉบับเลยนะ พระไตรปิฎก
ภาษาบาลีด้วย และพระไตรปิฎกภาษาลาวด้วย

ก็เลยคิดว่าถ้าไม่มีครูบาอาจารย์ช่วยอบรม
สั่งสอน เราคงจะทำอะไรไม่ได้ คงจะเหมือน
คนไข้นอนฝันนั่นเอง วันนี้ก็ตั้งใจที่ได้มา ปกติ
นานๆ จะมาเยี่ยมครั้งหนึ่ง แต่วันนี้ก็มาในวาระ
สุดท้าย ที่เป็นวันฉาบปอกกิจหลวงพ่อกี้ ครึ่งนี้
ก็คงจะเป็นวาระสุดท้ายของหลวงพ่อกี้ อย่าง
ที่ท่านอาจารย์วัดหาดใหญ่พูดว่า หลวงพ่อกี้
ที่ไหน ท่านถามอย่างนี้นะ อาตมาก็ตอบในใจว่า
หลวงพ่อกี้ อยู่ในใจอาตมาเหมือนกัน

ถ้าไม่มีหลวงพ่อกี้ เราจะอยู่ในศาสนานี้ยาก
ทำงานในศาสนายาก เวลาเราเจองาน มีภาระ
ต่างๆ หนักๆ หรือว่าทำงานยุ่งๆ ยากๆ เกิดขึ้น
ในใจ เรามานึกถึงหลวงพ่อกี้ หลวงพ่อกี้ท่านหนัก
กว่าเราเยอะ ท่านก็ยังทำได้ เราประสาอะไรแค่นี้
รู้สึกว่ามีกำลังใจขึ้น ถ้าใครรู้สึกท้อ เบื่อหน่าย
ศาสนาก็ดี เบื่อหน่ายการศึกษาแล้วเรียนก็ดี
เบื่อการประพฤติปฏิบัติก็ดี จงนึกถึงหลวงพ่อกี้
หรือว่าหลวงปู่กี้แล้วกัน จะมีกำลังใจ ท่านอยู่ใน

พระพุทธศาสนา ตั้ง ๗๐ พรรษา แล้วอยู่เพื่อ
ทำงานศาสนาจริงๆ เพื่อรักษาศาสนา ตลอด
ชีวิตของท่าน สามารถแลกได้ทุกอย่าง ตาบอด
ก็แล้ว ตาจะบอดก็บอดไป ท่านเคยพูดหยอกว่า
จะให้ท่านเลิกสอนหนังสือหรือ ท่านไม่เลิก !!

เรื่องปริยัติ ปฏิบัติ หลวงพ่อกี้ท่านสมบูรณ์แบบ
ส่วนเรื่องปฏิเวธก็ไม่ทราบ อันนี้เห็นกับตาว่า
ปริยัติ ปฏิบัติ ท่านสมบูรณ์แบบมาก ฉะนั้น
เราเป็นลูกศิษย์ลูกหา ขอให้เอาหลวงพ่อกี้เป็น
ตัวอย่าง เป็นต้นแบบในการดำรงชีวิต หรือว่าใน
ความเป็นอยู่ของสมณเพศ หลวงพ่อกี้ยังอยู่ได้
ท่านยังอยู่ในศาสนาได้ ท่านทำงานได้ ทำไมเรา
จะทำงานไม่ได้ อายุยังไม่มากเลย เมื่อนึกถึง
หลวงพ่อกี้ท่านแล้ว ก็มีกำลังใจในการทำงาน
มีอุปสรรคอะไรเกิดขึ้นก็สามารถฟันฝ่าไปได้
ด้วยดี ถึงตอนนี้หลวงพ่อกี้ท่านคงไม่ได้ไปไหน
ท่านจะอยู่ในใจของเราตลอดไป

ฉะนั้น โอวาทของหลวงพ่อกี้ หรือปฏิบัติ
ที่หลวงพ่อกี้ได้ทำไว้ให้เป็นแบบอย่าง ทำดีให้ดู
พูดดีให้ฟัง มีความเป็นอยู่ให้เห็น ลูกศิษย์ลูกหา
ทุกท่านทุกคน ก็จงน้อมเอาโอวาท หรือเอา
หลวงพ่อกี้มาไว้ในจิตในใจ เพื่อจะเป็นภูมิคุ้มกัน
ในการอยู่ในพุทธศาสนาได้เป็นอย่างดี ขอให้
ทุกท่านทุกคนที่มาในวันนี้ จงระลึกนึกถึงองค์
ครูบาอาจารย์ และก็เอาโอวาท ปฏิบัติ ของ
ครูบาอาจารย์นั้น มาไว้ในใจของเรา จะทำ
ให้พวกเราที่มีความเป็นอยู่ที่มีมั่นคง มีชีวิตที่มั่นคง
เป็นปัจจัยที่ได้เจริญในบุญ เจริญกุศล ทาง
พระพุทธศาสนา ได้สืบๆ ต่อกันต่อไป ขอเจริญพร

ที่มา : ธรรมกถา ในงานบำเพ็ญกุศล ถวายเพลิง
พระอาจารย์ใหญ่ หลวงพ่อกี้ท่านตะ อัมมานันท-
มหาเถระ อัครมหาบัณฑิต ณ วัดไชยมงคล (จองค์)
อ.เมือง จ.ลำปาง วันอาทิตย์ที่ ๑๓ ม.ค. ๒๕๖๒

เกือบเจ็ดปีแล้ว ที่หลวงปู่ท่ามะโอได้ละสังขารมรณภาพจากพวกเราไป หกปีก่อนจำได้ว่าเมื่อผู้เขียนเพิ่งมาถึงวัดจากแดงใหม่ๆ ทางวัดได้จัดรถบัสไปลำปาง เพื่อไปกราบนมัสการสรีระของหลวงปู่ ที่มรณภาพครบรอบหนึ่งปี ในครั้งนั้น ผู้เขียนไม่ได้ไปด้วย เพราะว่าเพิ่งมาถึง ยังไม่รู้จักเลยว่าหลวงปู่เป็นใคร มีความสำคัญอย่างไร จึงอาสาเฝ้าวัดให้ หลังจากนั้น ผู้เขียนก็ย้ายจาก จ.อุบลฯ มาจำพรรษาเพื่อเรียนบาฬีไวยากรณ์ใหญ่สายพม่า อยู่ที่วัดจากแดงนี้ ก็ค่อยๆ ได้ยินได้ฟังเรื่องราวของหลวงปู่ จากคำบอกเล่าของพระอาจารย์ถ้วน จากพระอาจารย์มहाประนอม และอาจารย์หลายท่าน ที่เคยอยู่ที่วัดท่ามะโมาก่อน

วิถีครู หลวงปู่ท่ามะโอ

ปัญญาภิวัฒน์
ธีรปัญญา

จากวัดป่าสู่วัดบ้าน

แท้ที่จริงแล้ว เรื่องของบาฬีใหญ่ นั้นผู้เขียนก็เพิ่งได้ยินได้ฟังเมื่อมาอยู่ที่วัดจากแดงนี้เอง ย้อนกลับไปหน่อย สมัยเรียน ผู้เขียนสนใจศึกษาปฏิบัติธรรม ประทับใจในข้อวัตรปฏิบัติของพระป่าสายหลวงปู่ชา หลังจากที่ได้พบกับพระอาจารย์ชยสาโรอยู่ที่อเมริกา ก็มีความตั้งใจแน่วแน่ที่จะกลับมาบวชเป็นผ้าขาวและเป็นสามเณร ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะได้บวชเป็นพระตามหลักสูตรของวัดป่าที่จะเน้นที่ศีล วินัย ข้อวัตรปฏิบัติ และการมีสติอยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน ส่วนคำสอนปริยัตินั้น อาศัยจากครูบาอาจารย์เป็นหลัก ความที่ผู้เขียนสนใจในคำสอนของพระพุทธเจ้า จึงเรียนบาฬีด้วยตนเองคู่ไปด้วย ตอนแรกก็มีได้ตั้งใจจะไปสอบแต่อย่างใด แต่โยมพ่อขอไว้ว่า อย่างน้อยก็ให้ไปสอบให้ได้มหาเปรียญ เวลาพูดถึงพระลูกชาย จะได้ไม่รู้สึกล้นหน้าใคร ก็เลยอาศัยเวลาว่าง ไปเรียนที่วัดในตัวอำเภอเมืองอุบลฯ จนจบเปรียญธรรม ๓ ประโยค ผู้เขียนจึงได้ชื่อเรียกในเวลานั้น เวลาใครมาหาที่วัดบ้านนาชาติว่า “พระเลขา มหาหม่อม”

แค่แปลพระพุทธพจน์ได้ยังไม่พอ

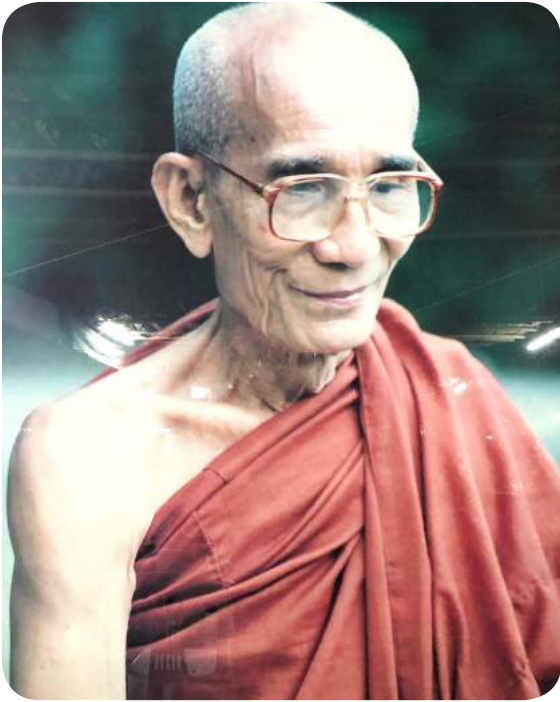
หลังจากจบเปรียญสามประโยคแล้ว ก็ไม่ได้คิดจะเรียนต่ออีก เพราะคิดว่าความรู้ที่มีก็พอเพียงแล้วที่จะแปลพระไตรปิฎก ตอนที่โยมพ่อถวายพระไตรปิฎกมาทั้งหมด ให้เป็นของขวัญที่สอบได้มหาเปรียญก็ยิ่งย้ำกับโยมพ่อว่า “ต้องการเพียงแค่พระไตรปิฎกอย่างเดียว ไม่เอาอรรถกถา” เพราะคิดว่าอรรถกถาแปลยาก ยิ่งแปลยิ่งไม่รู้เรื่อง จึงมิได้เห็นความสำคัญของอรรถกถาเลย คิดว่าแปลพระพุทธพจน์เองได้ก็พอแล้ว

แต่ประสบการณ์ช่วงที่ไปเป็นพระธรรมทูตที่ประเทศสหรัฐอเมริกาและนิวซีแลนด์อยู่สามปี ได้พบว่า คำสอนของพระพุทธเจ้า ถูกชาวพุทธตีความแตกแขนงออกเป็นหลายสาย และได้พบอีกว่า แม้พระที่บวชในสายเถรวาทของเราเองบางรูป ไม่ได้สอนธรรมะ ซึ่งเป็นหลักการที่ถูกต้องของเถรวาท แต่กลับตีความไปต่างๆ ตามความคิดเห็นส่วนตัวบ้าง แบบมหายานบ้าง แบบฮินดูก็ยังมี ทำให้เริ่มได้คิดว่า การแปลพระพุทธพจน์แบบคำต่อคำได้อย่างเดียว อาจจะไม่พอ เพราะเรามักจะนำเอาทฤษฎีเดิมของตนเองติดตามด้วย เวลาอ่านพระพุทธพจน์ ดังนั้น

การตีความพระพุทธพจน์จึงมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่ากัน และการจะแปลให้ได้ดีนั้น เราต้องรู้ ทั้งภาษา และความหมาย ของสิ่งที่เราจะแปลเป็นอย่างดี แต่ความที่เรายังมีอายุพรรษาน้อย และไม่ได้เข้าศึกษาในระบบการศึกษาสงฆ์ที่เป็นมาตรฐานที่เขาเรียนกัน จึงมิได้โต้แย้ง ได้แต่เก็บความสงสัยไว้ในใจ หลังจากกลับจากการเป็นพระธรรมทูต ก็ได้มาสอนบาฬีแก่สามเณรและอุบาสิกา อยู่ที่วัดป่าบุญล้อม (จ.อุบลราชธานี) อยู่ระยะหนึ่ง แต่พบว่า พื้นความรู้บาฬีของผู้สอนเองก็ยังไม่แน่นพอ ครั้นได้ทราบจากเพื่อนพระที่กำลังศึกษาอยู่ที่วัดจากแดงว่ามีการศึกษาพระบาฬีขั้นสูง จึงได้ตั้งใจเดินทางมาเรียนต่อที่วัดนี้

หลวงตาสาก ฝากสอนใจ

ที่วัดจากแดง ในห้องเรียนบาฬี จะมีรูปหลวงปู่ท่ามะโอ ใส่กรอบ ยืนยิ้มมองผู้เรียนอยู่ อย่างมีเมตตาที่หน้าห้อง ระหว่างที่เราเรียนจะมีเรื่องเล่าที่เกี่ยวกับหลวงปู่อยู่เสมอ ยกตัวอย่างเช่น เมื่อพระอาจารย์จะให้กำลังใจลูกศิษย์ที่มาเรียนบาฬีเมื่ออายุมากแล้ว ซึ่งปกติการเรียนภาษา ถ้ามีอายุมาก การจำ การท่องต่างๆ มักจะไม่ค่อยดี ผู้เรียนภาษาตั้งแต่อายุน้อยๆ ไม่ค่อยได้ แต่ก็มีเรื่องเล่าที่ฟังต่อมาจากหลวงปู่ ซึ่งเป็นการเพิ่มกำลังใจให้กับลูกศิษย์ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นที่ประเทศพม่า

มีหลวงตาอยู่รูปหนึ่งชื่อ หลวงตาสาก ทุกวัน ท่านจะเคี้ยวไม้สีฟันแท่งหนึ่ง เสร็จแล้วก็โยนทิ้งลงไปที่ใต้ถุนกุฏิ วันหนึ่งท่านมาพิจารณาดูที่ใต้ถุน ก็พบว่ากองไม้สีฟันนั้น สูงไม่ใช่น้อย ท่านจึงมีความคิดว่า ถ้าเราเอาเวลาแต่ละวัน มาศึกษาเล่าเรียนบาฬี ค่อยๆ สะสมไป วันละเล็กละน้อย ก็จะทำให้ใหญ่โตได้ เท่ากับกองไม้ชำระฟันนี้ ท่านจึงเดินทางเข้าไปในวัง เพื่อไปขอพระไตรปิฎกบาฬีจากพระราชามาศึกษา พระราชาทอดพระเนตรเห็นอายุของหลวงตา

แล้ว ก็ทรงพระสรวล (หัวเราะ) แล้วได้ตรัสเปรียบเปรยว่า ถ้าไม้สากกะเบือจะออกดอกได้ ไชรั ท่านพระผู้เฒ่านี้ ก็คงจะศึกษาบาฬีสำเร็จ ตอนอายุปุนนี้ได้กระมัง

หลวงตาสากกลับมาที่ตั้งอกตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระไตรปิฎกที่ท่านได้รับมา ทำการศึกษาไปที่ละหน้าที่ละหน้า จนหลายปีผ่านไป ท่านก็ได้เข้าใจแตกฉานในพระไตรปิฎก วันหนึ่งท่านให้สามเณรลูกศิษย์นำเอาไม้สากกะเบือมาตักแต่งด้วยดอกไม้ แล้วก็เข้าไปหาพระราชาในพระราชวัง หลวงตาได้ถวายสากกะเบือพร้อมดอกไม้กับพระราชา แล้วกล่าวว่า “ขอถวายพระพร มหาบพิตร บัดนี้ สากกะเบือได้ออกดอกแล้ว” พระราชาทรงแปลกใจ แต่ก็ทรงเรียกพระผู้ทรงพระไตรปิฎกมาสอบถาม ปรากฏว่าหลวงตาสากสามารถตอบคำถามที่พระผู้ทรงพระไตรปิฎกถามมาได้ทุกข้อ พอถึงคราวที่หลวงตาสากถามกลับบ้าง พระผู้ทรงพระไตรปิฎกกลับตอบไม่ได้ จึงเป็นอันว่าหลวงตาสากได้สำเร็จวิชาพระไตรปิฎกจนได้ แม้ว่าจะมาเริ่มศึกษาในเวลาที่ท่านอายุมากแล้ว

เรื่องนี้ เป็นอุทาหรณ์เตือนใจให้พระที่เริ่มศึกษาบาฬี แม้ว่าจะมีอายุมากแล้ว ให้มีกำลังใจ

นับเป็นหลักฐานตัวอย่างทางประวัติศาสตร์อันหนึ่งว่า ใครๆ ก็สามารถจะประสบความสำเร็จได้ ถ้าตั้งใจจริง อายุมิได้เป็นอุปสรรคอย่างใดเลย จริงๆ แล้ว การเรียนภาษาใหม่ในวัยทอง อาจจะช่วยชะลอเรื่องของสมองฝ่อได้เป็นอย่างดี ยิ่งถ้าภาษาใหม่เป็นภาษาธรรมชาติด้วยแล้ว ก็น่าจะเหมาะแก่ทุกเพศทุกวัย ทำให้เป็นผู้สูงวัยที่มีคุณค่า มีธรรมะในใจ

เทพธิดากับสามเณร

สำหรับพระภิกษุหนุ่มหรือสามเณรน้อยที่เกิดความระย่อต่อการเรียน คิดจะลาสิกขา หลวงปู่ก็จะเล่าเรื่องนี้ให้ฟัง

เรื่องมีอยู่ว่า มีสามเณรรูปหนึ่ง ระหว่างศึกษาบาลีในเมือง เกิดความท้อแท้ใจ มีความกระสันอยากจะลาสิกขา จึงเดินทางกลับไปบ้านเกิดที่ต่างจังหวัด เพื่อจะไปหาโยมแม่ ระหว่างทางต้องผ่านพระเจดีย์ จึงเกิดความคิดว่า ไหนๆ ก็จะมาลาสิกขาแล้ว จะแวะเข้าไปกราบพระเจดีย์ก่อนขณะยังอยู่ในสมณเพศ เป็นครั้งสุดท้าย เทพธิดาองค์หนึ่ง ที่สถิตอยู่ที่นี่ ทราบความต้องการในใจของสามเณร จึงจำแลงตัวมาเป็นอุบาสิกา ทำที่เป็นมากราบพระเจดีย์อยู่ใกล้ๆ แล้วเฝ้าภาวนาขึ้นมาดั่งๆ ให้สามเณรได้ยินว่า

อุปุปพพชิตชាយา ทิ น ภวามิ กุทาจน
ตโต มุพฺพทโร โปโส นตฺถิ โภจิปิ มหิตเลธา

ในกาลไหนๆ ขอให้ไม่ได้กับชาย ที่ศึกษา
ลาเพศจากพระสงฆ์

เพราะบุรุษที่จะหลงไปกว่านี้ ไม่มีในฝัน
ปฐพีที่กว้างใหญ่เลย

นางเทพธิดาจำแลง

สามเณรได้ฟังคำของนางเทพธิดาจำแลงแล้ว ก็เกิดฉุกคิดขึ้นได้ เห็นจริงตามคาถาที่ไพเราะนั้นด้วย จึงเลิกล้มความตั้งใจที่จะลาสิกขา แล้วกลับมาศึกษาต่อจนจบได้ในที่สุด สุดท้าย ได้กลายมาเป็นพระเถระผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงในประเทศพม่าจนถึงทุกวันนี้

ผู้มีปัญญาย่อมทราบกันและกัน

เรื่องเล่าเหล่านี้เอง ที่วิถีครูของหลวงปู่ได้ถ่ายทอดมาสู่ลูกศิษย์ เป็นตัวอย่างและกำลังใจให้มุ่งมั่นศึกษา จนหลายท่านได้ผลิตตำราเรียนหรือเป็นครูบาอาจารย์ ทั้งฝ่ายฆราวาสและฝ่ายพระภิกษุสายบาฬีใหญ่ สืบมาจนถึงปัจจุบันนี้

พระอาจารย์มหาประนอมเคยเล่าให้ฟังว่า สมเด็จพระสังฆราช (องค์ก่อน) ได้ทรงเขียนจดหมายมาสอบถามปัญหาข้อสงสัยเรื่องต่างๆ กับหลวงปู่ท่ามะโออยู่บ่อยๆ โดยท่านพระอาจารย์มหาประนอม (ซึ่งตอนนั้นเป็นสามเณร) ได้เป็นคนพิมพ์จดหมายตอบเหล่านั้น ซึ่งต่อมาได้รวบรวมมาจัดพิมพ์ไว้ในหนังสือ

นานาวิจิตร นับเป็นแบบอย่างในการค้นคว้าหลักฐานอ้างอิงจากพระไตรปิฎก และอรรถกถาฎีกา มาตอบปัญหาในเรื่องนั้นๆ ได้อย่างตรงประเด็น แม้แต่สมเด็จพระสังฆราชยังทรงเห็นความสำคัญของการศึกษาบาฬีใหญ่ โดยได้เสด็จมาแจกใบประกาศแก่พระเถร ที่จบหลักสูตรต่างๆ ที่วัดท่ามะโอด้วยพระองค์เองอีกด้วย ผู้มีปัญญาด้วยกันนั้น ย่อมทราบกันและกัน แต่หลวงปู่เองก็ได้อวดภูมิความรู้ของท่านแต่อย่างใด สำหรับชาวบ้านรอบๆ วัดหลวงปู่คงเป็นเพียงแต่หลวงตาที่ขยันกวาดวัดรูปหนึ่งเท่านั้น

หลวงปู่สอนวินัย

มีครั้งหนึ่งท่านได้สอนพระวินัยให้กับพระเถรที่วัดท่ามะโอ โดยได้ยกเอาข้อความจากพระวินัยปิฎกและอรรถกถา ฎีกา จากที่ต่างๆ มาสรุปให้ฟังว่า มีเหตุอะไรบ้าง ที่สามารถห่มเปิดไหล่ ออกจากวัดได้ เหตุหนึ่งในนั้นคือ ถ้าไปสู่วัดใกล้เคียง พอสอนเสร็จท่านก็ห่มเปิดไหล่ ออกจากวัดมุ่งหน้าไปยังอีกวัดหนึ่ง ซึ่งอยู่ห่างออกไปอีกไม่กี่ช่วงถนน พอติมีอุบาสิกาคณหนึ่ง ซึ่งสงสัยจะเป็นคนวัด เพราะรู้เรื่องวินัยอยู่บ้าง เห็นหลวงปู่ห่มเปิดไหล่เดินออกจากวัด จึงรีเข้ามาชี้หน้าหลวงปู่ว่า หลวงตานี้ ไม่รู้จักวินัย เสียเลย ออกนอกวัดต้องห่มคลุมไหล่ทั้งสองข้าง จึงจะถูกต้องตามพระวินัย หลวงปู่ท่านมาแล้วให้ฟังที่หลังว่า ท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าการจะชี้แจงวินัยโดยละเอียดให้โยมคนนั้นฟัง ในสถานการณ์แบบนั้น คงจะไม่ได้ผล ท่านจึงรีบพนมมือทั้งสองข้าง กล่าวสาธุๆ ขอบคุณโยมคนนั้น แล้วก็ห่มจีวรแบบคลุมไหล่ มุ่งหน้าไปทำธุระที่วัดใกล้ๆ ต่อไป แสดงให้เห็นถึงความไม่ถือตัวของท่าน ที่ยอมเป็นหลวงตาผู้ไม่รู้วินัย ดีกว่าจะปล่อยให้เหตุการณ์บานปลายให้เรื่องได้จบโดยสงบดีกว่า

เกร็ดธรรมรำลึก

ยังมีเรื่องเบ็ดเตล็ดเล็กๆ น้อยๆ ที่ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดหลวงปู่ได้เล่าให้ฟัง ถึงบรรยากาศ ในช่วงที่ศึกษาอยู่กับหลวงปู่ ซึ่งจะขอนำมาเป็นตัวอย่างสักสามสี่เรื่องต่อไปนี้ นำมาจาก “เกร็ดธรรมะ” โดย สัจจวาที วัดหาดใหญ่สิตาราม

๑) ได้กำไรแล้ว

อาจารย์ครับ อาจารย์คิดอย่างไร อดส่ำห์สอนมาตั้งหลายปี ลูกศิษย์ลาสิกขาหนีไปหมด ไม่เสียใจบ้างหรือ ไม่ท้อใจบ้างหรือ คิดอย่างไรถึงมีกำลังใจในการสอน

“สมโภชน์เอ๊ย...ได้ลูกศิษย์คนเดียว ถือว่าเท่าทุน สองคนก็กำไรแล้วก๊ว...”

เป็นถ้อยคำที่อาจารย์ใหญ่วัดหาดใหญ่สิตาราม ถามอาจารย์ปู่วัดท่ามะโอ เมื่อตอนอยู่ท่ามะโอ

บัดนี้ ได้เห็นประจักษ์แล้วว่า อาจารย์ปู่ลงทุนแล้วได้กำไรมากมาย

๒) อย่าแย่งบุญ

เคยไหม เวลาที่เห็นครูอาจารย์ทำงานแล้วเราอาสาเข้าไปช่วย เห็นท่านกวาดหรือเช็ดนั่นทำนี่ แล้วเรารู้สึกว่า เราไม่ควรบกพร่องในหน้าที่ของลูกศิษย์ ท่านเป็นอาจารย์ของเราไม่สมควรให้ท่านต้องทำงานแบบนี้ แล้วก็เข้าไปขอไม้กวาดจากท่าน มากวาด หากฟังเรื่องไปแล้ว ความคิดของคุณจะเปลี่ยนไป

อาจารย์ใหญ่วัดหาดใหญ่ ได้เห็นหลวงปู่วัดท่ามะโอกำลังยื่นเช็ดฝุ่นหน้าต่างศาลาอยู่ พร้อมกับมีถั่งน้ำวางอยู่ใกล้ๆ

อาจารย์กลับมาจากบิณฑบาต ทนไม่ได้
 ที่เห็นครูบาอาจารย์ทำงานแบบนั้น รีบเก็บบาตร
 ตากจีวรบนราวผ้า แล้วเข้าไปขออาสาทำงาน
 แทน อาจารย์ครับ ผมขอทำเองครับ พุดพร้อม
 เอ้อมมือไปขอผ้าขี้ริ้วจากท่าน

หลวงปู่ตอบมา “อา...สมโภชน์ มาแย่งบุญ
 อาจารย์ ยากได้บุญ หาผ้ามาเองก็”
 สิ่งที่เราผู้เป็นลูกศิษย์คิด กับอาจารย์คิด
 เห็นขึ้นกันจริงๆ

๓) อดทนพำสอน

ใต้ถุนกุฏิอาจารย์ปู่คือที่นอนทองหนังสือ
 อาจารย์ใหญ่วัดหาดใหญ่ฯ
 ท่านอาจารย์จะเอาผ้าสบง ผูกเป็นเปล
 ที่เสาทั้งสอง แล้วนอนทองหนังสือในยามเที่ยง
 อาจารย์ปู่ อ่านหนังสืออยู่ในห้อง ถ้าได้ยิน
 ลูกศิษย์ท่องผิด ท่านจะเดินออกจากกุฏิ รีบออก
 มาเตือน

“อา...สมโภชน์ ท่องผิดแล้วก็ ท่องผิด
 แล้ว”...

จากนั้นก็บอกสิ่งที่ถูก

คุณสมบัติของอาจารย์ มีหลายข้อ หนึ่งใน
 นั้น มีคำว่า *วจนกุชโย* แปลว่า ผู้ทนต่อการพำ
 สอน ไม่เบื่อในการพำสอน จำจี้จ้ำไซในเรื่อง
 เดิมแล้วๆ เเล่ๆ ไม่รู้จักเบื่อ

๔) ไปไหนไปด้วย

เข้ามาในวัดท่ามะโอ คงจะเห็นกำแพงฝั่งทิศเหนือบางส่วนสูงกว่าปกติ ชวนให้น่าสงสัย

อ้อ...กำแพงที่ต่อขึ้นไปนั่นหรือ ?

มีช่วงหนึ่ง โยมข้างวัดเปิดมวยเสียงดัง จนสามเณรไม่เป็นอันท่องหนังสือ พวกเข็นป็นข้ามกำแพงไปดูมวย

อาจารย์ปู่สังเกตเห็นว่าสามเณรบางกลุ่มป็นกำแพงออกไปดู วันถัดมา เมื่อเสียงมวยดังขึ้น อาจารย์ปู่ได้เดินออกไปทางประตูใหญ่ แล้วรออยู่บริเวณใกล้ๆ ที่สามเณรจะลงมา

สามเณรกลุ่มนั้น ทอยยกระโดดลงมา พอท่านเห็นว่าลงมาหมดทุกคนแล้ว ก็เดินเข้าไปใกล้ๆ แล้วพูดด้วยรอยยิ้มว่า “อ...สามเณรไปไหนก้า...อาจารย์ไปด้วย”

ทุกคนตกใจ หัวเราะแหๆ แก่เขินด้วยสัญญาว่าจะไม่ทำอีก เหตุการณ์แบบนั้น จึงไม่เกิดขึ้นอีก ตั้งแต่นั้นมา

ก็คงพอจะได้เห็นภาพบรรยากาศคร่าวๆ สมัยที่พระเณรศึกษาอยู่กับหลวงปู่

ตอนช่วงปลายของชีวิต ดวงตาของหลวงปู่มีปัญหาหะคายเคื่อง มีน้ำตาไหลออกตลอดเวลา หมอจึงแนะนำให้หยุดการอ่านและสอนหนังสือ ถึงอย่างนั้น หลวงปู่ก็ยังคงพำร่ำสอนลูกศิษย์ อย่างไม่เห็นแก่สุขภาพร่างกายของตนเอง หลวงปู่ปรารภว่า “*นัยน์ตาดีๆ ไม่ใช่ให้เป็นประโยชน์ ไม่อ่าน ไม่บอก ไม่สอนธรรมของพระพุทธเจ้า รอให้ไฟเผาไหม้ไปเช่นนั้น ไม่สมควรก้า...ใช้อ่าน ใช้สอนธรรมของพระพุทธเจ้า แล้วบอดไปก่อนไฟจะเผาไหม้ ไม่เป็นไรก้า*”

สังทอมรดกธรรม

จนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต นับว่าหลวงปู่เป็นปูชนียบุคคล ที่น่านำมาเป็นตัวอย่างแก่พวกเรา ในด้านการอุทิศชีวิตให้กับการสอน การสืบทอดพระปริยัติธรรมที่ถูกต้อง เทียงแท้ให้คงอยู่สืบไป ท่านรักษาพระพุทธศาสนาไว้ด้วยชีวิต แล้วยังถ่ายทอดปลูกฝังให้เหล่าศิษย์รักษา สืบมาอีกด้วย

ท่านพระอาจารย์ถ้วนเล่าให้ฟังว่า ชีวิตช่วงสุดท้ายของหลวงปู่ ที่ป่วยอยู่ที่โรงพยาบาล ท่านได้เข้าไปเยี่ยมหลวงปู่ ตอนนั้นตาทั้งสองข้างของท่านบอดสนิทแล้ว ท่านดีใจมากที่ได้ฟังเสียงพระอาจารย์ถ้วน กำมือพระอีกรูปไว้แน่น ตอนที่พระอาจารย์ถ้วนกล่าวอ้อลา เพราะเข้าใจว่าเป็นมือของพระอาจารย์ถ้วน หลังจากนั้นอีกไม่กี่วันท่านก็มรณภาพ ท่านคงจะอยากฝากการศึกษาพระบาฬีไว้ ให้อยู่ในการดูแลของพวกเรา ให้สืบทอดต่อไป พวกเราจึงมีหน้าที่ที่จะสืบสานพระปริยัติธรรม ตาม “*วิถีครู*” ที่หลวงปู่ท่ามะโอได้นำมาจากประเทศพม่า และถ่ายทอดให้แก่พวกเราตลอดช่วงชีวิต ๕๓ ปี ที่อยู่ในเมืองไทยของท่าน

ขอให้การเรียนการสอนพระปริยัติธรรม อันบริสุทธิ์ บริบูรณ์ คงอยู่คู่เมืองไทยสืบต่อไป อีกนานแสนนาน

ปาจริยะ ปาทวิถี

ที่เดิม เพิ่มทั้ง ทุกวัน
 จอมปลวก ปานกัน ก่อสืบ
 หลวงตา แก่เก่า เล่ากัน
 น้อมรับ เป็นครู ครอบดี
 ส่งตน ถึงฝั่ง บาปี่
 ความเพียร อดขำหมิ่น ราคา
 เพราะเพียร ให้สุข ทุกอย่าง
 ศาสนา ชูระ สองนี้
 อย่างแรก ยามเรียน นึกไว้
 อย่างหลัง พึงคิด ติตตา
 ก็เมื่อ ประพฤติ ตั้งว่า
 ความตั้ง กล่าวนั้น อันเรา
 ก่อนท่า ย่อมมา แต่อยู่
 มหาเถร ผู้พาก - เพียรการ
 ไม่เบื้อ จำไซ่ ถ้ายทอด
 สอนศิษย์ เยี่ยงไร ไตมี
 วินัย นับเยี่ยง ชีวิต
 ลัทธรรม ยืนยง คงพันธุ์
 ลัทธรรม ดับดิน ลั่นเชื้อ
 วินัย เชิดคำ อารงศ์

ไม้ช้า- ระพัน แต่สืบ
 ค่อยสืบ จรดแกล ภูมิ
 ได้เห็น เช่นนั้น ฌูกจี
 วัดสืบ คัมภีร์ เรียนมา
 ทำสาก ให้มี บุปผา
 ว่าน้อย จักมา ไตมี
 หากเพียร ถูกทาง ถูกที่
 คั่นตะ กับมี วิปัสสนา
 ไม่แก่ ไม่ตาย ตัวช้า
 ความตาย ตรงหน้า รอเรา
 จักมี ท้อล้ำ ไตเล่า
 พังเล่า แต่ท่า อารจารย์
 คือ อา จารย์บุ๋ สอนสอน
 สะอาด ทุกด้าน ยินดี
 ต่อให้ ตาบอด มือจี
 คุ่นท่า ท่วงที เยี่ยงกัน
 ด้วยจิต แน่นเนื้อ เชื้อมั่น
 หากวัน วินัย ยังคง
 หากเมื่อ วินัย ผุยผง
 ในคน ไซ่ตรง คัมภีร์ ©w

กราบคารวะ

ปุษนียบุคคล

ว. รัตตบุรณินท์

หลวงปู่ใหญ่ ด้วยดวงใจ

บทความนี้เขียนในนามของพุทธศาสนิกชนคนไทยคนหนึ่ง ผู้มีความซาบซึ้งในเรื่องราวของพระภิกษุทันตะ ฉัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต หรือที่เรียกขานกันในหมู่ศิษย์ว่า หลวงปู่ใหญ่ อดีตเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอ จ.ลำปาง

ผู้เขียนไม่เคยรู้จักหลวงปู่เป็นการส่วนตัว แต่ด้วยความที่เป็นนักหนังสือพิมพ์ ที่ทำคอลัมน์เกี่ยวกับศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธศาสนา มาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน ทำให้ได้ยินชื่อเสียงของวัดท่ามะโอว่า เป็นแหล่งเรียนบาลีใหญ่ หลักสูตรเข้มข้น แบบที่เรียนในประเทศพม่า มีอาจารย์ใหญ่ เป็นพระเถระที่รัฐบาลพม่าส่งมาให้

เมื่อประมาณสิบปีก่อน ญาติโยมที่วัดญาณเวศกวัน ได้จัดคอร์สเรียนภาษาบาลีสำหรับคฤหัสถ์ ผู้เขียนก็ได้ไปเข้าคอร์สเรียนภาษาบาลีนั้นด้วย อาจารย์ผู้สอนคนแรก

แนะนำให้ไปหาหนังสือ อภิธานวรรณนา ซึ่งรวบรวมและเรียบเรียงโดย พระมหาสมปอง มุทิโต คณะ ๒๕ วัดมหาธาตุฯ ท่านพระจันทร์หนังสือนี้ เป็นพจนานุกรมคำศัพท์บาลี ที่มีการแปลเป็นภาษาไทย ทำให้เข้าใจง่ายแก่ผู้ศึกษา พวกเราจึงติดต่อกับพระอาจารย์มหาสมปอง เพื่อขอรับหนังสือ และร่วมบริจาคค่าพิมพ์

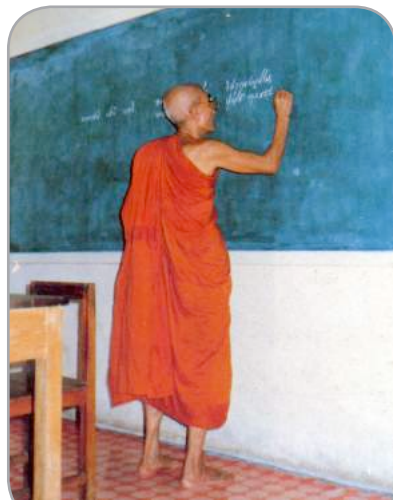
ถวายท่าน เท่านั้นยังไม่พอ เมื่อทราบว่าท่าน เปิดคอร์สสอนวิชา พาลาวตาร ที่คณะ ๒๕ ด้วย พวกเราหลายคนได้ไปขอเข้าเรียนด้วย สำหรับ ผู้เขียนคิดว่าจะทดลองไปเรียนดู ที่ว่าทดลองนั้น เพราะการเดินทางไปวัดมหาธาตุฯ ไม่สะดวกนัก สำหรับคนบ้านไกล และที่วัดก็ไม่มีที่จอดรถ เสียด้วย ก็เลยคิดว่าจะพยายามไปเท่าที่ไปได้ ถ้าไม่ไหว ก็คงจะต้องยุติไปเองในที่สุด

หลวงพ่อดอนรับพระราชรัตนโมลี ประธานโครงการสอบบาฬีใหญ่ และพระไตรปิฎก พ.ศ. ๒๕๔๖

ระหว่างเรียน พาลาวตาร ท่านอาจารย์ สมปองมักพูดถึงหลวงพ่อดอนให้ฟังในชั้นเรียน ในช่วงที่ฉลองอายุ ๘๐ ปี ของหลวงพ่อดอน พระอาจารย์สมปองได้ทำวีดิประวัติหลวงพ่อดอน ออกแจกเป็นอาจริยบูชาทั่วไป ผู้เขียนได้รับมา แผ่นหนึ่ง จึงได้มาเปิดดูอย่างตั้งใจ

หลวงพ่อดอนเป็นชาวเมียนมาแท้ๆ บวช เป็นเณรตั้งแต่อายุยังน้อย และได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาการ ในพระพุทธศาสนา ทั้งภาษา บาลีและพระไตรปิฎกอย่าง แตะฉาน จนมีชื่อเสียงโด่งดัง ท่านหนึ่งในยุคสมัยของท่าน ต่อมาท่านเจ้าคุณ พระธรรม-คุณาภรณ์ (เจ้า จูตปญโญ,

ป.ธ.๙) วัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ ได้มี หนังสือไปขอครูมาสอนปริยัติธรรม ให้แก่พระ สงฆ์ไทยในความดูแลของท่าน รัฐบาลพม่าได้ส่ง หลวงพ่อดอนใหญ่ ซึ่งแต่เดิมคิดว่า รัฐบาลจะส่งท่าน ไปประเทศญี่ปุ่น เมื่อตกลงใจให้ท่านมาเมืองไทย ท่านก็มา (เรื่องราวตอนนี้อ่านเพิ่มเติมได้จาก บทความแรกในเล่มนี้)

ตีวีดิแผ่นนั้น ผู้เขียนดูแล้วดูอีกหลายสิบครั้ง เพราะชอบมาก ชอบทั้งเรื่องราว ภาพที่เห็น และ บทบรรยาย ที่ให้ความรู้ต่างๆ และเรื่องราวที่ น่าสนใจเกี่ยวกับหลวงพ่อดอนอย่างอ่อนโยนงดงาม เต็มไปด้วยความเคารพนับถืออย่างสูงสุด ไม่ มากไป ไม่น้อยไป หากสมบูรณ์พอที่จะทำให้ เราคคนไทย ได้รู้จักหลวงพ่อดอนได้ดีขึ้น

หลวงพ่อดอนใหญ่ท่านเป็น พระร่างเล็ก ผอมบาง หน้าตา เฉลียวฉลาด และมีจริยาวัตร ที่บ่งบอกว่า ท่านรักในความ เป็นครูของท่านมาก ท่านจะ สอนหนังสือแก่ศิษย์รุ่นแรกๆ ด้วยตัวเอง แม้วิชาที่ศึกษา เล่าเรียนจะยากเย็นเพียงไหน

ศิษย์ของท่านก็เรียนรู้เรื่อง สามารถสอบผ่านได้จำนวนมาก พระเถรรูปใดสอบได้คะแนนดี ๆ ท่านจะให้รางวัล บางครั้งให้ได้รับรางวัลจากสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช ดังมีรูปปรากฏอยู่ในตีวีนั่น

ต่อมาคอร์สภาษาบาลี วัตถุประสงค์วัน ที่เล่าไว้ข้างต้น เปลี่ยนอาจารย์ใหม่ เป็นอาจารย์จำรูญ ธรรมดา อาจารย์เป็นศิษย์รุ่นที่ ๔ ของวัดท่ามะโอ สอบได้ที่ ๑ ของรุ่น ภายหลังจากได้ไปศึกษาต่อที่ประเทศพม่า และสอบได้ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอาจารย์ได้ลาสิกขา แต่ก็ทำงานพระศาสนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งสอนหนังสือ แปลคัมภีร์สำคัญต่างๆ ออกเป็นภาษาไทย มีผลงานมากมาย (ดูรายชื่อได้ในบทความเรื่อง หลวงพ่อกับการสร้างคัมภีร์)

ขณะสอน อาจารย์มักจะเล่าถึงหลวงพ่อใหญ่ คล้ายกับมีความผูกพันที่ยังคงกระพัน ผูกหัวใจให้ระลึกถึงหลวงพ่อเสมอๆ อาจารย์เล่าว่า หลวงพ่อใหญ่รักการสอนของท่านมาก เวลาท่านติดธุระจะต้องจากวัดไป ท่านจะรีบกลับทุกครั้ง ไม่เคยไปอยู่ที่อื่นนานๆ เพราะห่วงเรื่องการสอนของท่าน และท่านจะสอนเสมอว่า เมื่อเรียนแล้วต่อไปให้ไปสอนต่อ มีศิษย์คนเดียวก็ให้สอน หากไม่มี ก็ให้ไปหาคนมาเรียน และท่านก็ให้ลูกศิษย์ที่สอบผ่านแล้ว เป็นครูสอนรุ่นน้อง

อาจารย์จำรูญเล่าว่า หลังจากสอบได้แล้ว ท่านถูกมอบหมายให้เป็นอาจารย์สอน ตั้งแต่ อายุ ๑๔ - ๑๕ คล้ายเป็นการฝึกสอนตั้งแต่ยังเด็ก เพื่อต่อไปจะได้เป็นครูที่สมบูรณ์ นับเป็นกุศโลบายของหลวงพ่อใหญ่ ที่ฝึกศิษย์ของท่าน ให้มีความเป็นครู ทั้งกาย ใจ ให้มีความคุ้นเคยกับการสอน การถ่ายทอดวิชาความรู้

ย้อนกลับมาพูดถึงตีวีสถูปะวัตหลวงพ่อใหญ่ ที่ท่านอาจารย์สมปองเป็นผู้จัดทำ ในตอนท้ายเรื่อง มีภาพตอนที่ลูกศิษย์พาหลวงพ่อไปเยี่ยมบ้านที่พม่า ตอนหนึ่งหลวงพ่อไปที่วัดแห่งหนึ่ง

หลวงพ่อกำลังถ่ายภาพร่วมกับศิษยานุศิษย์บริเวณประตูด้านทิศเหนือของวัดท่ามะโอ

ที่ร่างกุ้ง ที่วัดแห่งนั้น มีพระพุทธรูปองค์ใหญ่ ที่คนไทยเป็นคนสร้างถวาย ท่านนั่งยองๆ ยกมือไหว้พระพุทธรูปนั้น ใบหน้าเปี่ยมสุขอย่างยากจะอธิบาย หรือเข้าใจว่า ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น ผู้เขียนคิดเอาเองว่า ท่านคงภูมิใจ ที่ได้เห็นคนไทยและคนพม่าเชื่อมสายสัมพันธ์ของความ เป็นชาวพุทธด้วยกันเป็นอย่างดี ได้เห็นเป็นที่ประจักษ์ และท่านเองก็คือพระสมณทูตจากประเทศเมียนมา ผู้มาเชื่อมสัมพันธ์มิตรกับประเทศไทยอีกด้วย

ในความเป็นจริง ท่านจะคิดอย่างไร คงไม่มีใครทราบ และคงไม่มีใครถามท่าน แต่สำหรับผู้เขียนเกิดความประทับใจกับภาพที่ได้เห็นเป็นอย่างยิ่ง แม้จวนขณะที่เขียนบทความนี้ ภาพนั้นยังติดตาอยู่ ไม่เคยเลื่อนไปจากความทรงจำ

แม้ไม่เคยรู้จัก ไม่เคยพบ แต่ผู้เขียนก็มีความรักเคารพหลวงพ่อใหญ่อย่างสุดหัวใจ รู้สึกสำนึกในบุญคุณ ที่ท่านสู้สุดส่าห์จากมาตุภูมิ มาทำหน้าที่สมณศากยบุตรผู้เข้มแข็ง ประกาศพระธรรมวินัย สมดังพุทธดำรัสที่ว่า “ภิกษุ

ทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลาย จงเที่ยวจาริกไป เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่มหาชน เพื่อความเอ็นดูแก่โลก เพื่อประโยชน์ เพื่อความเกื้อกูล เพื่อความสุข แก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย”

หลวงพ่อใหญ่ได้ทำหน้าที่ของท่านอย่างสมบูรณ์แล้ว ลูกศิษย์ของท่านจำนวนมาก ได้สานต่อเจตนารมณ์ของท่านอย่างเข้มแข็ง ดังท่านผู้อ่านจะศึกษาได้จากบทความต่างๆ ในวารสารฉบับนี้ ท่านได้วางรากฐานการศึกษา ภาษาบาลีและพระไตรปิฎกไว้อย่างมั่นคงแล้ว ในประเทศไทย อันควรที่เราคอนไทยจะช่วยกัน ถนอมรักษา และต่อยอดให้การศึกษาพระพุทธศาสนาเผยแผ่ออกไปกว้างไกล และเข้มแข็งให้มากที่สุด

หลวงพ่อใหญ่คือแรงบันดาลใจ คือแบบอย่าง ที่สำคัญที่สุด คือ ผู้มีคุณูปการอันยิ่งใหญ่ สำหรับการศึกษพระพุทธศาสนาในประเทศไทย อันควรค่าแก่การได้รับการคารวะกราบไหว้ด้วยดวงใจ

สฤดีพจน์

รุ่งอรุณ จันทรสงคราม

“ครู” ผู้อยู่ในใจตลอดกาล

๑. “อนิจจา วต สงขารา” อิติ พุทฺธเณ ภาสิตฺ;
อิทํ สจฺจํ ชีวิตสฺส อยํ ธมฺโม นิยามโก.
พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า “สังขารธรรมทั้งหลายไม่เที่ยงแท้”
นี่เป็นสัจจะของชีวิต พระธรรมข้อนี้ เป็นกฎธรรมชาติ
๒. ธมฺเมณ กิจจํ สาเรสิ สิสเส วาเจสิ จตฺตโน;
ปารํ คเมสิ เถโร โส ทามโ*อารามิสฺสโร.
ท่านอาจารย์ใหญ่ หลวงพ่อเจ้าอาวาสวัดท่ามะโอได้บำเพ็ญกิจในพระศาสนาโดยธรรม
ได้สั่งสอนลูกศิษย์ของตนและส่งให้ถึงฝั่ง
๓. กิจจานิ เถรสฺส ภาโร จิรสฺสํ สุวินิตโก;
เตนาโห วทิตํ กิจจํ อเมหทิ วทิตพฺพกํ.
กิจทั้งหลายของท่านอาจารย์ เป็นภาระที่ท่านนำพามาตลอดเวลายาวนาน
กิจที่ท่านอาจารย์ดำเนินมาน่าอัศจรรย์ยิ่งนัก พวกเราขอดำเนินรอยตาม
๔. สาสเน ครู ภาโรยํ วีริ อิจฺฉนฺติ ตาทิสฺ;
อาเจโร อมหากํ วีโร ตเถว โทม วิรกา.
ภาระนี้ในพระศาสนาเป็นเรื่องหนัก ในภารกิจเช่นนี้ต้องการผู้กล้า
ท่านอาจารย์ของเราเป็นผู้กล้า พวกเราขอเป็นผู้กล้าตามท่าน
๕. วนฺทาม ปาเท เถรสฺส อนุสฺสราม มหาคณฺ;
เถโรปิ อเปโตทานิ ติฏฺฐเจ โน มนสิ สทา.
ขอกราบนมัสการแทบเท้าของท่าน ขอน้อมระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของท่านมิรู้วาย
แม้บัดนี้ท่านอาจารย์จะละสังขารไปแล้ว แต่จะอยู่ในใจของเราตลอดไป 🙏

การบูชา พระอาจารย์ ผู้ทรงความรู้ปริยัติ ปฏิบัติ สมณธรรมที่งดงาม และบำเพ็ญคุณูปการอันยิ่งใหญ่ ต่อพระพุทธศาสนา สมควรแก่การกราบไหว้

ก่อนจะลากลับทุกครั้ง หลวงพ่อจะให้พรอาจารย์ นิสิตและคณะของพวกเรา ว่า “ขอให้ครุฑธาของเรา จงมั่นคงในพระพุทธศาสนา” ฟังแล้วชื่นใจ และเป็นพรอันยิ่งใหญ่ที่ข้าพเจ้าตั้งใจ น้อมรับมา ปฏิบัติด้วยเศียรเกล้า

หลวงพ่อกับการสร้างคัมภีร์

บูชาธรรม เสริมสุข ปัทมสถาน

ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะเขียนบทความนี้ เพื่อประกาศเกียรติคุณหลวงพ่อ พระธัมมานันทมหาเถระ อัครมหาบัณฑิต ให้อย่างใหญ่ เสมือนคุณความดีที่ท่านได้กระทำมาตลอดชีวิต แต่ด้วยความรู้อันน้อยนิดของข้าพเจ้า คงไม่สามารถกระทำได้ดีเท่าที่ต้องการ

ราวเกือบยี่สิบปีก่อนนั้น ข้าพเจ้ามีบุญได้มีโอกาสไปกราบหลวงพ่อ โดยการนำของอาจารย์นิศา เชนะกุล ที่เคารพ ในครั้งแรกๆ พวกเรายังฟังหลวงพ่อไม่ค่อยเข้าใจ แต่ด้วยอหยาศัยอันเปี่ยมด้วยเมตตาของท่าน ทำให้รู้สึกได้ถึงความเป็นมงคลยิ่ง ที่ได้มีโอกาสกราบ

ข้าพเจ้าได้เห็นปฏิปทาของหลวงพ่อแล้ว ทำให้ได้เข้าใจถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยได้รับฟัง โดยส่วนใหญ่ จากอาจารย์พระมหานิมิตร ธมมสาโร (ป.ธ.๙) เมื่อท่านยังครองเพศสมณะ เรื่องหนึ่งที่พระอาจารย์นิมิตรเคยเล่าว่า เมื่อท่านเรียนจบ ป.ธ.๙ แล้ว รับผิดชอบมาใหม่ๆ มีความรู้สึกอึดอัดใจและภาคภูมิใจมาก พอกลับถึงวัดในคืนนั้น ได้หยิบหนังสือพระไตรปิฎกออกมาอ่าน แต่ก็ต้องแปลกใจว่าทำไมจึงไม่สามารถแปลบาลีได้อย่างแตกฉานทุกตัวอักษร เช้าวันรุ่งขึ้น ท่านจึงได้ไปกราบเยี่ยมปรารภกับหลวงพ่อก่อนเจ้าคุณศรีฯ วัดชนะสงคราม

ซึ่งในปัจจุบันคือ สมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เจ้าอาวาสวัดพิชยญาติการาม หลวงพ่อเจ้าคุณ ได้แนะนำให้พระมหานิมิตรไปเรียนบาลีใหญ่ กับหลวงพ่อใหญ่ที่วัดท่ามะโอ เพื่อให้เข้าใจแตกฉานในภาษาบาลียิ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อความเข้าใจในพระธรรมคำสอนอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพราะบาลีเป็นภาษาที่ดำรงรักษาคำสอนไว้นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้ ข้าพเจ้าจึงซาบซึ้งในบุญคุณของหลวงพ่อที่ได้อบรมสั่งสอนพระภิกษุสามเณรมากมาย ที่ได้มาได้เป็นครูบาอาจารย์ ในสถานที่ต่างๆ ช่วยกันเผยแผ่ สืบสานพระพุทธศาสนาให้กว้างไกลสืบไป

ยังมีเรื่องราวอีกมากมายที่ได้รับฟังมาจากพระคันธสาราภิงค์ พระพิศาลปริยัตยาภรณ์ (พระอาจารย์ใหญ่ วัดหาดใหญ่สีตาราม) พระมหานิมิตร พระมหาประวัตติ พระมหาประนอม พระมหาต่วน พระมหาสมปองและอาจารย์นิศา เชนะกุล อาจารย์นิศานั้น เป็นผู้สนับสนุนการสร้างคัมภีร์บาลีมหาไวยากรณ์ โดยเฉพาะคัมภีร์ สัททวิเสสทั้งชุด ท่านมักสอนพวกเราเสมอว่า คัมภีร์ในพระพุทธศาสนานั้นยิ่งใหญ่ นัก เมื่อเวลาที่ครูบาอาจารย์ทำการปริวรรต แปล หรืออธิบาย พวกเราต้องช่วยกันหาทุน สนับสนุนให้การสร้างงานนั้นสำเร็จ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษา ให้อนุชนรุ่นหลังได้มีโอกาสเรียนรู้

การจัดทำคัมภีร์นี้ โบราณจะใช้คำว่า “สร้าง” เพราะไม่ใช่งานพิมพ์ธรรมดา คำว่า “พิมพ์” ไม่ยิ่งใหญ่พอ เพราะงานสร้างคัมภีร์เล่มหนึ่งๆ ตัวอักษรหนึ่งๆ นั้น ยากยิ่งจึงเป็นมหากุศล หากเราได้ร่วมกัน ทำให้งานสร้างคัมภีร์ในพระพุทธศาสนานั้นสำเร็จ

คัมภีร์ที่ใช้เป็นหลักสูตรในการศึกษาและใช้เป็นคัมภีร์คั่นคว้านั้น หลวงพ่อได้มอบหมายให้จัดพิมพ์ไว้ รวม ๒๐ คัมภีร์ด้วยกัน คือ ๑. กัจจายนะ ๒. ปทรูปสีทธิ ๓. โมคคัลลานพยากรณ์ ๔. สัททนิติสุดตมาลา ๕. นยาสะ ๖. อภิธาน ๗. สุโพธาลังการะ ๘. ฉันท์ ๙. สุโพธาลังการปุราณฎีกา ๑๐. สุโพธาลังการอภินวฎีกา ๑๑. ขุททสิกขา, มูลสิกขา ๑๒. ชาติวัตถสังคหะ ๑๓. เกทจินดา ๑๔. กัจจายนสาระ ๑๕. ฌวาทิ-โมคคัลลანะ ๑๖. พาลาวตาร ๑๗. สังขยาปกาสกะ ๑๘. สังขยาปกาสกฎีกา ๑๙. ปโยคสีทธิ ๒๐. วุตโตทยฉันทโทปกรณ์ แปล

ส่วนคัมภีร์ที่ท่านรจนาดำเนินการเองมี ๔ คัมภีร์ คือ ๑. สำนวนภาษาในพระพุทธศาสนา ๒. อุปสัมปทากัมมวาจาวิจฉัย ๓. สังขิตตปาติโมกขุทเทสวิจฉัย ๔. นานาวิจฉัย

นอกจากงานเรื่องคัมภีร์ ที่หลวงพ่อ (ท่านอาจารย์ใหญ่) สร้างแล้ว ลูกศิษย์ของท่านอีกหลายรูปหลายท่าน ก็ได้สร้างสรรค์ผลงานที่มีประโยชน์ ต่อการศึกษาพระพุทธศาสนา ทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ เช่น งานทั้งหลายทั้งปวงของสมเด็จพระพุทธชินวงศ์ เจ้าคณะใหญ่หนกลาง เจ้าอาวาสวัดพิชยญาติการาม

ลูกศิษย์ของหลวงพ่อ ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ที่เรียนจบมหาบาลี จากวัดท่ามะโอ ได้สร้างผลงานรวบรวม แปล ปริวรรต และอธิบายภาษาบาลี พระไตรปิฎก และงาน

เผยแผ่คำสอนมากมาย
ในพระพุทธศาสนา จะ
ขอกล่าวถึงผลงานที่มี
ปรากฏ เพื่อให้ผู้อ่านเห็น
ภาพคุณูปการอันยิ่งใหญ่
ของหลวงพ่อดี ดังนี้

พระคันธสารากวีวงศ์

มีผลงานโดยสังเขป คือ

ผลงานฝ่ายพระอภิธรรม

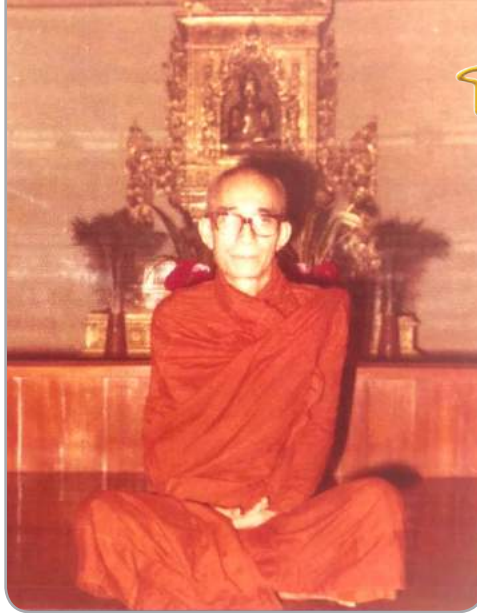
๑. อภิธัมมัตถสังคหะและปรมัตถทีปนี (แปล)
๒. สัจจสังเขป (แปล และอธิบาย)
๓. อภิธัมมมาวตาร (แปลและอธิบาย)
๔. อัญญุสาลินี (แปลและอธิบาย)
๕. พระอภิธรรมเป็นพระพุทธพจน์ และ
ประวัติคัมภีร์สัทททาวิเสส
๖. คาทาสาธยาย ในงานฉลองวันพระ
อภิธรรม (แปล)

ผลงานฝ่ายพระสูตร

๑. เนติปกรณ์ (แปลและอธิบาย)
 ๒. เนติธรรมกถา (แปลและอธิบาย)
 ๓. เนติฎีกา (แปลและอธิบาย)
 ๔. พระสูตรตันตปิฎก (แปลและอธิบาย)
- มัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสกั เล่ม ๑
- ๕ - ๘ วิสุทธิมรรคเล่ม ๑ - ๔ (แปลและ
อธิบาย)

ผลงานฝ่ายพระวินัย

๑. สารัตถทีปนี มหาวรรค (แปลและ
อธิบาย)
๒. สารัตถทีปนี จุฬวรรค และปริวาร (แปล
และอธิบาย)
๓. - ๔. กังขาวิตรณี่เล่ม ๑ - ๒ (แปลและ
อธิบาย)
๕. ศีล ๒๒๗ ข้อ

ผลงานฝ่ายวิปัสสนา

๑. วิปัสสนามัย เล่ม ๑
(แปล)
๒. วิปัสสนามัย เล่ม ๒
(แปล)
๓. มหาสติปัฏฐานสูตร
(แปล)
๔. ธัมมจักกัปปวัตตน
สูตร (แปล)

๕. ปฏิจจนุปบาท (แปล)
๖. นิพพานกถา (แปล)
๗. พรหมวิหาร (แปล)
๘. อนัตตลักขณสูตร (แปล)
๙. วัมมิกสูตร (แปล)
๑๐. เหมวตสูตร (แปล)
๑๑. ปุราเภทสูตร (แปล)
๑๒. การเจริญสติปัฏฐาน
๑๓. โโพธิปักขิยธรรม
๑๔. ส่องสภาวะธรรม

ผลงานฝ่ายหลักภาษา

๑. สังฆณณานิยาม และ สาธนะในกิตก์
๒. พาลาวตาร (ปริวรรต)
๓. ปทสังคหะ (ปริวรรต)
๔. กัจจายนสารมัญชรี
๕. คันถาภรณ์มัญชรี
๖. วฤตตรัตนากร (แปล)
๗. ถามตอบคัมภีร์ฐิบทในคัมภีร์ปทรูปสทธิ
๘. วุฑโฒมัญชรี
๙. สังฆณณนามัญชรี และสังฆณณานิยาม
๑๐. สุโพธาลังการมัญชรี
๑๑. คัมภีร์ฉันท ๔ คัมภีร์ (ปริวรรต)
- ๑๒.- ๑๔. ปทรูปสทธิมัญชรี เล่ม ๑ - ๓
- ๑๕.- ๑๖. พาลาวตารมัญชรี เล่ม ๑ - ๒

๑๗. สุโพลีสังกาสกัฏฐิโก (ปริวรรต)

ผลงานปกิณกธรรม

๑. เพลกฐาหคคาถา (แปลและอธิบาย)
๒. พระปริตรธรรม (แปล)
๓. นมัสการะ และมหาปณามะ (แปล)
๔. เมตตาทาวนา
๕. ปัชชมธู (แปลและอธิบาย)
๖. ชินาลังการ (แปลและอธิบาย)
๗. คำอธิบายเมตตปริตร
๘. อุปปาสันติ (แปลและอธิบาย)

และผลงานอื่นๆ มีประกายส่องใจ ๑ - ๔ เป็นต้น

พระมหาธิติพงศ์ อุตตมปญโญ มีผลงานดังนี้

๑. รูปสิทธิที่ปนิ
๒. ไวยากรณ์บาลีเบื้องต้น
๓. กัจจายนสูตรปาฐะ แปลสูตรพร้อมอุทาหรณ์
๔. ทักษะการใช้ภาษาบาลี ๑ หลักการแปลขั้นพื้นฐาน ร่วมกับคณะ
๕. ทักษะการใช้ภาษาบาลี ๒ วากยสัมพันธ์
๖. ทักษะในการใช้ภาษาบาลี ๓ โครงสร้างลักษณะต่างๆของภาษาบาลี ๑
๗. ทักษะการใช้ภาษาบาลี ๔ โครงสร้างลักษณะต่างๆของภาษาบาลี ๒
๘. ทักษะการใช้ภาษาบาลี ๕ วิธีการแปลอรรถกถา
๙. ทักษะการใช้ภาษาบาลี ๖ วิธีการแต่งประโยคภาษาบาลี
๑๐. นามายาตรูปัพพิธาน (วิธีทำตัวรูปของนามบทและอาชยาดบท)

๑๑. ภิกขุปาฎิโมกข์แปล พร้อมมาติกาสำหรับวินิจฉัยสิกขาบท

๑๒. ธรรมบทอรรถกถาแปลและสัมพันธ์ภาค ๑ เล่ม ๑, ๒, ๓

๑๓. ธรรมบทอรรถกถาแปลและสัมพันธ์ภาค ๒ เล่ม ๔, ๕, ๖

พระมหาสมปอง มุทิตโต มีผลงานดังนี้

๑. คัมภีร์ชาตูกัมม ลำดับชาตุดและคำแปล
๒. คัมภีร์ขุททกสิกขาแปล
๓. คัมภีร์อภิธาน์ปทีปิกา แปล ฉบับนักศึกษา
๔. คัมภีร์อภิธานววรรณนา
๕. คัมภีร์ปทรูปสิทธิแปลและอธิบาย
๖. คัมภีร์บาลีมูล
๗. บาลีไวยากรณ์เบื้องต้น
๘. กายคตาสติกัมมัฏฐาน
๙. โลกนิติ นิติธรรมของชาวโลก
๑๐. ปญจมูลคณฺถ บาลีมูล ๕ คัมภีร์
๑๑. มูลนिरุตติ กัจจายนสูตร และชาต-วานุกรม
๑๒. ตามรอยบาทพระศาสดา
๑๓. ทาน ศีล ภาวนา
๑๔. คู่มือพระไตรปิฎก

พระมหาประนอม ธมฺมาลงกาโร มีผลงานดังนี้

๑. สัททนิติ สุตตมาลา (ปริวรรตบาลีพม่าเป็นบาลีไทย)
๒. กถาสัลลาปะ (ภาษาไทย/บาลี/อังกฤษ Pali Conversation in Everyday Life)
๓. มัญจกถณทลี (ไทย/บาลี)
๔. จักขุปาลเถระ (ไทย/บาลี)
๕. โอวาทปาติโมกข์ (รวบรวมและอธิบาย)
๖. มงคล ๓๘ (อธิบาย)
๗. ศีล ๕ (อธิบาย)
๘. สื่อดิจิตอล “บาลีเรียนง่าย” ๘๒ แผ่น

และสื่อการสอนธรรมะ และการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ทาง YouTube มากมาย

พระมหาไพโรจน์ ญาณกุสโล มีดังนี้

- ๑. อภิธานนัปทีปิกา พร้อมคำแปลและอธิบาย
- ๒. อภิธัมมัตถวิภาวินีภาสาฎีกา (แปลและอธิบาย)
- ๓. ธมโม เม นาโถ (ที่ฟังของเรา คือ พระธัมมของพระพุทธเจ้า)

อาจารย์คุณารักษ์ นพคุณ มีดังนี้

- ๑. ปทฐุปสัทธิ แปลและอธิบายเล่ม ๑ - ๒
- ๒. เนตติปกรณ์ (ฉบับแปล)
- ๓. ปริตตนาทิกา
- ๔. นานาสารปทีปิกา

อาจารย์รุ่งอรุณ จันทรสงคราม มีดังต่อไปนี้

- ๑. สุโพธาลังการะ (แปล)
- ๒. อาทิตต (ปริยาย) สุต (แปลและอธิบาย)
- ๓. ร้อยคำถามภาษาบาลี (เล่ม ๑)
- ๔. ร้อยคำถามภาษาบาลี (เล่ม ๒)
- ๕. ๘๙ พระคาถามหาราชนัน (ราชัญญคาถา)

อาจารย์จำรูญ ธรรมดา มีดังต่อไปนี้

- ๑. วิปัสสนาขุณี (แปล)
- ๒. ปทวิจารณ์
- ๓. วากยสังสยวิโสธนี
- ๔. สัททนีติสุตตมาลา
- ๕. สัททนีติปทมาลา
- ๖. สัททนีติชาตุมมาลา
- ๗. เนตติฎีปนนี่
- ๘. ปัชชมธู
- ๙. รูปสัททนีฎีกาแปล ปาลีสิกขา
- ๑๐. ประวัติการเผยแผ่อภิธรรม

- ๑๑. อภิธานนัปทีปิกาแปล (ฉบับนักศึกษา)
- ๑๒. บทนำอภิธรรมปิฎกในพระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย มจร.
- ๑๓. พระไตรปิฎกนิสสยะ
- ๑๔. ปริยตีในพม่า
- ๑๕. ประตู่สุพระอภิธรรม ๗ คัมภีร์
- ๑๖. กระบวนการตีความพระพุทธรูปตามแนวเนตติ

อาจารย์นิมิต โพธิพัฒน์ มีผลงานดังนี้

- ๑. ปวิรรตคัมภีร์สัททนีติปกรณ์ แปลและอธิบายปทมาลา ชาตุมมาลา สุตตมาลา
- ๒. สัททตถเกทจินตา (แปลและอธิบาย)
- ๓. กัจจายนสุตตนิเทศ
- ๔. วากยสังสยวิโสธนี
- ๕. ปทวิจารณ์

พระพิศาลปริยัตยาภรณ์ วัดหาดใหญ่สีตาราม

- ๑. ปาฬีสึกขา
- ๒. ภาษามาคธี

ปกิณกรรม

- ๓. สายน้ำเปลี่ยนใจปลา พระพุทธศาสนาเปลี่ยนใจคน
- ๔. วิญญานแสนรู้
- ๕. กฐินเณรน้อย
- ๖. กฐินมีปัญหา
- ๗. สายเลือดศากยะ
- ๘. ตำเสา
- ๙. บาฬีใหญ่ มรรคาแห่งชีวิต
- ๑๐. สาละ
- ๑๑. คนบ้านนอก

พระมหาสมชาย คุณาลงกาโร มีผลงานคือ

บาฬีใหญ่ สายใยท่ามะโอ

หากจะเล่าเรื่องราวทั้งหมดในบทความนี้ คงต้องใช้เวลา และมีเนื้อหามากมาย แต่ทุกเรื่อง ล้วนประทับใจอยู่ในใจของข้าพเจ้ามิรู้ลืม ทุกครั้งที่ไปกราบหลวงพ่อดีวดีท่ามะโอ ข้าพเจ้าอยากจะกราบเรียนท่านว่า ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง ในการสืบสานพระพุทธศาสนา หลวงพ่อผู้มีคุณูปการที่ได้สร้างครูบาอาจารย์ไว้มากมาย ดังที่กล่าวมา

เมื่อข้าพเจ้าได้ตรึกถึงเรื่องความดีต่างๆ ที่หลวงพ่อดีวดีกระทำมา ที่สำคัญที่สุดคือ ท่านได้หล่อหลอมลูกศิษย์ จนกระทั่งเหล่าศิษย์ทั้งหลาย เปี่ยมด้วยความสามารถ และได้สร้างสรรค์ผลงานด้านภาษาบาลีได้อย่างแตกฉาน ดังเป็นที่ประจักษ์แล้วข้างต้น เพราะหลวงพ่อดีวดีเน้นในเรื่องการรักษาปริยัติศาสนา ซึ่งเปรียบเสมือนทำนบของสระใหญ่ที่มั่นคงแข็งแรง และเรื่องงานการเผยแผ่นั้น บรรดาลูกศิษย์ของหลวงพ่อดีวดีได้ดีเยี่ยม หลายท่านได้สร้างชื่อเสียงและเป็นที่กล่าวขาน ถึงความแตกฉานในภาษาบาลี และพระไตรปิฎก ข้าพเจ้ารู้สึกปีติจนขนลุกชูในขณะที่เขียนนี้ จนน้ำตาซึม ยากที่จะหาคำใดๆ มาบรรยาย ถึงความยิ่งใหญ่ของหลวงพ่อดีวดี

ตอนที่เขียน มีท่านผู้หนึ่งทักท้วงว่า เขียนสละดีหลวงพ่อดีวดี ทำไม่ถึงได้บรรยายถึงงานของลูกศิษย์ ข้าพเจ้าได้ตอบกลับทันทีว่า **ตรงนี้แหละคือความยิ่งใหญ่ของหลวงพ่อดีวดี** ท่านเพียงรูปเดียวสามารถสร้างพระลูกศิษย์ที่มาเป็นครูบาอาจารย์ระดับแนวหน้า อีกทั้งอาจารย์ที่เป็นฆราวาสด้วย ต่างทำงานสืบสานพระพุทธศาสนา ได้อย่างมากมาย กว้างขวางขนาดนี้ ทุกท่านมีความสามารถในการอธิบายถ่ายทอดคำสอนอันสุขุมลุ่มลึกได้ เป็นบุญของประเทศไทย และของเหล่าศิษย์อย่างยิ่ง นึกถึง

เรื่องนี้ที่ไร ชาบซึ่งทุกที มีพระภิกษุ ที่เรียกตนเองว่า “หลานศิษย์” ท่านสอนที่วัดหาดใหญ่ สิตาราม ได้กล่าวไว้ประโยคหนึ่ง ทำให้เห็นภาพชัดยิ่งขึ้นว่า **“พระอาจารย์ปู่ เด่นเหมือนดวงจันทร์วันเพ็ญ และงดงามด้วยหมู่ดาวคือลูกศิษย์เก่งๆ แวดล้อมทำให้จันทร์สวยงาม”**

คำสอนจากครูบาอาจารย์ ผู้เป็นศิษย์ของหลวงพ่อดีวดี ได้หล่อหลอมจิตใจของข้าพเจ้าให้เกิดศรัทธาที่มั่นคงในพระพุทธศาสนา ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นหนี้บุญคุณหลวงพ่อดีวดี และบรรดาลูกศิษย์ของหลวงพ่อดีวดี ที่เป็นครูบาอาจารย์ ที่ชี้ทางในการดำเนินชีวิตให้ตั้งมั่น ในการสร้างกุศลอยู่เนืองๆ

นานมาแล้ว มีลูกศิษย์ท่านหนึ่งของหลวงพ่อดีวดีได้แนะนำให้ข้าพเจ้าท่องบาลีจากคัมภีร์ธรรมบท ซึ่งข้าพเจ้ายังจำได้ขึ้นใจอยู่ทุกวันนี้ว่า

อภิตถเรถ กลยาณ ปาปา จิตตํ นิวารเย
ทนธํ ทิ กโรโต ปุณณํ ปาปสมิ รมตี มโน.

*“บุคคลพึงรีบชวนช่วยทำความดี
ห้ามจิตเสียจากความชั่ว
เพราะถ้าทำความดีช้าอยู่
ใจจะยินดีในความชั่ว”*

ข้าพเจ้าพยายามน้อมนำเอาความตั้งใจทุกอย่างของหลวงพ่อดีวดีมาปฏิบัติ และขอตั้งมโนปณิธาน ที่จะทำความดีตามคำสอนที่เปรียบดั่งประทีปส่องทาง ให้สมกับความดีที่หลวงพ่อดีวดีได้สร้าง และสั่งสอนผู้คนมากมาย ให้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธองค์ และเพื่อให้มีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนาตลอดกาล

พุทธศาสน์ จิรั ติภูจตุ.

ขอให้พระพุทธศาสนา จงตั้งมั่นตลอดกาลนาน

ชวนพี่น้อง

ธีรปัญญา

ภาพความดี

ปีที่แล้ว มีญาติโยมชาวพุทธในต่างประเทศ มาปรึกษาว่า ที่โรงเรียนของลูกๆ มีครูบางคน เอาภาพพระสงฆ์เดินบิณฑบาต มาขยายติดไว้ที่ผนังห้อง แล้วถามนักเรียนตัวน้อยๆ ว่า เห็นไหม พวกพระสงฆ์เหล่านี้มาเดินขออาหาร แต่พวกเขาทลวงมาแจกอาหาร แล้วพวกหนูคิดว่าศาสนาไหน น่าจะดีกว่ากัน ?

คงจะพอเดาได้ว่านักเรียนจะตอบอย่างไร แต่ลองมาคิดดูนะว่า จริงหรือ ที่การรับนั้นจะดีกว่าการให้ ? ที่จริงแล้ว ถ้าใครเคยสังเกตจิตใจของตนเองบ้าง ก็คงพบว่า หลายครั้งที่ผู้ให้นั้นมีความสุขใจมากกว่าผู้รับ มองทางด้านวัตถุ พระอาจจะดูเหมือนเป็นผู้รับก็จริง แต่พระก็ไม่ได้รับฝ่ายเดียวนะ พระก็ได้ให้ด้วยในขณะเดียวกัน การรักษาศีลก็เป็นการใช้ของหนึ่ง

เรียกว่าให้อภัยทาน ให้ความปลอดภัยแก่สังคม และวิถีชีวิตของพระองค์ ที่สงบเรียบง่าย พึ่งพากามวัตรน้อย จึงสามารถใช้เวลาพัฒนาตนเองตามไตรสิกขา ศีล - สมาธิ - ปัญญา ตามแนวทางของพระพุทธเจ้าได้ง่ายกว่า พยายามนำธรรมวินัยออกมาปฏิบัติ ให้เห็นผลในตนเอง เป็นแบบอย่างที่ดีของสังคม ส่วนผู้ให้ เขาก็เตรียมอาหารของเขาเป็นประจำอยู่แล้ว แบ่งข้าวมาให้พระบ้าง คนละก้อนสองก้อน มีกับข้าวบ้าง ถูสองถู ก็คงไม่ลำบากจนเกินไป อีกทั้งต่อไปตัวเขาเอง ก็อาจจะได้มีโอกาสเข้าวัด มารักษาศีล เจริญภาวนาขั้นสูงขึ้นไปได้ หรือยังอาจจะได้ส่งลูกส่งหลานเข้ามาบวชเรียน ในภายภาคหน้าได้อีกด้วย ภาพเดียวกันแท้ๆ ฝ่ายหนึ่งมองว่าน่าอาย แต่อีกฝ่ายกลับมองว่างดงาม

แทนความดีที่ภาพเดียว

หากจะมี สักภาพ บนโลภนี้
ภาพดักบาตร ตรงหน้า คงตราตรึง

ฝ่ายผู้ให้ มีศรัทธา ปสาทะ
อามิสทาน ธรรมทาน ผ่านเมตตา

ภาพยังแทน ความจริง ทุกชีวิต
รู้ให้ทาน สิ่งมีทาน ร่วมแบ่งปัน

แทนความดี ทั้งหมด รวมเป็นหนึ่ง
ให้ภาพซึ่ง ทาน - ศีล - ภาวนา

ฝ่ายเณรพระ รักษาศีล ไตรสิกขา
ช่วยกันพา พันสังสาร นิพพานกัน

ยังต้องติด ในอาหาร ไม่ผ่านฟัน
เริ่มสร้างสวรรค์ จากก้อนข้าว ทุกเช้าเอ่ย

ปปัญจา

ราชอาณาจักร

ชวนคิด

ธีรปัญญา

อย่ามองข้ามการเมือง

ช่วงนี้บ้านเมืองกำลังสนใจเรื่องการเลือกตั้ง เลือกผู้ที่จะมานำประเทศ จึงขอนำสัทสภิกษุนี้ สังฆสูตร มาแสดง พระสูตรนี้ว่าด้วยภิกษุณีสงฆ์ ๑,๐๐๐ รูป ในราชอาณาจักรมวรรค หมวดว่าด้วย พระธรรมเทศนาที่ราชอาณาจักร มาจากสังยุตตนิกาย มหาวรรค มาเล่าสู่กันฟัง เรื่องมีอยู่ว่า

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ ราชอาณาจักร เขตกรุงสาวัตถี ครั้งนั้น ภิกษุณีสงฆ์ ๑,๐๐๐ รูป เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคถึงที่ประทับ ถวายอภิเษก แล้วยืนอยู่ ณ ที่สมควร พระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับภิกษุณีเหล่านั้น ดังนี้ว่า

ภิกษุณีทั้งหลาย อริยสาวกผู้ประกอบด้วย ธรรม ๔ ประการ เป็นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอนที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า

ธรรม ๔ ประการ มีอะไรบ้าง ?

คือ อริยสาวกในธรรมวินัยนี้

๑. ประกอบด้วย ความเลื่อมใส อันไม่หวั่นไหวในพระพุทธเจ้าว่า แม้เพราะเหตุนี้ พระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น เป็นพระอรหันต์ ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพียบพร้อมด้วยวิชาและจรณะ เสด็จไปดี รู้แจ้งโลก เป็นสารถี ฝึกผู้ที่ควรฝึกได้อย่างยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย เป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาค

๒. ประกอบด้วย ความเลื่อมใส อันไม่หวั่นไหวในพระธรรมว่า พระธรรม เป็นธรรมที่พระผู้มีพระภาคตรัสไว้ดีแล้ว ผู้ปฏิบัติ จะพึงเห็นชัดด้วยตนเอง ไม่ประกอบด้วยกาล ควรเรียกให้มาดู ควรน้อมเข้ามาในตน อันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน

๓. ประกอบด้วย ความเลื่อมใส อันไม่หวั่นไหวในพระสงฆ์ว่า พระสงฆ์ สาวกของพระ

ผู้มีพระภาค เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติตรง ปฏิบัติถูกทาง ปฏิบัติสมควร ได้แก่ อริยบุคคล ๔ คู่ คือ ๘ บุคคล พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคนี้ เป็นผู้ควรแก่ของที่เขานำมาถวาย ควรแก่ของต้อนรับ ควรแก่ทักษิณา ควรแก่การทำอัญชลี เป็นนาคบุญอันยอดเยี่ยมของโลก

๔. ประกอบด้วยศีลที่พระอริยะชอบใจ ที่ไม่ขาด ไม่ทะลุ ไม่ต่าง ไม่พร้อย เป็นไท ท่านผู้รู้สรรเสริญ ไม่ถูกติเตียนและทักขิณครอบงำ เป็นไปเพื่อสมาธิ

ภิกษุณีทั้งหลาย อริยสาวกผู้ประกอบด้วยธรรม ๔ ประการนี้แล เป็นโสดาบัน ไม่มีทางตกต่ำ มีความแน่นอน ที่จะสำเร็จสัมโพธิในวันข้างหน้า

เรื่องก็สั้นๆ ได้ใจความ บอกคุณสมบัติของพระอริยบุคคลชั้นแรกในพระศาสนาว่าต้องมีคุณสมบัติอะไรบ้าง ซึ่งปัจจัยหนุนเหล่านี้ไม่ได้เกิดขึ้นมาได้เองโดยง่าย แต่ต้องใช้ความร่วมมือร่วมใจกันของหลายๆ ฝ่าย จึงจะทำให้เกิดการศึกษาวีถีพุทธ ที่จะมาช่วยให้คนพ้นจากความทุกข์ได้

ความน่าสนใจอยู่ที่ *อรรถกถาสหัสสูตร* ท่านอธิบายไว้ว่า *ราชการาม* แปลว่า *อารามที่ได้ชื่อตามพระราชา* เพราะพระราชาทรงให้สร้าง

ถามว่า พระราชาองค์ไหน ตอบว่า พระเจ้าปเสนทิโกศล

มีเรื่องดังนี้คือ ในปฐมโพธิกาล พวกเดียรถีย์เห็นพระศาสดาที่ทรงถึงความเลิศ ด้วยยศและลาภ พวกกันคิดแล้วว่า พระสมณโคดมถึงความเลิศด้วยลาภและยศ ก็ศีลหรือสมาธิอย่างอื่นใดๆ ของพระสมณโคดม นั้นไม่มี พระสมณโคดมนี้ ถึงความเลิศ ด้วยลาภและยศอย่างนี้เป็นเหมือนถือเอาพื้นแผ่นดินที่สมบุรณ์เป็นเลิศ ถ้าแม้พวกเรา อาจให้สร้างวัดใกล้พระเชตวันได้ ก็คงพึงเป็นผู้ถึงความเลิศด้วยลาภและยศ เดียรถีย์เหล่านั้นจึงชักชวนอุปัฏฐากของตนได้ประมาณแสนคน ได้กราบทูลแล้ว ได้พาอุปัฏฐากเหล่านั้นไป

พระราชารับสินบนแล้วตรัสว่า พวกท่านจงไปสร้างเถิด พวกเดียรถีย์นั้นจึงให้พวกอุปัฏฐากของตนขนทัพสัมภาระมา แล้วทำการยกเสาเป็นต้น เปล่งเสียงอีกทีก็ลือลั่น ทำโกลาหลเป็นอย่างเดียวกัน พระศาสดาเสด็จออกจากพระคันธกุฎี ประทับที่หน้ามุข ตรัสถามแล้วว่า “*อานนท์ ก็คนพวกนั้นเหล่าไหน เห็นจะเป็นพวกชาวประมง เปล่งเสียงอีกทีก็ลือลั่น แอ่งปลาถิ่นอยู่*”

พระอานนท์ : *พวกเดียรถีย์ สร้างวัดของเดียรถีย์ ใกล้พระเชตวัน พระเจ้าข้า*

พระศาสดา : *อานนท์ พวกนี้เป็นศัตรูต่อศาสนา จะทำให้อยู่ไม่เป็นสุขแก่หมู่ภิกษุ เธอจงทูลพระราชา และให้รื้อออกไป พระเถระ*

พร้อมด้วยหมู่ภิกษุ ได้ไปยืนที่พระทวารหลวง ราชบุรุษทั้งหลาย กราบทูลแก่พระราชราชาว่า ข้าแต่สมมติเทพ พวกพระเถระมาเฝ้า พระราชามีได้เสด็จออกไป (เพราะได้รับสินบน ไว้แล้ว) พระเถระทั้งหลายจึงไปกราบทูล พระศาสดา พระศาสดาทรงส่งพระสารีบุตร และพระโมคคัลลานะไป พระราชาก็ไม่ได้ พระราชทานแม้การเฝ้าแก่พระเถระทั้งสองนั้น พระเถระเหล่านั้น จึงมากราบทูลพระศาสดาว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ พระราชาไม่ได้เสด็จ ออกเลย พระศาสดาทรงพยากรณ์ในขณะนั้น ที่เดียวว่า พระราชาจักไม่ได้ทำกาละขณะดำรง อยู่ในราชสมบัติของตน

วันที่สอง พระองค์นั้นเที่ยว มีหมู่ภิกษุเป็น บริวาร ได้เสด็จไปประทับยืนที่ประตูหลวง พระราชาทรงสดับว่า พระศาสดาเสด็จมาแล้ว จึงเสด็จออกไปกราบทูลให้เสด็จเข้าในเวศน์ ให้ประทับนั่งบนสารบัลลังก์ ได้ทรงถวาย ข้าวต้มและของเคี้ยว พระศาสดาเสวยข้าวต้ม และของเคี้ยวแล้ว ไม่ตรัสว่า มหาบพิตร พระองค์ ทำเหตุนี้แล้ว กะพระราชารู้เสด็จมาประทับนั่ง ด้วยพระราชดำริว่า เราจักนั่งในสำนักของพระ ศาสดา จนกว่าพระกระยาหารจะเสร็จ จึงทรง ดำริว่า เราจะให้พระราชานั้นยินยอม ด้วยเหตุ ที่เดียว จึงทรงนำเหตุในอดีตนี้มาแล้วว่า

มหาบพิตร ขึ้นชื่อว่า การให้พวกบรรพชิต รบกัน ไม่สมควร พระราชาทรงให้พวกฤๅษี เหล่านั้นรบกันแล้ว ได้จมนมหาสมุทรไป พร้อมกับแวนแคว้น พระราชาตรัสถามว่า เมื่อไร ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า มหาบพิตร ในอดีต พระราชาพระนามว่า ภรุ ในแวนแคว้นภรุ ครองราชสมบัติอยู่ มีคณะฤๅษี ๒ คณะๆ ละ ๕๐๐ คน ไปจากเชิงภูเขาสูภรนคร เพื่อจะเสพ

รสเค็มและเปรี้ยว ที่ไม่ไกลพระนคร มีต้นไม้ อยู่สองต้น คณะฤๅษีที่มาก่อน นั่งอยู่ที่โคน ต้นไม้ต้นหนึ่ง แม้คณะฤๅษีที่มาภายหลังก็ได้ นั่งที่โคนต้นไม้อีกต้นหนึ่ง พวกฤๅษีได้อยู่ตาม ความพอใจแล้ว ไปที่เชิงเขาเที่ยว พวกฤๅษีนั้น แม้อีกก็ได้นั่งในที่หนึ่งแห่งโคนต้นไม้ของตน พวกฤๅษีนั้นที่มาภายหลังก็ได้นั่งที่โคนต้นไม้ ของตนเหมือนกัน เมื่อเวลาผ่านไปนาน ต้นไม้ ต้นหนึ่งแห้งตาย พวกดาบสสมาที่ต้นไม้แห่งนั้น คิดว่า ต้นไม้อีกต้นที่ไม่แห้งนั้นใหญ่ จักเพียงพอ แม้แก่พวกเรา และแม้แก่ดาบสเหล่านั้น จึงนั่ง ในที่แห่งหนึ่งของต้นไม้ของพวกดาบสนอกนี้ ดาบสเหล่านั้น มาแล้วภายหลัง ไม่เข้าไปที่ โคนไม้ นั้น ยืนอยู่ภายนอกเที่ยว กล่าววาท่านทั้งหลายมานั่งอยู่ในที่นี้ เพราะเหตุไร ดาบส เหล่านั้นกล่าวว่า ท่านอาจารย์ ต้นไม้ของพวก กระทบแห้งตาย ต้นไม้ต้นนี้ใหญ่ แม้พวกท่าน ก็จงเข้าไปเถิด จักพอแก่พวกท่าน

พวกดาบสกล่าวว่า พวกเราจะไม่เข้าไป พวกท่านจงออกไป แล้วขยายถ้อยคำกล่าวว่า พวกท่านจักไม่เต็มใจออกไปหรือ จึงจับที่มือ เป็นต้น ดึงออกไป ดาบสเหล่านั้นจึงคิดว่า ช่างเถิด เราจักให้พวกฤๅษีนั้นสำเหนียก แล้ว นิรมิตล้อ ๒ ล้อ สำเร็จด้วยทอง และเพลสำเร็จ

ด้วยเงินด้วยฤทธิ์ ได้ให้หมუნไปพระทวารหลวง
พวกราชบุรุษกราบทูลคำเห็นปานนี้ ให้พระ-
ราชาทรงทราบ ว่า พระเจ้าข้า พวกดาบสถือเครื่อง
บรรณาการยื่นอยู่แล้ว พระราชาทรงยินดี แล้ว
ตรัสว่า พวกท่านจงเรียกมา ให้เรียกมาแล้ว
ตรัสว่า พวกท่านทำกรรมใหญ่แล้ว เรื่องใดๆ
ที่ข้าพเจ้าจะพึงทำแก่พวกท่าน มีอยู่หรือ

ดาบส : ขอถวายพระพร มหาบพิตร
มีโคนต้นไม้ต้นหนึ่ง ซึ่งเป็นที่นั่งของพวก
ข้าพระองค์ โคนไม้นั้น ถูกพวกฤๅษีอื่นยึดแล้ว
ขอพระองค์ จงให้พวกฤๅษีนั้น ให้โคนไม้นั้น
แก่พวกข้าพระองค์ พระราชาจึงส่งพวกบุรุษ
ไปให้คร่าพวกดาบสออกไป พวกฤๅษีที่ยืน
ภายนอก แลดูอยู่ว่า พวกดาบสนี้ ให้อะไร
หนอแล จึงได้แล้ว เห็นว่า ได้ให้สิ่งชื่อนี้ จึงคิด
ว่า ถึงแม้พวกเราให้สินบนแล้ว ก็จะต้องเอาอีก
จึงนิรมิตหน้าต่างรถแล้วด้วยทอง ด้วยฤทธิ์
ถือไปแล้ว พระราชาทรงเห็นแล้วยินดี ตรัสว่า
เจ้าข้า ข้าพเจ้าพึงทำอย่างไร

พวกดาบส ทูลว่า มหาบพิตร คณะฤๅษีอื่น
นั่งที่โคนไม้ของพวกข้าพระองค์ ขอพระองค์จง
ประทานโคนไม้นั้นเถิด พระราชาทรงส่งพวก
บุรุษไปให้คร่าดาบสเหล่านั้นออกไป พวกดาบส
ทำการทะเลาะกันแล้ว เป็นผู้เดือดร้อนว่า พวกเรา
ทำกรรมไม่สมควร จึงได้กลับไปเชิงเขาแล้วแล

ลำดับนั้น เทวดาโกรธแล้วว่า พระราชานี้
รับสินบนจากมือของคณะดาบสแม้ทั้งสอง
ให้ทำการทะเลาะกัน จึงทดมหาสมุทร ทำที่
แห่งหนทางประมาณพันโยชน์ แห่งแวนแคว้น
ของพระราชานี้ ให้เป็นสมุทรที่เดียว

อิสัมนตร์ กตวา ภรรษาติ เม สุตฺ
อุจฉินโน สห รฎฺเฐติ สราชา วิภวณฺโคตติ.

(ชาดก ๑๖ ๒๖ ๑๒๕)

ข้าพเจ้าได้ฟังมาว่า ภรรษา ทำให้ดาบส
ทั้งหลายแตกกัน

พระราชานี้ พร้อมกับแวนแคว้น จึง
ฉิบหายแล้ว ถึงความพินาศแล้ว

ครั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงแสดงอดีตนี้
อย่างนี้แล้ว เพราะขึ้นชื่อว่า ถ้อยคำของพระ-
พุทธเจ้าทั้งหลาย บุคคลควรเชื่อ เหตุนี้ พระ-
ราชาทรงกำหนดใคร่ครวญกิริยาของพระองค์
แล้ว ทรงดำริว่า กรรมที่ไม่ควรทำ เราได้ทำแล้ว
จึงตรัสว่า พนาย พวกท่านจงไปคร่าเอาพวก
เดียรถีย้อออกไป ครั้นให้คร่าออกไปแล้ว ทรง
ดำริว่า วิหารที่เราให้สร้างยังไม่มี เราจักให้สร้าง
วิหารในที่นั้นนั่นแหละ แล้วไม่พระราชทานทัพ
สัมภาระแก่เดียรถีย้อเหล่านั้น ทรงให้สร้างวิหาร
ชื่อว่า “ราชการาม” แล้วให้ภิกษุณี ๑๐๐๐ รูป
อยู่แทน

ข้อสังเกต

พระพุทธเจ้าไม่ทรงนิ่งนอนพระทัย เมื่อ
เห็นเหตุแห่งความเสื่อม ก็รีบชวนชวายเป็นไข

พระพุทธพยากรณ์ที่ว่า พระราชาจักไม่ได้
ทำกาลละขณะดำรงอยู่ในราชสมบัติของตน
นั้นเป็นความจริงที่เดียว ในเวลาต่อมา พระเจ้า
ปเสนทิโกศลถูกพระโอรสวิฑูทภะยึดอำนาจ
ต้องระหกระเหินเดินทางไปต่างแดน เพื่อขอ

กำลังมาช่วย สุดท้ายก็ต้องไปสวรรคตอยู่ใน
ศาลาพักริมทาง นอกกำแพงเมืองราชคฤห์

พระเจ้าปเสนทิโกศลรับสินบนมาแล้ว จึงไม่
ฟังใครเลย นอกจากพระผู้มีพระภาคเจ้า

รัฐหรือผู้ปกครองรัฐใด ที่ทำให้ผู้ทรงศีล
และพรตทะเลาะกัน สุดท้ายจะลงเอยด้วย
การจมไปอยู่ใต้มหาสมุทร

เอาระ มาดูพระสูตรสั้นๆ อีกสองสูตร

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ๓ อย่างนี้ ปกปิดดี
เปิดเผยไม่ดี ๓ อย่าง คืออะไร คือ มาตุคาม ๑
มนต์ของพราหมณ์ ๑ ความเห็นผิด ๑ ภิกษุ
ทั้งหลาย ๓ อย่างนี้แล ปกปิดดีเปิดเผยไม่ดี

ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย ๓ อย่างนี้เปิดเผยดี
ปกปิดไม่ดี ๓ อย่าง คืออะไร คือ จันทรมณฑล
(ดวงจันทร์) ๑ สุริยมณฑล (ดวงอาทิตย์) ๑ พระ
ธรรมวินัยที่แตกต่าได้ประกาศไว้แล้ว ๑ ภิกษุ
ทั้งหลาย ๓ อย่างนี้แล ปกปิดไม่ดีเปิดเผยดี
(ปฎิจจันนสูตร ว่าด้วยสิ่งที่ปิดดีเปิดเผยดี ๓ อย่าง)

ดูกร ภิกษุทั้งหลาย อุบาสกผู้ประกอบด้วย
ธรรม ๕ ประการ ย่อมเป็นอุบาสกผู้เลวทราม
(จันฑาล) เศร้าหมอง และน่าเกลียด ธรรม ๕
ประการเป็นไฉน คือ

๑. อุบาสกเป็นผู้ไม่มีศรัทธา
๒. เป็นผู้ทุศีล
๓. เป็นผู้ถือมงคลตื่นข่าว เชื่อมงคล ไม่เชื่อ
กรรม

๔. แสวงหาเขตบุญภายนอกศาสนาพุทธ
๕. ทำการสนับสนุนในที่นอกศาสนาพุทธนั้น
ดูกร ภิกษุทั้งหลาย อุบาสกผู้ประกอบด้วย
ธรรม ๕ ประการนี้แล เป็นอุบาสกผู้เลวทราม
เศร้าหมอง และน่าเกลียด ฯ ส่วนอุบาสกที่
ประกอบด้วยธรรม ๕ ประการ ตรงข้ามกันแล
เป็นอุบาสกแก้ว อุบาสกปทุม อุบาสกบุณทริกฯ

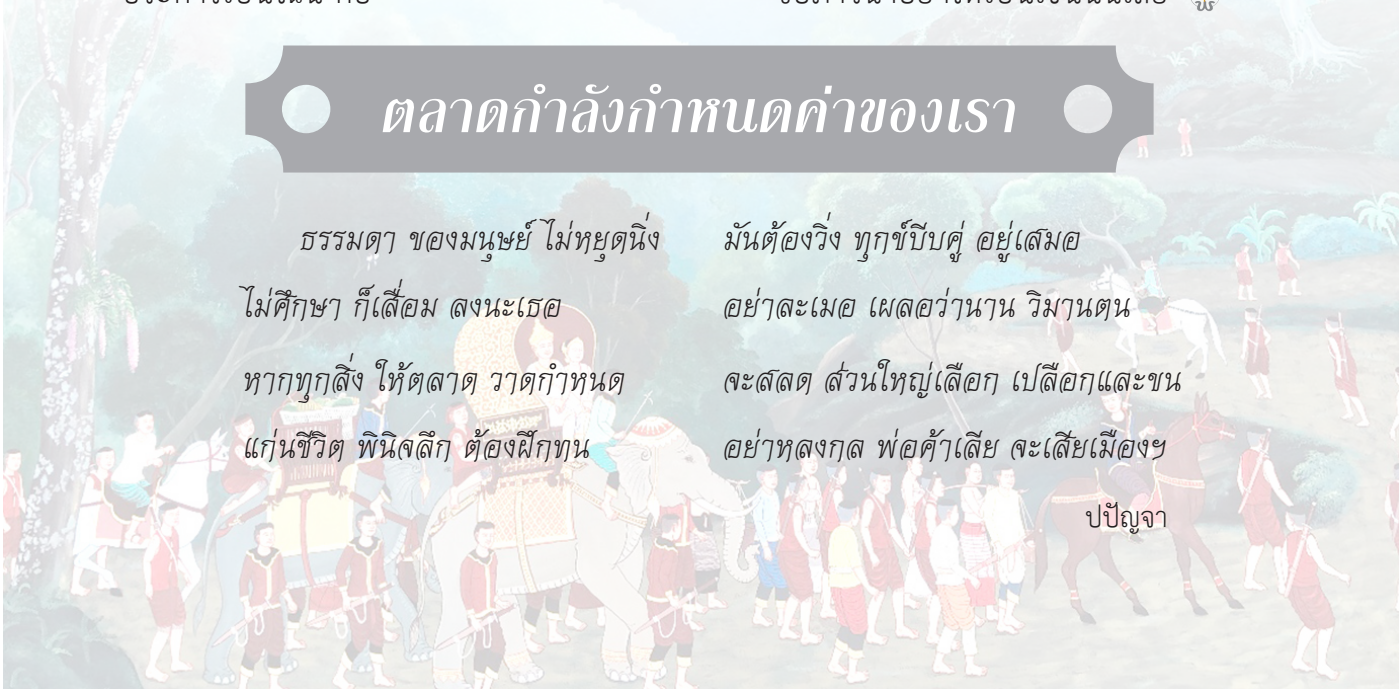
(อง.ปฎยจก. ๒๒/๑๗๕)

ได้ฟังเรื่องอันเป็นอุทาหรณ์ที่ดี จากพระ-
พุทธองค์มาพอสมควรแล้ว พวกเราชาวพุทธ
จึงควรมีส่วนร่วม ในการเลือกผู้นำด้วย เลือก
ผู้ที่เข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาคน ให้พันทุกซ์
ตามแนวทางในพระพุทศาสนา โดยที่ไม่เห็น
แก่ลาภสักการะ หรือหวังผลประโยชน์เข้าพวก
ของตัวเอง มิฉะนั้นแล้ว ชะตากรรมของชาติ
บ้านเมืองเรา ก็อาจต้องจมอยู่ในห้วงน้ำ
กาโมชะ ทิฏฐุชะ อวิชโชชะ ในเวลาอันใกล้นี้
ขอภาวนาอย่าให้เป็นเช่นนั้นเลย 🙏

ตลาดกำลังกำหนดค่าของเรา

ธรรมตา ของมนุษย์ไม่หยุดนิ่ง
ไม่ศึกษา ก็เสื่อม ลงนะเธอ
หากทุกสิ่ง ให้ตลาด วาดกำหนด
แก่นชีวิต พินิจลึก ต้องฝึกทน

มันต้องวิ่ง ทุกข์บีบคั้น อยู่เสมอ
อย่าละเมอ เผลอว่านาน วิมานตน
จะสลด ส่วนใหญ่เลือก เบียดอกและขน
อย่าหลงกล พ่อค้าเล่ห์ จะเสียดเมื่องฯ
ปัญญา

ชวนอ่าน

ภิกษุรูปหนึ่ง

การศึกษาคืออะไร ? ศึกษาอย่างไร ? ศึกษาเพื่ออะไร ?

การศึกษา คือ การพัฒนาชีวิต เป็นการพัฒนาจิตวิญญาณ เพื่อความเจริญก้าวหน้าด้วยคุณธรรม มีศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เป็นต้น เพื่อความบริบูรณ์แห่งมรรคมืองค์ ๘ อันเป็นมัชฌิมาปฏิบัติ เป็นทางสายกลางแห่งมวลสัตว์ที่ไฝ่พัฒนาตน ไม่ใช่เพียงมนุษยชาติเท่านั้น แม้เทวดา มาร พรหม ก็สามารถดำเนินบนหนทางนี้ได้

แต่น่าเสียดาย ที่เหล่าอบายสัตว์ หมดสิทธิ์ที่จะดำเนินหนทางนี้ เพราะผลแห่งบาปกรรมที่ตนทำไว้ ได้ให้ผลก่อน ทำให้ปิดกั้น เป็นอันตรายิกธรรม เป็นเครื่องกั้นต่อการอบรมมรรคมืองค์ ๘ ให้บรรลุผล และน่าเสียดายสำหรับมนุษย์ผู้ที่ไม่ได้พบเพกตปุญญตา สิ่งสมปัญญามาน้อย ไม่เห็นคุณค่าของมัชฌิมาปฏิบัติ ที่สงเคราะห์ลงในไตรสิกขานี้ จึงทำให้ละเลยการศึกษาในไตรสิกขา ไม่สนใจศึกษาพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อันเป็นแหล่ง

ข้อมูลที่จะทำให้เข้าถึงพระรัตนตรัย กลับไปศึกษาอะไรอย่างอื่น ที่ไม่ได้ทำให้พ้นจากวิภูฏทุกข์ ทำให้ออกห่างจากพระรัตนตรัย ไกลออกไปทุกที กลับเพิ่มพูนอึดตา ความยึดมั่นถือมั่นในตัวตนยิ่งขึ้น ห่างไกลต่อการเป็นพระอรียบุคคลมากขึ้น และเข้าไปใกล้ต่อออบายภูมิหรือวนเวียนอยู่ในวิภูฏะยาวไกลยิ่งขึ้น

การศึกษาในไตรสิกขาที่ถูกต้อง ต้องเข้าใจชีวิตมากขึ้น ลดละกิเลสได้มากขึ้น เนื่องจากสติปัญญาที่เจริญขึ้น ใฝ่ใจในการศึกษา พัฒนาตนเป็นพหุสูตเพิ่มขึ้น จงรักภักดีในพระรัตนตรัยเพิ่มขึ้น ไม่ปรารถนาอะไรอย่างอื่น นอกจากซาบซึ้งในคุณของพระรัตนตรัยยิ่งขึ้น เจริญด้วยไตรสิกขาเพิ่มขึ้น รู้ชัดในอริยสัจ ๔ ยิ่งขึ้น สามารถมอบกายถวายชีวิตให้พระรัตนตรัย เพราะรู้ชัดว่าไม่มีสิ่งอื่นใดเหนือกว่าพระรัตนตรัยอีกแล้ว จึงไม่ให้ความสำคัญกับสิ่งอื่นใด เกินกว่าพระรัตนตรัย การศึกษาในไตรสิกขาที่ถูกต้อง

ต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจน และไม่ทอดทิ้งเป้าหมาย ใฝ่ใจตอกย้ำอยู่เป็นนิจ จนกลายเป็นพลัง แห่งการตอกย้ำ เนื่องจากสังคม สิ่งแวดล้อม มีผลต่อจิตใจอย่างมาก ที่จะทำให้เป้าหมายนั้น คลาดเคลื่อนไปได้ ดังคำล้อเลียนที่ว่า “บวชใหม่ๆ อยากรู้นิพพาน พอบวชไปนานๆ ไม่รู้นิพพาน อยู่ไหน บวชมาบวชไปไม่รู้ว่านิพพานคืออะไร?”

มีความหวังอยู่ในใจลึกๆ ว่า สักวันหนึ่งน่าจะ มีคนที่มีอำนาจวาสนา มีพลังปัญญา ที่จะรู้ถึง เห็นจริงว่า พระพุทธศาสนานั้น ล้ำค่าเกินกว่าที่จะ

หาสิ่งใดเปรียบได้ และการที่จะเข้าใจ เข้าถึง พระพุทธศาสนาที่ถ่องแท้ได้นั้น ต้องเริ่มจาก การศึกษา และปฏิบัติตามพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา ด้วยความเห็นถูก ด้วยความซื่อตรง ขอให้คน ที่มีอำนาจวาสนา มีพลังปัญญา และพลังอำนาจ ทางบ้านเมืองนั้น จัดการเปลี่ยนหลักสูตรการ ศึกษาพระพุทธศาสนา ให้มาศึกษาพระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา โดยตรง โดยที่ไม่หวังสิ่งใด อย่างอื่นตอบแทน นอกจาก การพัฒนาตน จน หมดความยึดมั่นถือมั่นในความเป็นตัวตน

อรรถของการศึกษา

ในความสำรวม ความไม่ฟุ้งซ่านและทัสสนะนั้น สภาพที่สำรวม (สัรรวญฺโจะ) นี้เป็นอธิศีลสิกขา สภาพที่ไม่ฟุ้งซ่าน (อวิกเขปญฺโจะ สมาธิ) นี้เป็นอธิจิตสิกขา สภาพที่เห็น (ทสสนญฺโจะ วิปัสสนา ปัญญา) นี้เป็นอธิปัญญาสิกขา พระโยคาวจร ...

๑. เมื่อนึกถึงสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (อิมมา ทิสฺโส สิกขาโย อาวชชนฺโต สิกฺขติ)
๒. เมื่อรู้สิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (ชานนฺโต สิกฺขติ)
๓. เมื่อเห็นสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (ปสฺสนฺโต สิกฺขติ)
๔. เมื่อพิจารณาสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (ปจฺจเวกฺขนฺโต สิกฺขติ)
๕. เมื่อจิตมั่นในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (จิตตํ อธิฐฺฐหนฺโต สิกฺขติ)
๖. เมื่อน้อมใจไปด้วยศรัทธาในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (สทฺธาย อธิมุจฺจนฺโต สิกฺขติ)
๗. เมื่อประกอบความเพียรไว้ในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (วิริยํ ปคฺคณฺหนฺโต สิกฺขติ)
๘. เมื่อดั่งสติมั่นในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (สตี อุกฺกุฏเปนฺโต สิกฺขติ)
๙. เมื่อดั่งจิตไว้ในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (จิตตํ สมาทฺหนฺโต สิกฺขติ)
๑๐. เมื่อรู้ชัดด้วยปัญญาในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (ปญฺญาย ชานนฺโต สิกฺขติ)
๑๑. เมื่อรู้ยิ่งธรรมที่ควรรู้อย่างยิ่งในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (อภิณฺเณยฺยํ อภิขานนฺโต สิกฺขติ)
๑๒. เมื่อกำหนดรู้ธรรมที่ควรกำหนดรู้ในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (ปริณฺเณยฺยํ ปริขานนฺโต สิกฺขติ)
๑๓. เมื่อละธรรมที่ควรละในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (ปหาตพฺพํ ปชฺชนฺโต สิกฺขติ)
๑๔. เมื่อเจริญธรรมที่ควรเจริญในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (ภาเวตพฺพํ ภาเวนฺโต สิกฺขติ)
๑๕. เมื่อทำให้แจ้งธรรมที่ควรทำให้แจ้งในสิกขา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา (สจฺฉิกาทพฺพํ สจฺฉิกโรนฺโต สิกฺขติ)

ท่านพระสารีบุตรเถระ ครั้นแสดงศึกษา ๓ อย่างนี้แล้ว บัดนี้ เพื่อจะแสดงถึงลำดับของ ศึกษาเหล่านั้นให้บริบูรณ์ จึงกล่าวบท มีอาทิ ว่า อีมา ติสโส ศึกษาโย อวาชุเซนโต สิกขติ พระโยคาวจร เมื่อนี้ถึงศึกษา ๓ เหล่านี้ ชื่อว่า ย่อมศึกษา บทนั้น มีอธิบายดังต่อไปนี้

พระโยคาวจร แม้เมื่อนี้ถึงเพื่อยังศึกษา อย่างหนึ่งๆ ให้บริบูรณ์ ก็ชื่อว่า ย่อมศึกษา ครั้นรู้แล้ว แม้เห็นอยู่ว่าศึกษาชื่ออย่างนี้ ก็ชื่อว่า ย่อมศึกษา ครั้นรู้ตาม แม้เห็นอยู่บ่อยๆ ก็ชื่อว่า

ย่อมศึกษา ครั้นเห็นแล้ว แม้พิจารณาตามที่เห็น ก็ชื่อว่า ย่อมศึกษา ครั้นพิจารณาแล้ว แม้ ทำจิตให้ตั้งมั่นไม่หวั่นไหวในศึกษานั้น ก็ชื่อว่า ย่อมศึกษา แม้ทำกิจของตนๆ ด้วยศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา อันสัมปยุตด้วย ศึกษานั้นๆ ก็ชื่อว่า ย่อมศึกษา เมื่อทำกิจนั้นๆ แม้ในกาลมีความรู้ยิ่ง ในสิ่งที่ควรรู้ยิ่ง เป็นต้น ก็ชื่อว่า ย่อมศึกษาศึกษา แม้ ๓ อย่างนั้น ...

(อภฺธ. สีสมยญาณ ขุ. ปฏฺ. ๖๘/๖๑๓)

ศึกษาอะไร ? ศึกษาอย่างไร ? ศึกษาทำไม ?

การศึกษา คืออะไร ใครควรเรียนรู้
จะตกต่ำ ร่ำไร ให้อ่อนเพลีย

เป็นมนุษย์ พบพุทธ ศาสนา
ควรพากเพียร เรียนรู้ เชิดชูไว้

ศีลรักษา ภาวนา ไม่เลยละ
รวมศีลา สมาธิ ปัญญางาม

เพียงรำพึง นึกถึง ซึ่งศึกษา
สร้างศรัทธา วิริยะ สติพลัน

เมื่อรู้ยิ่ง สิ่งควรรู้ รู้กำหนด
สิ่งที่ควร จำเริญ ดำเนินไป

นี้อាកง กล่าวขาน การศึกษา
อย่าประมาท จะขาดทุน บุญไม่พอ

ผู้ศึกษา ไตรสิกขา ที่ว่านี้
ต้องเกิด แก่ แปรปรวน ชวนเจ็บไข้

จึงไผหา มรรคา พาพ้นทุกข์
สิ่งเที่ยงแท้ ไม่ผันแปร สุขแท้จริง

หากศึกษา ศึกษาจริง ยิ่งลดละ
อนุสัย กิเลสห่าง เบบางลง

ศึกษาดี มีเป้าหมาย ไม่ล่อยเลื่อน
พระนิพพาน ต้องได้พบ ประสบพลัน

เพ่งพิศดู อยู่ละเอียด เฉยเมยเสีย
แสนระเหี่ย เสียเวลา ระอาใจ

เป็นมหา ลากเลิศ ประเสริฐใส
ศึกษาใน ไตรสิกขา วิชาธรรม

สมณะ วิปัสสนา สิกขาสาม
ไม่คล้อยตาม กามกิเลส เหตุจาบัลย์

พิจารณา ครารู้เห็น เพ็นจิตมั่น
จิตตั้งมั่น ปัญญาเห็น เด่นชัดไกล

ควรละลด สิ่งควรละ ไม่ผละใส
รู้แจ้งใน ไตรสิกขา ไม่รังรอ

เป็นศึกษา ในศาสนา ที่ว่าหนอ
แม้จะขอ ให้ใครช่วย ไม่อวยชัย

เพราะเหตุมี ปัญหา พาสงสัย
ทุกข์กายใจ ไม่ประสบ พบสุขจริง

สันติสุข ไร้โทสา ตัณหาสิ่ง
เลิศกว่าสิ่ง ไตโต ในวัฏฏ์วง

ใคร่สละ ละโกรธ ละโมบหลง
ไม่ข้าคง ปลงปลด หมดสิ้นกัน

ไม่แชเชือน เปือนหน้า สิกขานั้น
จงร่วมกัน ศึกษาเถิด ประเสริฐจริง

พระนาคเสนเถระ

มองเทศ-มองไทย

วิเทศภัย

พระนักเทศน์นามอุโฆษ

(ตอนจบ)

หลายตอนผ่านมาผู้เขียนเล่าให้ฟังแล้วว่า debate หรือการโต้ว่าที่นั่น เป็นประเพณีเก่าแก่ของชาวอารยัน ไม่ว่าจะ เป็นอารยันชาวยุโรป หรืออารยันแบบเปอร์เซีย หรือว่าอารยันตามสไตล์อินเดีย และลักษณะการโต้ว่าที่นั่น เน้นการใช้เหตุผลเป็นหลัก กล่าวคือใช้แนวความคิดหลักคำสอนของตน หักล้างฝ่ายตรงกันข้ามด้วยเหตุผล ส่วนหัวข้อที่ยกมาถกเถียงกันล้วนมีความหลากหลาย แล้วแต่คู่สนทนาจะตกลงกัน แต่ส่วนใหญ่ก็ไม่พ้นเรื่องการเมือง ศาสนา และปรัชญา

น่าแปลก ไม่เห็นมีเรื่องกัญชา เหมือนไทยแลนด์บ้านเราตอนนี้ !!!

กล่าวเฉพาะการโต้ว่าที่ ระหว่างพระนาคเสนเถระและพญามิลินท์ แม้เนื้อหาหลัก

จะเน้นด้านหลักธรรมคำสอนของนักปราชญ์สมัยนั้น focus on พระพุทธเจ้าก็จริง แต่หากวิเคราะห์ให้ละเอียดจะพบว่ามีเรื่องการเมือง และคติความเชื่อในสมัยนั้นผสมแทรกอยู่ด้วย อาจเป็นไปได้ว่า คู่สนทนาทั้งสองได้ทำสัญญา กันแต่เบื้องต้นแล้วว่าไม่เน้นการเมือง เศรษฐกิจ หรือด้านวิเทโศบาย ไม่เช่นนั้นเราอาจเห็นหน้าตาของหนังสือมิลินทปัญหาอีกแบบหนึ่ง

การสนทนาของสองปราชญ์ครั้งนั้นคงต้องใช้เวลาหลายสัปดาห์ เพราะเนื้อหาการถามตอบกันนั้น มีจำนวนเกิน ๑๐๐ คำถาม พิมพ์เป็นหนังสือไทยเกือบ ๑,๐๐๐ หน้า น่าเสียดายไม่สามารถบอกได้ว่าพญามิลินท์คิดคำถามมาก่อนหรือไม่ หรือต้นสดตอนนั้นเลย แต่ถ้าให้ผู้เขียนพิเคราะห์ดู พญามิลินท์น่าจะถามสดตอนนั้นเป็นแน่ เพราะธรรมดาการสนทนาถามตอบกันนั้น หากสนใจประเด็นใดที่เกี่ยวข้อง มักต้องรับถามต่อทันที เรียกภาษานักเทศน์ว่า ไหลไปตามจังหวะ มิเช่นนั้น คำถามจะฝังอยู่ใน subconscious (จิตใต้สำนึก) แล้ววนถามเวียนหาคำตอบซ้ำไป

หากอ่านเนื้อหาตลอดทั้งคัมภีร์มิลินท-ปัญหา คำถามยอดฮิตที่พญามิลินท์ถามพระนาคเสนเถระ คือตัวตนเกี่ยวกับพระพุทธเจ้า ไม่ว่าจะเป็นการถามตั้งแต่แรกเริ่มพบกันก็ตีคำถามเกี่ยวกับคำสอนพื้นฐานก็ตี หรือแม้แต่คำถามเกี่ยวกับปรมาตถธรรมก็ตี พญามิลินท์มักแทรกคำถามเกี่ยวกับตัวตนของพระพุทธเจ้าเสมอ แสดงให้เห็นว่าแม้จะถามคำถามใดก็ตาม ความต้องการอยากรู้ตัวตนของพระพุทธเจ้าก็ผุดขึ้นในสมองของพระองค์ตลอดเวลา

เป็นเรื่องน่าแปลกพอสมควร ปัจจุบันวันนี้ไม่ว่าศาสนาใดหากต้องการล้มล้างศาสนาใดศาสนาหนึ่ง มักจะหาวิธีล้มความน่าเชื่อถือของศาสดาเสียก่อน โดยพุ่งเป้าโจมตีตัวตนของศาสดานั้น ไม่ว่าจะเป็นเรื่องประวัติส่วนตัว การรู้แจ้งธรรม หรือแม้แต่ การก่อตั้งองค์กรทางศาสนา ไม่เชื่อลองเปิด youtube แล้วพิจารณาดูจะเป็นเรื่องธรรมดาของนักวิชาการที่เรียกตนเองว่านักศาสนา แต่หากเปรียบเทียบกับคำถามของพญามิลินท์ก็ไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่า น่าจะจับประเด็นนี้มาวิเคราะห์ให้ผู้อ่านพิจารณาเสียก่อน กรณีรู้แล้ว ก็ถือว่าเป็นการทวนความจำ แต่หากยังไม่รู้ ก็จะได้ทราบถึงความลึกซึ้งด้านปัญญาของพระนาคเสนเถระ ว่าท่านมีเชาวน์ในการตอบพญามิลินท์อย่างไร ไม่ให้ “โลกชั่วธรรมชุ่น”

พญามิลินท์ทิ้งคำถามเกี่ยวกับตัวตนของพระพุทธเจ้าหลายประเด็น เช่น พระพุทธเจ้ามีจริงหรือไม่ ? มีใครเคยเห็นบ้าง ? หากไม่เคยเห็นจะกล้าพูดความจริงได้อย่างไรว่ามีอยู่จริง ?

เจอคำถามแบบนี้ ถ้าเป็นพวกเราก็คงไขว่ไขว้ เพราะตั้งแต่เกิดมา ก็เห็นแต่พระพุทธรูปที่เชื่อว่าใกล้เคียงพระพุทธเจ้ามากที่สุด นอกนั้นก็เป็นตัวหนังสือในพระไตรปิฎกและตำราหลายเล่ม พอถามครูอาจารย์ ท่านก็ให้คำตอบแบบ

กำปั้นทุบดินว่า “อย่าถามมาก มีก็คือมี สงสัยมาก เดี่ยวตกรก” บางคนก้าวหน้าไปอีกชั้น “รอถามพระศรีอารย ความสงสัยจะได้หายไป” อันหลังนี้ต้องรอชาติต่อไป กว่าถึงตอนนั้น ความอยากคงไม่เหลือเชื้อแล้ว หรือไม่แน่ อาจเกิดเป็นกึ่งหอยปูปลา ว่ายกลางธารากระแสนชลบุรีก็เป็นได้

หรือผู้อ่านท่านใดได้เคยเห็นพระพุทธรูปช่วยแจ้งให้ผู้เขียนทราบด่วน ถ้าไม่ต้องการเปิดเผยตัวตน ก็ขอที่อยู่เป็นการส่วนตัว เพราะตอนนี้ผู้เขียนเองก็มีคำถามอยากรู้ และน่าจะป็นร้อยเป็นพันคำถามมากกว่าพญามิรินทร์เกรงแต่ว่า พอถามสักสองสามคำ ต้องโบกมือลาจากกันเสียก่อน

พระนาคเสนเถระนั้นท่านเป็นนักปราชญ์ตัวจริง การจะตอบปัญหาของพญามิรินทร์นั้นท่านพิจารณาแล้วว่า หากตอบตรงตามหลักฐานประวัติศาสตร์ ย่อมเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อนสำหรับผู้ฟัง อีกทั้งความสมเหตุสมผลก็น่าจะฟังไม่ขึ้น เพราะสมัยนั้นไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษรเหมือนทุกวันนี้ แม้จะทราบกันเป็นอย่างดีว่า พระพุทธเจ้าเป็นผู้ให้กำเนิดพระพุทธศาสนา แต่เวลาผ่านไปหลายร้อยปี กลายเป็นว่า พระธรรมมีความโดดเด่นมากกว่า พระพุทธองค์ ด้วยเหตุนี้พระนาคเสนเถระ จึงใช้วิธีอุปมาเพื่อตอบคำถามของพญามิรินทร์

ประการแรก พระนาคเสนเถระอุปมาเหมือนสะดือทะเล แม้ไม่เคยมีใครเห็น แต่ก็พากันเชื่อ

ว่ามี เพราะคนสมัยนั้นเชื่อกันว่าสะดือทะเลเป็นศูนย์กลางของมหาสมุทร เป็นแหล่งกำเนิดของสรรพสัตว์ผู้อาศัยในมหาสมุทร แม้แต่ผู้อาศัยบนภูเขาสูง ก็มีความเชื่อเรื่องสะดือทะเล ไม่ต่างจากชาวทะเลแต่กำเนิด ด้วยเหตุนี้ คำตอบว่า พระพุทธเจ้ามีหรือไม่ ก็ไม่ต่างจากความเชื่อเรื่องสะดือทะเลแต่อย่างไร

ประการที่สอง พระนาคเสนเถระเปรียบเหมือนวงศ์ของกษัตริย์ ตำนานต่างทราบกันว่า วงศ์กษัตริย์อินเดียล้วนมาจากท้าวโอกกากราช ท้าวสัมมตะ หรือท้าวอิกษวากุ แต่พอกถามใคร แม้แต่ผู้เป็นกษัตริย์สมัยนั้นก็ไม่สามารถตอบได้ พญามิรินทร์เองก็ทรงพระ deaf (ใบ้รับประทาน) แต่หลักฐานที่จะสามารถยืนยันการมีอยู่ของวงศ์กษัตริย์ก็คือ เครื่องราชกกุธภัณฑ์ (Crown Jewels) อันประกอบด้วย ๑) พระมหาพิชัยมงกุฏ ๒) พระแสงขรรค์ชัยศรี ๓) ธาตุพระกร ๔) วาลวิชนี และ ๕) ฉลองพระบาท

เช่นเดียวกับความมีอยู่ของพระพุทธเจ้า ตราบใดที่มีบริษัทผู้ โดยเฉพาะพระสงฆ์ ผู้เป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนามีอยู่ ก็แสดงว่าพระพุทธเจ้ามีตัวตนจริง

อย่าเพิ่งสาธุ ยังมีอีก !!
ประการสุดท้าย พระนาคเสนเถระเปรียบเทียบ

พระพุทธเจ้าเหมือนเปลวไฟ ท่านถามว่าเปลวไฟที่ลุกโผลงอยู่เบื้องหน้า มันมาจากไหน ? พญามิลินท์ตอบว่า มันมีการจุดต่อเรื่อยมา ตั้งแต่คบไฟอันแรกพอพระเถระย้อนถามว่า รู้ได้อย่างไรว่า เป็นคบไฟอันแรก ? เท่านั้นเอง พญามิลินท์ไปไม่เป็นเหมือนเด็กทำผิด จำนวนด้วยหลักฐานความจริงคือเมื่อมีเปลวไฟที่เห็นอยู่ ก็แสดงว่าต้องมีคบไฟอันก่อนนี้จะเป็นอันก่อนสมัยโบราณกาล หรือเพิ่งเกิดขึ้นไม่นาน แต่ก็สามารถพิสูจน์ได้ว่า มีคบไฟก่อนแน่นอนอนันต์ในพระพุทธเจ้าก็ต้องมีฉันนั้น

พอพูดถึงเรื่องคบไฟ ผู้อ่านพากันงงเหมือนอ่านป้ายโฆษณาของพรรคการเมือง

ความจริงคือไฟนั้นเป็นเรื่องสำคัญในระบบตำนานของอินเดียเลยทีเดียว เพราะคนอารยันอินเดียนับถือไฟมาแต่บรรพกาล โดยมีความเชื่อว่า ไฟเป็นเทพเจ้า นำสิ่งอันเป็นมงคลไปส่งให้เหล่าเทวดาบนท้องฟ้า ขณะเดียวกันไฟก็เป็นผู้ทำลายล้างอธรรม ให้พินาศเป็นจุนวิจุนด้วยเหตุนี้ จึงต้องมีนักบวชดูแลไฟ เป็นการเฉพาะ โดยคอยเฝ้ากองอัคนีไม่ให้ดับมอด และคอยเผาเครื่องสังเวท เพื่อบูชาเหล่าเทพเจ้าน้อยใหญ่บนสวรรค์ บ้านเราปัจจุบัน ก็มีพวกบูชาไฟเช่นกัน ดูไม่ยาก พอไฟดับ สวาทลัทธิบูชาไฟจะพากันร้องระงมไม่เป็นอันกินอันนอน เพราะ

battery หมด ภาษาวัยรุ่นเรียกว่า พวกมนุษย์ไฟฟ้า

อุปมาทั้งสามอย่างเป็นการชี้ให้เห็นว่าเหตุผลมีคุณค่ามากกว่าหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะเป็นเอกลักษณ์

ของผู้คนสมัยนั้น ด้วยเทคโนโลยีอันไม่ทันสมัยเหมือนปัจจุบัน การจะอธิบายให้เห็นภาพชัดเจนมากที่สุด คงไม่เกิดการใช้อุปมาเป็นตัวเปรียบเทียบ และก็ดูเหมือนว่าจะเป็นที่ยอมรับกันในวงกว้าง ปัจจุบันนี้ หากใช้อุปมาเช่นนี้ก็คงเป็นเรื่องพื้นฐานไป

หลังจากพญามิลินท์ทราบตัวตนของพระพุทธเจ้าแล้ว ก็เกิดคำถามตามมาว่า พระพุทธเจ้าทรงเป็นพระสัพพัญญูจริงหรือไม่ ? โดยตั้งคำถาม ๒ ประเด็น คือ ๑) หากเป็นสัพพัญญูจริง เหตุใดจึงทรงอนุญาตให้พระเทวทัตบวช และ ๒) เหตุใดจึงทรงบัญญัติพระวินัยที่ละข้อใครตอบได้ ยกมือเลยอย่าช้า !!!

ผู้เขียนเชื่อว่า เราชาวพุทธทั้งหลาย ก็มีคำถามไม่ต่างจากพญามิลินท์ เพียงแต่ว่า ไม่มีใครกล้าหาญถามพระคุณเจ้า เหมือนพญามิลินท์เท่านั้น เหตุผลอาจจะมีมากมายหลายประการแตกต่างกันออกไป แต่ส่วนใหญ่ มักจบลงตรงที่ว่า กลัวตกรอก !!!

ก่อนตอบคำถาม เรากลับไปทบทวนความจำกันก่อน เรื่องของพระเทวทัตกับการบัญญัติพระวินัยพระเทวทัตนั้น เป็นพระประยูรญาติฝ่ายพระมารดาของพระพุทธเจ้า ออกบวชพร้อมพระประยูรญาติ

ทรงมีพระกรุณาต่อพระประยูรญาติ จะเห็นได้ว่าทรงให้เอกสิทธิ์กับพระประยูรญาติค่อนข้างมาก ดังเช่น ทรงแนะนำหมู่สงฆ์ว่า หากพระประยูรญาติต้องการบวช ก็สามารถบวชได้เลยโดยไม่ต้องขออนุญาตบิดามารดา พระพุทธองค์ทรงเป็นผู้รับประกันเอง ยิ่งกว่านั้น พระประยูรญาติที่ต้องการบวช ไม่ต้องเรื่องมากพิธี กล่าวคำขอบวชได้เลย แม้สมัยนั้นจะมีข้อบังคับสำหรับนักบวชนอกศาสนา ด้วยการอยู่ปริวาสถึงหกเดือน แต่สำหรับพระประยูรญาติ ให้ใช้ใบผ่านได้เลย

หลายพระองค์ กล่าวคือพระอานนท์ พระภัททิยะ พระอนุรุทธะ และนายช่างตัดผมอุบาลี ตำนานบอกว่า พอบวช ก็สำแดงความอยากใหญ่ให้ปรากฏ โดยหันไปคบกับอชาตศัตรูกุมาร ด้วยการยุยงให้สังหารพระบิดาเพื่อปกครองบ้านเมือง ส่วนตน หาวิธีปลงพระชนม์พระพุทธเจ้าเพื่อปกครองคณะสงฆ์ ฉากสุดท้าย พระเทวทัตมรณภาพโดยถูกธรณีสูบ

พระกรุณาต่อพระเทวทัต ก็ไม่ต่างจากพระประยูรญาติเหล่าอื่น

ส่วนอีกเรื่องหนึ่งคือ การบัญญัติพระวินัยเพื่อควบคุมพฤติกรรมของพระสงฆ์ รูปแบบง่ายคือ ศิล ๒๒๗ ข้อของพระนั่นเอง หลักฐานบอกว่าพระพุทธเจ้าจะทรงบัญญัติหรือออกกฎควบคุมพระสงฆ์ก็ต่อเมื่อมีเรื่องราวเกิดขึ้นก่อน อาจจะเป็นชาวบ้านร้องเรียน หรือพระสงฆ์ร้องเรียนกันเอง กว่าจะกลายเป็นวินัยครบ ๒๒๗ ข้อ ก็ใช้เวลาเกือบปลายพุทธกาล

ส่วนกรณีพระเทวทัตสร้างวีรกรรมสำคัญด้วยการปฏิวัติศาสนาและสถาบันกษัตริย์นั้น น่าจะเป็นเหตุผลหนึ่ง ที่พระพุทธเจ้าไม่ใช้มาตรการใดเข้าไปหักทลาย เพราะตอนนั้นเจ้าชายอชาตศัตรู เป็นผู้ทรงอิทธิพลทางการเมือง ประการสำคัญคือพระพุทธศาสนากำลังก่อร่างสร้างตน ย่อมไม่ปลอดภัย หากต้องใช้วิธีการหักทลายน้ำใจพระเทวทัต ผู้มีนักการเมืองเป็นกำแพงเหล็ก

อันนี้เป็นคำอธิบายของผู้เขียนเอง ไม่ต้องสาธู !!!

อันหลังนี้ เป็นคำอธิบายของผู้เขียนเอง ไม่เกี่ยวกับพระนาคเสนเถระแต่อย่างใด

เรื่องพุทธธานุญาตให้พระเทวทัตบวชนั้น พระนาคเสนเถระฟันธงเลยว่าเพราะพระพุทธเจ้า

ส่วนเรื่องการบัญญัติพระวินัยนั้น พระนาคเสนเถระตอบปัญามิลินท์ว่า พระพุทธเจ้าเปรียบเหมือนหมอรักรักษาโรค เวลาปรุงยารักษาคนไข้

ก็ปรุ้งเป็นหม้อ รักษาเป็นรายบุคคล มิได้
ปรุ้งหม้อเดียวแล้วรักษาคนทั้งโลก เช่นเดียวกัน
พระสงฆ์ที่เข้ามาสู่ร่มเงาของพระพุทธศาสนา
มิได้ทำผิดแบบเดียวกันหมด ต่างคนต่างความ
คิด การบัญญัติพระวินัย จึงทำก็ต่อเมื่อเกิด
ความผิดขึ้นเท่านั้น แต่มีผลต่อพระสงฆ์ผู้เป็น
สมณศากยบุตรทุกรูป

ตรงนี้ ขอแทรกวิธีการบัญญัติพระวินัย
สักหน่อย เพื่อให้ผู้อยู่นอกกำแพงวัดทราบ พอ
เป็นความรู้ การบัญญัติพระวินัยนั้น จะเกิดขึ้น
ได้ต่อเมื่อมีผู้ร้องเรียนเรื่องเสียหายเสียก่อน
จากนั้นพระพุทธเจ้าจะนำเรื่องนั้นเข้าสู่คณะ
สงฆ์ ขอความเห็นจากคณะสงฆ์ก่อนว่า ควรจะ
ตราเป็นกฎ สำหรับควบคุมพระสงฆ์หรือไม่ ?
หากเรื่องใดเกี่ยวพันกับทางโลก ด้วยเกิดข้อ

ครั้นคณะสงฆ์เห็นพ้องกันแล้ว จึงประกาศ
รับรองสามครั้งจึงเป็นอันว่า กฎหมายข้อนั้น
ผ่านสังฆานุมัติเรียบร้อยแล้ว

พระวินัย ๒๒๗ ข้อ จึงมิได้เกิดจากการใช้
อำนาจของพระพุทธเจ้าแต่อย่างใด เป็นการ
เห็นพ้องต้องกันของคณะสงฆ์ ไม่เหมือนคณะ
สงฆ์ไทยปัจจุบันวันนี้

สิ่งหนึ่งที่เห็นได้จากโถ้วาที ระหว่าง
พระนาคเสนเถระกับพญามิลินท์ คือการยอมรับ
ความคิดเห็นของกันและกัน แม้บางส่วนพญา-
มิลินท์อาจจะไม่เห็นด้วย กับคำตอบของ
พระนาคเสนเถระ แต่ก็ไม่ถึงกับย้อถอยจนเกิด
ความขัดแย้ง พระนาคเสนเถระก็เช่นเดียวกัน
แม้บางคำตอบจะสามารถก้าวล่วงไปถึงพื้นฐาน
ความรู้ของพญามิลินท์ ท่านก็ไม่อธิบายจนทำให้

พญามิลินท์เสียพระพักตร์
คำตอบแต่ละข้อ ล้วนตั้งอยู่
บนพื้นฐานความรู้ของ
พญามิลินท์เป็นหลัก ด้วย
วิธีดังกล่าว การโถ้วาทีทั้ง
สองฝ่ายจึงเป็นลักษณะ
เอื้ออาทรกันและกัน

มิลินทปัญหา ก็จบลง
ด้วยประการฉะนี้ ฯ

เสียหายร้ายแรง พระพุทธ-
องค์ก็จะทรงถามฆราวาส
ผู้รู้ว่า ความผิดเช่นนั้นหาก
เปรียบเทียบกับทางโลก
เป็นเช่นไร ? เสร็จแล้ว
ก็จะนำเข้าสู่คณะสงฆ์อีก
รอบหนึ่ง เพื่อขอความเห็น

กราบถวายความอาลัย

รุ่มโพธิ์ธรรม โพธิ์ทอง ของปวงศิษย์
น้อมรำลึก นึกเห็น ความเมตตา

ขอน้อมจิต อภิวาท เหนือเกศา
องค์ครุบา แผ่เผื่อ เมื่อมาเยือน

ทั้งเย็นกาย เย็นใจ ได้ฟังพัก
ปรียัติ ปฏิบัติ ท่านติเตือน

ทั้งประจักษ์ แจ้งธรรมา หาใดเหมือน
มิลืมเลือน ตราตรึงจิต ศิษย์ทั้งปวง

รุ่มโพธิ์ใหญ่ “ท่ามะโอ” โตตระหง่าน
ศิษย์ได้รู้ ได้เสริม ได้เต็มดวง

ประกาศธรรม เน้นนาน จวบกาลล่วง
เพิ่มพูนดวง ปัญญา เพราะอาจารย์

“หลวงพ่อกัททันตะ” ลับลาแล้ว
โพธิ์สัตว์ สู่สวรรค์ เวียงวิมาน

ดุจดวงแก้ว คืบกลับ ดับสังขาร
กุศลทาน ศิษย์ถวาย อาลัยเออ

พระปรียัติธรรมธาดา (ทองคำ เถรानนุโท)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนารามราชวรวิหาร
ผู้ช่วยเลขานุการแม่กองบาลีสนามหลวง

- ❖ ธรรมเนียม : ประวัติหลวงพ่อก๊กกัณฑ์หมานันทมหาเถระฯ
- ❖ ปลายามพจน์ : คำบูชาครู
- ❖ ธรรมกถา : คัดถึงหลวงพ่อบานต์ของท่าน
- ❖ อาชริยาภวาท : พระอาจารย์ใหญ่กับเรื่องเล่าที่ชาวบาฬีต้องฟัง
- ❖ มหาเถระ : หลวงพ่อใหญ่ผู้ฝึกไฟต่อการศึกษาภาษาบาลี
- ❖ น้อมบูชาคุณ : ตามรอยอาจารย์ปู่
- ❖ ปีตานุสรณ์ : พระผู้บิดา
- ❖ ย้อนรอยธรรม : แบบพิมพ์แห่งชีวิต
- ❖ ธรรมการวตา : ได้ดีเพราะครู
- ❖ ปิณฺฑุลยภิกขุณี : วิถีครู หลวงปู่ท่ามะโอ
- ❖ กวีนิพนธ์ : ปาฐกถา ปากวิถิ
- ❖ ปุชณียบุคคล : กราบหลวงพ่อบานต์ด้วยดวงใจ
- ❖ สดุดีพจน์ : “ครู” ผู้อยู่ในใจตลอดกาล
- ❖ บูชาธรรม : หลวงพ่อกับการสร้างคัมภีร์
- ❖ ชวนพินิจ : ภาพความดี
- ❖ กวีมกรา : แทนความดีที่ภาพเดียว
- ❖ ชวนคิด : ราชอาณาจักร อย่างบอขำการเมือว
- ❖ ชวนอ่าน : การศึกษาคืออะไร
- ❖ มอวเทศ - มอวไทย : พระนาคเสนเถระ ๑